

SARAH HALL

CUM SĂ PICTEZI
UN MORT

Sarah Hall
Cum să pictezi un mort

How to Paint a Dead Man
Sarah Hall
Copyright © 2009 Sarah Hall
Editura Litera
O. P. 53; C. P. 212, sector 4, București, România
tel.: 031 4251619; e-mail: comenzi@litera.ro

Copyright © 2011 Litera pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate
Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Georgiana Harghel
Corector: Cristiana Miu
Copertă: Ionuț Broștianu
Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman
Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată de Cristina Vidrașcu Sturza
ISBN 978-606-600-201-1

Versiune electronică realizată de Elefant.ro

Cuprins

Citat Gaston Bachelard

Criza în oglindă

Traducere din *Jurnalele sticlelor*

Nebunul de pe deal

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Criza în oglindă

Traducere din *Jurnalele sticlelor*

Nebunul de pe deal

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Criza în oglindă

Traducere din *Jurnalele sticlelor*

Nebunul de pe deal

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Criza în oglindă

Traducere din *Jurnalele sticlelor*

Nebunul de pe deal

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Criza în oglindă

Traducere din *Jurnalele sticlelor*

Nebunul de pe deal

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Criza în oglindă

Traducere din *Jurnalele sticlelor*

Nebunul de pe deal

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Criza în oglindă

Traducere din *Jurnalele sticlelor*

Nebunul de pe deal

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Traducere din *Jurnalele sticlelor*

Nebunul de pe deal

Criza în oglindă

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Nebunul de pe deal

Traducere din *Jurnalele sticlelor*

Criza în oglindă

Cum să pictezi un mort

Mulțumiri

Sarah Hall este o romancieră britanică născută în Cumbria, în nord-vestul Angliei, în 1974. A absolvit studii de limba engleză și de istoria artei la Universitatea Aberystwyth înainte de a primi diploma postuniversitară de Master of Letters la Universitatea St Andrews, unde a și predat scurtă vreme în cadrul programului de *creative writing*. Continuă să predea cursuri de creative writing la Fundația Arvon. Și-a început cariera ca poet, publicând poeme în diverse reviste literare. Romanul său de debut, *Haweswater* (2002), a câștigat Commonwealth Writers' Prize, iar al doilea, *Michelangelo Electric*, a fost nominalizat la Premiul Man Booker în 2004 și din nou la Commonwealth Writers' Prize în 2005, și s-a bucurat de un mare succes internațional. În Franța, în 2004, a fost nominalizat la Prix Femina Étranger. A treia ei scriere, *The Carhullan Army* (2007), a câștigat două prestigioase premii literare britanice pentru science-fiction și fantasy.

Cel mai recent roman al lui Sarah Hall, *Cum să pictezi un mort*, a fost nominalizat la Premiul Man Booker în 2009.

Citat Gaston Bachelard

Lucrurile nu sunt așa cum sunt, ele sunt ceea ce devin.

Gaston Bachelard

Criza în oglindă

Nu te simți în apele tale. Nu te mai simți în apele tale de ceva timp, de când cu accidentul. Mai exact, din clipa din care ai aflat de accident. În acea dimineață, în acel moment când, ținând receptorul lipit de ureche, l-ai auzit pe tatăl tău rostind acele cuvinte îngrozitoare; atunci ai simțit schimbarea, atunci ai fost dată peste cap. Nu știi precis ce anume a mers greșit; îți vine greu să spui exact, e dificil de exprimat. Nu e vorba de suferință. Ea s-ar rezolva destul de simplu. E ceva intern; ceva ce ține de ființa ta s-a schimbat. Te simți pierdută de tine însăși. Ba nu. *Absentă*. Te simți absentă. E ca și cum ai privi într-o oglindă în care nu mai vezi o imagine cunoscută, și nici pe cineva pe care îl recunoști, reținut în intimitatea sticlei.

Nu ai înnebunit. Trebuie să insiști asupra lucrului ăsta și să-ți reamintești mereu asta. Nu ești nebună. Și nici timidă, și nici nu ai probleme. Aici nu mai vorbim de detașarea socială la modă, de tendința actuală de a gândi „vai, eu sunt aceea” ori de dorința de a rămâne spectatoarea detașată și rece a propriei existențe. Nu te mai poți surprinde în timp ce îți vezi de viața proprie, atâta tot. Trupul tău nu mai cuprinde și spiritul, la fel cum oglinda nu îți mai reflectă portretul. Tu te afli altundeva.

Simțeai ceva asemănător și când erai copil, însă atunci senzația de goliciune, de singurătate era mai puțin pregnantă. Iar fratele tău simțea la fel. Amândoi aveți un simț aparte unul față de celălalt, nu ca persoane separate, ci ca dubluri, ca ființe simetrice, ceea ce este foarte obișnuit în cazul gemenilor, desigur. Nu v-ați format din același ovul, care s-a divizat – nu ați fost identici, nu ați avut același sex, precum John și Jack sau ca Ruth și Rita. Cu toate acestea, ați fost împreună, încă de la începutul începutului. V-ați împletit degetele în pântecul mamei. Ați împărțit perna placentei, ați pedalat în tandem în pântecul mamei voastre. Ați auzit în același timp muzica de cameră umedă a trupului ei, ați beneficiat de aceleași substanțe nutritive și ați visat același vis ermetic. După ce v-ați născut, întâi rozalii, apoi vineții, întâi tu, apoi Danny, existențele voastre au continuat să fie strâns legate între ele, ca niște căciulițe de nou-născuți prinse pe frânghia de uscat rufe.

Mai apoi, a fost ca și cum ai fi stat cu el pe canapea, în exact același loc, când, de fapt, te găseai de cealaltă parte a mesei, făcând ștampile din cartofi împreună cu mama. Câteodată, simțeai că te afli mai mult în locul lui decât în locul tău. Proximitate ulterioară, așa se numește această senzație. Când făceai semn, nu îl făceai fratelui tău, ci chiar ție însăși. Nimeni nu a priceput asta vreodată, nici măcar mama ta, care obișnuia să spună: *Mai fă-i o dată semn lui Danny, scumpo, uite că-ți răspunde*. Erați așezați în pătucuri separate, însă căldura trupului lui îți ținea cald noaptea. Continua să tragă păturica de pe obrazul tău când se cuibărea sub a lui. Cel puțin, asta era senzația.

Inevitabil, ai învățat să vorbești. Abia atunci lucrurile s-au complicat. Ai elaborat o metodă de a vorbi în numele eului din afara ta. Într-un fel, acest lucru era logic. La început, au crezut că vorbeai în numele fratelui tău, așa cum obișnuiesc să facă frații mai mari și mai autoritari. *Vrei suc, te rog*, spuneai, iar cei mari i-l dădeau lui Danny în cana cu care învăța să bea, pe care o mușcase toată. *Și tu vrei niște suc, Suzie-Sue*, gângureau ei. *Ce legătură adorabilă*, spunea lumea. Cât de *neobișnuită*. Mai erau și nenumărate fotografii în care tu apăreai întrebătoare, uitându-te încruntată la diverse lucruri din încăpere ori la adulții care pozau alături de tine. Fratele tău stătea liniștit, mai liniștit decât tine, și zâmbea mereu, de parcă ar fi știut un secret.

Situația a devenit îngrijorătoare. Terenul de joacă era un teren minat. Nimeni nu putea spune cu exactitate despre cine vorbeai: despre tine sau despre Danny. Ideile din spatele vorbelor tale erau deseori neclare, în vreme ce tu și fratele tău bolboroseați între voi, inventând nume pentru păianjeni, ploaie ori dureri de burtă. La început, nu v-ați împrietenit cu alți copii; în schimb, vă jucați și băteați mingea împreună, ori făceați schimb de cănițe cu lapte; exista un cod de culori al cănuțelor care trebuia

respectat. S-a vorbit de retardare educațională, dezvoltare limitată, lucruri care i-au șocat pe mama și pe tatăl tău. Atunci au început vizitele unei lucrătoare din sistemul sanitar, asistenta districtuală Lee. Încă ții minte fusta ei triumfiulară, rigidă și cuticulele albite ale unghiilor ei. Femeia se minuna de această inseparabilitate, de acest dublu limbaj. Se întreba dacă, în loc să fie încântător, nu era anormal să ai un satelit psihologic. Se întreba cât de sănătoasă era, de fapt, relația dintre Danny și tine.

Întră în scenă doctorul Dixon, de la clinica de pediatrie din oraș. Cum tu păraai să fii la conducere, de vreme ce unitatea fraților era prea puternică, tu urma să beneficiezi de lecții speciale cu el, pentru a te ajuta să te simți „mai liniștită”. Clădirea avea un clopot de alamă, dar și o ușă veche, rotativă, din lemn, prin care scaunele cu roțile nu puteau trece: prima dată când ai mers acolo, ai văzut cum o fată, bolnavă de poliomielită și având picioarele subțiri ca ale unui păianjen, a fost ridicată și trecută dincolo de ușă pe brațe. Părea ca și cum ar fi fost introdusă într-un malaxor uriaș. De aceea, în momentul când a venit rândul tău, a fost nevoie să fii încurajată și împinsă până ai pătruns între lamele ei. Covorul dinăuntru era făcut din fire minuscule de plastic albastru. După ce ai pășit pe el, s-a creat suficientă electricitate statică pentru a produce o mică scânteie și un mic poc când ai atins masa cu degetele. Existau afișe împotriva fumatului, în care apăreau norișori sub formă de cranii, care pluteau pe deasupra unor oameni cu țigara în mână. Doctorul Dixon avea în sala de așteptare un vas mare de sticlă plin cu insecte-băt, pe care copiii puteau să le urmărească. Câteodată, acestea năpârleau, lăsându-și pielea pe după copăceii din vas, unde se usca și se curba ca vata pe băț. Te tulbura să vezi pieile cafenii atârând de coaja copăceilor. Îți făcea greață.

Doctorul mirosea a creioane ascuțite și a mentă. Vorbea foarte rar, foarte controlat. Dinții lui erau albi și puternici. Preț de câteva momente, credeai că era dentist, însă el nu-ți cerea niciodată să deschizi gura mare. În schimb, te ținea cu blândețe de după umeri și-ți puneă întrebări imposibile. *Care crezi că este cea mai bună cale de a răspunde la această întrebare, Sue? Dacă i-aș duce departe pe mama și pe tatăl tău, iar apoi l-aș lua și pe fratele tău Danny de lângă tine, cum ai numi asta?* Ultima propunere te făcea întotdeauna să te înfurii și te încruntaai la el până când te lua durerea de cap. Îți cerea apoi să desenezi imagini ale familiei tale. *Pe cine vezi aici, aici, și aici?* Erai încurajată să te joci singură în fiecare zi, fără Dan, fără păpuși ori cărți. Părea din cale-afară de nedrept față de fratele tău, care devenea brusc trist de fiecare dată când mama spunea că venise vremea să te duci sus, pentru „ora specială”. Danny a mers doar o singură dată la clinică. Amândoi ați fost lăsați singuri într-o cameră de observație. L-ai răbdat șase luni pe doctorul Dixon. Însă totul a părut că ține ani. Apoi, totul s-a terminat. Abia mai târziu, când erai adolescentă și ai pus întrebări în legătură cu acele amintiri, ele ți-au fost descrise, ca scuză, drept tratament. Acum nici nu mai poți trece prin dreptul vechii clinici placate cu gresie, din capătul celălalt al orașului, fără să auzi vorbele rostite pe un ton nazal, ca de papagal, mereu aceleași. *Spune da, Sue, spune da, Sue.*

Însă asta a dat roade, presupui tu. Ai învățat să comunici firesc, la fel ca restul roboților circumscriși psihic din această lume. Te-ai privit în oglinda pe care doctorul Dixon ți-a dat-o în mână. Ai repetat vorbele lui până când ți s-au întipărit în minte. *Mie, pe mine, mă. Eu, eu, eu.* Te-ai retras în sine, ca un melc în cochilie. Ai devenit un element separat. Erai lecuită.

Acum te-ai trezit în aceeași situație, dislocată, departe, risipindu-ți esența în van.

Te-ai tot gândit la asta. Te-ai întrebat dacă ești chiar atât de deosebită de cei care trăiesc în această metropolă uriașă, ca un malaxor. Te uiți la diversitatea de chipuri ce stau față în față cu tine în autobuz; le asculți conversațiile. Toată lumea pare să treacă printr-o criză. *Știu că vrei să scapi de încurcătura asta financiară, îi spune un bărbat îmbrăcat în costum cenușiu unui coleg purtând costum negru. Un adolescent unsuros răcnește în telefonul mobil: Nu trebuie să te simți ca o jigodie dacă îi ceri fetei să scape de copil. Ea a fost cea care a uitat să ia rahatul ăla de pastilă! O asiatică tânără, cu inel în nas, i se confesează amicului ei: ți se cam ia de stările prin care trece. Îți vine să-l omori. Serios.*

Zilele astea se întâmplă deseori ca oamenii să nu mai spună cuvântul *Eu*, de parcă nu mai vor să fie

amestecați în actul disperat de a trăi. Nimeni nu se mai mulțumește să sălășluiască în propria existență. Nimeni nu se mai simte în siguranță. Identitatea poate fi aleasă. Poți fi oricine dorești, ceea ce înseamnă că trebuie să analizezi toate posibilitățile înainte să alegi. Oamenii sunt conștienți că au o inimă, care bate chinuită, ca o bucată de carne vie, în interiorul cutiei toracice, ca și cum nu s-ar afla în locul potrivit sau ca și cum nu ar fi fost aranjată cum se cuvine. Oamenilor li se spune permanent că vor fi mai fericiți într-o viață viitoare, care se află dincolo de orizont; iar pentru a-ți întâlni acea versiune preferabilă nu este nevoie decât de frumusețe, de bani, de greutatea ideală, de modă, încredere, talent, cosmetică, chirurgie estetică, săli de gimnastică, antrenamente cu coarda elastică, un nou cuptor cu microunde, sex, sex și iar sex.

Nivelarea nemiloasă a consumismului. Iar dacă doar cu atât te alegi, cu această unică șansă, cu această imagine trecătoare, distorsionată, de maimuță care pozează în fața ta în oglindă, atunci nu ar trebui să fie mai bine cizelată, nu s-ar cuveni să fie prezentată mai romantic? Sinele nu mai este ceva demn de a fi prezentat. „Eu” a căpătat, pur și simplu, o dimensiune greșită. Bine ar fi dacă această versiune superioară, mai fericită, ar putea fi achiziționată ori transmisă prin perfuzii. Până una-alta, ea bânuie prin jur, amețitor de atrăgătoare și de frumoasă. Între timp, Londra e plină de oameni cu false probleme, se îngrămădesc în metrouri și autobuze, folosesc limbaje diferite și evită ziarele independente. Acești oameni se agață de aspectul lor exterior, se luptă cu trăsăturile lor firești și se aruncă iar și iar în astfel de conversații. Sunt captivi în învelișul monoton, deficient, pe care natura, cu literă mare, l-a rezervat inutil pentru ei.

Nu jinduiеști după o îmbunătățire. Nu vrei să renaști din pântecul idealismului material. Nu dorești să ieși la lumină, așa perfectă și sclipitoare, din crisalida occidentului modern. Nu te interesează să trăiești complet și magnific, având convingerea că ai triumfat în această viață. Nu vrei decât să fii din nou tu însăți, pentru că identitatea care îți aparținea cândva a dispărut. Deși din oglindă se reflectă un chip cunoscut, îi lipsește suflul viu. *Tu* ești absentă.

Nu există mister adevărat, desigur, nu există nici raționamente complicate. Punctul central, esențialul, miezul chestiunii este următorul: Danny a murit acum o lună și jumătate. Ai trăit șase săptămâni, paisprezece zile și câteva minute mai mult decât el.

Un ziarist din oraș a venit astăzi până aici, a admirat peisajul și m-a întrebat de ce pictez aceste obiecte de pe masă. Sunt simple și comune, a zis el. De ce pictezi sticle, sticle și iar sticle? Aceeași natură moartă, mereu și mereu. Ce înseamnă ea? Asta m-a întrebat, de parcă ar exista răspuns la o asemenea întrebare sau de parcă asta ar avea importanță. Și i-am spus: nu pictez sticle. Omul m-a crezut probabil nebun sau obtuz, ori poate șiret. Fără îndoială, va da vina pe caracterul rustic al locului în care trăiesc, ori pe absența mea din galerii și din saloanele de artă. Nu vede de unde ar avea de ales. Nu vede dincolo de cvartetul de fructe din farfurie, așa cum arată el – o prune, două caise și încă o prune. Pe pânză, el vede doar la suprafață: vopseaua verde, apoi cea gri și cea albă, care nu va trece dincolo de graniță dacă nu este direcționată. Socotește că umbrele lungi despre care ne-au învățat profesorii sunt ciudate.

Pentru el, pictura de pe șevalet este o înmormântare. Este atentă și aerisită, și nu suficient de stridentă pentru a o înțelege. Nu are pregătirea practică necesară pentru a recunoaște straturile discrete de vermillon folosite, efectul luminos pe care îl dau ele. Dacă s-ar fi întors către vest, în cursul discuției noastre, ar fi putut vedea soarele apunând în spatele munților, ar fi observat luminozitatea cerului.

Însă, pentru acest tânăr călător, cu aparatul lui de înregistrare și cu costumul lui scrobit, eu nu sunt persoana la care se așteptase. Îmi spune că a aflat cu părere de rău despre starea precară a sănătății mele. Suferă în numele Italiei. Înseamnă că suferi de o indigestie acută, i-am zis eu, și sigur ai nevoie de niște Averna pentru ați regăsi echilibrul. L-am asigurat că mă simt foarte bine, doar că sunt bătrân. Nu știu cine dă astfel de vești, cum că aș zace pe patul de moarte. Săptămâna viitoare, mi-a spus el cu mândrie, se duce la Milano să-l asculte pe Miles Davis cântând la trompetă. Minunat, am spus eu. Acum a plecat, a revenit în apartamentul lui de pe cine știe ce stradă gălăgioasă, agitată, cu mașini și fete subțiri, care vând înghețată. Va scrie în reviste și le va povesti prietenilor că sunt un artist de o mare simplitate și un om de o rară complexitate. Va spune că îmi place să glumesc atunci când se discută despre caracterul nostru muritor, că am un corp tare cocârjat și că nu dau semne că aș dori să lămuresc lumea în privința subiectului operei mele. Va afirma că picturile au o luminozitate stranie, dar fără sens. Înțelesul nu se oferă; el nu poate fi surprins. Și vor fotografia aceste sticle ale mele pentru cataloagele de expoziții, iar în America îi voi supăra pe critici. Vor spune că am făcut-o intenționat.

Ascultă, i-am spus omului, mai uită-te o dată, și am făcut asta pentru că străbătuse drum lung cu mașina ca să ajungă până aici.

Theresa mă vizitează o dată pe zi, câteodată de două ori, dacă are de adus ceva sau dacă trebuie să spele rufe. Îmi aduce țigări, ceapă și anșoa, lucrurile obișnuite. Intră fără să bată la ușă și strigă, pentru că-și închipuie că unele zgomote mă tulbură dacă lucrez în studio, în vreme ce altele nu mă deranjează deloc. Se simte încă în ea agitația pieței în care a făcut cumpărăturile. Agitația se simte și în mâinile ei, când întoarce diverse lucruri în chiuvetă, ca să le clătească de săpun. Dar și în tremurul cărnii ei, când mătură cu mișcări scurte. Dacă i-aș cere-o, ar fi în stare să răstoarne pământul ca să-mi scoată din el usturoiul, din care îi dau și ei la plecare. Îi spun să lase busuiocul și să nu-l ude decât atunci când e complet uscat, deși de multe ori îl udă. Îi place să aducă roșiile în casă, galben-roșii, și le așază în vase lipite de pereți, de parcă ar fi ornamente. Adună șopârlele cu mătura într-un fâraș, aruncându-le apoi afară cu cozile rupte. Ele se furișează înapoi în casă, pentru a-și relua campania. Poate crede că vreau să o pictez. Nu știu ce gândește. Iarna vine mai rar. Dealul până în Serra Partucci este prea abrupt.

Primesc și alți vizitatori, și chiar mai des decât cred unii. Antonio s-a apucat să-mi țină socoteala. Ar dori să mă mut într-o casă care să arate mai puțin a locuință de țăran; ar prefera să mă vadă în apartamentul de pe via Fondazza din Bologna, unde să mă poată vizita cu regularitate. Ziariștii sunt agitați

dacă sosesc neanunțați. Nu cred că apelează la subterfugii, dar poate își închipuie că, astfel, vor surprinde adevărata mea personalitate. Iar atunci vor rezolva, în sfârșit, enigma. Poate își închipuie că mă vor vedea purtând uniformă, ori împlinind vreun blestem, ori vorbind cu lucrurile din atelier. Ei spun că drumurile nefăcute le amintesc de nunțile verilor lor. Își lasă motocicletele jos, lângă chiparoși, apoi urcă dealul. Dacă privirea le este furată de tigva vreunei păsări sau de vreo floare de iris, o ridică și sosesc ținând-o ca pe o comoară. Aici, Natura se regăsește în obiecte unice, deși este prezentă peste tot. Pentru oamenii de la oraș, Natura rămâne invizibilă, ascunsă în vremea din orașele lor, ori în intimitatea trupurilor lor, atunci când merg la doctor ca să afle ce greșeli comit ele. E instinctual să aduni oase și lucruri colorate. Când se apropie, acești oameni apelează la limbajul naturii moarte.

Îmi place să fiu surprins de vizitatori, deși deseori le aud motoarele luptându-se și apoi murind, iar vehiculele coboară cu spatele până la poalele dealului, deci nu sunt cu adevărat luat prin surprindere, ci doar anticipez apariția vreunei fețe la fereastră. Am întotdeauna cafeaua pregătită pentru clipa în care sosește vizitatorul. A, folosești miere ca să îndulcești cafeaua, așa spun mereu, ce lucru neobișnuit, dar nu aduce ghinion? Este mai bine să nu începi dezbatere despre importul de zahăr și din ce state anume, în schimb discutăm despre albinele care trudes pe câmpiile noastre de aur. Pun tulpinile culese într-un lighenaș, ca să rămână proaspete, iar oasele le las pe masa din bucătărie. Alteori, apare mai întâi o scrisoare plină de întrebări, cu menționarea unei anumite compoziții sau a unui grup mai vechi, sau a unei teorii noi, iar eu răspund, desigur, puteți veni, dar nu joi. Joia, dacă mă simt bine, predau la școala din localitate. Nu este nevoie să fiu atât de amabil, dar îi pot anunța că nu e cazul să urce dealul degeaba. Când vreo mașină o să reușească să urce tot dealul până la Serra Partucci, voi fi extrem de surprins și îmi va face mare plăcere să îl invit la cafea pe șoferul unui vehicul atât de minunat.

Câinele meu Benicio a murit anul trecut, vara. Îmi lipsește prezența lui caldă din casă. Credincios, cu blana scurtă, cafenie, l-a călcat o mașină și nu a mai putut fi salvat. Cum după-amiaza soarele este foarte puternic, cred că l-a orbit lumina pe drum, ori dormea în praful cald. S-a ales cu răni foarte grave la picioarele din spate – care mai fuseseră rupte și înainte. Din milă pentru el, mi-aș fi dorit să moară mult mai repede. Un câine de companie nu poate fi înlocuit așa de ușor. Nu am nevoie de unul ca să merg la vânătoare sau să scormonească după trufe, căci mi-a plăcut mereu tovărășia fără pretenții a câinilor. Oricum ar fi, nu mai am de trăit prea mult ca să-mi iau altul, de aceea am găsit alte genuri de tovărășie, cum ar fi radioul sau scrisul. Acum, în casă locuiesc doar eu, un bătrân care nu mai pictează sticle, niște șopârle cu coada ruptă și Theresa, care își aranjează roșiile.

La începutul fiecărei zile este doar vântul, care cere să intre dinspre nord, înainte chiar de zori. E un vânt zgomotos, agitat, pentru că se pregătește să plece de pe continent. În unele dimineți, însoțesc vântul până la drumul ce trece pe deasupra orașului. Asta mă ajută să mă dezmoțesc. Sufăr de sciatică, iar zilele astea respir cam chinuit. Nu reușesc altceva decât să-mi târâi picioarele. Pământul pare câteodată un ocean dedesubt – dealul se deplasează printre frunze, lanuri de grâu și marea de lavandă. Niciodată nu ajunge până la munții aflați la orizont, dar încă mai putem spera. Arșița sosește după ce vântul trece peste cărămizi. Apoi focul înflorește pe toate acoperișurile de țiglă din oraș. Flăcările soarelui incendiază copacii și închid petalele florilor din grădină. Este ca și cum pământul a aprins cărbuni peste noapte. Dacă aș ingenunchea și mi-aș face palmele căuș la gură, și aș sufla, probabil că ziua ar începe devreme.

Nu am hotărât să nu părăsesc niciodată acest loc, deși s-a spus că am renunțat la toate, că am suferit o mare dezamăgire și că m-am retras din lume. Ori că aș fi posedat de artă, renunțând la inimă pentru a-i picta locul gol, absența. Spun asta din cauza soției mele și a copilului. Sunt o brută, iar opera mea demonstrează mult calcul și control. Nici o noutate. Când aud asemenea lucruri, nu cer înțelegere. Indiferent ce păcate aș fi comis, ele există acum dincolo de mine. Voi lăsa doar Natura să mă judece; ea mă va pedepsi dacă mă va găsi vinovat.

Nu trebuie să uităm că atunci când ne îndepărtăm șchiopătând, răniți în spirit, nu pornim în pelerinaj către porți de uzine sau trepte corporatiste. Mergem în schimb la mare, ca să găsim sarea. Descoperim

umbra sub sicomorii de pe marile bulevarde. Ori o luăm către râuri, unde apa ne povestește cu modestie despre propria ei suferință. N-aș putea spune că acum mi-am găsit pacea. Însă nu am iubit niciodată mai mult decât în acest loc, unde pământul are culoarea *verdaccio*¹ și fructele lui sunt generoase.

Uneori, tânjesc după prezența vântului în atelier, ca să întărească vârfurile pensulelor, dacă acestea nu au fost curățate încă, să răsfoiască aceste pagini, ca răspuns la vreo întrebare pe care am pus-o. Numai că atelierul este cu fața spre sud, iar obloanele ferestrelor lui sunt foarte rezistente. Lucrarea nu trebuie să se miște și nici să evidențieze mișcarea, altfel poate aș încerca să răsucesc casa și să primesc vântul cu recunoștință. Atunci, șevaletul s-ar răsturna, iar sticlele ar începe să cânte. Desigur, asta este alternativa pe care trebuie să ne-o imaginăm toți din timp în timp.

Benicio avea obiceiul să hăpăiască în vânt. Sărmanul câine, ce derutat era! Dacă vântul venea brusc printre copaci și asalta casa, dacă îi ciufulea blana și-i umfla urechile, începea să clănțane din fălci. Nu înțelegea că, dacă te proptești în curentul de aer, îți faci un prieten statornic. În schimb, era urmărit de vânt, care îi mângâia blana în răspăr, iar asta îl irita. Nici nu se gândea la un armistițiu. Însă inamicul invizibil avea întotdeauna câștig de cauză, împresurându-l de la est și de la vest. Iar el hăpăia mereu. Apoi, după ce înghițea atâta aer, i se umfla stomacul, făcându-l să scârțâie, și atunci părea foarte întristat de propria-i soartă. Câteodată, mârâitul și hămăitul în vânt, ori răzbunarea vântului, îl tulbura pe vier, iar adversarul lui Benicio era silit, în cele din urmă, să intervină, atacând printre guițăuri și grohăituri. Și, atunci, retragerea la Serra Partucci! Vântul, câinele și vierul, totul devenea o adevărată comedie, ca a celor trei frați americani².

Astăzi am primit și o scrisoare din Anglia, trimisă de Antonio de la agenție. Este un deliciu. Un tânăr pe nume Peter îmi pune câteva întrebări tehnice despre o natură moartă din 1959. Vrea să știe despre plasarea obiectului rectangular din porțelan, despre felul în care o parte a compoziției este ușor favorizată și cum se sprijină de vasul din partea stângă. Nu crede că obiectul rectangular este cuibărit în spatele cutiei alăturate, așa cum pare a sugera artistul, ci că există în planul frontal, și că unghiurile au fost tăiate. Menționează țevile albe care trec prin vază și relația acestora cu o scală matematică. Sunt inventatorul spațiului negativ? întreabă el. Îmi scrie în engleză, cu regret, și reușesc să traduc mai tot. Pentru pasaje la care nu mă descurc, am rugat-o pe Theresa să aducă un dicționar de expresii de la bibliotecă. Asta a nemulțumit-o; nu este de acord să transporte cărți intelectuale în coșul bicicletei personale. Dar ziarul *L'Unita* nu este prea greu ca să-l cari cu bicicleta? o întreb eu, și ea plescăie ofuscată. Cu Theresa nu trebuie să discut despre politică sau ziare.

În scrisoare, tânărul spune că nu-și dă seama unde a stat artistul cât a pictat natura moartă, pentru că perspectiva este „aproape independentă, dar trădează miopia”. În această scrisoare devine evidentă mania subiectivă a unei minți tinere. Din păcate, tânărul este prea emoționat, pentru că nu există nici o adresă la care i-aș putea răspunde. Pictura a fost vândută unui colecționar particular; pesemne că tânărul a văzut o reproducere, ori poate chiar originalul, dacă a fost cumva împrumutat. Nu știu întotdeauna care este soarta picturilor mele, deși Antonio ține o evidență la zi. Peter spune că este student la pictură în Liverpool și că e dornic să învețe. După înclinația scrisului și după ce mi-am plimbat palma peste cerneală, mi-am dat seama că scrie cu stânga, la fel ca Leonardo. Urările lui de final sunt amabile. Semnătura îi este înflorită. Peter; o să-i țin minte numele. Și mă voi pune la încercare cu întrebările lui. Lucrarea a fost terminată acum șase ani. Înfățișa sticle albastre și înalte, o cutie de pălării și un vas din porțelan. În 1959, după ce supraviețuiseră războiului, turnurile roșii din Bologna încă se înălțau impresionante. Vinul era mai puțin scump. Cardinalul Montini săruta reactorul de la Ispra, iar noi intram în noua eră atomică. Benicio era chinuit de picioarele din spate și șchiopăta. Eu sufeream de artrită și scăpam lucrurile din mână. De peretele din spate al atelierului era rezemată o scară. Întâi am lucrat pe treapta a treia a scării, având șevaletul fixat la cel mai înalt bolț de reglare. Ceva mai departe, ca să realizez detașarea: punctul privilegiat de observație al unei stafii. Apoi am așezat șevaletul la un braț distanță de obiecte și, în felul acesta, am descoperit mai multe detalii.

Dintre toate stările pe care le trăim, singurătatea este, probabil, cea mai prost înțeleasă. Cel ce o alege este socotit drept iresponsabil sau ratat. Pentru cei mai mulți ea trebuie evitată, ca o boală. Când sunt prinși în ea, oamenii văd numeroasele compartimente de nefericire, ca fagurii unei rodii. De ce ne temem cel mai mult? Să nu fim alungați din lume, să nu fim aruncați afară din ea, să nu fim încuiați și uitați undeva? De aceea, trebuie să strângem mâini, să dăm și să primim bani și să ascultăm conversații despre societate și păreri despre familiile noastre și despre noi înșine. Trebuie să intrăm și să ieșim pe uși, să chemăm lifturi, să ne transmitem unii altora gripă, să râdem și să plângem, și să contribuim la vacarm și la agitație. Trebuie să dansăm și să cântăm, și să trecem prin tribunale. Trebuie să încheiem aceste contracte zilnice.

Însă, dacă este îmbrățișată, solitudinea este cea mai plăcută dintre obligații. În starea de grație oferită de aceste încăperi tăcute cunosc mult mai bine gustul fiecărei zile. Cât de bine cunosc viața. Înțeleg apa din pahar. Pe măsură ce după-amiaza se instalează, umbrele se mișcă în spatele obiectelor de pe masă. În stufatul de miel făcut de Theresa am simțit un strop de scorțișoară. Câtă acceptare! Câtă intimitate! Vopseaua de pe cadrul șevaletului este groasă, ca stratul de guano de pe stâncile unde se cuibăresc pescărușii.

Nu sunt singur, dar primirea unei astfel de scrisori îmi amintește de celelalte suflete din această lume cu care mi-ar fi făcut plăcere să mă întâlnesc.

---

¹ Verdaccio este numele dat unui amestec de pigmenți – negru, alb și galben, rezultând un cafeniu verzui, delicat, cu tente cenușii sau gălbui, folosit la fresce, ca fundal (n.tr.)

² Aluzie la cei trei frați Marx: Chico, Harpo și Groucho și la comedile lor (n.tr.)

Nebunul de pe deal

Prima regulă de practică a lui Peter este ca pânza să încapă în portbagajul unei mașini. Regula este simplă, dimensiunea dictează dimensiunea. O politică de bun-simț, de cea mai bună calitate. De ani de zile îi tot spune fiicei lui că trebuie să adopte astfel de măsuri în muncă, dar și în viață, dar ea nu vrea să asculte. „Tată”, spune ea, „ar trebui să-ți lărgești viziunea. N-ar trebui să gândești mărunț.” Nu, nu. Pe copii nu-i interesează înțelepciunea taților. Acum o aude umblând de colo-colo, prin cameră, călcând pe podeaua de stejar, ridicând fereastra ca să îngăduie aerului plin de rouă și curat să pătrundă, și târând după sine enormul ei portofoliu. Susie se scoală întotdeauna devreme, la fel ca mama ei. Și mereu pusă pe contrazis. Rămâne un mister de unde vine această atitudine aparte.

Pe de altă parte, el nu este ceea ce s-ar putea numi o persoană matinală. Cel puțin, nu astăzi, în această dimineață de sfârșit de vară, cu lumina ei precum arama veche și cu insistența ei, concentrată doar asupra ființei lui. Briza este plină și verde prin copacii din fața ferestrei. Își aruncă un picior lung afară din pilotă, ca să se răcorească – e cald sub ea, mai ales că, acum, tăria razelor soarelui este amplificată de geamul de sticlă. Ar trebui să se scoale. Ar trebui să se scoale, să bea o ceașcă de cafea, un pahar de apă și să mănânce o chiflă; să-și înceapă ziua. Ar trebui să treacă la treabă, da, chiar așa. Și, dacă ar fi un tip mai hotărât, dacă ar fi un om al rutinei, probabil că exact asta ar face. Însă e greu, e grea treaba asta cu intratul în lume. Analizarea unor poli diametral opuși, precum regulile și fiicele, îi este de ajuns deocamdată, ca să nu mai vorbim că trebuie să se ocupe de arsura de la pâinea prăjită care se află în chiuvetă sau de emulsia pentru curățarea blatului, ori de toate celelalte lucruri pe care trebuie să le îndure cei proaspăt ridicați din pat.

Cu puțin noroc, Lydia ar putea să-i aducă fiertura și să i-o așeze pe noptieră. Cu mai mult noroc, ea ar putea să se așeze mai bine sub pilotă, astfel încât să poată profita de erecția de dimineață. Puțin probabil. E destul de înțeleaptă cât să nu-i stimuleze inerția. Preferă să îl ispitească să iasă din bârlogul lui comod cu zgomotul râșniței de cafea, cu aroma de cafea neagră care urcă din bucătărie pe scări și cu sfârâitul crutoanelor cu brânză făcute la prăjitor. E mai bine să-l tortureze pe individ cu plăceri indisponibile; la asta se pricepe de minune ea, soția lui. Încă cinci minute sau cam așa ceva, poate după aceea va fi pregătit de treabă; apoi va sări și, „bau”, îi va lua pe toți prin surprindere.

Își trage piciorul la loc sub pilotă, pe care apoi o îndoaie în jos de pe piept, ca să-și răcorească partea de sus a corpului. Nu. Copiii nu respectă niciodată regulile părinților lor. E ca și cum ai sfătui un cal să-și pună singur șaua în spinare. Nici el nu a dat prea multă crezare legilor și regulilor de logistică propuse de tatăl lui. Neville Caldicutt avea tabieturi după care îți puteai potrivi ceasul. Pleca la clubul din Shildon miercurea și sâmbăta, iar înainte de plecare bea nu mai mult de trei beri și un deget de whisky Grouse. Se culca la o oră potrivită în zilele lucrătoare, pentru a se putea trezi la ora cinci dimineața, ca să prindă autobuzul până la mină. Pește vinerea, când primea salariul, indiferent de cât pescuia, indiferent de prețul stabilit de vânzătorul din piață și indiferent de marea blestemată din nord-est. Blazonul NCB³ se purta iarna la palton, vara la haină, în noaptea solstițiului, când se făceau focurile de tabără, și în ziua alegerilor. Voturile sindicatului. Căni aniversare cu încoronarea pentru vizitatori. Și o monedă de jumătate de penny aruncată în râu de pe pod la întoarcerea de la biserică, drept ofrandă Domnului. Pentru că Neville Caldicutt nu punea niciodată nici un bănuț în punga din pânză pentru colectă, ce era trecută din mână în mână printre credincioși; el avea aversiune față de ideea de a ridica un acoperiș nou pentru casa parohială, însă era un om cu frica lui Dumnezeu, iar fluviul i se părea o modalitate de a face acte caritabile ca oricare alta. „Cap pentru Sfântul Duh, pajură pentru pești”, obișnuia el să spună în timp ce făcea moneda să se rotească pe unghia degetului mare, și ea pleca în sus, după care cădea în apa liniștită. Acesta era un semn evident de scrânteală, gândea întotdeauna Peter. Din

acel bănuț se puteau cumpăra două porții de lemn dulce, una pentru el, iar cealaltă pentru sora lui, Hillary. Ori poate că reprezenta prețul ce trebuia plătit ca să nu fie trimis la școala de duminică.

În acele ore libere, de veghe, înainte de a pleca la mină, tatăl lui obișnuia să îi aducă o cană de ceai și un pesmet. Pe Peter îl trezea întotdeauna mișcarea saltelei, nu scârțâitul ascuțit ca un ciripit al ușii privatei și nici hârșâitul papucilor ecosez pe treptele scării. Neville Caldicutt lăsa lumina stinsă și se așeza pe patul cu arcuri din sârmă, și vorbea cu glas scăzut, despre una și alta, cu fiul lui. Vorbea despre lucruri ce țineau de politica oamenilor muncii, bună și rea, despre școală și despre marele lui erou Bevan, despre locuri în care nu fusese niciodată, dar pe care spera să le vadă. America de Sud. Australia. Cheul de la Brighton. „Ajung eu și acolo, băiete”, spunea câteva minute mai târziu, când auzeau bătrânul autobuz morocănos încetinind și pregătindu-se să oprească în colțul străzii Alnwick, și ușile platformei închizându-se una după alta. Atunci arcurile patului scârțâiau din nou și pocneau cu ecou, semn că tatăl lui se ridica să plece.

Peter aprindea lumina și o lăsa câteva clipe, bea probabil jumătate din cana de ceai, până la cea de-a treia linie albastră din interiorul ei. Ciugulea din pesmet, apoi adormea din nou până când, două ore mai târziu, mama lui trezea inecele perdelei. „E vremea să te scoli, Petie. Mișcă-te.”

Tatăl lui, stând pe întuneric: asta e ceea ce-și aduce aminte. Mișcările acelea neclare, nevăzute. Acel glas subțirel, care părea că vine de sub pământ, pregătindu-se pentru treburile zilei, murmurând lucruri lipsite de importanță. Și pocnetul dulce al malțului dintr-un pachet de biscuiți, și acele dimineți de iarnă când soba era rece, când bărbații de pe stradă se trezeau înainte de cântatul păsărilor, iar Peter aștepta ca soarele să se mai ridice de un cot, înainte de a se trezi.

* * *

Le-a povestit toate astea copiilor. Îi place să vorbească despre asta când sunt adunați cu toții acasă, în casa de țară, iar focul trosnește și băutura de casă trece din mână în mână. E plăcut să-și amintească de trecut și de familie. E bine să știi de unde vii. Danny crede că e amuzant – pesmeți în zori de zi. Danny: nu se trezește până la miezul zilei, apoi mai pierde vremea ori coboară; și care acum, din cine știe ce motiv, moțâie într-un locșor special încropit sub scara casei. Însă, cât e treaz, e întotdeauna amuzat de tatăl lui, fiind mereu dispus să joace o mână la poker având ca miză nostalgia. Danny Dando, al doilea dintre cei doi. „Și aveai privată afară?” întreabă el. „Și bucăți din ziarul *The Sun* ca să te ștergi la fund?” „Da, copile, erau.”

Susan zâmbește ca un Sfinx în timpul acestui schimb de cuvinte și-și face de lucru. Frunzărește o carte. Ori răsucește cărbunii către flacăra dogoritoare din vatră. Se ferește de poveștile lui, privind spre jăratic sau spre paginile cărții. Suzie-Sue. Una din doi. Ea, cu nerăbdarea ei și cu acea tendință femeiască de a se burzului la taică-său. Ea, cu ochii ei frumoși și cu foile acelea gigantice care costă un car de bani să le imprimi și să le înrămezi, dar care au ajutat-o să ajungă la colegiul Goldsmiths. Este în camera alăturată, făcând scândurile podelei să scârțâie, deci nu stă întinsă în pat. Tocmai a încheiat primul an și pendulează între casă și mutarea plină de fast în capitală. Nu crede în regula lui privind portbagajul mașinii, nu a crezut niciodată și nici nu va crede. „Ce ar fi făcut Kokoshka cu o asemenea atitudine?” îl întreabă ea, ridicând din sprâncene. Da, copiii observă întotdeauna limitele părinților. Își va găsi drumul singură, nu încape nici o îndoială, gândește el, ori de câte ori chipul ei îi dispare din vedere, ori de câte ori ea răsucește un lemn în vatră, ținându-l de capăt cu mâna goală. „Nu-ți place cleștele, scumpo?” Nu se poate abține să nu o întrebe, ca un bătrân pisălog și pedant ce este.

Peter își stivuiește toate pernele în spate și-și cufundă capul în moliciunea de bumbac. Deschide radioul. La emisiunea de dimineață, un politician conservator cu limba mieroasă trâncănește despre puștii care iau supradoze la petreceri de aceea închide din nou aparatul. Ar fi cazul să facă pipi – are deja senzația că vezica a început să se micșoreze noaptea. A cam sosit vremea să se gândească să se ridice,

serios. A venit vremea să își facă programul și să se gândească la ce va face și la ce se va întâmpla azi. Unu – să alerge puțin și să-și limpezească mintea. Doi – socotelile alea blestemate. Trei – să îi sune pe cei de la Abbotsford și să-i ia la întrebări în legătură cu tipărirea datelor greșite pentru cuvântarea lui (mereu greșesc la cele mai simple lucruri!). Apoi, să facă puțină ordine în atelier, poate, deși asta ar impune un soi de tărie mentală pe care probabil că nu o are astăzi. Ba nu, ar trebui să profite de acest sfârșit de anotimp, să iasă și să facă ceva folositor. Ar trebui să folosească lumina. Să se ducă la râpa aceea cu sculele și să facă alte schițe. Dar să nu uite să alimenteze mai întâi mașina. Și să se uite la țeava de eșapament, să vadă dacă nu cumva s-a desprins din colierul fixat pe șasiu, lucru pe care îl sugerează mai noile zgomote înfundate de dedesubt. Deocamdată nu are nici un chef să-și recunoască înfrângerea, și să condamne mașina la marele depozit de fier vechi din cer.

Se pare că mașinile lui au fost întotdeauna doar la o milă de termenul de valabilitate – ieftine la cumpărare și ieftine la folosit. De obicei, a fost vorba despre niște mașini cam ponosite, mărci europene, cu sisteme de direcție destul de duse și atât de zgomotoase încât sugerau ambiția de a decola. Există un anumit tip de motor, ceva mai prăpădit, pe care îl apreciază mult – din categoria celor fără pretenții. Mașini cu mânere de ridicat geamul stricate și cu scaune tari, din acelea care-ți provoacă hemoroizi. Mașini cu dispozitive mecanice interioare simple, pe care să le poată cârpi singur, și cu un locșor aproape de rezervor în care să poată băga o cârpă. Deseori, mașini cu portbagajul acolo unde ar trebui să fie motorul. Acestea sunt cele mai răsărite; când ajunge la galeriile de artă, îi place să scoată picturile din partea din față a mașinii. Îi dă senzația că e la teatru, ca un magician care prinde iepuri de urechi și îi scoate dintr-o cavitate improbabilă. Și cum se numește chestia asta? Contraintuiție.

Nu se pune problema banilor. Acum se descurcă bine, mai mult decât bine. De-a lungul deceniilor, au fost ani buni și ani proști. Asta se întâmplă întotdeauna în profesia lui. Sunt lucruri pentru care este în stare să-și risipească toți banii – aparatură de distilare, ediții limitate sau negru de India. Cu toate acestea, pe mașini nu merită să cheltuiești exagerat; asta este o altă regulă pe care trebuie neapărat să o transmită copiilor. Atâta vreme cât ajung unde trebuie și, după aia, se întorc acasă – e tot ce contează. Oricum, este vorba de talentul șoferului, nu de frâne cu sistem ABS, de aer condiționat sau de alte prostioare. Măcar el știe naibii să conducă! O mulțime de amici artiști nu o fac sau nu vor, sau nu pot, ori susțin că nu îi atrage așa ceva, mai ales poezii ăia afurisiți. Nu Donald, și nici Robson. Își arogă o anumită mândrie socialistă în privința asta, dar și din faptul că, în schimb, se pricep să descifreze imediat mersul trenurilor și al autobuzelor. „Autobuzul 42 va sosi peste opt minute, tovarăși.” Și au căpătat un soi de poză regală și ticuri ciudate de pasager. De pildă, citesc secțiunile de recenzii și se aleg cu crampe, în loc să se uite la peisajele care le defilează prin față. Dexteritatea de a găsi frecvențe radio, dar incapacitatea de a găsi butonul pentru lichidul de spălat parbrizul, dacă este nevoie de el, în timp ce Peter își aprinde o țigară și ține volanul cu genunchii.

Va fi trist când va trebui să renunțe la această ultimă mașină pătrătoasă – un Daffodil⁴, cu faruri ca niște ochi de insectă, pentru care l-a convins pe agentul de vânzări să-l lase la mai puțin de două sute de lire. Nu a fost deloc o afacere proastă. Apoi, cu eleganță, a ridicat propria ofertă cu o liră, spunând că mașina figura pe lista speciilor pe cale de dispariție și că astfel nu făcea decât să recunoască acest lucru. Iar Jimmy Walton de la Walton & Sons a început să râdă și i-a strâns mâna, și s-a bucurat văzând cum epava, șuierând ca un elicopter, părăsea curtea lăsând în urmă pete de ulei. Un altul s-ar simți rușinat să conducă o astfel de mașină. Altul ar considera-o un simbol al unui statut social inferior. Nu și Peter. Viața este prea scurtă pentru demonstrații materiale.

În orice caz, iarna, Daf-ul se descurcă bine pe dealuri. Pneurile lui înguste și rigide se adaptează perfect la zăpadă, trecând prin ea ca niște cuțite printr-o glazură de zahăr. Iar urletul motorului îi gonește pe iepuri de pe drum, astfel că nu se mai vede silit să îi alunge cu claxonul înapoi în vizuinile lor. Mașina are două viteze – înainte și în marșarier, ambele foarte rapide – un sistem ingenios, cum nu s-a mai inventat vreun altul. Pantele abrupte impun eforturi în viteză de utilaj agricol, desigur, însă chestia asta

ajunge la destinație până la urmă. Nu i se întâmplă prea des să o abandoneze în mlaștină și să facă restul drumului pe jos. Lydia își folosește propria mașină, o broscuță șic Volkswagen, un automobil pe care te poți baza când pornești la drum. Susan spune că este o „falsă economie” să cumperi mașini ieftine, care te lasă ba aici, ba colo, când ți-e lumea mai dragă. În ultima vreme, când se întoarce acasă dintr-o asemenea călătorie, ea îl așteaptă clătînând din cap, pregătită să îi țină o predică severă chiar înainte să coboare din inculpată. „Wilse”⁵ spune ea („Wilse”, nu „tati”, nu „dragul meu tată”, ci „Wilse”, apelativul local pentru toți cei din zonă pe care îi cheamă Peter). „Ce hârb de când lumea!” Și, ca să-i sublinieze argumentele, când oprește motorul, nu se știe care curea suferindă, de pe vreunul dintre conurile trapezoidale, va continua să scârțâie. „Ascultă, puștoaico, nu are nici un rost să cumpăr un Merton nou și să-l mânjesc cu baligă de fiecare dată când trec prin curtea fermei”, îi explică. Iar ea își dă ochii peste cap, după care lovește cu piciorul într-un capac de roată pe jumătate spart. „Dar curtea arată ca un cimitir de mașini, tată.”

Touché, fiica mea. Pe de altă parte, mai e și „Balena” – un Volvo alb, enorm și murdar, precedentul automobilului fin-de-siècle, parcat acum în apropiere de gardul despărțitor al vitelor, și năpădit de ferigi. O ramură foarte harnică de ferigă s-a strecurat prin gaura apărută în podeaua ruginită, iar acum umple interiorul cu verdeață, de parcă ar fi o splendidă seră din epoca victoriană. Și, bineînțeles, la un anumit moment, va trebui tractat până la cimitirul de mașini. Numai că nu este încă pregătit pentru așa ceva. E un om foarte ocupat. „Eu cred că pare imposibil de învins”, îi spune. „Ca un poem de Ted Hughes.”⁶ Punct în care ea face o grimasă și se retrage ostentativ în casă. Domnișoara domnișorică Suzie-Sue. „Și frate-tu s-a băgat din nou în portofelul meu?” strigă după ea. Ridică din umeri osoși, în timp ce se îndepărtează. Din câte se pare, fratele ei nu se află în programul de reforme. Doar pungașul de tată.

Mirosul acela aromat de cafea îl ucide, la fel cum o face și vezica de mărimea unei castane. De jos aude râsete de femei, dar și gemete. Lydia și Susan se străduiesc să îl trezească pe monstrul de sub scară cu un jet sau mai multe din stropitoarea de flori. „Pic, pic, pic!” Sărmanul flăcău. Cu toate acestea, probabil că asta îi este dat; dacă doamnele casei sunt în dispoziție sărbătorească, trebuie să se trezească imediat, ca să evite un duș nedorit. Se ridică din vegetația moale a patului, așază pilota dintr-o singură mișcare și pleacă la pișu. Nu uita să alimentezi mașina, să alimentezi mașina, încantează. Și vezi cât te-ar costa o tractare. Poate.

În sala de baie, toaleta pare foarte departe; poate că și încăperea s-a micșorat peste noapte. Poate că există o conspirație a lucrurilor care se micșorează. Se sprijină cu o mână de perete, se apleacă peste vas și îi dă drumul. Începe, apoi se oprește, apoi reușește să dezlănțuie cum se cuvine șuvoiul gălbui. Vai, prostata, drăguța de prostată. Mașina Daf se va descurca, mai are de trăit câteva luni, e sigur de asta. Pe lângă asta, nu poți evita lupta mașinii împotriva naturii. Când era mic, Danny avea o carte cu poze numită *Tractor Max* – Peter își aduce aminte de ilustrații. De acele dealuri impunătoare, ce coborau până spre mlaștini, și de acele câmpii umflate, vii și lipsite de cer. Strădania oamenilor părea neînsemnată în măreția celui peisaj. De fiecare dată când îi citea lui Dan, la ora de culcare, simțea ceva vibrându-i în stomac, din cauza tenacității celui mic tractor care se îndepărta în viteză. Se simțea ca și cum ar fi putut să cadă din patul îngust. Da, ilustratorul știa cum stau lucrurile.

Trage de lanțul bazinei, iar apa se prăvălește în vas. Ar trebui să existe o altă regulă – o imagine favorabilă ar trebui să te răstoarne din scaunul tău comod, să-ți dea peste cap ideile despre siguranță și să te amețească. Ca un vârtej. Ca Rothko. Va trebui să-și amintească să le spună copiilor asta. Va trebui să scrie aceste reguli, pentru posteritate. La o adică, sunt informații folositoare. O aude pe Lydia strigând: „Peter, Peter, ești cumva...?”; asta în vreme ce el se deplasează de-a lungul holului, către scări. Dedesubt, o scenă ciudată. Danny este gol-puşcă și stă ghemuit, rezemat de treapta de jos, pentru că nu a reușit să ajungă mai departe de cuibul lui. Pielea îi lucește umedă, ochii, îndărătul pleoapelor, încă tresar. Probabil că încă visează petrecerea din vechiul hotel art-deco, de pe coastă (poate că ar fi bine să șterpească de la Dando câteva pastile de ecstasy, ca să zboare și el puțin, *quid pro quo*, și așa mai

departe). Sora lui stă aplecată deasupra lui, cu o stropitoare gata de acțiune, care pare letală.

---

³ NCB – National Coal Board – Consiliul Național al Cărbunelui (n.tr.)

⁴ Automobilul familial cu două uși DAF 750, produs între 1961 și 1963 (n.tr.)

⁵ Formă familiară a numelui William, însemnând, de fapt, „fiul lui Will” (n.tr.)

⁶ Edward James Hughes (1930–1998), poet laureat și autor de literatură pentru copii, socotit drept unul dintre cei mai buni scriitori ai generației sale. A fost căsătorit cu poeta americană Sylvia Plath (1932–1963), din 1956 și până la moartea acesteia (n.tr.)

Viziunea divină a Annettei Tambroni

În încăperea rece din spatele casei mamei ei, Annette măsoară tulpinile trandafirilor cu brațul. Acestea trebuie să fie lungi, cam de la vârful degetului până la cot. Trebuie apoi aranjate sub jet de apă, pentru a împiedica florile să-și lase capetele albe în jos, ca niște măicuțe în rugăciune. Retează cozile una după alta, apoi oprește apa, strânge foarfeca și blochează lamele, după care o pune deoparte. Aranjează trandafirii într-un vas de lut și îl duce în cealaltă parte a curții, având grijă să nu se împiedice de pietrele ieșite în afară. Pune stropitoarea în partea din spate a furgonetei, alături de frezii și de mulțimea de narcise, și apoi închide ușile duble cu un pocnet.

Maurizio stă pe scaunul șoferului și mănâncă o rodie la micul dejun. Annette urcă în cabină alături de el. El soarbe cu zgomot din fructul alunecos.

— Nu mă iubești, spune el. Dacă m-ai iubi, mi-ai da un trandafir ca să mi-l pun după ureche. Annette zâmbește și-și lasă bărbia în piept. Fratele ei mai mare o tachinează. Spune mereu că ea nu-l iubește, când știe prea bine că da. În ușa casei din Castrabecco, mama lor poartă un șal lung și o rochie de culoare închisă. Ține un crucifix între degete, pe care îl plimbă dintr-o parte în alta, de-a lungul lăntșorului de care este prins. În șoaptă, Maurizio spune:

— Într-o bună zi, o să stârnească un incendiu cu chestia aia. Și o să se mistuie în flăcări.

— Ne așteaptă mama? întreabă Annette.

— Nu, îi răspunde el, apoi, detașat, adaugă: Am înjunghiat-o și i-am lăsat cadavrul ciopârțit în cadă. Ce mizerie... Netta, va trebui să faci curat mai târziu. Și, după aceea, o să fugim.

Sora lui râde, deși știe că spune răutăți. Însă Maurizio este băiat, iar regulile sunt diferite. El are voie să se uite la filme americane sâmbăta seara și i se permite să spună răutăți, atâta vreme cât e fermecător după aceea, destul cât să îndrepte lucrurile.

— Mama ne face semn cu mâna? întreabă ea.

Maurizio răsuțește cheia în contact, iar furgoneta se cutremură.

— Da, cu ciotul însângerat!

Drumul până la piață durează doar câteva minute, iar străzile sunt libere. Un val de negură a venit rostogolindu-se dinspre lac și zăbovește pe treptele bătrânului oraș. În timp ce trec prin citadela îngustă, pătrunzând în teatrul de vară, Maurizio se apleacă pe geam și pliază oglinda retrovizoare cu un scârțâit și un clic. Strigă spre bărbatul aflat la tarabă:

— Prea devreme! Prea devreme, grăsanule!

Miroase deja a *porchetta* și a cărbune ars. Ceilalți vânzători sunt ocupați să-și pregătească marfa. Annette aude vorbe și bârfe, uși trântite și lăzi zgâriind pavajul. Din spatele furgonetei, Maurizio scoate vasele cu flori. Fixează tenda de pânză a tarabei, strânge șuruburile, apoi așază un taburet de lemn sub ea.

— Uite-ți tronul. Ei, și acum, la revedere. N-o să mă mai vezi niciodată. Să nu-ți fie rușine că nu m-ai iubit îndeajuns ca să mă faci să rămân.

O ia în brațe, o ridică și o învârte, probabil de șase sau de șapte ori, însă ea pierde șirul. Aerul o mângâie. Aude râsete în apropiere și simte că fusta i se umflă. Când Mauri o lasă jos, e nesigură pe picioare. Întinde mâna și se prinde de scaun ca să-și recapete echilibrul.

— Mauri?

A plecat. Cutia de viteze scoate un zdroncănit, și bătrâna Lancie se îndepărtează. De la taraba cu nimicuri, Elemme strigă:

— Hei! Fratele tău e tare arătos. Arată ca Mastroianni. Și bărbia o are la fel.

Annette aranjează buchetele astfel încât trandafirii să fie în față. Astăzi arată perfect. Până mâine, vor începe deja să se ofilească. Trebuie să se străduiască să îi vândă. Mama ei spune că trandafirii au puterea

de a-i face pe bărbații care îi văd să le ceară în căsătorie pe iubitele lor. Spune că trandafirii răspândesc virtutea. Annette se apleacă pentru a corecta poziția micilor romantici. Are grijă să nu îi strângă prea tare între degete, căci ar putea deranja petalele catifelate și ar lăsa urme cenușii. Trandafirii au un parfum cam prea tare pentru niște creaturi atât de zvelte, se gândește ea, ca și cum ar fi fost creat artificial, iar apoi pulverizat pe flori. Dacă l-ar întreba pe unchiul ei Marcello, probabil că i-ar explica de ce. El se pricepe la arome. Nu cultivă doar trandafiri pentru tarabă, ci crește și legume și extrage ulei din levănțică și îl vinde unor parfumerii din Florența și din Milano. Sufletul unei flori nu este forma sau culoarea ei, ci parfumul, zice el adesea.

Curând se încălzește și negura se destramă. O boare pătrunde intermitent prin intrările în piață, aducând cu sine amintiri despre ierburi de câmp, trestii de lac și vite. La cafeneaua de vizavi se aude cum sunt scoase scaunele de sub mese și cum sunt scuturate fețele de masă. Farfuriile mici scot clinchete când sunt așezate. La unele tarabe au început să se tocmească. Băieții de la bucătăria hotelului au pornit să caute ceapă dulce pentru a fi caramelizată, carne de calitate și caracatiță de import, pe care să o opărească o dată sau de două ori, după care să o lase la fiert. Capacele de sticlă scot clinchete când sunt ridicate de cei care vor să studieze mirodeniile; hârtia de ambalat șunca și peștele afumat pocnesc ca trăsnetul când lovesc suprafața apei. Pe alei, glasurile cresc în intensitate și se rostogolesc, se aud foșnete și bârfe. Aude bocănitul sabotilor purtați de bătrânele care trec prin dreptul ei, dar și pantofii cu toc înalt ai nevestelor tinere. Cineva roade o coajă de fruct. O față de masă flutură în briză. Teatrul de vară s-a deschis și-și așteaptă clienții.

Dacă nu ar ști cum arată oamenii, dacă nu i-ar mai fi văzut până atunci, Annette ar putea crede că sunt compoziții fantastice – în parte insecte, în parte veselă, cu aripi din puf sau din tinichea, cu mustăți, copite și cozi ca de homar – cu totul altfel decât niște creaturi la locul lor, cu pielea moale. La atingere, sutana grea a preotului lasă impresia că ar fi făcută din penele țepene ale unei păsări uriașe. Clinchetele scoase de cerceii și de brățările lui Elemme par sunete ale unui instrument de percuție exotică. Acasă, când mama își perie părul ca să-și facă un coc clasic, foșnetul aspru al periei amintește de cel scos de limba unei pisici care se spală.

Deseori, Annette își pune întrebări despre El. Nu e om. Nu e alcătuit din piele și din păr. Dar cum arată? Are coarne și bot, colți de mistreț ori solzi de șarpe? Are ochii la capătul unor tije? Genunchii lui se îndoaie invers, ca ai unui cocor, și articulațiile lor sunt lucioase de-atâta uzură, ca pielea veche? Și are o coadă cenușie și ascuțită, precum mina de creion sau precum coada șopârlei, care crește la loc dacă e retezată? Poate că are sticlă spartă în gură sau are două șiruri de dinți, cu care își devorează hrana? Dar ce mănâncă? Încearcă, dar nu-și mai amintește imaginea văzută cândva, iar mama nu vrea să-i răspundă la întrebările despre Bestie. Când e întrebată, pufnește pe nas și iese din cameră, și Annette îi aude foșnetul mânecii când își face cruce, de două, ba chiar de trei ori. Mama vorbește despre mantia lui alcătuită din muște bâzâitoare și despre umbra lui lungă și roșie doar când o apucă durerile de cap sau toanele pasiunii. Umbra fatală care a fost aruncată asupra tatălui Annettei când a murit.

Annette știe că el este acolo, în altarul bisericii San Lorenzo. În pictură e o viziune a lui, despre care se spune că l-a făcut pe ilustrator să își piardă mințile, că a încercat să-și scoată ochii după ce a terminat lucrarea. „Am deschis poarta Iadului”, le-a spus el plângând doctorilor. „Am adus ceva de nedescris înapoi cu mine.” Pictura aceea bântuită a speriat-o cumplit când era mică. Redat în culori întunecate, Hristos era ridicat cu delicatețe de pe cruce de către credincioși, iar, în spatele lui, se vedea o față îngrozitor de păgână, o față care nu era clară, ci deformată, ca și cum ar fi fost văzută prin apă, ca și cum tușele de vopsea nu se puteau usca niciodată, ca și cum imaginea trebuia să treacă printr-un chin perpetuu. Era o față demonică, prea îngrozitoare ca să se uite la ea – chiar și când era în stare să privească rănile adânci ale lui Sebastian, pictat pe peretele opus, și intestinele martirului medieval tras pe roată de călăi. Ea știe că el se află în continuare în biserică, rânjind spre ea atunci când îngenunchează și nu se poate concentra la rugăciune. El trăiește în interiorul ramei pline de ornamente, viu și se uită la ea.

Aici, în piața animată, există momente când și ea simte asta, o privire îngrozitoare care poposește asupra ei, venind dintr-un loc aflat chiar la margine, lângă zidul cel mai îndepărtat. E ca și cum Bestia a ieșit de la adăpostul robelor de foc și al trupului din lut al lui Hristos și a plecat din scena *Coborârii de pe cruce* drept în stradă, în teatrul de vară, căutând-o pe ea. Stă și veghează, cu gura căscată și lucind din cauza dinților lui pe mai multe rânduri, cu ochii lui inumani, cu carnea de pe frunte așezată în umflături primitive. Adie un vânt rece, apoi dispare, și sentimentul este uitat.

Un bărbat zăbovește lângă taraba ei și o întreabă cât costă trandafirii albi. Se îndepărtează fără să cumpere nici unul, lăsând în urmă o dâră de colonie. După sunetul pașilor, mai lenți sau mai iuți, își dă seama de felul cum reacționează oamenii la ceea ce are ea de vânzare; cine e interesat de buchetele cu flori de câmp și cine are bani doar pentru cină. Precum ceilalți vânzători, ar putea să-și laude marfa, politicos, ademenitor, ar putea spune că atât de multe dintre florile de la picioarele ei sunt folositoare; că micuțele ei crăițe sunt șofran roman – fiecare floare aurie oferind ingrediente și vopsea de ajuns pentru orez, tort și marțipan. Că florile de prun se pot folosi la ceai. Că petalele de trandafir se dizolvă atât de delicat pe limbă și pot da aromă înghețatei. Însă ea nu-și laudă marfa în gura mare.

De la școala din apropiere se aude un clopoțel. Copiii de la Montessori urcă treptele în fugă, de parcă ar fi niște oi la strungă. Printre aceștia este și fratele ei mai mic, învață să citească, învață să scrie. Cum mai învață, oare, acum? se întreabă ea. Prin cântece sau prin jocuri, ori prin descrieri? Ce va recita Tommaso când va ajunge acasă? Mama îi va aprecia progresul, ori îl va socoti frivol? Își aduce aminte de vremea când mergea și ea la școală. Îi ține minte pe Signora Russo, directoarea, și pe Signore Giorgio, care venea la ore și îi învăța să picteze, și care era întotdeauna drăguț cu ea.

Se aud pași printre tarabe, oprindu-se la tejgheaua unde se vinde brânză, bulgări mari și pufoși, la taraba celui care face mărgele și la cel care vinde mărunțișuri. La mică depărtare, se aud alți pași, care calcă precaut, niște pantofi cu talpă joasă. O doamnă este urmărită de un admirator sfios. Nu are curajul să o abordeze. Femeia trece; a văzut mai tot și a cumpărat ceva, are un pachet care foșnește în sacoșa din pai. Se aude clinchet de sticle. A luat vin. Cei doi l-ar putea împărți la o masă, spunându-și unul altuia de câtă vreme doreau să se întâlnească. Annette se apleacă și ridică un fir cu două degete, apucându-l de sub boneta de petale. El se apropie. Ea întinde trandafirul, care îi este luat din mână, cu un aer umil, fără cuvinte, de parcă ar fi fost o stafie. Acum grăbește pasul, și acum aleargă. Se aude un țipăt delicat de surpriză, de încântare, apoi se aud râsete. Pașii se sting împreună.

Spre sfârșitul dimineții, începe să tune. Picăturile de ploaie lovesc acoperișul de pânză și cad în băltoacele de la picioarele ei. Este precum sunetul pe care Tommaso a învățat să-l facă din buze, sunet care o enervează pe mama lor. Annette trage gălețile cu flori mai aproape, la adăpost și coboară pânza în lateral. Când a fost la seră, unchiul Marcello i-a spus că, atunci când tună, mirtul a fost tăiat în două, și că, de fapt, protestează. Soarele apare pentru că acele două fâșii de mirt s-au unit din nou. Unchiul Marcello știe o sumedenie de povești. Mama crede că așa ceva nu e bine, că reprezintă o contradicție a legilor supreme ale lui Dumnezeu, dar și ea este foarte superstițioasă. Are superstiții legate de sare, numere și animale. E și nu e de acord cu micuțul talisman de alungat spiritele pe care unchiul Marcello i l-a făcut Annettei să îl poarte la gât. În flaconul drăguț și verde se află concentrat de rozmarin. Rozmarin: cel mai puternic dintre toate farmecele împotriva demonilor, cea mai sfântă dintre plantele aromatice.

Criza în oglindă

Ai încercat să faci față situației, de dragul părinților tăi. De dragul respirației involuntare și a inimii care continuă să bată fără consimțământul tău. Din toate punctele de vedere, și după toate aparențele, funcționezi corespunzător. Te scoli dimineța, te speli, mergi până la galerie și lucrezi. Nu zaci în propria-ți scârnă și nu răcnești la necunoscuți pe stradă. Accepți lucrurile. Ai cumpărat chiar și o carte despre suferință. Săptămâna trecută, te-ai trezit în librăria Waterstones, la raionul cu cărți practice și ai scos de pe raft o carte cu coperte roz pal. Te-ai dezmeticit abia când vânzătoarea a trecut-o prin fața scannerului, ți-a luat cartea de credit, te-a rugat să verifici suma și să tastezi pin-ul. Poate ți-ai închipuit că asta îți va oferi cheia vindecării. Poate ai crezut că îți va oferi o abordare analitică a suferinței, un registru suficient de delicat, care să descrie caracteristicile suferinței tale. Nu ți-a fost de mare folos. Nimic nu părea sincer. Nimic nu era logic. Cuvintele ți-au defilat prin fața ochilor, nereușind să-ți descrie starea. Așa că te-ai descotorosit de ea – ai dat-o la Oxfam⁷. Dar ce-ți închipuiai? Că ai putea studia moartea ca pe un curs de tâmplărie sau de îngrijirea gravidelor? Că puteai găsi capitolul numit „pierderea fratelui geamăn” și că vei face adnotări pe marginea paginilor? Că te va ajuta în vreun fel?

Vrei să fii ajutată. Vrei să-ți trăiești viața. Vrei să îți simți ființa din nou; nu doar posesoare de mușchi, țesuturi conjunctive, terminații nervoase și simțuri, ci de suflet și de personalitate familiară. Vrei să te simți locuită. În schimb, accepți orice ți se propune: durere, disconfort, răceală, tulburare – orice. Ai încercat să-ți pui în mișcare atomii; să le transmiți un șoc electric pentru a-i trezi din nou la viață. La urma urmelor, așa se procedează la spital – plăcile reci ca gheața aplicate pe piept, și apoi fulgerul trimis către nucleul nesimțitor. Ți-ai pișcat pielea până s-a înroșit. Ai sărit peste mese, zile întregi fără să mănânci, aproape ai murit de foame. Abia apoi ai mâncat; brânză cu mușcăi, pește crud: orice are gust puternic. După ce ai fost vegetariană vreme de un deceniu, ai început să mănânci din nou carne. O mănânci crudă, savurând gustul de fier umed și roșu de pe limbă. Ficat. Carne de vânat. La băcănie, ochii tăi zăbovesc asupra hălților roșii și mari, tivite cu slănină, așezate pe tăvițe și ambalate în vid. Când ajungi acasă, ele se află la fundul sacoșei, lăcrimând rozaliu sub folia de plastic.

Ai încercat să provoci emoții. Ai spus lucruri crude unor cunoscuți – Angelei, colega ta de serviciu, și partenerului tău, Nathan – de parcă le-ai fi căutat pricină. Le-ai văzut privirea șocată. Expresiile lor transformându-se în milă. Te îmbrățișează și își cer scuze, de parcă ar fi vinovați de ieșirile tale, de parcă ți-ar ierta comportamentul. *Suferi, nu-i așa*, spun ei. *Îi duci dorul*.

După accident, ți s-a oferit liber de la galerie, lucru frumos din partea Angelei, dar nu ai vrut. În schimb, ai devenit imprevizibilă, absentând sau anunțând în ultima clipă că trebuie să pleci în călătorii neprevăzute spre nord. Și ai cam abandonat fotografia: comenzi profitabile sunt nefinalizate, aparatul Leica și camera digitală care te-a costat atât de mult stau în trusa lor din camera de oaspeți; ai pierdut bani cu chiria plătită pentru studioul pe care nu-l folosești, iar filmele tale sunt îngrămadite în frigider, în spatele untului și al șuncii. Lumea artei e destul de mică și din bârfe oamenii au aflat ce s-a petrecut cu familia ta și își exprimă regretele. De curând, Nathan ți-a spus că te-ai trezit noaptea plângând și că l-ai lovit, dar nu-ți amintești să fi făcut asta. Răbdarea care ți-a fost oferită în urma morții lui Danny a fost cel puțin remarcabilă.

Nu o meriți. Te-ai purtat și mai rău decât atât. Ai descoperit că există ceva care te poate face să simți, și te face să simți că exiști: sexul. Nu cel rutinier, din amurg și din zori, când ai o relație de încredere, de durată, ci sex ilicit, primejdios. Sex care e nou pentru tine și care doare; care este experimentat în golurile din viața ta morală, obișnuită; ciudat și pe nerăsuflăte, și care creează dependență.

Te întâlnești cu altcineva. Ai descoperit că acest bărbat este capabil să trezească acea dorință primară, fierbinte, de la col în jos. Până în prezent, ai înregistrat câteva indiscreții. Vrei să fie mai multe.

Vrei pielea și mirosul, și gustul, și mișcarea lui. Gura lui frumoasă; buza de sus modelată ca o pasăre în zbor. Aroma fluidelor lui. El, întărit, pătrunzându-te adânc în tine. Înțelegi riscurile, daunele, însă ți se par irelevante. Asta e bine pentru tine; el te face să ții minte ce înseamnă să fii umană.

Tu și partenerul tău, Nathan, sunteți împreună de șase ani. Sunt zile când ești convinsă că îl iubești și zile când te lasă indiferentă. Ciudat, momentele de dorință pe care le-ai trăit cu celălalt bărbat sunt acelea în care simți cea mai multă tandrețe și compasiune față de Nathan. Ca și cum doar făcându-l să sufere îl faci să fie important pentru tine.

Te iubește. Nu a încetat să te iubească din prima clipă. În ultimele săptămâni, a încercat să te sprijine, s-a străduit cu delicatețe să te îndrume, să-ți diminueze suferința și să-ți ofere ajutor. Vorbește încet, ca și cum nu ar vrea să te sperie. Îți telefonează cu regularitate în cursul zilei, aduce flori acasă, face curat, gătește. Nu te-a presat în legătură cu nici unul dintre lucrurile care, ca observator avizat, i se pot părea alarmante. Consumul de carne. Limbajul dur. Orele petrecute la galerie seara, când ar trebui să fii acasă. Momentele în care alergai până la epuizare, încât ajungeai să vomizi. E îngrijorat, bineînțeles, în privința sănătății tale, a stării de spirit, a modului în care accidentul suferit de fratele tău te-a secătuit de spirit. E îngrijorat de dispariția femeii pe care o cunoaște. Nu spune: *Dragă, de ce nu mergi undeva ca să rezolvi depresia?* sau: *Trebuie să termini lucrarea pentru The Trust*, sau: *Susan, te rog să te întorci la mine*. Și nici nu plânge în fața ta, deși știi că și el l-a iubit pe fratele tău și că duce dorul clipelor în care stăteau până noaptea târziu să bea whisky și să joace cărți, sau urmărind reluări ale filmelor cu James Bond, dorul momentelor în care rătăceau cu bicicletele pe drumuri neumblate, ori mergeau în drumeție, unul în stânga și altul în dreapta ta. El nu și-a etalat suferința.

Exiști în afara vieții pe care o ai cu Nathan. Asta nu mai este viața ta. În interiorul ei există o coregrafie a mâncatului, a dormitului și a achitării facturilor, mecanica de a fi împreună într-o relație care nu are nimic de a face cu cine ești tu. Bărbatul cu care trăiești este un necunoscut.

Dacă lui Danny i s-ar povesti toate astea, dacă, printr-un paradox miraculos, Danny ar putea fi extras din eterul întunecat în care a fost trimis și rearanjat în jurul vechii lui anatomii, și apoi i s-ar spune despre reacția pe care ai avut-o la moartea sa, ar pricepe. Ți-ar zâmbi în felul lui copilăresc, cu gura până la urechi, ori ar râde, ori te-ar îmbrățișa și ar spune: *Farul s-a stins, căpitane. Stâncile! Stâncile!* ori altceva, la fel de simpatic și de copilăros. Cumplita ironie este că el ar fi singura persoană capabilă să înțeleagă cu adevărat. Și cu asta nu vrei să spui că te-ar accepta doar pentru că ți-e greu, pentru că îi duci dorul și îți bați joc de viața ta. Nu. Danny ar avea o perspectivă precisă, o înțelegere clară a ceea ce înseamnă să *fii* tu. Dacă Danny ar trăi, lui nu ar trebui să i se spună ce nu e în regulă. Ar ști, pur și simplu. Frățiorul tău a fost mai inteligent decât au considerat alții. Nu a dezvoltat simptomele acelea verbale nesănătoase și nici nu a făcut crize când se schimbau cănille de băut lapte. Nu trebuia să meargă la doctorul Dixon pentru nu știu ce ședințe. El era cel liniștit, fraierul, „secundul”; într-un fel, el deținea puterea.

E greu de explicat această legătură. La școală, copiii ți-ar cere să citești gândurile celuiilalt. *Suze, ce gândește Danny? Dando, ce culoare au chiloții lu' sor'ta? Uau, poți face penarul ăsta să leviteze între voi? Poți s-o pipăi?* Ca și cum voi doi ați fi organizat ședințe private de spiritism.

Poate că explicația cea mai bună este următoarea. Întotdeauna ți-a plăcut focul. În căsuța în care ai crescut, tu erai aceea care veghea asupra vetrei, curățând-o dimineața, ațâțând cărbunii înainte de cină și stingând tăciunii noaptea. Nu-ți plăcea când altcineva se ocupa de foc, lucru pe care îl făcea adesea tatăl tău, așa cum fac adesea tații. Când erai mică, el te alunga pentru că ațâțai focul prea tare, ori că erai prea risipitoare cu cărbunii sau cu lemnele, pe care el trebuia să le taie, să le spargă și să le stivuiască. *O să urce flacăra pe horn și o să-mi afumi picturile, Suze!* Nu erai piromană; nu era vorba de emoția născută din trezirea aceluia spirit viguros și zvelt de a-i dezlănțui apetitul colosal. Era vorba de ceea ce trăiseși cu el.

Nu te-ai temut niciodată, nici măcar în momentele când ai pornit târâș spre vatra ce strălucea

atrăgător, când latura pătuțului era dată jos, și când ai întins mânăța dolofană spre flăcări și ai scos un băț arzând, ținându-l de capătul neaprins. Câteva clipe mai târziu, încă îl strângeai între degete când mama a apărut în cameră și a scăpat din mâini coșul cu rufe spălate. *Vai, scumpo, ai grijă*, a spus ea, pășind grăbită, dar cu precauție, spre tine. Când ai întors capul, torța a căzut și ți-a atins piciorul. Atunci ai înțeles ce era acea inflorescență sinaptică, roșie. Era durerea, văzută. Era felul în care arăta durerea în afara corpului. Cicatricea mai există, mătăsoasă și albă, ca un cuib de păianjen, deasupra rotulei.

Cu toate acestea, fratele tău a fost acela care a plâns cel mai tare și a făcut cel mai mare scandal. A urlat, dându-și ochii peste cap în camera alăturată, orb în fața evenimentelor, dar participând deplin la suferință. *Uau, ua, ua*, răcnea el. *Suzii!* Urla și striga, frecându-și rana, până când mama s-a dus la el, l-a ridicat din pat și i-a stropit genunchiul cu apă rece. A fost prima dată când s-a dovedit fără tăgadă.

După aceea, Danny a fost agitat. De fiecare dată când pocnea câte o scânteie în foc și zbura afară, ajungând pe covor, ori când vreo pietricică înfierbântată cădea dintr-un colț al cahlelor drept în poala lui, o călca în picioare, o strivea și o bătucea până când scânteia minusculă se stingea. Spre deosebire de el, tu prindeai scânteile între degetul mare și arătător și le azvârleai înapoi spre vatră. La petrecerile din adolescență, îți treceai palma prin flacăra unei lumânări cu o lentoare calculată pentru a nu-ți provoca arsuri, în vreme ce Danny se înspăimânta și arunca tulpina de ceară pe podea. Era neliniștit, dar jucăuș în jurul focului. Îi plăcea când aprindeai tufișurile de osul iepurelui din mlaștină, ori când făceai focuri de tabără, ori țineai bricheta aprinsă sub sperietoarea de la ferma alăturată. Îi plăcea să te urmărească atunci când făceai focul în casă, ajutând tirajul cu un ziar îndoit, ochiul oranj luminându-se în spatele evenimentelor mondiale. Când pagina tipărită devenea cafenie și flacăra prindea viață, tu dădeai drumul bucății de ziar, care țâșnea sus pe horn, iar Danny clipea, ieșea din cameră, apoi intra iarăși.

Acum s-a dus, iar tu ai rămas aici, străduindu-te să te regăsești în toată această harababură, încercând să identifici filamentele intime din care ești alcătuită. Astfel încât din acest haos să apară ordinea. Pentru ca tu să fii refăcută. Și, ca să rezumăm: ești sau, mai curând, ai fost geamăna cuiva. Îți plac focul, carnea de vițel, gura sub formă de pescăruș a bărbatului cu care ți-o tragi când îți coboară sub buric și se bucură de fluidele tale. Nu găsești consolarea în cărți. Numele tău este cunoscut în lumea artei, pentru că ești destul de talentată și pentru că ești fiica tatălui tău. Ai moștenit dinții mamei, dar și alunițele ei negre și vineții. Ai fost embrionul din partea stângă a uterului ei, iar soarta embrion a fost îndurătoare cu tine. Într-o noapte, când mergea cu motocicletă pe autostradă, fratele tău a intrat pe contrasens și a fost ucis. Tu ești vie, cumva, continuând să pulsezi, continuând să respiri.

---

⁷ Oxfam – confederație alcătuită din paisprezece organizații, cu parteneri în întreaga lume, dedicată găsirii de soluții durabile la problemele sărăciei și ale accesului la justiție (n.tr.)

Săptămâna asta, Theresa a adus ciuperci de multe feluri și, drept cadou special din partea soțului ei Giancarlo, două trufe destul de mari, pe care le-a prăjit în omletă. Câțelul lor a avut ceva de lucru în pădure. Am fost invitat să particip la culesul de dimineață, dar mi-a fost imposibil. Pieptul meu suferă în aerul rece, iar tusea de anul trecut a revenit cu o vigoare renăscută. În curând, va trebui să folosesc caloriferul cu ulei pentru a încălzi atelierul. Duc lipsa excursiilor. Întotdeauna mi-a plăcut murmurul pădurii, atunci când se pregătește să se dezbrace, dar și mirosul pământului vechi când câinii se apucă să-l sape.

Crângurile de măslini de pe versanți aproape că au terminat să-și pregătească fructele. Văd frunzele zbătându-se în aer – verde-închis, verde-deschis și argintiu. Curând vor întinde plasele. Poate voi fi plecat cu Giancarlo și cu ceilalți. Trebuie să fac un efort ca să nu devin sedentar. Există o paralizie a minții care însoțește imobilitatea. Am văzut așa ceva la prieteni și la colegi; intelectuali care erau cândva ageri și îndrăzneți la minte, dar care mai apoi s-au pierdut în conversații și s-au cramponat de niște amănunte minore, neimportante sau de niște stafii care populau aerul din fața lor. De asta mi-e frică, mai presus de toate. Eu consider țigările drept cele mai folositoare unelte pentru a mă concentra, însă, în privința asta, am dispute cu Theresa. Ea ar prefera să mănânc micul dejun pregătit de ea în loc să fumez. Crede cu patimă în efectul dăunător al țigărilor și încearcă să le interzică în Serra Partucci. În ultima vreme, am observat că această doamnă care se ocupă de aprovizionarea casei e tentată să nu le mai scoată din coșul de cumpărături. Deseori, jură că nu are știință de existența vreunui pachet și nici despre rugămintea de a cumpăra unul. Ridică lista de cumpărături în aer, de parcă ar fi un steag al victoriei, și o flutură prin fața bătrânului ei pupil. Și totul se joacă precum o comedie, atât de familiară, încât pot să mă dau la o parte și să urmăresc spectacolul. Giorgio împunge cu degetul. E războinic. În fiecare săptămână cere exact aceeași cantitate de țigări slabe, susține el. Nu și-a pierdut mințile și nu ar uita să ceară un lucru atât de important. Apoi smulge lista din mâna Theresei și trece în revistă fiecare articol din inventar, dacă acesta este prezent pe masa din bucătărie, în vreme ce ea stă sfidătoare, cu brațele încrucișate la piept. Nu sunt țigări pe listă, susține ea. Asta înseamnă că nu s-a respectat ceea ce s-a scris, protestează el. Este neglijență! Sabotaj! Cum de îndrăznește să o facă neglijență, strigă ea; este o femeie virtuoasă și cât se poate de curată. Prin urmare, suntem în impas. Bătrânul încearcă altă tactică. S-a bazat pe țigări vreme de cincizeci de ani, ca să lucreze, explică el, și trebuie să păstreze o anumită imagine. Când sosesc să-și vadă artistul, vizitatorii se așteaptă să-l vadă cocârjat și purtând un palton, cu ochelari demodați cu rame de fier și cu eterna țigară între degete. Nu trebuie dezamăgiți. Acestea sunt argumentele cel mai puțin convingătoare.

În cele din urmă, tiranica Theresa cedează. Cartușul de țigări este camuflat cu ingeniozitate îndărătul șorțului ei. În tăcerea cumplită, Giorgio fumează. Strivește chiștoacele cu o forță nefirească. Ceva mai târziu, ca să o determine să-i vorbească din nou, o atrage într-o discuție pe teme nepotrivite, cum ar fi ziarul plin de propagandă pe care îl citește soțul ei, serviciul militar pe care îl satisface fiul ei, bucuriile schimbării de anotimp și modul în care alungă ea șopârlele. Ea nu dorește decât să își vadă netulburată de îndatoririle ei gospodărești, asta dacă binevoiește el. Giorgio se strecoară discret spre atelier.

Toamna, toate șopârlele poartă scufii verzi atrăgătoare. Iau căldură de pe orice suprafață caldă, se refugiază în fața periilor și a cozii de mătură în spațiile libere dintre obloane. Faceți loc și pentru mine, micuți amici! Fie-ți milă, Theresa, de niște creaturi atât de nevinovate cum suntem noi! Eu și Theresa jucăm într-un soi de scenetă – lucrul e cât se poate de evident. Nu ne certăm pe țigări. Din cauza tusei, câteodată mă trezesc cu sânge în gură. Theresa vrea să mă duc la doctor. Nu e vorba de o suferință de sezon, insistă ea. Cred că a observat avertismentele care sunt imprimate mai recent pe pachetele de țigări

și asta a alarmat-o.

Dimineața, după ce aud vântul scânteind în lumina zilei, ascult radioul. Îmi place muzica nouă, dar și cea de operă. Mă interesează în continuare evenimentele naționale și dezbaterile referitoare la divorț. Vocile pe care le ascult sunt dispeptice – se vede treaba că lumea este tot mai greu de înghițit. Rămânem dezbinați în privința multor subiecte. Încă mai există sentimentul de rușine; nu va dispărea decât atunci când ne vom simți uniți.

Multe dintre treburile zilei pot fi însoțite de sunetele radioului. Lectura, de exemplu. Aceste note de jurnal. Scrisorile către bancă sau către Antonio, sau vreun răspuns la o întrebare. Ascult chiar și când așez apărători de sticlă deasupra busuiocului – aparatul de radio este pe pervazul ferestrei, iar butoanele sunt reglate pe post. Câteodată aud cuvinte venind din radio chiar și când acesta este închis, însă este doar Theresa, care dojenește șopârlele că sfidează legea atracției gravitaționale, stând pe tavan, unde mătura ei nu poate ajunge, ori își ceartă pupilul ceva mai vârstnic, care dormitează într-un fotoliu, pentru tendința de a lăsa răzătoarea de brânză în sertarul în care se țin doar tacâmurile. Iar când mă aflu în atelier ascult emisiuni sportive.

Deși nu am fost dispus să mă alătur în zori câinilor căutători de trufe prin pădure, săptămâna asta am mers la școală. Trebuie să subliniez că am fost păcălit să predau acolo și că acum sunt ostatic. În primăvara trecută, directoarea școlii m-a invitat să predau clasei ei într-o joi, iar, când am ajuns acolo, m-a trimis acasă, spunând că foarte mulți dintre elevii ei erau absenți, pentru că răcisera. Săptămâna următoare, am venit din nou, iar ea m-a trimis acasă din alt motiv, pe care l-am uitat; pesemne că era vacanță. A insistat să mai încerc o dată. În a treia săptămână, am sosit mai devreme decât orice puști și am vorbit despre desen și anatomie. Până la acea dată, mă obișnuisem cu drumul pe jos până în oraș, copiilor le-a plăcut lecția, iar Signora Russo m-a rugat să le vorbesc în fiecare joi. O dată am încercat să anulez lecția, iar ea s-a supărat rău, spunând că datoria și aportul social sunt esențiale în profesii precum a mea. Că s-ar cuveni să țin seama de moștenirea istorică a țării noastre și că ar trebui să îndrum tinerii în direcția potrivită. Miracolul economic nu ține cont de școala noastră, nici de artă, a spus ea. Cred că știe ceva despre relația mea cu fostul guvern și despre faptul că am predat la Academie, și despre motivele pentru care am plecat singur. Este versată în problemele de istorie a țării, la fel ca și noi, ceilalți, și, fără îndoială, are opinii puternice. Nu am avut prilejul să discutăm pe îndelete despre asta. Ca mulți dintre locuitorii de aici, bănuiesc că e comunistă.

Nu încep ora decât după ce rostesc numele tuturor elevilor. Sunt așezați în ordine alfabetică, lucru convenabil. Sunt foarte tăcuți când se concentrează, iar acest lucru mă liniștește. Desenele lor sunt minunate. Copiii nu sunt conștienți de talent până nu îi informează adulții, și până atunci nu suferă deloc de intimidări. Câteodată, mamele vin la poarta școlii ca să-și ia copiii acasă. Se uită la imagini și îi întreabă de ce au schițat rădăcinile unui copac sau câte-o piatră mică, și nu au desenat portrete de familie și câte un David mic, dar eu le spun că la ora mea se aleg, de obicei, astfel de subiecte, după care nu le mai bag în seamă.

În clasa la care predau este o fetiță care suferă de o boală congenitală a ochilor. Ochelarii ei au dioptrii chiar mai mari decât ai mei și, la baza nasului, îi lasă urme roșietice. Îi vine greu să citească. Este de așteptat că imediat ce va ajunge la vârsta adultă va orbi, însă nu pare să se teamă. Ochiul ei stâng suferă cel mai mult, pentru că și-a redus dimensiunea la jumătate față de cel drept, acoperit de pojghița albicioasă, de cele mai multe ori cu pleoapa închisă de la sine.

Niciodată nu ne vom da seama pe de-a-ntregul de lucrurile binecuvântate pe care le primim împreună cu pierderile noastre. Annette deține darul de a descoperi lucruri ce nu se văd. Dacă este așezată în fața florilor, este capabilă să detecteze granițele și culorile cu mare precizie. Alcătuiește compartimente, iar apoi le unește. Este o adevărată impresionistă. Mediul ei natural este acuarela. În lucrările ei descopăr cea mai încântătoare înțelegere prin observație – mie mi-au trebuit peste șaiszeci de ani de viață ca să dobândesc o asemenea capacitate. Este ca și cum ea a fost eliberată de convenția a ceea ce există doar ca

să o caute cu și mai multă integritate. Copiii sunt îngăduitori cu ea. Nu va risipi nici o zi în care va mai vedea. Ce altceva am mai putea spera? Bujorii albi ai Annettei, stând cuminți într-o vază. Parfumul alb sfârșește acolo unde începe pagina albă.

Peter mi-a scris din nou, întrebându-mă despre substanța umbrelor. O umbră poate constitui una dintre cele două teme dintr-un an la Academie. El îmi spune că pictează de-a lungul coastei de nord-est, unde își vizitează tatăl bolnav, și că este foarte frig. Peter își închipuie că stâncile de pe plajă au personalitate. Spune că în detaliile lor se distinge o anumită personalitate. Din însăși forma lor, ceva îl privește drept în ochi. Când pictează, poartă mănuși. Când vine fluxul, abia dacă mai reușește să-și îndoiaie degetele și se întreabă dacă aerul umed din Anglia îl va face, cândva, să sufere de artrită. S-ar cuveni să-l înștiințez că, atunci când va ajunge la vârsta mea, cu siguranță se va întâmpla asta, indiferent cât de mult patriotism ar dovedi față de vreme.

Din nou, scrisoarea lui este în căutare de indicii. La librăria universității a descoperit un exemplar din *La Voce* și îl citează pe Soffici: „Prin natura moartă se poate stabili adevărata esență a picturii.” Prietenul meu, Ardengo Soffici, la care nu m-am gândit de foarte multă vreme! Mi-l imaginez pe Peter întinzându-și mâinile reci. Ajunge mult mai departe decât cei care ar putea veni până aici mult mai ușor, pe dealul acesta, pe acest tărâm al discuției – cei care prind trenul din capitală, cei care mă întreabă de sticle și cei care îi telefonează lui Antonio la agenția din Bologna, ca să se intereseze de starea mea de sănătate. Din depărtarea altei țări, dintr-o veche revistă boțită, care a trecut neîndoielnic prin multe mâini, apare curiozitatea lui.

Semenii îl acuză pe Peter că s-a rupt de lumea modernă. Este prevenit că i s-a pus eticheta de demodat. Prietene, cât de bine cunosc această acuzație! Chiar și acum, după atâția ani, mă confrunt cu asemenea idei. Pictarea de naturi moarte nu reprezintă cumva o resuscitare a unui gen muribund? Lirismul și formalismul lui nu sunt acum redundante? În alte părți, artiștii învârt cutii cu vopsea legate în dreptul inimii, așa mi s-a spus, și acestea sunt socotite expresii ale spiritului descătușat. Mi s-a spus acest lucru din nou, săptămâna trecută, de către jurnalistul cel tânăr, ca și cum eu aș fi trăit în bezna unei peșteri. Bineînțeles, i-am răspuns, este precum tămâia din cădelnița preoților. Nu e vorba de o șaradă și nici de o invenție.

Trăim în secolul abstractului și al fisiunii atomului. Și totuși, așa cum scrie Peter, țărmlul infinit este cu mult mai măreț decât reactoarele. Îmi sugerează că, dacă îmi trec palma peste scrisoarea lui, aș putea simți răcoarea mării din nord și că ar trebui să port și eu mănuși. Probabil că este un adept al „realității minunate”! În timpul liber, studiază Fra Angelico și speră ca, într-o bună zi, să facă pelerinajul în semn de omagiu pentru el. Lucrează noaptea, ca să curețe stalurile orchestrei filarmonice. Mi-l imaginez ținând piept oceanului, precum călugărul de pe malul mării⁸. Îmi imaginez portretele lui sculptate în stâncă. Bravo, Peter. Bravo!

Am strâns fiecare ediție care mai există din *La Voce*. Publicația a supraviețuit mai puțin de un deceniu, având un tiraj de cel mult o mie de exemplare pentru fiecare număr, însă influența exercitată a fost deosebit de puternică. Precum păsările, ideile ei au migrat spre toate colțurile lumii. Teoriile acelor editori curajoși au deschis multe minți. Să fii liber, într-un secol al ostilității! Cum să rămâi cu ochii deschiși, fără vendette! Să fii radical și respectuos, să știi istorie, și totuși să îmbrățișezi viitorul fără rezerve! Acum nu mai există un astfel de forum. Nu mai există voci independente și nici anchete cuprinzătoare, iar asta mă întristează. Demagogii și elitiștii au câștig de cauză. Este ca și cum nu am vrea să înțelegem arta și nici nu am dori să-i protejăm integritatea. Editorii aceia erau dintre cei mai buni gânditori, probabil cei mai buni oameni, ai generației mele. Unele dintre exemplarele publicației sunt zdrențuite, cu paginile roase de atâta răsfoit, iar cuvintele șterse.

Ceea ce este radical devine adesea formal. Până și marea are flux și reflux.

Astăzi am rearanjat obiectele pe masă. Antonio va aprecia o nouă simetrie, cred – se va arăta surprins de opțiunea mea. Lumina de după-amiază a fost bună. Dacă voi termina pictura înainte să cadă zăpada,

probabil că voi petrece ceva timp la Bologna, cu Antonio. Adevărul este că aici iarna e din cale-afară de aspră cu bătrânii, dar a trecut mult de când nu am mai călătorit. Acum există vagoane comune la mai toate trenurile de călători și mai toate merg cu cel puțin două sute de kilometri pe oră. Emblemele fasciste au dispărut. Mi-aș putea lua valiza pe feribotul către Sardinia sau mi-aș putea aranja cazarea la Vatican. Am citit că Howard Hughes își ține la Roma un avion pregătit într-un hangar, întotdeauna cu plinul făcut. Cred că aș putea pleca să văd ceva mai mult din țara mea natală. Au trecut ani de când nu am mai participat la bienală și am început să manifest o slăbiciune față de peștii sărați ai Adriaticii, care sunt presați în ulei, sub pietre grele, până se frăgezesc, moment în care oasele lor pot fi scoase fără efort. Nu am ajuns încă la postul Paștelui, dar Theresa i-ar putea întreba pe vânzătorii din piață dacă trenurile noastre rapide au adus câte ceva din apele limpezi și verzi din Dalmația. Și atunci ar putea pregăti o turtă din porumb, din care s-ar putea servi astfel de pești.

---

⁸ Aluzie la Călugărul pe malul mării, pictură de mari dimensiuni (110 x 171,5 cm), realizată în atelier de artistul romantic Caspar David Friedrich, în 1808–1810, aflată la Alte Nationalgalerie din Berlin (n.tr.)

Nebunul de pe deal

Când el se întoarce de la alergat, Lydia coace ceva. O vede prin fereastra deschisă, cernând nori de făină. Are părul prins într-un coc lejer pe ceafă, care arată ca un cuib încropit de o vrabie. Coatele îi sunt peticite cu pudră albă, iar amprenta unei palme se vede deasupra șoldului, pe stofa cafenie a fustei. Cine o fi acea doamnă încântătoare, se întreabă el. Cine este și ce caută în această casă? De sus se aude muzică – unul dintre copii ascultă la volum mare, iar Lydia dansează încetișor în timp ce-și face treaba. „Salvat din mizerie și din gunoaie...” Există momente când o vede din mers și nu este femeia care i-a născut copiii. Nu este femeia care stoarce tubul astfel încât pasta de dinți rămasă să fie în apropierea capacului, cât mai comod pentru el, când va dori să se spele pe dinți. Nu ea este femeia care sapă stratul de legume cu săpăliga și care duce coșuri cu coacăze la piață. Această fantomă ce plutește în mijlocul norului de făină este o necunoscută. Este fata care stătea pe iarbă în apropierea mănăstirii, alături de care a stat cândva întins, cu mulți ani în urmă. Cineva care i-a deslușit mecanismele ascunse ale lumii.

Ușor amețit, simte nevoia de a mânca. Și-a târât ciolanele bătrâne cale de zece mile – pe toată bucla care înconjoară valea – doar cu o țigară și un espresso la bord, și se simte ca și cum în aceste clipe ar funcționa cu rezervorul gol. Picioarele îi sunt nesigure, genunchii seamănă cu niște balamale ruginite. Nu e suficient de bine, domnule, îi spune vocea din capul lui. Te descurcai mai bine. Atunci, fă-o din nou. Hai, curaj, Peter.

Își ridică piciorul pe pervazul ferestrei, își întinde tendonul și privește cu ochi mijiți înăuntru. Sigur îi circulă vapori ciudați prin căpătâna. În casă este viață de fluviu. Uite, acolo. O eșarfă închisă la culoare pe pervaz, ca o blană de vidră – s-a mișcat acum câteva clipe, a clintit o mustață, a încordat o labă? În spatele ochilor vede scânteii. Femeia din casă flutură spre el o mână albă, ca de stafie. Bună, bărbate! Bun venit în realitatea ta disociată!

Lydia iese grăbită afară, îi spune să-și scoată pantofii murdari și, de fapt, îl face să se dezbrace în pielea goală în fața ușii și abia după aceea îl lasă să intre. Îi aruncă într-un colț șortul umed și stropit de noroi, în timp ce el rămâne în picioare în bucătărie, roșu și scoțând aburi.

— Cei de la Arts North West au sunat din nou, spune ea. Vor să știe dacă anul ăsta depui o cerere de bursă. Dacă da, cererea trebuie depusă până vineri. Ar fi bine să aibă numele tău pe listă, așa au zis.

Respiră din greu și rupe un colț din pâinea de pe masă și îi mestecă semințele și nucile.

— Dă-i încolo. Hei, stai așa, mai bine depune Suze cerere, nu? Dacă și-ar pune asta în portofoliul? Ar face al naibii de bine să se ocupe de problemă.

Lydia clatină din cap, bălăngănindu-și cocul lejer. Dacă are ouă ascunse înăuntru, acestea riscă să cadă și să se sfărâme de podeaua cu dale de piatră.

— Nu se califică dacă e la Londra. Peter! Ești plin de noroi, chiar și-n barbă.

El își curăță fața de mizerie și de firimituri cu dosul palmei, apoi umple un pahar cu apă de la robinet.

— Păi, atunci bursa o să fie luată de cine știe ce scrântit, care a pictat podeaua vreunei biserici slujindu-se de țâțele iubitei lui.

Lydia râde dându-și capul mult pe spate. Ouăle din coc sunt în siguranță.

— Hai, du-te. Scoate-l pe Danny din baie și intră tu înainte să te usuci și să arăți ca un porc în lut. Stă acolo cu iarba lui dementă de o oră și aburește geamurile.

Ba nu, e cu iarba mea dementă, gândește Peter; Al Doilea din Doi a dat iarăși iama prin rezervele mele.

Lydia își lasă mâna pe brațul lui.

— Eu plec. La yoga. Nu întârzii mult. Ar trebui să vii și tu – ți-ar prinde bine. Ești tare anchilozat. Îi zâmbește, arătându-și cei doi incisivi lungi, trăsătură pe care au moștenit-o și cei doi gemeni, și îi trage o

palma peste fundul gol. Pa-pa, porcule.

În casă i se face pielea de găină, pentru că are porii deschiși. Podeaua este mai rece decât apa râului. O pereche de ciorapi cafenii atârnă pe calorifer: două cârțițe moarte pe un gard. Vechea și jerpelita ladă de călătorie a lui Danny, aflată la picioarele scării, arată ca troaca plină de mușchi din care beau vacile. Pernuțe de ace din mătase albastră pe mormanul de lucruri ce trebuie cârpite: o pasăre de apă. Când aleargă pe malul râului, se deplasează întotdeauna prea repede ca să vadă pescărușii verzi de râu, cocoțați pe ramurile strâmbe. Păsările se îndepărtează, niște pete turcoaz, și mai repede.

În baie, noroiul de pe pulpe se dizolvă lent. Și amintirile lui au început să fie la fel în ultima vreme. Blestemul de a depăși jumătatea de veac, presupune el. Spre deosebire de anii de formare, în praf de cărbune, miros de pește și cărți citite la bibliotecă, perioada petrecută în America devine îngrijorător de estompată. Când avea puțin peste douăzeci de ani – vârsta lui Susan și Dan. La naiba. Unde se duce timpul? Emigrarea. Prima soție, Raymie. Traversarea cu transatlanticul – de câte escale a avut parte? Londra. Shannon. Gander. Boston. Muzică și momente de bucurie în Golden Gate Park. Controlul medical nebunesc, când a fost recrutat: o lovitură în piept pentru verificarea inimii și, vă rog să vă aplecați, domnule. Și plecarea în Canada, ca să evite înrolarea. Există notițe atent redactate despre acea perioadă. Există povești și invenții. Undeva, într-un anumit moment, poveștile lui au luat locul faptelor. Câteodată se întreabă dacă s-a întâmplat ceva din toate acestea. El a fost vreodată prezent?

Există o lume. Cine a scris asta – cumva Sartre?

Acum aproape treizeci de ani! Puștii erau fascinați când le vorbea despre San Francisco și Alphabet City¹⁰. North Beach. Vesuvio. The Village. Era ca și cum ar fi urcat pe vrejul de fasole și ar fi coborât la loc și, adevărat, istorisea cu iscusință, îi încânta, exagerând, înfrumusețând și conferind lucrurilor acea scânteie. Însă lui îi plăceau ochii lor larg deschiși și minunați. Era magie pură, expresia de pe fețele lor – ca de Crăciun, sinceritatea. A inventat un întreg tezaur de fabule doar pentru ei. Acolo și-a dat seama exact de ce trebuia să poarte bereta de artist, pentru că era ilegal să nu o porți dacă erai artist și te puteau azvârli în închisoare. Acolo a stat de vorbă cu Brautigan, și lucrurile o luaseră cam razna, iar apoi au apărut hipioții. Acolo a făcut surf în frac. Tot acolo s-a bucurat de onoarea de i se oferi, chiar de către primar, cheia simbolică a orașului San Francisco, iar asta l-a ajutat să ajungă în cele mai bune localuri, temple și feriboturi. Încă o mai are, uite, aici în buzunar (da, Suzie, dintr-o pură coincidență, este exact la fel cu cheia de la casă). Acolo a băut absint, a fumat opiu, a consumat un LSD excelent, de cinci dolari (pe asta a spus-o ceva mai târziu, după ce Danny ceruse capsule de amilnitrit la aniversarea celor treisprezece ani – „Vreau să-mi părăsesc corpul, tată”). Acolo a mâncat șarpe de mare, mătrăgună, aripi de grifon la grătar, probabil că a făcut-o fără să își dea seama, în atâtea restaurante chinezești, ha-ha. Dom’le, San Francisco era psihedelic. New Yorkul era la genunchiul broaștei – chiar așa – toți acei zgârie-nori au fost construiți din părți de insectă gigantică, cum, nu știați asta? Stăteau cu gurile căscate, sorbindu-i elucubrațiile. Ce zile au fost acelea!

Susan a vizitat acele locuri cu amicii pe care și i-a făcut la colegiu, la promoții de bijuterii, la Telegraph Hill și la cafeneaua Nuyorican. I-au plăcut țarcurile din New York, unde câinii sunt lăsați liberi, egalitarismul canin, zice ea.

— Asta e adevărata democrație, Wilse, câini mari, învățați să se joace cu alții mici. Însă o dependență perversă de terapeuți, mai zice ea, strâmbându-se. O coardă sensibilă vibrând în fiica lui. Să se simtă el vinovat pentru asta? Cine știe.

— Hei, fetiço. Dacă ai fi mers acolo în anii șaizeci, îi spune el, ai ști. Pe vremea aceea, ar fi trebuit cu toții să ne ducem la doctor. Generația *baby-boom* are creierul omletă.

Da, da, da, Peter, anii șaizeci, aceeași Mărie, replica e o prostie. Însă tu trebuie să justifici în continuare unele lucruri. Trebuie să aperi imaginația, altfel lumea se va scufunda, asta este sigur. Între timp, puștii îi acceptă acum lăudăroșeniile, așa cum se arată îngăduitori față de maniile unei rude bătrâne și cam duse cu capul; vocale în plus, ca să ascundă bâlbâiala decrepitudinii, bețiveala plângăcioasă la

nunți, vânturile incontrolabile.

Răsucesce robinetul de apă caldă cu un deget mare și păros de la picior. Apa se scurge pe după călcâie și sala de baie se umple de abur. Ține săpunul în echilibru pe burtă.

Acum, trecutul lui imaginar, exuberant, s-a descâlcit în mințile lor. A fost cercetat, confruntat și respins. E doar balegă, îngrășământ pentru dezvoltarea cinismului lor.

— Nu aveai cum să ajungi la The Six Gallery, în '55, tată. Aveai doar cincisprezece ani.

Ei nu mai cred nimic, nici măcar adevărurile adevărate. Vai! Ce pereche fac! Când au crescut oare? Nu și-a desprins ochii de la ei decât o clipă. Parcă mai ieri erau în scutece, ciripind în limbajul ăla de bebeluș. Erau amândoi foarte palizi, încât vedea prin rețeaua roșiatică de capilare din obraji și gleznele lor. Vedea clar cum erau alcătuiți, vedea desenul remarcabil al celulelor. Le lua în mână picioarele goale și pufoase în timp ce dormeau în pătuț și îi privea fascinat. Ori își apleca fața aproape de chipurile lor și le examina firișoarele din obraji.

— Lasă-i să doarmă, șoptea Lydia din ușa camerei copiilor. Sunt obosiți, bieții micuți. Vino și toarnă-mi niște lichior, dacă tot sunt păsuată azi de alăptat.

Nu a povestit niciodată nimănui despre această fascinație, nici măcar Lydiei, însă i-a trecut prin minte că în întreaga lume se manifestă această fascinație secretă față de copii. După ce au mai crescut și au început să alerge pe afară, în soare, pielea lor s-a mai îngroșat, pierzându-și din transparență. Petele strălucitoare alveolare au dispărut. L-a făcut să se întristeze cu adevărat. În acea expunere exista ceva ce îi plăcuse foarte mult. S-a uitat la gleznele lui Susan pe tot parcursul adolescenței ei, până când ea s-a saturat și i-a cerut să înceteze, spunându-i că era de-a dreptul pervers. Și aceasta este esența chestiunii. Toate mecanismele inocente sunt târâte în noroi de experiență. Copiii devin din ce în ce mai puțin translucizi. Straturile de prihană și de suspiciune se îngroașă. Aceasta este legea eliberării de sub vrajă a taților.

* * *

Problema este că nu-și poate aminti exact care e moștenirea lui, nu se poate apăra întru totul și să spună, de fapt: Vai, necredincioșilor nemernici, vai, bolșevicilor, adevărul vi-l spun vouă. El a contaminat rezerva de apă cu pipi. Marea și Nemaipomenita Carte a Vieții și Vremurilor lui Peter este doar un tom scris *ad libitum*, având pagini albe. Însă el își aduce aminte, cu oarecare claritate, de grotele la modă, cu aspect gotic, din Village, de treptele fierbinți vara, pe care stăteau să-și piardă vremea, și de disperarea de a găsi la gunoi vreun ventilator vechi din alamă, ca să-l recupereze și rebobineze. Iarna, dimpotrivă, nevoia de a purta câteva pulovere, în apartamente fiind atât de frig încât nici pipi nu-ți venea să faci, și găluștele fierbinți înghițite pe nemestecate la Vasselka, pentru a-i ajuta să se dezmoștească. Dacă se concentrează, își aduce aminte de cartierele extraordinare din San Francisco. De saloanele asiatice de făcut tatuaje. De priveliști. De frescele lui Rivera. Își aduce aminte de sentimentul de antiapogeu, când totul a început să se veștejească, când viața a început să pară din nou reală. Și își amintește și de ea. Își aduce aminte de picioarele ei lungi și subțiri, de americană. De ochii uimitor de limpezi și de temperamentul ei al dracului de îngrozitor. De felul în care nu putea rezista mai mult de o zi fără să se drogheze. De deprimările care nu aveau nicidecum gust de plăcintă de mere, care aveau gust de acid lisergic, precum chimicalele cu care tratează hârtia. Isteața inscripție cu cerneală specială de pe interiorul coapsei ei: *Să nu crezi ceea ce vezi*. Cu asta a plecat de acolo, e tot ceea ce a reușit să păstreze în arhivele haotice ale creierului. Nu este foarte plăcut, nu ar fi distractiv să le transmită altcuiva, la fel cum e și prietenia fantomatică cu Ginsberg – acel mit întemeiat pe o scurtă întâlnire întâmplătoare la o petrecere și pe un schimb sumar de cuvinte printre firele de barbă neîngrijite.

Raymie avea picioare ca pilonii turnurilor de apă și dădea pe dinafară de umezeală; asta o știe în mod eliptic. Însă există și alte câteva amintiri prețioase.

Oare semenii lui au capacitatea de a-și aduce aminte mai bine decât el de fostele lor vieți? Văd fragmente din propriile vieți în decolteurile actrițelor de film, în mirosul de cașcaval și în cel de lemn de santal? Oare toți cei din generația lui iau ginko-biloba, fac exerciții mentale ori scriu memorii pompoase? Ori se prăbușesc cu toții mental, fac atac de cord în timp ce-și cumpără sacouri din tweed ori le-o trag secretarelor, ori își golesc colostomiile¹¹? Doamne Dumnezeule, sunt oare bătrâni în mod oficial?

Are nevoie de o țigară.

Dedesubtul lui, apa din cadă capătă culoarea ceaiului, testiculele îi plutesc albe și zgârcite în zeamă. Încăperea miroase a săpun, dar și a marijuana șterpelită de Danny – își dă seama de marfa de calitate imediat, după aromă, asta e Domnul Caldicutt, nu vrea nimic din gunoaiile care vin acum din Spania. Ar trage și el un fum în timp ce restul de mizerie de pe trupul lui se ridică deasupra apei, însă punguța cu tutun se află în atelierul lui de sus. A uitat să și-o aducă înainte de a intra în baie. Asta e. Atunci, dați-mi nenorocita aceea de pastilă cu ginko.

Da. Își amintește de Raymie. Sângerând pe nări de parcă nu avea de gând să se oprească. Pionieră a narcoticelor, arătându-le tuturor cum se procedează. În stare să vorbească despre arta postmodernistă și despre proiectul neautentic al existenței. Mai slabă, dar și mai frumoasă decât celelalte fete. Cățărându-se pe balustrada de la Empire State Building, iar mâna ei palidă fluturând ca o pasăre în vântul puternic. Își amintește noaptea aceea, înainte de a abandona colegiul, înainte de a părăsi vesela Anglie pentru a se îndrepta spre terenul ei, de acasă. Îngrozitorul *ménage à trois*. El, tutorele lor și ea. Încornoratul, muza și noul amant. Ciudata lor înțelegere de a trăi o experiență umană de pierdere, iubire și nevoi, de a semnaliza un sfârșit și un viitor între ei. Așa că a trebuit să stea de veghe. Își înfrânase dorința primitivă de a le strivi testele celor doi când ea se întorsese către ei în patru labe. Iar bărbatul pe care îl iubise și îl respectase precum un părinte, îi șoptise lui Peter: „Uite, am încălzit perlele pentru tine, ticălosule”, apoi a coborât din pat și a ieșit din încăpere. Iubire liberă. Mai degrabă un căcat de dezastru. Există unele amintiri care nu vor să dispară, indiferent cât de hotărât le îndeamnă el să plece.

Acoperită de abur, oglinda a dispărut, astfel că iese din discuție aranjatul bărbii. Va trebui să mai rămână o vreme un bătrân bărbos – sălbaticul din mlaștină. Se uită la părul de pe picioare, care se leagănă în curentul iscat în cadă, precum coamele poneilor în vântul din partea de sus a văii. Părul din jurul penisului a încărunțit, la fel ca șuvițele de răscoage prinse în ulmii din zăplaz. Părul care se ridică până la buric. Cicatricea de la hernie. O pată de adeziv izolator numit lipici de iepure¹². Răsuțește lanțul dopului de la cadă în jurul unui deget de la picior și trage. Gâlgâind, apa noroioasă începe să se scurgă. Iisuse Hristoase, au existat și câteva victime! Sărmanul Brautigan. Practic, omul și-a așezat țeava pistolului la tâmplă, apoi și-a spulberat creierii.

---

⁹ Vers din cântecul Waterfall („Cascada”) lansat de trupa britanică de rock alternativ The Stone Roses pe albumul de debut, 1989, și reluat apoi ca single în 1991.

¹⁰ Zonă rezidențială din Manhattan, New York City (n.tr.)

¹¹ Deschidere chirurgicală a colonului la piele, pentru a crea un anus artificial (n.tr.)

¹² Adeziv folosit în pictură, care izolează pânza poroasă pe care se pictează și o separă de grund sau de vopselele pe bază de ulei (n.tr.)

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Cât a ținut furtuna, o turistă a rămas prizonieră sub copertina tarabei cu flori.

— Bună ziua, îi spune Annette femeii. Bună ziua. Vremea e proastă. Plouă.

Femeia este nemțoaică. Are la ea un ghid de conversație. Probabil că face un tur prin Piero și Fiorentino. Poate vizitează ruinele sau mănăstirile. S-a pierdut de tovarășii ei de călătorie – aceștia și-au găsit adăpost în cafenele sau sub copertine, ori au plecat spre San Lorenzo, ca să vadă neobișnuitul altar. Femeia alege – iriși, frezii și doi trandafiri. Este o tranzacție grăbită – evident că se simte obligată să plătească pentru adăpost.

— Reușești să faci buchetul? întreabă ea.

A observat înclinarea nefirească a capului Annettei, ochii ei pierduți. Annette zâmbește. Așază florile în ordine complementară, plimbându-și degetele printre frunze, ciupind fiecare tulpină și construind buchetul vertical, aproape imponderabil.

— Vezi culorile? întreabă femeia. Sau e vorba de miros? Este intrigată. Annette zâmbește din nou și dă politicoasă din cap. I-ar putea spune femeii că irisul alb florentin are un miros asemănător cu cel al violetei. Aceasta este una dintre micile duplicități comice ale naturii, așa spune unchiul Marcello. Slujindu-se de unghia degetului mare, Annette smulge ghimpii de pe tulpinile trandafirilor, astfel ca nemțoaica să nu se înțepe cât îi duce până la apartamentul închiriat sau la hotel. Fixează apoi buchetul într-un con din hârtie. Femeia o prinde de mână pe Annette. Îi pune în palmă trei monede. Este adevărat.

Pentru Annette este ușor să descifreze desenele de pe monede. Își plimbă degetele peste denivelări sau peste marginile zimțate, ori cântărește monedele, ori, la o adică, o poate chema pe Elemme ca să verifice plata. Însă nu este nevoie să verifice. Chiar dacă mama a avertizat-o că unii oameni vor încerca să profite de ea, chiar dacă mama numără seara banii strânși în punguța Annettei, Annette are încredere în clienți. Rareori se întâmplă ca oamenii să păcălească orbii.

Dar lumea imaginației mamei este plină de primejdii. Acasă, îi spune Annettei să nu meargă mai departe de grădina din curte. Duminica, are voie să meargă pe jos până la biserică, singură sau cu frații ei, iar, după aceea, până la *cimitero di campagna*, unde se odihnește tatăl ei, cu fotografia încadrată într-o nișă. La piață, trebuie să aștepte ca Maurizio să o ia și să desfacă taraba. Poate să cumpere vânat sau pește doar de la vânzătorii care o cunosc; poate merge până la sere, unde unchiul ei lucrează la o comandă nouă, sau să ajute la transferul de semințe între straturile pline de mușchi. Dincolo de acest teritoriu aprobat, există primejdii nenumite. Sunt capcane și ispite, cum sunt capcanele pentru iepuri, întinse pe coasta dealului. Dacă nu este vigilentă, se va împiedica, ori se va arde, ori își va agăța fusta într-o scândură, o clanță, o cataramă sau sub talpa cuiva. Se va pierde în mulțime, pentru a nu mai fi găsită niciodată. Oamenii o vor trata cu cruzime. O vor corupe. Iar asta înseamnă imoralitate.

Câteodată, când îi împletește părul, mama emite avertismente:

— Păi, nu vezi și singură? De departe, băieții vor socoti că ești atrăgătoare. Vor fluiera după tine și vor încerca să te curteze. Apoi, când te vei apropia mai mult, ei vor vedea asta, și mama bate cu degetele în osul din jurul ochilor Annettei, și vor râde de tine. Sunt multe fete drăguțe pe lumea asta. Și eu nu aș suporta o asemenea cruzime împotriva fiicei mele. Și mama suspină. Codițele sunt atât de strânse, încât Annette simte cum firele de păr i se rup.

— Mamă, în ce fel m-ar putea considera ei atrăgătoare? întreabă ea. A crescut față de cum era ultima dată când a reușit să se vadă cu propriii ochi. Avea unsprezece ani, pieptul plat, oasele îi ieșeau prin piele și la coate, și la glezne. Acum, că a mai crescut, are rotunjimi pe care le poate pipăi cu palmele. Are sâni moi, care sunt foarte sensibili, și fire de păr mătăsos. Și pe dinăuntru se simte altfel. Mama nu-i va răspunde la asemenea întrebări nepotrivite. În schimb, continuă pledoaria în favoarea restricțiilor pe

care le-a impus.

— La noi acasă, totul va rămâne mereu la fel. Mobila își va păstra poziția – Marcello și ceilalți băieți vor avea grijă să nu lase vreun scaun departe de masă. Poți număra pașii de la fereastră până la dulap, și așa vei ști că va rămâne aceeași distanță. Nimic nu va fi aranjat altfel. Gata. Asta te face să te simți în siguranță?

Nu mai are voie să meargă la școală. A dovedit cu vânătăi și ciorapi destrămați că îi este imposibil să continue să învețe. Iar acum a ajuns la o vârstă la care cei din jurul ei au început să se trezească din somnul inocenței, așa spune mama. Reputația ei ar putea fi pătată, chiar fără ca ea să-și dea seama de asta.

— Să spunem că ai veni acasă după ce te-a pipăit careva – cum am putea verifica asta? Ar trebui să te verificăm în fiecare seară, ca să căutăm urme, și să te frecăm cu bureți de sârmă, de parcă ai fi un ceainic murdar.

Annette se întreabă dacă și Maurizio este pătat și murdar când vine acasă de la cinema, după ce a văzut *Semnul Satanei*, sau dacă ochii lui au devenit negri. Se întreabă dacă limba lui se pătează când vorbește despre sânii plini și picioarele lungi ale actrițelor, dar și când dansează cu ea în bucătărie, cântând:

— Sexy, sexy, da, da, da, baby.

Dacă ar protesta, dacă ar spune că ar dori să-și continue școala, ori că mai poate vedea formele de lumină sau umbrele de întuneric, că poate auzi perfect traficul și că poate traversa strada în siguranță, mama și-ar ieși din fire.

— Dar nu poți citi la tablă și nici paginile ce ți se vâra sub nas, Annetta! Am mai vorbit despre asta. Doctorii nu te mai pot ajuta.

E mai bine pentru ea să dea o mână de ajutor la afacerea familiei. În acest fel, poate deveni folositoare, și astfel protejată. La finalul acestor discuții, mama o prinde de mână și o strânge cu putere.

— Ascultă-mă. Nu știi ce te așteaptă acolo, în lume. Trebuie să rezisti, nu să te lași pradă spiritului rădăcitor, precum acela al nefericiților sicilieni. Înțelege?

Mauri îi spune deseori că este frumoasă. Îi șoptește peste masă că este cea mai frumoasă fată din afara Parisului. În furgoneta cu care transportă florile o sărută pe obraz, iar când Annette o întreabă pe Elemme dacă obrazul ei s-a înnegrit, aceasta spune că nu și o întreabă pe Annette dacă a gătit sepie sau a făcut vreo altă treabă murdară în bucătărie. Vânzătorul de pește și măcelarul îi spun și ei că e frumoasă când se duce la ei să ia țipar afumat ori porc. Deseori, îi pun deoparte cele mai bune bucățele pentru familia ei, ori păstrează o mână de midii la gheață când le primesc de pe coastă. La taraba cu fructe, apasă fructele cu degetul mare, miroase adâncitura de la codiță, ori smulge o frunză, și cere să plătească un preț mai mic dacă fructul nu este pe deplin copt.

— Da, bineînțeles. Orice pentru tine, frumoasă Annette.

În timp ce ascultă hărmălaia din piață, își imaginează lumea întunecată de dincolo de ea. Autobuze care nu au frâne pentru orbi sau fete nesigure pe pașii lor. Balustrade la fel de ascuțite ca lăncile, ca să sfâșie fustele nevinovatei sau ca să le despice precum sulile cruciaților. Și renumitele guri de canal lăsate deschise, în care ar putea să cadă, în care trăiesc soiul de bărbați violenți veniți din sud – aceștia au emigrat spre nord acum douăzeci de ani și zona li s-a părut prea răcoroasă ca să trăiască la suprafața pământului. Însă nu-și poate imagina actele imorale despre care mama sugerează că se petrec pe paturile mizere din odăile întunecoase ale apartamentelor sau barurilor, comportament pe care fratele ei mai mare îl înțelege și pentru care poate fi iertat, însă ea nu. Și, deși se străduiește atât, nu-și poate imagina fața Bestiei, care îi rânjește din dreptul porții teatrului de vară.

Ziua se scurge. Trandafirii sunt cumpărați, iar câțiva îi sunt dați părintelui Mencaroni pentru biserică. Dinspre cuptoarele brutăriei vine miros de plăcinte. Annette o roagă pe Elemme să aibă grijă de taraba ei. Mănâncă o coajă de plăcintă. Țigani de lângă fântâna publică îi dau două păstăi ținute pe o sârmă

deasupra grătarului. Dincolo de îngrăditura înaltă, aude mârâitul traficului pe pietrele de pavaj, vâjâitul motoretelor, dar și gemetele scoase de bătrânoarele căruțe de țară, care se leagănă și ale căror osii joacă. Înghițiți de zidurile etrusce, pașii trecătorilor au ecou. Un tren zăngăne pe șine când sosește în gară, dinspre oraș. Nu se aud țipete. Nici zgomote de alarmă, și nici strigăte de groază. Nu se simte nici o respirație pofcioasă.

Annette se întoarce la taraba cu flori și îi mulțumește lui Elemme că a vegheat asupra ornamentelor și firelor de legat florile.

— Nu am văzut-o pe mama ta de ceva vreme, spune Elemme. Tot rău se simte?

Annette dă din cap.

— Da. Dureri de cap. Mai tot timpul.

Elemme spune că-i pare rău să audă asemenea vești.

— Dar măcar îi are pe frații tăi și pe unchiul tău ca să îi poarte de grijă, ceea ce e bine.

— Ai și tu frați? o întreabă Annette.

— Da. Dar sunt în Africa de Nord. Nu pot veni acum aici. Sunt niște brute, dar le duc dorul, serios. Mare noroc e să ai frați. Mai ales când sunt atât de chipeși ca fratele tău!

Annette ar dori să o întrebe pe Elemme despre toate lucrurile care o nedumeresc, despre care știe atât de puțin și care nici măcar nu i-au fost explicate. Precum scenele tăiate din bobinele puse în aparatul de proiecție, de care se plânge Mauri. Cum ar fi floarea pe care o simte în abdomen, înainte de durerile din fiecare lună. Odată, a întrebat-o pe Elemme dacă a văzut Bestia, iar aceasta a râs și a spus da, în noaptea în care s-a măritat. Annette a întrebat-o cum a fost.

— Pot să-ți spun că nu a fost deloc blând. De fapt, a fost destul de sălbatic.

Când a spus asta, Elemme nu a părut defel speriată. A fost ca o distracție, și Annette s-a întrebat dacă, poate, în Africa de Nord, Bestia nu era cea mai cumplită dintre toate creaturile. Ori de câte ori Annette îl întreabă pe Mauri despre Bestie, el o răstoarnă pe podea și spune: „Eu sunt Bestia, eu sunt.” Apoi mârâie ca un câine și se preface a fi posedat de un demon. O gâdilă până când rămâne fără suflare sau până când îi descoperă mama, care îl smulge pe Mauri și, după ce-l palmuiește, îl alungă din încăpere.

Mama ei nici măcar nu vrea să audă de un asemenea subiect – este prea supărător. Când vorbește despre asta, glasul ei plonjează în zone de un albastru întunecat, așa cum este porțiunea de apă din mijlocul lacului unde nimeni nu poate înota.

— Annette, nu știu cum arată! Arată precum cel mai înfricoșător lucru pe care ți-l poți imagina. Un monstru venit din iad! Bietul tău tată, exclamă ea, l-a văzut. A auzit muștele bâzâind roi. A simțit umbra roșiatrică în timp ce cădea peste el. De ce trebuie să mă pedepsești mereu pe mine cu întrebarea asta?

Apoi plânge și o pune pe Annette să-i promită că nu-l va lăsa să o ia cu el și că nici nu va fi vulnerabilă în fața lui, și nici nu i se va deschide.

Annette promite. Încearcă să-și imagineze faimoasa scenă din grădină, când tatăl ei murise în cele mai teribile circumstanțe, dar imaginea nu vrea să apară. La un moment dat, într-o ceartă, unchiul Marcello a sugerat voalat că ar fi fost de față și o femeie. Mama Annettei s-a arătat foarte iritată, spunând „nu vreau să vorbesc de târfa aia”, iar unchiul Marcello a încercat să o ia de mână și să o consoleze, dar mama ei nu voia să fie atinsă. Annette se întreabă cum se face că mama ei a știut că tatăl ei auzea muște zburând roi în jurul capului Bestiei când a murit. Nu avea cum să-i povestească despre asta, pentru că era deja mort. Poate că și mama ei era în grădină. Ea spune că era acasă și se simțea slăbită, cerând iertare Domnului, de parcă ar fi știut că se întâmpla ceva îngrozitor. Până în momentul în care au sosit unchiul Marcello și poliția, Bestia și misterioasa femeie dispăruseră, lăsând doar o băltoacă roșiatrică drept dovadă. Annette bănuiește că mama ei a văzut, de fapt, Bestia, și știe exact cum arată. Suferința a fost extremă, iar acum este, pur și simplu, prea înspăimântată ca să vorbească despre asta.

Annette se întreabă dacă există cumva o tradiție strictă când vine vorba despre Bestie. Se întreabă dacă și alți oameni aud muște și dacă simt umbra roșie înainte de a muri, sau dacă aud ori simt alte

lucruri. Poate că pentru unii oameni Bestia asta ar putea să sune, mai curând, ca o mașină de scris Olivetti sau ca o mătă care scuipă, ori ca o petardă care şuieră pe cer, și nu ca un roi de muște. Dacă se așteptau la muște, cum de-au știut să fugă de ele? Cum de și-au dat seama că trebuia să îngenuncheze și să se roage ca să fie mântuiți? Este un mister.

Piața începe să se închidă. În spatele ei pășește Maurizio strângând-o cu putere în brațe.

— Am venit după tine, cu toate că mă tratezi atât de disprețuitor. Apoi îi acoperă gura cu mâna. Nu, mamă, nimeni nu te poate auzi strigând!

Elemme râde și bate din palme în fața unui asemenea spectacol. Annette se zbate și se eliberează. Fratele ei miroase a pământ de flori și a soluție de oțet, cu care el și unchiul Marcello tratează plantele împotriva afidelor.

Criza în oglindă

Cu excepția acelor șase luni ciudate în care ai avut parte de doctorul Dixon și de insectele lui îngrozitoare, copilăria ta a fost frumoasă. Ți-a plăcut să crești acolo unde te aflai, în întinderea îngrădită. Asta era viața la țară, ceva mai grea, și te simțeai rezistentă și capabilă tocmai de asta. Tu și Danny alergați liberi. Dealurile sterpe începeau din pragul ușii voastre, acele masive roșietice și cafenii pe care tatăl vostru le-a adus în atelierul lui și le-a dezbrăcat, și le-a făcut profitabile. Voi înotați în râuri și cascade, construiți vizuine, vă cățărați în copaci. Luați cu asalt hambarele dărăpănate, vă dădeți huța pe grinzile lor și vă pierdeți urma printre oile behăitoare. A fost o copilărie liberă, iar tu și Danny erați copii crescuți în libertate. Erau vânturi, inundații, probleme, înmormântări; ați fost învățați că asta însemna natura și că ați face bine să o respectați.

Nordul tinereții tale a fost, practic, preindustrial. Ești mereu uimită când auzi ideile oamenilor despre idile și plăceri naturale, miturile sublimului. Pe vremea aceea, totul era un peisaj ce ținea de mizeria îndepărtată de pe câmpuri, de boli ale animalelor, de tenii, de valuri de zăpadă și de călătorii îndelungi și obositoare cu autobuzul până la școală. Era vremea proastă, erau carcasele de animale ce trebuiau arse, copiii cu dizabilități, încăierările de vineri sau vânătorile de bursuci; era vorba de a strânge lemn de pe dealuri și de a încerca să-l ții uscat sub prelate, astfel încât să nu sfârșie de umezeală, să nu fâsâie și să se înnegrească în vatră, pentru că doar așa te puteai încălzi. Nu era vorba de Economy 7¹³. Nici de țevi de gaz. Păsările vâdate atârnav în cârlige în anexele casei părinților tăi. În alt șopron se afumau păstrăvii. Plita de gătit, care fusese instalată de tatăl tău când aveai paisprezece ani și care alimenta și câteva calorifere, a fost cumpărată de la un fermier local. Era, de fapt, un boiler care fusese folosit cândva pentru incinerarea mieilor născuți morți. Mama ta a spălat toate rufe de mână până în acel an, când tablourile lui au început să aducă bani buni, astfel că ați cumpărat o mașină de spălat pe care ați instalat-o în cotețul soios al găștelor. Și apoi Nicki, prietena ta cea mai bună, a avut o criză de astm în mlaștină și a fost dusă pe calea aerului de un elicopter până la Spitalul Newcastle, după ce a zăcut trei sferturi de oră sub un tufiș de alun sălbatic, timp în care creierul ei s-a solidificat deprimant. Era ianuarie. Brazdele întunecate la culoare erau înghețate, iar din pământ radia o aromă de iarnă. Ai fugit înapoi de la cabina telefonică din drum și ai învelit-o pe Nicki în paltonul tău și ai ținut-o de mână. A fost prima și ultima oară când a trebuit să formezi numărul de urgență. Ai așteptat sosirea ajutoarelor, înnebunitor de mult, așa ți s-a părut. Apoi, zgomotul a sfâșiat cerul. Ai urmărit aparatul Sea King coborând cu vuiet prin lapoviță și i-ai deschis gura lui Nicki, deoarece ți s-a părut că vârtejul stârnit de palele motorului părea suficient de puternic pentru a-i umple din nou plămânii cu aer. Pe rămurelele dezgolite, arbustul de alun sălbatic avea flori de un oranj palid, care păreau cumplit de delicate în furtuna provocată de aterizare. Și așa s-a sfârșit totul pentru Nicki. Inconștiență Profundă și Nedefinită. Tehnic vorbind, ea este încă în viață. În mod oficial, a avut noroc. Au ajuns la ea exact la vreme ca să salveze ultima particică biologică de viață de pe coasta dealului. Nu-ți este greu să asociezi nordul cu tragedia. Nicki. Danny. Orice clișeu conține întotdeauna o jumătate de adevăr.

În ultima vreme, te-ai tot întrebat care este momentul în care pierzi cu adevărat pe cineva. De pildă, când va abandona familia lui Nicki orice speranță și o va decupla de la aparate? Zace acolo, zi după zi, de ani și ani, trăind cu ajutorul aparatelor, cu părul lucios precum castanele, prins la ceafă. Când ești acasă, încă o mai vizitezi. Te-ai obișnuit cu asta – ești vorbăreată și nebunatică, în cameră nu se aude decât sunetul glasului tău și foșnetul slab al ventilatorului. Îi povestești ce se întâmplă în lume, întrebându-te dacă are cumva idee în ce an suntem. După ce asistentele pleacă din cameră, îi ceri să se trezească. Nu primești niciodată răspuns. Îi șoptești la ureche. Ea ca și cum i-ai destăinui un secret pământului care știe tot, ori ca și cum ai sufla într-o sticlă goală.

Surorile ei îți trimit felicitări de Crăciun din partea ei – custozii jumătății de viață pe care o duce Nicki. După o săptămână de la luarea Deciziei, cum ar putea ele să știe – după ce i-au periat părul și i-au schimbat cămașa de noapte pentru ultima oară, și după ce i-au spus *adio te iubim fată dragă* – cum ar putea să fie sigure că nu este săptămâna în care ea ar putea să se ridice, în cele din urmă, și să întrebe ce cadou a primit pentru nota maximă la istorie, sau să spună că i-ar plăcea să mănânce un biscuit la ceai, sau să se întrebe dacă iubitul ei, Andy, a venit să o vadă. Ca să afle că, la un an după ce ea a alunecat, ticălosul s-a căsătorit cu verișoara ei mai tânără.

Doctorii îi măsoară activitatea cerebrală. Din când în când, apar impulsuri electrice, flori de căldură. Nu se poate ști cât de conștientă este, ce aude, ce simte. Doctorii spun că impulsurile verzi ar putea fi vise. Ei spun că nu trebuie să-i fie respinsă existența în cazul în care este prizonieră în interiorul trupului. Spiritul ei se zbate mut, ca o mărgică într-o cutie goală.

La cea de-a cincea întâlnire, i-ai povestit lui Nathan despre Nicki, despre cele întâmplare în adolescență. Erați într-o cafenea de pe Betterton Street. Pe masa din fața ta se aflau o farfurie cu brânză, un coșuleț cu pâine și două pahare cu vin roșu. La parter se desfășura un soi de lectură publică. La fiecare câteva minute auzai ropote anemice de aplauze, amintind de aplauzele politicoase de la un meci sâtesc de cricket. Fața lui s-a schimbat. *Știu că e brusc, dar te iubesc, vrei să te căsătorești cu mine?* Era ca și cum tu ai fi fost aceea care supraviețuise morții iminente în zăpada iernii, ca și cum adevăratul miracol era că stăteai acolo mâncând brânză, și era vital să te ceară.

A întins mâinile și le-a petrecut pe după gâtul tău, și când a făcut asta, un deget i s-a agățat în agrafa ta de prins părul și te-a tras de coada de cal. A fost un moment stânjenitor. Părul ți s-a revărsat în față. Te-a sărutat. Nu ai spus nimic. O vreme a domnit tăcerea, după care s-au auzit din nou aplauzele sporadice. Nu a repetat întrebarea. Era jignit, ești sigură de asta. Cu toate astea, ai continuat să vă întâlniți. Ați început să vă simțiți bine, să depindeți unul de celălalt, vă plăcea sexul care vă satisfăcea pe amândoi. Dormeați. Găteați paste seara, dormeați spate în spate, vă petreceați vacanțele în străinătate. Apoi v-ați mutat împreună. Ați trecut de la două case de periferie, cu grădini în care mirosea a urină de vulpe, la un apartament elegant cu luminator, într-o zonă protejată, în apropiere de Heath.

Aici te bucuri de siguranță casnică. Ipoteca se plătește prin ordin de plată; ca măsură de precauție, plătești mai mult decât dobânda în fiecare lună. Rufele murdare se adună într-un coș de răchită și se spală periodic. Podelele sunt netede, fără pic de praf; în dulap există unul dintre acele dispozitive moderne de măturat, cu cârpe detașabile care atrag firele de păianjen ca prin minune. Polonicele și lingurile locuiesc în al doilea sertar de sus dintre cele patru sertare din lemn de pin, sub un blat sofisticat din granit. În acest apartament, totul este ordonat, utilizat, plăcut. Al doilea dormitor, cu sistemul scump de iluminare pentru fotografii, umbrele și reflectoare, slujește drept mic studio. Baia a devenit o cameră obscură improvizată. Îți place să developezi chiar tu fotografiile, să verifici temperaturile, să retușezi, ești din vechea școală. Atunci când poți, lucrezi cu film. Îți place să auzi pocnetul obturatorului, motorășul care trage filmul, îți place să-ți alegi obiectivele. În ultima vreme, nu ai folosit nici unul dintre echipamente.

Există o rolă de film în aparatul de filmat cu sistem de autoreglare a distanței, prima sculă ca lumea pe care ai avut-o, cu imagini cu Danny. Stă pe o bancă în gară, înconjurat de porumbei, în ultima lui vizită la Londra.

În ultimele săptămâni nu ți-ai petrecut prea mult timp acasă. Ai stat la Borwood House ca să organizezi noua expoziție, ori ai alergat pe colină. Te-ai dus în nord ca să-ți vezi părinții, ca să te convingi că se descurcă. De câteva ori ai ieșit în oraș ca să îți întâlnești amantul, la baruri din Soho sau în apropiere de ecluză. O dată, ai mers amândoi într-un club, într-un subsol din Shoreditch, cu taxă de intrare și încăperi întunecoase, mici cât o cutie de scrisori. După aceea, v-ați prăbușit unul peste altul în curtea bisericii din apropiere. De câteva ori ai folosit un hotel. Îl lași să te dezbrace și să-ți așeze perne sub stomac. Ai urmărit mișcarea coapselor și a taliei lui în oglinda din fața patului. V-ați grăbit și ai uitat să-ți închizi telefonul. Țârâitul lui nu te-a oprit. Apoi, ai primit un mesaj de la Nathan, mesaj pe care l-ai

șters.

La început, lucrurile au mers bine cu Nathan și te simțeai fericită. Îl foloseai ca muză. Îl fotografiai, prezentai fotografiile, îl expuneai privirilor publicului. Era bine-dispus, poza nud pentru tine, te lăsa să-l manipulezi. Avea un trup interesant; mușchii bine profilați pe sub piele. Reușeai să captezi crevasele lustruite, pâraiele sălcii. El a fost subiectul celei mai de succes serii de fotografii făcute de tine, care a fost inclusă pe listă pentru un premiu important, și tot ei i-au fost dedicate recenzii. Presa te-a comparat cu tatăl tău, vorbind despre arta de a realiza geo-portrete. S-a vorbit și de fetișism. Criticii se întrebau dacă nu cumva aceasta era o reacție la moștenirea lăsată de Peter Caldicutt, dacă nu cumva te străduiai să fii dificilă și controversată.

La un moment dat, când lucrai la acea serie de fotografii, l-ai pus pe Nathan să poarte cei mai buni ciorapi cu bandă de portjartier pe care îi aveai. Agent Provocateur. Firele de păr de pe picioare ieșeau prin plasa neagră, iar mușchii lui confereau materialului un aspect interesant. Asta v-a excitat pe amândoi și v-ați aruncat în pat fără să vorbiți, însă ați făcut, cu rândul, ce ați vrut, cu patimă și fără frică de a experimenta. Ați mai încercat asta de câteva ori, însă erotismul scăzuse în intensitate, apoi a dispărut și v-ați oprit.

Acum sunteți altfel, mai calmi. Încă faceți sex, ocazional, dar nu mai constituie o prioritate să îl seduci ori să te lași sedusă de el. Îl recunoști, mai curând, ca pe un coleg de cameră, o persoană care se înfurie ușor când urmărește știrile de seară, un bucătar acceptabil. Toată forța pe care o ai de a fi capricioasă, toată potența pe care o emani – și sigur că o emani, cu ochii căprui-închis, cu picioare frumoase, cu capacitatea de a face bărbații să întoarcă imediat capul după tine când intri într-o încăpere și cu talentul tău – par lipsite de orice importanță în dinamica relației de acum. Încă îi aduci ceai dimineața și îi domolești durerile de cap cu paracetamol. Ești generoasă în privința cadourilor de ziua de naștere. Însă nu mai există dreptul suveran asupra trupului tău, acordat prin solicitări sânguincioase, exprimat printr-o excitare evidentă când te dezbraci. Acum porți la serviciu cea mai bună lenjerie intimă, accesoriile din mătase, manșetele din dantelă, țepene pe sub rochie. Mintea ta se îndreaptă spre altcineva când te mângâi singură și te gândești la acele momente din curtea bisericii, când el împungea cu gura în lenjerie ta îmbibată de sudoare, când se împingea cu disperare în tine. Câteodată, mai ales noaptea, durerea devine insuportabilă. Pleci din camera în care Nathan stă și citește, ori se uită la televizor. *Te simți bine, Suze?* întreabă el. Să ieși atât de brusc din cameră poate însemna, totuși, o recădere abruptă în suferință. Spui că nu ai nimic, te duci doar la baie. Încui ușa; te rezemi de oglinda rece. Te pipăi în sutien, desfaci indiferent cât de mulți nasturi de la blugi trebuie.

Prima dată s-a întâmplat la Borwood House. Te gândeai la Danny. Descărcai pe computer certificatele obiectelor care trebuie trimise la galerie pentru noua expoziție – micile artefacte ciudate care au aparținut, cândva, marilor pictori ai secolului douăzeci și care au o oarecare legătură cu moștenirea lor. Angel tocmai se hotărâse în privința unui titlu pentru expoziție – *În papucii artistului*. Plecase să vă cumpere cafele de la cafeneaua de pe colină, pentru a sărbători, și tu te gândeai la Danny, la adidașii roșii pe care îi purta mereu, ca și cum ar fi fost cu zece ani mai tânăr, un băiețandru. Avea nenumărate perechi. Pentru o clipă, te-ai gândit să plângi. Știai că asta te va face să te simți mai bine, însă distanța până la acea trăire părea prea mare pentru a fi parcursă.

Te-a cuprins altceva, un impuls diferit. Ai închis laptopul, te-ai ridicat și te-ai dus în camera intimă din spatele galeriei, unde Tom făcea adnotări pe text. Ușa era închisă. Nu ai bătut. Ai deschis-o și ai intrat. Ca de obicei, lucra la lumina veiozei, cu draperiile trase, aplecat asupra documentelor aflate pe masă. Ai mers până în spatele lui și ai stat acolo o vreme. Apoi te-ai aplecat și l-ai sărutat pe ceafă, puțin sub linia părului negru. A gemut ușor și s-a întors un pic. Poate nu și-a dat seama că erai tu, poate nu a simțit parfumul folosit de tine. Poate că a știut. Însă nu s-a ferit. În schimb, a întins o mână și te-a prins de ceafă, ca să nu te poți retrage. Apoi s-a ridicat și te-a tras spre el. Te-ai simțit cuprinsă de un val de aur chimic care te-a copleșit, precum ceva injectat intravenos.

Era doar umezeala gurilor voastre, când v-ați sărutat. Excitația s-a transmis de la unul la celălalt pe limbă. A pus o mână pe gâtul tău și te-a tras înapoi. *Unde e ea? Nu e aici?* Te-ai uitat la gura lui, umezită de a ta, la buzele lui frumoase, cu minuscula cicatrice albă. Și-a vârât mâna pe sub rochia ta. *Non voglio fermarmi.*¹⁴ L-ai împins înapoi, spre birou, i-ai desfăcut fermoarul pantalonilor. Era excitat și avea pielea netedă. L-ai ținut în gură până la sfârșit, când el a încercat, politicos, să se elibereze înainte de a finaliza. A fost ușor. A fost de neiertat.

---

¹³ Program guvernamental ce prevede tarife speciale, scăzute, practicate de furnizorii de energie electrică pentru consumul pe perioada nopții, pentru șapte ore, de unde și numele, Economy 7 (n.tr.)

¹⁴ Nu vreau să mă opresc (în lb. it., în orig.) (n.tr.)

S-a făcut multă vâlvă în legătură cu acest atelier al meu, care îmi este și dormitor. Se vorbește încă despre rural și despre ascetism, hainele profesiei mele. În realitate, nu pot fi comparat cu un călugăr. Pur și simplu, iubesc lumina și spațiul din această încăpere și am nevoie de loc pentru a-mi întinde pânzele. Dacă îmi face plăcere tovărășia unui vizitator, ori dacă Antonio dorește să vadă ultimele mele producții, ei sunt bine-veniți să intre. La urma urmelor, nu este vorba de un sanctuar unde trăiesc specii rare, ori unde se țin liniștii sfinte. Este, pur și simplu, o încăpere de lucru și de odihnă. Theresa are voie să deretice doar în partea unde dorm, astfel încât între patul meu și zona de lucru se ridică o dâră de praf groasă de două decenii. Urmele de praf pe care le las în restul casei constituie o sursă permanentă de iritare pentru ea. Însă eu sunt marele disponibil pentru a fi dăscălit, îi spun eu – mă poți prinde ca pe un lup care s-a strecurat aici venind tocmai din Balcani. Nu ne privim întotdeauna ochi în ochi, dar Theresa nu a încercat niciodată să curețe și restul încăperii. Este o femeie cinstită și manifestă respect pentru această ocupație, și asta este tot ce vreau de la ea.

Corrado, tatăl Theresei, a fost tâmplar și prietenul meu drag vreme de mulți ani. Eu îi spuneam Graffio. Făcea rost de lemn pentru rame și pentru pedestalele din atelierul meu. Era înconjurat mereu de talaș și de rumeguș și se simțea extrem de mulțumit de vocația lui. În părul ori pe hainele lui găseai oricând bucle blonde. Era și un iscusit constructor de chitare, dar și un instrumentist foarte bun. Te simțai foarte bine în prezența lui, de parcă ai fi deschis o cutie din lemn de cedru ca să scoți un trabuc. Se întâmpla deseori să bem câte un pahar de limoncello în atelierul lui, la sfârșitul zilei, în timp ce rășina se usca. Parfumul lemnului te stimulează în mod minunat, de parcă umoarea sanguină a naturii se eliberează când fibra este tăiată. Când Graffio a murit, nu am mai avut nici un prieten cu care să ascult transmisiunile de fotbal, ori cu care să stau de vorbă la umbră, în piață. Deși familia lui m-a invitat deseori la masă, în timpul Festa della Unita, nu am vrut să deranjez așa cum o făceam cât a trăit el.

Încă mă surprinde atenția acordată acestei încăperi simple și goale. Nu este neobișnuit să dormi în spațiul de lucru – ucenicii din Renaștere nu aveau, de multe ori, de ales în această privință. Însă mintea artistului este tot timpul preocupată de meșteșugul lui, indiferent unde ar dormi. Nu putem vorbi despre ceva ieșit din comun – nu colecționez lucruri macabre. Există trei pedestale de înălțimi diferite. Sub ele sunt păstrate tot felul de obiecte chemate la datorie. Câteodată, sticlele par să stea îngrămădite, ca o turmă ceramică adăpostindu-se de furtună, și mă gândesc la păstorii din vechime și la turmele lor, deplasându-se pe dealuri ca umbrele unor nori. Nu le-am numărat, dar de acum trebuie să fie cam o sută. La grămadă arată banal, ca niște coriste, însă luate separat sunt, bineînțeles, unice.

Mesele sunt acoperite cu rulouri de hârtie cafenie, cumpărată de la oficiul poștal. De asemenea, folosesc un ecran din pânză de in nealbită, pentru a le masca contextul fizic. Admir piesele de lemn lustruit din picturile maeștrilor olandezi, dar nu doresc deloc să le reproduc. Lumina din tavan a fost aici dinainte de a veni eu și nu sunt în poziția de a o îndepărta acum, dar este cumplit să lucrez cu becul aprins, pentru că mă simt ca la interogatoriu. Micile noastre cutremure, care reușesc să distrugă acoperișurile și să dărâme ziduri fără discriminare, nu au socotit util să mă scape de vechiul candelabru. Din nefericire, crăpăturile din perete nu se întind așa departe. Există câteva forme de lumină care fac mai mult rău decât bine. Ar prezenta interes, însă, în ultimă instanță, ar avea prea puțină importanță să cunoști schimbările de dispoziție ale artiștilor. Trebuie să se spună, pur și simplu, că toți suntem guvernați de soare. S-ar putea ca scriitorul să nu aleagă să fie nocturn – chiar dacă are pupilele întunecate și capul plin de bufnițe. Se presupune că lumina sinistrală a lămpilor cu parafină a fost reprodușă exact ca în sălile unde se efectuau operații chirurgicale noaptea, iluminând tendoanele cenușii, însă prin aplicarea vopselelor artistul este un magician al luminii.

Încăperea a devenit cunoscută și fără ajutorul meu. Este fotografiată și se discută despre ea. I se oferă acest statut unic deoarece conține viitorul, după cum, neîndoielnic, conține și trecutul. Și sticlele sunt vopsite, iar în câteva dintre ele am turnat pigmenți colorați. În acest fel, ele nu mai pot fi identificate și capătă un sens al modernității. De asemenea, sunt acoperite de praf – care stă în strat gros pe gâtul și pe umerii lor. De-a lungul anilor, au călătorit în multe învelișuri.

Mi se pun atât de frecvent întrebări despre ele, încât uit să fiu îngăduitor. Reprezintă o enigmă care mă depășește și sunt folosite de alții pentru a ilustra chestiuni de interes superior: cum ar fi sănătatea marilor noastre arte, curentele politice. Aceste sticle sunt repudiații acestei lumi. Nu au nici o valoare, nu au scop și nici gen, ci sunt, pur și simplu, arhitectura lumii vizuale, experiența ei zilnică. Unii văd în ele orașe. Alții, icoane. Au fost recuperate din pivnițe și din poduri, din gropi de gunoi și din piețele Europei. Cea albastră, înaltă, a fost descoperită în ferma părăsită de la Via Lame, într-o chiuvetă crăpată, și nu avea alt rol decât de a aduna picături de apă. Pe polița de deasupra chiuvetei, unde tatăl meu așeza mânerul unui împlăciu și unde scuipa penele și praful înghițit, își făcuseră cuib niște viespi. Alte două, cândva albe, au inscripții în arabă și vin din Persia. În plus, mai sunt carafe și căni, ibrice, boluri de lapte, vase, cutii de ceai, vasul de ulei Bleriot și așa mai departe. Cochilii de nautilus, cutii. Dar sticlele sunt cele care nedumeresc; sticlele sunt acelea care dau naștere speculațiilor nesfârșite. Recent, m-am simțit silit să ofer câteva drept cadou.

O găsesc uneori pe Theresa uitându-se la mesele din atelier de la nivelul meridianului prăfuit al încăperii. Se știe că, după ce-și termină corvezile, hoinărește. Este mai curând atitudinea unei femei care se pregătește de împărtășanie decât a uneia care stă în spatele unui cordon din mătase la muzeu. Ce crede ea despre sticlele mele? Ce vede în ele? Deși știu că se socotește inferioară, cred că pragmatismul ei țărănesc ar putea cântări mai greu decât elucubrațiile academice. Stă la distanță, cu mâinile împreunate. Tare aș vrea să o întreb. A văzut vreodată un sarcofag ori capodopere? A intrat în basilicile din regiune fără cartea de rugăciuni, doar ca să studieze frescele? A luat autobuzul până la Monterchi, ca să înalțe rugi către Madonna¹⁵ pentru nașterea ușoară a nepoților ei? Și-a dat ea seama că îngerii lui Piero au gura la fel de voluptuoasă ca a lui?

Nu există nici o interdicție, îi spun, te rog să te apropii mai mult, dacă dorești. Atunci tresare și nu vrea să-și destăinuie gândurile, ci își recuperează coșul și-și caută bicicleta, după care coboară dealul.

Așadar, rămâne în seama altora să ajungă la concluzia că sunt relativist, existențialist, totalist, alegându-mă cu titluri de senzație în reviste și reușind să le construiesc o reputație. Criticii insistă asupra etichetelor. Acești oameni pun în față ideea de fascism și de constructivism, iar acum și ideile Orientului. Nu încerc să fiu nepolitic, dar este necesar să discreditez asemenea noțiuni. Există multe asocieri greșite la care trebuie să renunțăm. Se vorbește încă de Il Duce și de colaborare, indiferent de tragedie, ori poate tocmai din pricina asta.

Războaiele nu se încheie cu drapele și eliberări, iar sângele care suferă nu se liniștește cale de generații care se pot număra pe degetele de la o mână. Arta nu este o instituție doar pentru că se cumpără și se atârână pe coridoarele uneia. Conducătorii supremi pot preamări virtuțile naționalismului și ne pot da indicații de loialitate artistică, însă independența imaginației este precumpănitoare. Nu pot oferi justificări pentru conștiințele și înclinațiile vechilor mele cunoștințe. Nu vreau câtuși de puțin să-mi apăr alegerile din tinerețe și nici credința în sistem. Știu însă atât: zeloții nasc zeloți. În ultimă instanță, fascismul a fost dușmanul naturii moarte. A respins grotele, câinii și vânatul și a devenit patronul despot al figurativului. Dacă noi nu am fi introdus prin contrabandă în Italia genul inferior, dacă nu ar fi învins înțelegerea câtorva admiratori curajoși, ignorantul Cinti ne-ar fi transformat pe toți în niște imitatori ai lui Boticelli.

Odată, cu câțiva ani în urmă, am primit o comandă din partea unui patron bogat. Mi-a cerut să pictez o serie de instrumente prin care să-și omagieze familia de muzicieni. Mi-a pus la dispoziție o liră superbă pentru realizarea compoziției – formele ei rotunjite aveau două sute de ani, și era neînchipuit de

frumoasă. A primit, în schimb, o pictură înfățișând o trompetă luată de la o tarabă, având pâlnia ciobită și o valvă lipsă, deoarece căzuse din cutie înainte de a mă întoarce de la piață. Omul a acceptat-o politicos și nu a tăiat din onorariu.

La începutul carierei, nu am beneficiat de comenzi publice. Pe atunci nu eram favorizat. Am lucrat în ciuda sistemului și am făcut cunoștință cu obstacolele și cu ridiculizarea. Numele persoanelor loiale rămân nerostite și nu le voi expune dacă ele nu o doresc. Cât de ușor mi-ar fi să le arăt inchișitorilor mei dovezile pe care le-am păstrat în toți acești ani, atunci când ei mă acuză de înșelătorie, când mă acuză că am ieșit înnobilit din situații extreme. Cât de ușor mi-ar fi să le spun: vedeți ce nume sunt tipărite aici, știți cine este acesta, ei, acum, vorbiți-mi din nou despre Mussolini. Cu toate astea, mai există nume pentru care ar putea să apară ghetele grele, cu mandate de arestare. Este un paradox. Acești tineri jurnaliști nu înțeleg trecutul acestei țări. Ei încurajează facțiunile și stârnesc neînțelegeri, când suntem și așa destul de dezbinați. Probabil că ar trebui să se ocupe de pregătirea câinilor Canario pentru luptele de stradă.

Sunt nerăbdători să mitologizeze viața. Retenția. Recluziunea. Obsesia față de poziție și de formă, de creare și de recreare. Eu m-am născut în secolul trecut. Zilele trec și mai pot, și lucrez – oare o fi de ajuns? Salonul Refuzaților a dispărut de mult, le spun eu, acum suntem cu toții egali în eșecuri și în succese, și fără ceremonie. Ei nu sunt practicanți. Nu cunosc ingredientele din tempera și nici senzația pe care o ai când atingi o pensetă din păr natural de un deget.

În paginile jurnalelor apar ca alt om, un om al uniformelor și al suspiciunilor, și al mesajelor oblice. Nu recunosc această creație a lor. Nu mi-e nici măcar văr îndepărtat. Antonio nu cenzurează decupajele de articole din ziare, iar pentru asta îi rămân recunoscător, chiar dacă mă cuprinde groaza. Săptămâna aceasta am citit că aș fi un desenator neinstruit, care nu este în stare să picteze nici măcar un scaun sau orizontul. Eu, care am primit medalia Academiei pentru *ornato*, cu distincție, cu excelență!

Astfel de acuzații îmi tulbură inima și mă obosesc. Să scrie ce vor. Măine, când ne vom trezi, soarele ne va uimi pe toți cu hărnicia lui. Theresa va bate fâșii lungi din carnea mistrețului pe care Giancarlo l-a împușcat și l-a agățat în cui. Va amesteca flori de portocal în salata ei. Va sta dinaintea frânghiei invizibile din atelier și se va întreba care amprentă de praf duce spre sticlele adevărate și care duce spre duplicitate. Nu va reuși nicidecum să ghicească și nu voi reuși nici eu.

Indiferența prafului, care acoperă orice colțișor de sticlă. Da! Dați-mi nepăsarea prafului!

---

¹⁵ Este vorba de fresca Madonna del Parto, pictată în 1460 de Piero della Francesca, într-o biserică de țară, care s-a dărâmat într-un cutremur din 1785, fiind detașată din zid și găzduită apoi într-un muzeu din Monterchi, Toscana (n.tr.)

Nebunul de pe deal

Nu poate face nimic în privința vacilor de pe șosea când acestea sunt aduse în turmă ca să fie mulse. Vacile cu ugerul plin nu fac loc omului. Nu iau deloc în seamă țipetele stridente și ucigașe ale mașinii, nu seamănă defel cu iepurii săltăreți, care se ridică pe picioarele din spate, cu indignare de o clipă, după care se aruncă în șanțuri. Peter scoate Daf-ul din viteză, coboară geamul învârtind de mâner și inhalează aroma mlaștinii. Iepurii par mai mari anul acesta, mai mari cu fiecare an. Picioarele, mustățile, labelle: este sigur că se măresc. Poate e de la radiațiile de la Sellafield, care ajung pe uscat. Poate din cauza acelei ploii sinistre ce a venit pe furiș de la Cernobîl, incubând în trupurile micilor vietăți o energie alarmantă. Dacă va veni apocalipsa, iepurele uriaș, cu coloana vertebrală lungită și cu mutra lui vicleană, de extraterestru, va deveni stăpânul ținutului, de asta e sigur. Însă zilele vacilor sunt numărate. Sunt niște creaturi depășite, relicve din altă eră. Le urmărește cum se mișcă alene, făcute să devină sclave a ceea ce produc și să ignore orice se află în fața și în spatele lor. Copitele lor bocănesc pe beton, în vreme ce claxonul țipă.

După-amiaza este mai încinsă decât părea în interiorul casei cu ziduri de piatră, iar lumina ei arămiu-verzuie devine aurie. Perfectă pentru o serie de schițe, dacă găsește un loc, însă, mare și cleios, la volanul mașinii, nu poate face altceva decât să aștepte și să urmărească fundurile masive ale bovinelor legănându-se, oasele șalelor și umerii înălțați ca niște catarge, pânze de carne umflate în vânt. Câinii fermei își fac de lucru printre picioarele lor. „Haideți, doamnelor.” Pe coama unui zid, două ciori au mutra unor stăpâni de fabrică, supraveghindu-și lucrătorii, gata în orice moment să pocnească din bici.

Când trece încet prin dreptul mașinii, în urma vitelor lui, Rob Robertson dă din cap spre Peter și spune:

— Ce mai faci, Wilse? Bună ziua. Are cizmele de cauciuc mânjite de balebă umedă, de culoarea muștarului, iar cămașa de lână îi este încheiată la toți nasturii, peste pieptul masiv, impunător.

— Bună ziua, domnule Robertson. Peter își dezlipește cele două degete de pe frunte. Nu-i așa că e o zi a naibii de grozavă?!

— Adevărat. Potrivită pentru o plimbare cu mașina. Mergeți la picnic?

Cordial, ca întotdeauna, acest vecin. Însă, din acest schimb rezultă implicit că Peter Caldicutt nu „muncește” la fel ca toți ceilalți. El nu-și aduce animalele din grajd până la aparatele de muls; el nu trebuie să ponteze la sosirea și la plecarea de la fabrica de biscuiți; și, la o adică, nici măcar nu-și boțește paharul unui costum ieftin în vreun birou din oraș. De fapt, nu face nimic. Ei, face totuși ceva alternativ, ceva ce nu poate fi categorisit. Stă în jaful acela de mașină, purtând salopeta aceea colorată și cămașa fără sex, având pe scaunul din dreapta o cutie cu pensule și creioane. Într-un fel, trage clapa treburilor zilnice normale.

Dar e în regulă. De înțeles. Oamenii îl plac oricum pe acest excentric afabil, pe acest individ amuzant, care poartă pălărie, care apare deseori seara la cârciumă, care nu refuză să dea o mână de ajutor la nevoie sau când trebuie reparat câte ceva, care poate avea un venit neglijabil, ori ar putea să fie, de fapt, milionar – nimeni nu poate spune.

— Cum merge cu pictatul, Wilse? Azi valea are culori frumoase. Te-am auzit la radio. *Cumberland News* spune că au o pictură la Național.

El știe că, dat fiind programul lui neobișnuit și celebritatea ocazională, stilul lui de viață e destul de derutant. Dar trăiește în acest loc de suficientă vreme ca să fie socotit aproape, sau chiar cu totul, localnic. Unul dintre ei. O trăsătură topografică, acceptabilă. Și, să recunoaștem, asta îi oferă o scuză – profesie liberală. Este foarte plăcut să ai la dispoziție timp și libertate și da, bineînțeles, bani. E bine să faci ce-ți place pentru a-ți câștiga existența și te face să nu te gândești la crimă sau să dai foc clădirii,

dintr-un cubicul al municipalității. E foarte agreabil să faci câte o plimbare, din capriciu, la ora mulșului, ori să te duci la o expoziție, la un magazin de pipe, la un matineu, ori să vezi într-o băltoacă, la reflux, un grup de pietre care ies la lumină ca niște tigve. Dacă nu vrea, poate să nu se spele până la jumătatea după-amiezii. Poate citi în pat imediat ce se trezește, ori să asculte emisiunea *Ora femeii*. Ce naiba – la o adică, dacă are chef, în atelierul lui ar putea să poarte chiar și pantofi femeiești cu toc cui și baretă sau bijuterii în fund!

Asta nu înseamnă că nu există ordine. Nu e vorba de anarhie profesională. Însă, din afară, avantajele sunt evidente – posibilitatea de a se deplasa când dorește, absența unui șef nesuferit, lipsa pontajului și a unei uniforme scrobite. Poate bea cafea espresso de cinci ori pe zi în locul ceaiului cu gust metalic ce se scurge ca un jet de pipi dintr-un automat, într-un pahar din plastic. Merită să profite din plin de un asemenea privilegiu. Ar putea să aprecieze asta și să spună că este norocos. „Sunt un om norocos”, spune el într-un interviu, „pentru că am ajuns să fac ceea ce fac. Să nu credeți că nu știu asta.” Nu. Nu trebuie să se grăbească și să se îngrămădească într-un supermarket, după zece ore petrecute într-un birou din polistiren, sau să se arate necruțător față de alți șoferi în ambuteiajele de la orele de vârf. S-ar putea să mai fie niște schimburi de cuvinte neobișnuite cu cei de la fisc, s-ar putea să fie zile în care Muza e plecată să și-o tragă cu alt artist, dar, după ce ai prins gustul sistemului de credit, după ce îți dai seama că domnișoara Mnemosina se va întoarce după mica ei aventură murdară, lucrurile devin mult mai ușoare.

Da. Este o plăcere să îmbraci o haină în miezul zilei, la mijloc de săptămână, și să mergi până la turnul de pe culme, unde era capătul de drum al ceremoniilor funerare din vechime. E o bucurie să stea în căminul ăsta, cu veselă ciobită și desperecheată, cu adierea curentului pe sub uși, unde ceainicul este imediat accesibil și unde mirosul de salvie al deodorantului folosit de Lydia stăruie, dacă ea tocmai a trecut prin cameră. Însă a muncit ca un rob nenorocit pentru asta! A câștigat totul prin insistență, ore lungi de trudă, weekenduri pierdute, respingeri, ridiculizări, ieșiri din modă, riscând al naibii de mult și știind cum să mânuiască pensula, fără să se dea niciodată bătut. Datoriile au fost plătite. A riscat într-o profesiune riscantă și a câștigat. Și se mândrește cu asta, și de aceea nu ia în seamă reproșul făcut în joacă de Rob Robertson. Nu e ca și cum ar fi trecut prin milioane de slujbe de rahat înainte să devină a lui aceea pe care și-a dorit-o încă de la început. Barman, măturător, ambalator de cârnați, om de serviciu, vânzător de momeli pentru pescari, blestemat de colector de chirii, gigolo. Asta nu înseamnă că nu a fost sărac lipit. Asta nu înseamnă că nu cunoaște, în mod intim, sfârșitul ordinii sociale a țării – cu supa de oase, pneumoconioza¹⁶, cu băutura sau cu solidaritatea de două parale a clasei muncitoare.

Dar nu se plânge. În nici un caz astăzi. Mai ales când există această lumină aurită de vară prelungită și promisiunea unor umbre șocante, fotogenice, în defileu. Când stai în spatele unei armade neglijente de vaci, nu prea ai motive să fii mulțumit de viață. Este un om răbdător. Este obișnuit. Este demodat.

Sătulă de sine, mașina înțepenește. Răsucesche cheia în contact de câteva ori, până când motorul pornește din nou. Țeava de eșapament tușește și scuipă o spută mizeră, tuberculoasă. Rob Robertson se uită peste umăr, iar ciorile de pe coama zidului își clatină fețele clonțoase pentru a admonesta zgomotul dizgrațios. Ticăloase pline de aere – dacă ar avea șansa, i-ar scoate și ochii! Osul-iepurelui miroase dulceag, în mlaștină tulpinile de degețel roșu se înalță din resturile carbonizate ale tufișurilor care au fost arse. Rodul-pământului crește de-a lungul pantelor Zidului lui Hadrian. Se întreabă dacă urzicile sunt cumva prea bătrâne pentru a face o ciulama din ele – de ani de zile păstrează o rețetă într-un sertar din atelier și ar dori să o încerce. Mai sunt atâtea lucruri pe care trebuie să le faci, nu, Peter?! „Nu există plictis, decât dacă ai suferit o lobotomie”, le spune el lui Susan și lui Danny, când se plâng de plictiseală. El nu se plictisește niciodată. Deși vacile astea încep să îi pună la încercare calmul.

* * *

În depărtare se vede Volkswagenul roșu al Lydiei hurducându-se pe drum. Soția lui conduce cu viteză

respectabilă. Uite-o cum cotește pe după fermă, peste bariera pentru vite¹⁷, cu un zăngănit metalic răsunător, peste denivelările din drum, unde betonul s-a deformat – mașina sare brusc, după care coboară la fel de repede. „Vai, suspensiile! Cu grijă, iubire!” Urmează scârțâitul frânelor, apoi mașina dispăre din câmpul vizual, de cealaltă parte a turmei în alb și negru.

Acum, când copiii se descurcă și singuri și sunt mai mult plecați, câteodată, Lydia îl însoțește în excursii. Călătoresc fără bagaje, ducând cu ei rucsacuri mici cu echipament, în loc să care scaune pentru copii. Uneori, dacă el urcă vreun deal, ea îl urmează, ori coboară spre cel mai apropiat curs de apă în căutare de rarități, luând și aparatul de fotografiat cu ea. În alte zile, el o lasă acasă, la treburile ei, care poartă denumirea generică de corvezi, în spatele cortului din haine de bumbac în culori vii, înșirate pe frânghia de rufe și printre borcane cu gem. „Cred că astăzi o să mișun prin acasă”, spune ea, făcând pastă de hârtie într-o găleată sau curățind vopseaua de pe vreun birou salvat de la vechituri și evaluându-l cu ochii ei cenușii. „Bravo, iubire, pa și noroc la chestiile tale japoneze”, spune el, lipindu-i un sărut stângaci pe obraz, fără a nimeri buzele, însă strivindu-i nasul.

Când se întoarce, descoperă că ea a dezvoltat un film întreg în debara; din poze or să curgă chimicalele pe podea, bătând darabana în hârtia cerată de pe borcane. Stratul de legume este întunecat, semn că de acolo s-au scos cartofi, iar morcovii sunt lăsați plini de pământ în chiuvetă, pentru a fi curățați de el. Între timp, i-a peticit blugii găuriți, ori a mai mărit plapuma din camera mică de sus, care a fost a lui Susan și care va redeveni a lui Susan până când se va muta, ori a vopsit cu negru vatra, ori a făcut surcele. Nu știe niciodată cum găsește timp pentru toate.

Bănuiește, ba nu, dacă e să fie sincer, știe că nu de la el a moștenit Susan calitățile de organizator – ordinea și eficiența – și instinctul înnăscut pentru camere obscure. El și Danny nu le suportă – claustrofobia, dispozitivele optice înșelătoare, duhoarea îngrozitoare. Însă femeile din neamul Caldicutt par a fi imune. Fiica lor atrage deja atenția cu lucrările ei, s-a dus direct la cea mai bună școală de artă din țară, a primit un premiu important pentru amatori, cu care și-a cumpărat un aparat foto de clasă. Deșteaptă față. Ea este creierul întregii operațiuni, cum spune fratele ei. Atunci de ce este mai îngrijorat de ea? De ce nu îl preocupă mai mult Danny, care este, la fel ca tatăl lui, un ratat, care a avut unele necazuri cu legea pentru posesie și distribuire de iarbă, care este moale precum ciocolata ținută la soare și care a hotărât s-o facă pe organizatorul la festivalurile de muzică din vară și să trăiască precum un cerșetor tot restul anului? Ea este aceea care a prins banda de viteză și care va merge la Goldsmiths. Ea este aceea care are ambiție, simț practic, hotărâre și ingeniozitate. Atunci de ce își face griji despre ce anume o animă pe Susan?

Mișcare. Brusc, drumul din fața lui se vede. Vacile s-au adunat în adăpostul din tablă ondulată. Uite-o și pe Lydia cu buburuza ei stacojie, accelerând de zor, azvârlind pietrișul în toate părțile. Își bagă destul de greu mașina în viteza întâi și pornește cu un scrâșnet de pneuri. Iepurii Zilei de Apoi, care au revenit pe șosea ca lăcustele, o rup din nou la fugă. Soția lui, stând dreaptă pe scaun, aplecată spre volan, ridică o mână și trece ca fulgerul pe lângă el.

— Cum a fost la yoga? strigă el.

L-a prins ora cinci în râpa Gelt. Parchează pe culme, ocolește marginea și își așază cutia cu pensule și creioane pe un pliu al stâncii. În acest moment al anului, întunericul din crăpături are consistența creozotului, iar umbrele se rostogolesc spre valea de jos. Fața strungii este ca un portret gotic, amintind de portretul lui Sargent înfățișându-l pe Stevenson. Asta îl face să se gândească la Donald, cu părul lui lung purtat peste față, ca să acopere cicatricile din urma accidentului de pe acoperiș, când s-a ars cu bitum încins. S-a întrebat adesea ce senzație trebuie să ai când pielea îți este arsă într-un asemenea hal. Groaznic. Medieval. Sărmanul Donald. I-au trebuit ani până să apară din nou în public, iar apoi a insistat să-și folosească buclele castanii ca să mascheze trăsăturile sluțite. I-a trebuit și mai mult până să reia lecturile publice. În decursul anilor, rănilor s-au vindecat bine; când își dă părul pe după ureche, Peter vede urmele galbene. Însă suprafața afectată este mare. Donald nu conduce, nu fiindcă e poet, ci pentru că

și-a pierdut și ochiul drept și nu poate percepe distanțele corect.

Poate îi va telefona mai târziu, să vadă dacă el și Caron vor să bea o bere la Jerry. Seara se anunță numai bună să se amețească puțin și să flecărească. Poate vor veni și Lydia și copiii, după care se vor întoarce acasă pentru a bea un păhărel înainte de culcare. O să deschidă o sticlă de socată. Da, după asta ar fi bună o bere sau două. Cărbunele de desen îi dă o senzație plăcută când îl ține între degete, rapid și lejer, și lasă linii frumoase. Vântul care bate în vârf face foaia să se unduiască, de aceea întinde mâna spre cutie ca să ia o clemă cu care să o prindă de șevalet.

Cântă din nou cu mine, straniul nostru duet.

Fantoma de la blestemata aia de operă. Ciudat e că Donald nu a scris niciodată nimic despre asta, și asta l-a surprins mereu pe Peter. Te-ai aștepta ca un scriitor să se inspire dintr-o asemenea experiență. Te-ai aștepta să existe un fel de luptă simbolică cu ceea ce s-a întâmplat, un pas dincolo de umbre. La lecturile publice, Peter urmărește publicul și se întreabă ce gândesc oamenii despre obrazul distrus și despre ochiul inflexibil de sticlă, dacă ei au habar cum arată scalpul lui Donald sub păr. Nu întreabă niciodată. Aplaudă poeziile despre snooker și sex. Le dă autografe pe cărți.

* * *

O lumină atât de pură. A surprins-o pe pagină – în fisurile și adânciturile tăiate în piatră, în colți de stâncă. Da. E o profesiune ciudată, seducția pietrei, încercarea de a transfera un munte pe pânză. „E doar geologie, Petie”, așa ar fi spus probabil tatăl lui. „S-ar putea să nu fie vorba de a pune cărbune pe banda transportoare, dar principiul este același.” Tatăl lui lucid, egal. Cu tusea care părea să dureze o veșnicie, dar care l-a doborât într-un an, după ce abia trecuse de cincizeci și cinci de ani. Dumnezeu să-i binecuvânteze pe minerii cu plămâni înnegriți.

Acum, lumina se înclină. Poate există un unghi mai bun. Vâră în buzunar cărbunele de desen și pune blocul de schițe sub cămașă, lipit de pântec. Lasă cutia ascunsă în alcovul de piatră. Jos, în fundul râpei, ar fi cel mai bine, să se uite direct la uriaș. Începe să coboare, sărind peste ieșiturile de stâncă, iar vârfurile bocancilor îi pătrund în adâncituri. E o senzație plăcută în mușchi – se contractă, se destind – deși simte rezultatele joggingului de dimineață. Însă, după ce a făcut-o de atâtea ori, probabil că ar fi în stare să coboare și legat la ochi. Coboară, coboară, șase metri, zece metri. Un urcuș care nu solicită prea mult. Nu este chiar atât de abrupt precum pare. Curând, panta devine mai lină, deschizându-se într-o porțiune cu grohotiș și pietre mari. Sare de pe un bolovan pe altul până în fundul râpei.

Dacă ar ști despre asemenea manevre, Lydia ar tresări. „Nu mai ești juncan tânăr, dragul meu”, ar zice. „Dacă te dezechilibrezi? Dacă aluneci și cazi, și-ți rupi coloana?” Însă pe el nu l-au speriat niciodată înălțimile, dacă ar fi fost așa, nu ar fi reușit niciodată să realizeze peisaje cu unghi de deschidere uriaș. Cățăratul și mersul pe culmi și creste i se par a doua natură – nu-i poți explica asta cuiva care socotește că e o nebunie. Nu simte îndemnul fobic de a se rostogoli în hău. Nu se teme. Iar dacă ar luneca și-ar cădea, și și-ar frânge coloana, ei, bine, ar fi preferabil un astfel de loc, decât să fie măcinat de cancer sau să facă acea călătorie lungă și necartografiată în demență. De fapt, dacă ar avea de ales, așa ar prefera să se ducă. Nu este ceva ce prevăzătoarea lui soție ar dori să audă. E mai bine să o lase pe ea să vadă o pictură terminată, nu exact locul unde și-a făcut el studiile; de pe ce pisc ceresc, inaccesibil; din ce cuib de vultur.

Își scoate de sub cămașă blocul de desen, acum puțin umezit de sudoare pe la margini. Alte câteva schițe rapide și, după aceea, gata. O zi bună de lucru. Soarele se scufundă la orizont, încoronând striatiile superioare ale râpei cu o lumină sălbatică.

Scoate clema, trece în revistă imaginile. Perfect. Destul. A sosit momentul să se ducă acasă, să bea un ceai bun, iar apoi câteva beri. Bagă blocul de desen la loc sub cămașă și pornește să facă drumul înapoi prin grohotiș. Nimic nu seamănă cu asta, cu plăcerea detașării după ce a isprăvit cu bine o treabă.

Satisfacție amețitoare, sentimente de afecțiune față de lume. Probabil la fel de plăcute ca acela de a mâna vacile, ei, domnule Robertson. Pot să creadă că a luat-o razna. Pot să creadă că este un pierde-vară. La asta se reduce: să știi că ai făcut ceva folositor. Să te simți înălțat și util, să te simți vioi și sigur pe picioare. Să simți pământul sub picioare este același lucru.

Dar, din nou, pământul de sub picioare i se pare cu totul altfel. Pare infirm; pare moale. Asta îi dă o senzație ciudată, de deplasare, de mișcare. Piatra mare, acoperită cu licheni, pe care și-a pus piciorul stâng se deplasează, se rotește. O aude cum scrâșnește, se rostogolește în culcușul ei de pietricele, făcându-l să se încline într-o parte. Având în vedere că nu e nimeni prin preajmă, care să-i audă reacția, pare absurd de inutil să se audă zicând: „Hopa!” Timpul pare bizar de spațios câtă vreme acest rodeo pe bolovan este în plină desfășurare. Are suficient timp să înregistreze câteva gânduri. Ideea de cutremur. O bucată de cremene lovită în râpă. Lydia, în ziua aceea când a dus un deget la buze și i-a arătat un armăsar lângă râul cu catifele însângerate. „Îl vezi, Peter?” Încearcă să sară, însă bolovanul se mișcă deja prea mult. Simte o arsură, aude un pocnet.

Îi trebuie doar o secundă epică pentru a înțelege rezultatul.

Piciorul stâng a pătruns într-un canal îngust dintre doi bolovani. Piatra care s-a dislocat s-a oprit din mișcare deasupra gleznei, nu, peste ea. A fost azvârlit ciudat într-o parte și a ajuns pe jumătate în genunchi. Își dă seama cu durere că accidentul este grav, apoi vine și durerea – nu una obișnuită, ci vie și sfredelitoare; la început muțenia șocului, apoi scâncetul îngrețosat, iar pe urmă urletul animalic sunt dovada clară. Și, deși o directivă fiziologică instinctivă îi spune să iasă din acel șanț, să se extragă imediat din mușcătura fălcilor de piatră, nu poate face asta. Pentru că, după alte câteva momente demente, în care își mișcă piciorul și îl smulge, și încearcă să deplaseze fluierul piciorului într-o direcție și în alta, cu o groază de nedescris, simțind că se scufundă, îi este clar că acestea sunt *objets d’occlusion*, este evident, cât se poate de clar și de netăgăduit, prins într-o capcană. Peter, Peter, Peter.

---

¹⁶ Boală de plămâni provocată de inhalarea în cantități mari și în mod repetat a unor pulberi minerale sau organice (n.tr.)

¹⁷ Este vorba de un grilaj din metal la nivelul șoselei, peste care vitele evită să calce (n.tr.)

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Cel mai tare parfum dintre toate de la piață este acela al crinilor. Are ceva îmbătător și tulburător. Unchiul Marcello se mândrește că a reușit să crească în seră asemenea flori. Are specii care se prind cu greu în solul de aici. Annette trebuie să fie grijulie când mănuieste crinii – polenul lor este foarte fin, iar cea mai mică atingere l-ar putea disloca, pătând astfel îmbrăcămintea ei sau pe aceea a clientului. Dârele de oranj și de galben sunt imposibil de îndepărtat. Când sunt în plin sezon, crinii au un efect curios. Își respiră aroma asupra tuturor lucrurilor din jur, limbile lor lungi și prăfuite găfâie parfumat. Este un miros insistent, ca o acută de soprană, care se ridică deasupra oricăror alte arome. Când Annette se apleacă, îi gădilă rădăcina nasului, îi înmoaie mâinile și gâtul, la fel cum a pățit atunci când unchiul Marcello i-a dat să soarbă un păhărel de *nocino*.

Cei care cumpără crini se poartă într-un mod care sugerează starea de visare. Suspină. Cântă sau fredonează o melodie în surdină. Scot sunete fără să-și dea seama, ca și cum s-ar bucura de o mâncare delicioasă. Flirtează. În jurul lor se citesc semnele unui fel aparte de iubire. Probabil, dacă florile sunt binecuvântările Domnului, așa cum îi spune mama, crinul slujește unei funcții diferite față de virtuosul trandafir. Crinii albi sunt pentru Buna-Vestire și milostenie, la fel ca îngerul oferit Fecioarei. Însă crinii oranj și cei tigrați sunt vii și exotici, au forme și culori voluptuoase, iar parfumul lor este amețitor.

Mama ei nu crește crini în Castrabecco, așa cum păstrează alte flori. Îi socotește extravaganti și nepotriviți. Spune că sunt prea scumpi ca să fie risipiți. Cei albi sunt pentru biserică, iar ceilalți sunt potriviți doar pentru bordel. Mama are păreri ferme despre cât sunt de cuviincioase anumite lucruri. Are păreri despre codițele neascultătoare ale Annettei, despre prețul scandalos cu care este închiriată taraba și despre cum te jecmănesc cooperativele, consiliul și guvernul. Are câte ceva de spus despre îmbrăcămintea președintelui Saragat și despre amantele din politică. Cele mai ferme păreri ale ei se referă la ceea ce este moral și ce nu. Și, cu toate astea, nu prea iese din casă. Nu investighează cazurile de corupție din Italia, ci preferă să citească despre ele la masa din bucătărie.

Maurizio îi aduce ziare și reviste de modă, pe care le răsfoiește pufnind. Annette o roagă deseori pe mama să-i citească, însă ea preferă să nu citească cu voce tare, mulțumindu-se să comenteze starea îngrozitoare a lucrurilor, infidelitățile, actrițele și rujul de buze, și sutele și miile de frigidere care părăsesc țara, vizavi de lipsa unui asemenea aparat din casa lor. „Ne simțim bine și așa”, spune unchiul Marcello. „Florile nu au de suferit, de ce am suferi noi? Nu ai prefera să ai un televizor, Rosaria?”

După părerea lui Tommaso, care a început de puțin timp să calculeze fracții în caietul de școală, unchiul Marcello își petrece aproape trei sferturi din viață în seră și pe straturile de flori. Câteodată, unchiul Marcello doarme în grădină, pe un soi de pat scund din lemn, așezat între spaliere, iar alteori înnoptează la Castrabecco. Vine la ora prânzului și are pământ sub unghii, lucru care nu-i place mamei Annettei, și le povestește despre ideile referitoare la noi varietăți de flori pe care speră să le creeze. Se întâmplă frecvent să vină cu schițe de modele de polenizare încrucișată și le arată, iar Annette își dorește să poată vedea acele desene, hibridii ipotetici și eleganți pe care unchiul Marcello va încerca să îi obțină cu ajutorul unor bisturie de chirurg și al unor ustensile din bucătărie; culorile caliciilor și ale petalelor pe care va încerca să le schimbe. „Vă dați seama ce s-ar întâmpla”, zice el, „dacă fucsia ar fi eliberată din gulerul ei roșu și violet? Cât de frumoasă ar fi dacă ar avea culoarea unei primule englezești? Atât de ușoară. Ca un îngerăș sau ca o zână.”

Are multe cărți pe tema asta și mai are și un microscop științific, pe care îl păstrează într-un mic birou din cărămidă, lângă seră, aparat pe care Maurizio nu are voie să-l folosească, pentru că e repezit, dar Annette poate să-l regleze, dacă unchiul Marcello este de față ca să o ajute. În vreme ce Mauri întoarce cu hârlețul bulgării de pământ și pregătește straturi, Annette și unchiul ei examinează frumusețea

secretă și infinitezimală a plantelor, ținându-și capetele plecate deasupra aparatului, iar părul unchiului Marcello se odihnește aspru pe obrazul Annettei. Nu poate vedea exact lamela prinsă sub lentilele obiectivului. Amănuntele sunt prea mici și precise, iar diafragma irisului potrivește lumina mult prea intensă pentru pupilele ei. Însă unchiul îi va descrie specimenul, lipindu-și ochiul de ocular și așezându-și mâna caldă, muncită, peste a ei când încearcă să regleze focalizarea. Cu degetul mijlociu rotește cu delicatețe roțița de reglaj fin. Pe lamela de sticlă, îi spune el, se găsesc filamente delicate și particule fine, grăunțe de polen ca niște aglomerări de stele și țesuturi intime, pigmenți îmbujorați și crevase pistruiate. Sunt descrieri care îi aduc aminte Annettei de creaturile extraterestre din filmele pe care le urmărește Mauri, ca acele chestii umede, cu tentacule și protuberanțe, programate să găsească oameni, să se împerecheze cu ei și să întemeieze noi colonii, conform celor de la Hollywood.

După ce termină, unchiul Marcello curăță apertura, lentilele și platforma cu o cârpă specială, pe care o ține în cutia microscopului. Apoi instrumentul este luat și pus deoparte sub pupitru.

Unchiul Marcello vorbește cu un respect religios despre vechii grădinari englezi, care au făcut experimente de reproducere folosind mâțișori de alun și varză, garoafe și lalele. Pentru Annette, numele englezești sună la fel de ciudat ca și experimentele făcute acum două sute de ani: Fairchild, Dobbs, Wentworth, Miller, Morland. Ca să-l facă fericit pe unchiul ei, recită lista și adaugă „Marcello Tambroni”. Pe peretele biroului se află desene înfățișând zâne ale grădinilor englezești, dar și fotografii de false zâne. Unchiul Marcello îi spune că zânele se ascund în iarbă, dar că ele se sperie și fug atunci când Mauri cântă cu voce tare cântece pop.

Mâinile lui sunt precise și ușoare ori de câte ori leagă codițele Annettei cu panglici. La fel de atent râcăie particule de pe stamina unei flori și le transferă pe organele unei cu totul alte specii. Replantează. Așteaptă. O udă. Speră. În una dintre serele mici de sticlă are un laborator unde încearcă încrucișări. Aceste flori sunt copiii lui de grădină, îi spune Annettei, și le iubește ca un tată. Este foarte trist când experimentele nu reușesc.

La masa de prânz sau la cină, mama Annettei face câteodată sugestii nebunești de împerechere, și multe dintre acestea sunt etichetate imediat de Marcello drept imposibile, cum ar fi, de pildă, mariajul dintre crăiță și ciclamă, dintre măr și lămâi sau dintre dovleac și zucchini. „Rosaria, dacă vii la pepinieră, o să-ți arăt procedura corectă”, îi spune. „Nu ai mai călcat pe acolo de multă vreme. Nu îl vizitai oare pe fratele meu în fiecare zi?” Când spune asta, în cameră se lasă tăcerea; nu se aud decât Tommaso plescăind, și Mauri, sorbind ultimele picături de supă din castron. „Nu înțelegi ce zic”, spune ea. „Mă iei drept altcineva, Marcello.” Apoi, unchiul Marcello spune încet, aproape în șoaptă: „Câteodată, trebuie să lăsăm deoparte tristețea și să ne amintim ce ne oferă soarta. Nu ești călugăriță.” „Dumnezeu nu-mi dă de ales. El este singura soluție”, îi răspunde ea, cu glas amar precum frunzele de *radicchio*.

Discuții ca acestea sunt greu de înțeles pentru Annette. Par să se declanșeze niște curenți stranii atunci când mama și unchiul ei stau de vorbă. Parcă ar juca șah sau cărți. Când îl întreabă pe Mauri de ce nu sunt niciodată de acord, Mauri îi spune că este o chestiune de frustrare. Spune că totul va exploda într-o bună zi, iar atunci vor mai avea, probabil, un frățior sau o surioară. „Un hibrid!” râde el, încântat de glumă. Annette chicotește, deși nu înțelege precis ce înseamnă asta. Cu ochii minții îl vede pe Tommaso bebeluș, corcit cu o floare tropicală. Cu mlădițe verzi ce-i ies de sub unghiile de la picioare și din buric. Când plânge, limba lui este un tub cu picățele albastre, lipicios din cauza sevei.

Rosaria Tambroni se roagă în fiecare zi la căpătâiul patului sau sub rozariul din coral aflat în bucătărie, care a fost al bunicii ei. Se roagă cu patimă, uitând de laptele pentru Tommaso, care se arde în oală, sau de cafeaua de pe sobă, care scuipea zaț. Se roagă adesea, dar rareori se duce la slujbă. Nu participă la sărbători sau la festivități. Nu ajută când se pregătește *musto* sub copacii din *piazza* și nici nu merge la sărbătorile din octombrie, cu celelalte femei. Nu-și părăsește casa decât din motive întemeiate – un pelerinaj religios de cine știe ce fel, un sentiment care o cuprinde ca o fierbințeală și care

nu o părăsește până ce nu-și pune șalul și se pregătește să înfrunte ceea ce trebuie să înfrunte. Atunci pleacă în marș, legănându-și brațele, încheieturile pumnilor i se umflă și se albesc, ca și cum pielea ar fi gata să plesnească, pentru a sta de vorbă cu părintele Mencaroni sau ca să-l anunțe pe negustorul de reviste și cărți că nu trebuie să mai vândă materiale profane fiului ei mai mic, sau ca să se ducă acasă la sora ei, sau ca să se uite lung la drumul care duce la *cimitero di campagna*. Până ce o cuprind astfel de stări cu scop, ea pregătește buchete înalte, ca niște cascade, pentru nunțile ce se țin în camera de piatră din Castrabecco, taie mătăsuri, pe care le vinde croitoreselor, sau împletește coroane funerare. Câteodată, Annette și-ar dori ca mama ei să se ducă până la biserica San Lorenzo și, cu pietatea ei extraordinară, lividă, care îi face pe toți beneficiarii ei să se ofilească, să ceară Bestiei să nu se mai holbeze la fiica ei. Și-o imaginează luând un topor și decupând chipul răului din *Coborârea de pe cruce*, și apoi arzându-l. Însă acest eveniment este improbabil.

Cândva, mama ei era mai sociabilă. Există o fotografie pusă în ramă, aflată pe comoda ei, în care dansează cu tatăl Annettei. Poartă un bolero și o fustă acum demodată. Părul îi este lung și despletit. Cei doi au mâinile strâns împletite, cu chipuri aprige și pline de iubire. Pe lângă aceasta, mai e o fotografie, în care ea face balet. În spatele ei se află un șir de diplomați sau oaspeți de onoare în costume închise, purtând joben. Odată, când era foarte mică, tatăl Annettei a spus că, înainte de a se logodi, mama ei fusese în Austria și în Germania și că dansase în fața capetelor încoronate. Annette și-ar fi dorit să o vadă pe mama ei dansând. Adesea se duce în dormitor, ridică fotografiile și le aduce pe rând aproape de față. Din șifonier vine mirosul vechilor ei rochii și al jupoanelor ei, miros de oțet și de dantele. Pe masă se află Biblia ei, cu pagini aurite.

Annette se întreabă dacă mama ei își va reveni vreodată după o asemenea pierdere. Încă poartă rochii lungi și negre, care îi acoperă gleznelor și care i se așază în pliuri la umeri, semănând cu o glugă de călugăr. Comunică febril cu Dumnezeu despre nenorocirile trecute și nu găsește nici o bucurie în viață. Unchiul Marcello spune că este păcat ca o femeie atât de tânără să poarte în continuare astfel de rochii. Că le îmbracă doar ca să se ascundă de sine.

Mama Annettei suferă doar de o ușoară miopie. Nu poartă ochelari, nici măcar pe lanțul fin de la gât, dar a văzut multe. A văzut că există oceane nesfârșite de întuneric spre care ar putea fi dusă și fiica ei. Există primejdii cu care fiica ei s-ar putea întâlni zilnic. O avalanșă de vinete rostogolindu-se spre ea la piață, ori vreo groapă din pavaj, cu oameni din sud în ea, ori vreun sărut lasciv de la un necunoscut. Nu vrea să tolereze curiozitatea fiicei în privința unor astfel de subiecte. „Gata cu interogatoriul ăsta!” strigă ea când Annette o întreabă cum ar putea să cadă vinetele, ori de ce groapa nu a fost astupată de cei care întrețin străzile sau când întreabă dacă Bestia poate ieși din rama grea, aurită, ca să pornească neobservată pe stradă, și dacă are creastă stacojie ca un cocoș, ori dacă are ochii bântuiți și sălcii, ca lupul Sfântului Francisc. „Promite-mi că vei fi atentă și cuminte. Asta e tot ce-ți cer!”

Annette promite și se străduiește să facă totul cât mai bine. Însă, dacă aduce acasă pește cu amprente pe solzi, mama ei observă întotdeauna. „Ar trebui să fii mai atentă și să nu pipăi lucrurile”, spune ea. „Asta te dă de gol.” Când Mauri dansează cu Annette în curte, ținând-o de șolduri, și o învârtă, cu rochia ca un clopot, ea bate în fereastră, ori chiar o deschide și zice: „De câte ori să vă spun?” Când are vreo migrenă, toată casa trebuie să amuțească, să umble în vârful picioarelor și să șoptească. Annette trebuie să se ducă la dulapul din bucătărie și să găsească cutia cu flori de mușetel, din care să facă o infuzie. Trebuie să umezească un șervet din bumbac în tonicul din ierburi, în vreme ce mama ei stă întinsă pe cuvertura croșetată de pe patul ei. Așază prosopul peste fruntea mamei și îl apasă cu blândețe. O aude pe mama ei plângând. „Sunt atât de obosită”, șoptește ea. „Am rămas singură, cu prea multe amintiri. Alte mame au fete care sunt în stare să le ajute. Alte femei au soți care taie plop pentru nunta fetelor lor. Mie ce speranță mi-a mai rămas?”

„Dă-mi voie să te ajut cu mai multe”, sugerează Annette, amestecând în bolul în care plutesc flori galbene, prăfuite, dar și tulpinițe. „Știu unde sunt făina și ouăle.” Însă mama ei continuă să plângă; este de

neconsolat. „Lasă, nu-i nimic. Acum vreau să rămân singură. Du-te la slujbă. Du flori la mormântul tatei și spune-i că ne e dor de el.”

Înainte ca vederea să i se deterioreze complet, Annette se uita la mama ei cum stătea în fața toaletei, ungându-se cu uleiuri. O privea periindu-și părul și netezindu-și sprâncenele, pensându-le în centru, ca să le despartă, și atunci o considera cea mai frumoasă. Înainte de ultima etapă a bolii, viscolul care năvălise de niciunde și secționase nervii, încă mai existau tuneluri de vedere. Își putea întoarce capul să descopere cameea acestei femei elegante și melancolice. La masă, când se așezau să mănânce, dacă ridica ochii și se uita puțin spre dreapta, putea vedea crucifixul mamei, adăpostit în depresiunea lăptoasă dintre sâni. Razele de soare sclipeau și luceau când se reflectau din el, la fel ca un chibrit ce se aprindea brusc în mintea Annettei. „Te face să arăți ca o netoată”, comenta mama ei, „când îți apleci capul în felul ăsta. Annette, s-a înrăutățit situația? Să mergem din nou la doctor, ca să vedem dacă ne poate da niște ochelari negri.” „Da. Și după aia se poate apuca de cântat blues”, spunea Mauri.

Când avea zece ani, în fiecare seară i se puneau în ochi picături călduțe. Annette își imagina că soluția topea gheața care îi cuprindea pupilele, la fel cum, în timpul iernilor din Castrabecco, împânzea ferestrele. Stătea nemișcată cât mama o ținea de bărbie și îi administra medicamentul și se străduia să nu clipească în momentul în care picătura îi ateriza pe fiecare ochi. Întotdeauna clipea, iar genele alungau lichidul acela, care i se scurgea peste obraji. Și atunci mai încercau o dată, Annette se uita în sus, ținându-și gâtul întins și ochii larg deschiși, ca un pui de pasăre.

Chiar și atunci când mai vedea, erau zile când Annette era nesigură de lucrurile care o înconjurau. Marginile se unduiau și se deformau. Câteodată, nu reușea să surprindă o imagine când își întorcea capul, și atunci simțea că trebuie să verifice. „Astăzi port haina albastră?”, o întreba ea pe mama. „Acolo, pe acoperiș, doarme o pisică? Mauri traversează grădina împreună cu unchiul Marcello? Tommaso stă în mâini, proptit de zid?” „Da, da, da”, o repezea mama. Ori, dacă avea o durere de cap și era obosită și furioasă, spunea: „Nu, Annette, e o mortăciune, și ar trebui să fii recunoscătoare că nu poți vedea.” Ori: „Acela e un lucru păcătos și rău, te rog să te uiți în altă parte.” Ori: „Acea este Bestia, iute, mergi mai departe.” Iar Annette își acoperea fața și miorlăia ca un pisoi părăsit, în timp ce înaintau grăbite pe stradă.

Însă la școală, când venea să îi învețe să deseneze și să coloreze, Signor Giorgio i-a zis că florile pictate de ea erau foarte frumoase. Acestea erau mici miracole care cuprindeau, la modul absolut, sufletul naturilor moarte. I-a spus că numele ei era franțuzesc și că a existat un pictor francez care și-a pierdut treptat vederea¹⁸, însă tocmai de aceea a reușit să creeze opere inovatoare și subtile. Annettei i-a plăcut că și Signor Giorgio purta ochelari medicali, cu lentile groase, la fel cu aceia care îi fuseseră recomandați de Dottor Florio. De fiecare dată când intra în clasă, îi zâmbea și își prindea brațele ochelarilor între degete, de parcă ar fi vrut să-i spună „uite, amândoi purtăm azi invențiile astea ridicole”. El nu avea nimic împotrivă dacă își mișca în cerc capul până când localiza obiectul ce trebuia desenat sau bretelele lui albastre conturându-se pe cămașă, ori părul lui alb. Mirosea a fum de țigară, ca un rug aprins toamna, și era înțelept și amabil. „Nu uita”, i-a spus, „Când nu va mai exista nici o speranță, ne vom sluji amândoi de ochii minții.”

---

¹⁸ Aluzie neclară, întrucât există cel puțin doi pictori francezi ai secolului al XIX-lea care au orbit treptat: impresionistii Claude Monet (1840–1926) și Edgar Degas (1834–1917) (n.tr.)

Criza în oglindă

Dacă nu ai trăi în Londra, probabil că ai putea supraviețui doar din venitul obținut ca liber-profesionistă. Ai suficient de multe proiecte, ți-ai făcut un renume de tânăr talent în domeniu și există galerii care îți sunt loiale. Însă acest oraș suferă de hemofilie financiară. Chirie, ipotecă, carduri Oyster¹⁹, benzină, electricitate, distracții, mâncare; până și să respiri costă. Cunoști doar câțiva artiști care pot să subziste independent. Pur și simplu, așa se procedează – scriitorii predau sau mai scot un ban ca jurnaliști, pictorii acceptă comenzi publice, inginerii de sunet lucrează în publicitate, actrițele umplu halbe sau devin recepționere proaste.

Îți place cealaltă slujbă a ta. Îți place Borwood House. Nu este cel mai bun cadru pentru expoziții, nu beneficiază de lumina naturală sau de dimensiunile unor galerii precum Soane sau Tate Modern, însă are proporții decente și are personalitate – o casă de oraș, construită la sfârșitul epocii victoriene, cu tavane înalte, vitralii și stucaturi intacte. Ai ajutat la aranjarea locului. Angela, cea mai veche prietenă de-a ta de la universitate, a pus la cale transformarea cu un împrumut bancar acordat ca prin minune și cu niște bani luați de la familie. A dorit să participe și tu la proiect și ți l-a prezentat într-un mod care îl făcea să pară interesant și realizabil. *Va fi un tip diferit de spațiu de producție, a zis ea. Imaginează-ți! Ca pe Malul Stâng. Cu licență. Excentric. Opt lire intrarea cu, probabil, un pahar de vin inclus – e competitiv, o să meargă. Hai, Suze, a spus ea, nu va mai trebui să o scaldăm cu declarațiile de venit. E o prostie să nu ne bucurăm de puțină siguranță la vârsta noastră.* Nu erai convinsă că va reuși să o scoată la capăt, cu toată reclama, sistemele de securitate și prezentările în circuitul artistic elitist. Dar talentele ei de promotor erau surprinzătoare. Reputația galeriei a crescut, iar numărul vizitatorilor s-a mărit de la un an la altul. A fost și o finanțare de la Consiliul Artelor. Borwood a găzduit recent desenele lui Schiele și Goya. E o treabă ca lumea.

Slujba este destul de interesantă. Nu trebuie să ajungi la galerie înainte de prânz și de la apartament poți merge pe jos. Bănuiești că ești privită ca parte din conducere, deși acest lucru nu a fost niciodată clarificat. Ai răspuns singură de galerie când Angela a fost în concediu de maternitate. Ajuți la aranjarea colecțiilor, scrii comunicate de presă și decorezi încăperile. De obicei, pleci ultima. Verifici termostatul, stingi luminile și încui la ora șase seara. Programul ăsta îți oferă lumina de culoarea șampaniei a dimineților londoneze, ca să mergi la unul dintre studiouri, sau să te duci la laborator să developezi fotografiile, sau să alergi, să mănânci o felie de pâine prăjită cu unt, să faci duș, iar apoi să te îmbraci cu o rochie sau cu un taior. De la boemă la corporatistă.

La expoziții și la petreceri, când mănânci tartine și bei vin alb, când ești întrebată cu ce te ocupi, spui că ești custode. Nu pomeniești deloc de fotografie, de Deutsche Börse, de portretul regal. E mai simplu așa. Există zile când te simți ca o impotoare când spui asta; nu e vorba de ceea ce faci în realitate, ci de felul în care te vezi. Sunt însă și zile când te simți ca o impotoare pentru că-ți semnezi lucrările, pentru că-ți pui numele de familie pe ele. Nu ai cum să scapi de omul căruia îi aparține numele, cel care este de multă vreme recunoscut drept unul dintre cei mai mari peisagiști din țară, cel care este unul dintre cei mai teribili excentrici ai generației lui.

Peter Caldicutt: de o sinceritate dezarmantă, impetuos și nepieptănat, un comunist care detestă British Council, care ar fi în stare ca, după expoziții, să se pișe beat în fântânile de secolul al XIX-lea ale muzeului și care a fost subiectul a două scurt-metraje făcute de BBC. Tatăl tău. Picturile lui au fost primele lucruri pe care le-ai înțeles ca artă. Nu ai avut cu adevărat idee de reputația de care se bucură decât atunci când ai plecat la colegiul de artă, iar profesorii au început să-ți pună întrebări despre cum este tatăl tău în realitate și dacă te-a învățat ceea ce știi. Era treaba lui să facă tablouri. Câteodată, era vorba de bani. Alteori existau perioade în care subzistența era asigurată în principal de parcela cu

legume din grădină și de cotețul cu găini, plus un pic de braconaj prin ținut. Au existat perioade când mama ta a avut două sau trei slujbe. Situația s-a mai îmbunătățit abia la adolescență, iar proaspăt descoperita prosperitate s-a manifestat prin călătorii în străinătate, prin transformarea dependențelor și printr-un premiu anual pentru tineri artiști, care îi poartă numele.

Tu și Danny nu ați fost nici încurajați, nici intimidați, în anul pregătitor de la colegiu. După cum era de anticipat, Danny a picat anul și se părea că dorise să se înscrie doar pentru că erai tu acolo. *Mă înscriu dacă te înscrii și tu, Suze.* Ai terminat cu note mari și ai făcut cereri de admitere la universități. În scrisoarea de acceptare de la Goldsmiths se menționau note mult mai mici decât cele trecute în broșurile oficiale. Dacă ai fi fost Susan Smith sau Jones, Patel sau McMillan, fără îndoială că lucrurile ar fi stat altfel. Însă tu erai Susan Caldicutt. Într-un fel, erai fiica unei celebrități. Tatăl tău nu-și mai încăpea în piele de mândru și a ignorat faptul că, probabil fără să vrea, avusese o influență și în reușita ta.

Dar chiar dacă ar fi trebuit să te descurci de una singură, nu ai fi avut șanse mari să devii neurochirurg sau contabilă. Nu când îl aveai în prim-plan pe acest bărbat colosal, care se droga și făcea ascensiuni împreună cu fiii nobilului din zonă, care umbla fie gol-pușcă, fie îmbrăcat ca pentru teatru, care își petrecea nopțile în cort, în imediata apropiere a unor prăpăstii amețitoare, și petrecea mai dezlănțuit decât o făceați tu și Danny. Nu când te gândești la camera de la etaj, misterioasă, plină de zdrențe, din când în când adusă în pragul distrugerii de acest bărbat de peste doi metri, cu ochi firoși, un rege cu beretă, care ți se părea, când erai copil, că este posesorul exclusiv al expresivității umane. Nu când te gândești la acele amețitoare picturi în ulei atârinate în fiecare încăpere, chiar și în toaletă, la care erai în stare să te uiți ore în șir și, cu toate astea, fără să poți spune ce anume îți plăcea atât de mult la ele.

Era imposibil să te descurci cu tatăl tău prin preajmă. Cu energia lui. Cu magnetismul lui. Cu poveștile pe care obișnuia să ți le spună, despre *Scene*, *Zilele acelea*, despre *Deceniu*. Despre Picasso și St Ives și LSD. La școală era cunoscut sub numele de *Ciudatul cu barbă* sau *Caldilimbă slobodă* – tatăl care vorbea porcocos tot timpul, fără să țină cont de profesori. *Copii, ați avut o zi a naibii de bună? Împingeți mașina asta, că iar i-a murit bateria aia de căcat.*

Erau momente în care nu vă înțelegeați. Momente când te înfuria și te făcea de râs, vorbea prea tare și avea mereu păreri, era imposibil de stăpânit – se ducea la radio și spunea lucrurilor pe nume, intra în controverse, nu era niciodată treaz. *Nu sunt negru și nici lesbiană, dar îmi place să beau câte ceva, și tocmai asta vi se pare interesant la mine, oameni buni. Nu vă interesează rahatul meu de artă, ticăloși neștiutori, voi care admirați vedetele de film și echipajul de vâslași de la Oxford. Zău așa, nu ați recunoaște talentul nici dacă v-ar intra în cur.* Emisiuni întrerupte. Scuze. Erau momente când voiai doar să fie normal. Să-și țină gura o clipă. Ați avut confruntări, certuri și revolte de-a lungul anilor, deși nu ai știut niciodată cu adevărat ce putea să însemne revolta când, de fapt, aveai voie să înjuri, să faci amor, să te droghezi, să călătorești în străinătate, și toate astea înainte de a împlini șaisprezece ani.

Nu te plăcea pe tine pentru că nu-l plăcea pe el. Ai vrut mereu să ai stoicismul mamei sau atitudinea de acceptare a lui Danny. Modalitatea în care fratele tău îl aborda era admirabilă. Fă așa cum zice tata. Dă peste cap fiertura letală făcută în casă. Droghează-te. Dansează în supermarket. Citește poezie cu voce tare. Fii nerușinat, fii dezinhibat, fii liber. Alătură-te nebuniei, la asta se rezuma totul. Pune pe tine haine invizibile, precum împăratul. Iar Danny nu s-a sinchisit niciodată; era capabil de orice. Danny, cu farmecul tipic familiei și cu eternul lui spirit ludic. Danny, care a manifestat de timpuriu o slăbiciune față de băutură și iarbă, care apăra toate lucrurile liberale și care promovau viața.

Chiar și în acești ani din urmă a existat o prăpastie. *Wilse vrea să ne ducem acasă de sărbătoarea Focurilor de artificii* Este vorba de ziua de 5 noiembrie, când se sărbătorește eșecul tentativei din 1605, a lui Guy Fawkes, de a arunca în aer Parlamentul britanic, eveniment cunoscut și sub numele de *Complotul prafului de pușcă* (n.tr.), te anunța fratele tău la telefon, *că pune la cale un soi de bairam. A construit Parlamentul pe deal.* Când tu te plângeai, el zicea: *Hei, vino și tu, o să fie distractiv. Eu*

pregătesc un Tony Blair în miniatură pentru acoperiș. Și îi bag o rachetă în fund. Poate că ești tu artistă, dar ești impotoare. Danny era adevărata așchie care nu sărise departe de trunchi, mărul care nu căzuse departe de pom.

Mersul pe jos până la galerie, pe câmpia încinsă de soare, este aproape suficient de mulțumitor pentru ca viața în oraș să merite a fi trăită. Asta îți spui în fiecare zi. Nu seamănă totuși cu peisajul în care ai crescut, nu se compară cu vibrația înviorătoare și umedă a aerului de acolo, de sus, cu orizontul plin, copt, cu pielea înprospătată. Însă este ceea ce a trebuit să dai la schimb pentru că ai cerut ceva mai cosmopolit de la viață, pentru salarii mai mari, pentru șanse și pentru a putea să-ți iei mâncare la pachet, la ora patru după-amiază. Ții la câmpia asta. În vreme ce alții urlă până răgușesc și le crește tensiunea când sunt blocați pe autostrada M25 ori stau ca sardелеle în metrou, tu traversezi în pas vioi această sălbăticie cultivată. Aici, stresul orașului este, pentru moment, aruncat peste bord. Copiii țopăie în uniforme de școală și lansează cutii din plastic pentru sendvișuri pe iaz. Mame unduindu-și șoldurile ca pisicile împing cărucioare și își împrumută luciul de buze una alteia, în vreme ce câinii aleargă după mingi. Aceasta este grădina meteorologică unde orașul își păstrează vânturile. În înaltul cerului se zbenguie și se leagănă zmeie cu cozi lungi purtate de curenții puternici. Când mergi, părul ți se îndreaptă, fusta se zbate și flutură. Vara vezi oameni stând lungiți pe păтури și giugiulindu-se la greu, precum perechile de pe semnele care interzic astfel de manifestări în ștranduri. Iarna, negura și ploaia ascund șirurile de case vechi, de pe laturile câmpiei. Îți mijești ochii și ieși de pe potecile asfaltate care se intersectează pe acea întindere și îți pierzi pe moment coordonatele. Te amăgești că ai sub picioare pământul ținutului natal, acoperit de ierburi din mlaștină și înveșmântat feciorelnic în nori. După zece minute de mers pe câmpie, ajungi la muncă.

Actuala expoziție va fi ceva inedit. Încă nu ești foarte sigură care îi va fi conceptul. La început, ideea nu ți-a plăcut deloc. Pentru că era destul de conservatoare, ți-a părut o păcăleală, concentrându-se mai mult asupra personalităților și mai puțin asupra artei. Ai crezut că publicul nu va dori să plătească pentru a vedea o adunătură de memento mori și de nimicuri îngălate. Însă Angela a fost entuziasă, ca de obicei. S-a asigurat de împrumuturi de la muzee private, de la arhive și de la familii cu bani, iar spectacolul merge înainte. În acest moment, în drum spre Borwood House se află o serie de transporturi, asigurate pe bani buni, cu adevărate curiozități antropologice. Sunt piepteni, pipe suprarealiste, șublere, seringi cu mâner din alamă, având ace care încă poartă urme de ADN de dependent, coroane dentare și perii de păr. Există și o centură din nuielă folosită de Manet, care, în aceste momente, se leagănă pe valuri, undeva în Canalul Mânecii, așteptând aprobarea de intrare în portul Dover. Mai sunt ochelari, monocluri, călimări și mărgele. O pereche de papuci de casă. O buclă din părul cunoscutei păpuși a lui Kokoshka. Batiste, fotografii, scrisori și jurnalul italian, la traducerea căruia lucrează Tom.

Ai crezut că tatăl tău, dintre toți oamenii, va dezaproba o astfel de inițiativă. Ți-ai închipuit că îți va ține una dintre predicile lui standard despre administrare idioată, bani risipiți, *tontălăi cu bani în pungă*. Însă nu a făcut asta. În schimb, s-a arătat din cale afară de interesat de obiectele din colecție. Noaptea trecută ai sunat ca să vezi ce-ți mai fac părinții, să verifici, să le spui ce mai faci și să îi liniștești, așa cum procedezi în majoritatea zilelor acum, că mai au doar una dintre odrasle. Starea lui de spirit s-a schimbat când i-ai vorbit despre expoziție. *Hei, pun pariu că sunt și chestii a' naibii de ciudate, nu-i așa, Suze? Pun pariu că sunt și vibratoare vechi și tot soiul de răhățișuri. Babalâci perversi! Când e deschiderea? Ne treci și pe noi pe nenorocita aia de listă, da?*

I-a făcut plăcere să-i audă din nou glasul bubuitor, răsunând în telefon după săptămâni de deprimare mută, a fost plăcut să ți-l imaginezi stând pe scaunul preferat, cu piciorul în sus, ținând receptorul în echilibru între ureche și umăr și rulându-și tutunul în hârtia brună, timp în care a continuat să stea de vorbă cu tine, ținându-și talpa mare și întinsă către vatră, cu degetele care se strâng și de destind. Erai la mijlocul unei fraze când a scăpat receptorul pe podea și l-ai auzit zbierând *Mă întorc într-o clipă, Sue*. Apoi, scârțâitul scos de treptele scării, și tăcere, cu excepția unor pocnete nesemnificative de pe linie.

După câteva minute, a ridicat din nou receptorul. *Trebuia să fac pipi.* Ați mai discutat o vreme, apoi v-ați luat la revedere.

După ce ai închis, te-ai gândit la parterul casei din Shoreditch. Ai mers pe coridor cu Tom, fără să vă atingeți, dar aproape unul de celălalt. În aer plutea un miros dulce, ca de miere neprelucrată, pudrată cu polen și având un luciu aparte. Uși negre, ca de lemn dulce, cu ferestre mici. Te așteptai la un mediu mai neprimitor, îmbibat de vină și mălos. Te așteptai la scene tulburătoare înăuntru. Multiple. Oamenii stând întinși, probabil ținuți astfel. Totul mustind de brutalitate și expresii de suferință, sâni fluturând și legănându-se dement pe sub trupuri. În timp ce mergeai pe coridor, ți-ai dorit pentru o clipă să nu fi venit acolo cu el și nu erai sigură cum se întâmplase asta, cum de ai fost de acord. Era doar a doua oară când făceai aranjamente să vă întâlniți în oraș. La bar ai băut un pahar, ba chiar două. Auziserăți amândoi de acel loc, dar nu mai știi care dintre voi venise cu sugestia. Te simțeai dornică de aventură din cauza a ceea ce tocmai începuseși să faci. Te simțeai plutind, percepeai adierile sexuale în aerul din jurul tău. Ideea părea fără limite și potrivită.

Când te-ai uitat prin geam, totul era foarte delicat, chiar splendid. Un bărbat îngenunchat în fața unei femei, făcându-i sex oral. În cameră a apărut un al doilea bărbat. A pătruns-o treptat; pe fața ei s-au citit durerea și extazul, deși trebuie să fi fost obișnuită cu asta. Panoul din sticlă era suficient de subțire ca să-i auzi. Ea era bărbierită jos. Nu ai putut vedea totul. Actul a fost îndeplinit de parcă nu ai fi fost acolo, privind. Privitul l-a excitat pe Tom și reacția lui te-a excitat pe tine. După aceea, v-ați dorit cu patimă. Ți-ai sfâșiat rochia agățând-o în balustrada din curtea bisericii. Iar el nu s-a putut înfrâna să nu termine în tine.

Ai putea spune că nu ai vrut să se întâmple asta. Ai putea spune că ți-a scăpat din mână, de sub control. Pur și simplu, cauți senzații, înțelesuri, și tocmai asta te-a împins spre el prima oară, în hoteluri, în acel loc pentru voyeuriști. Asta te-a făcut să-i arăți cheatoarea ascunsă a rochiei, sub brațul tău ridicat, în timp ce, folosindu-te de cealaltă mână, l-ai ținut de încheietură, dându-i drumul când a început să-și plimbe degetele peste cutia ta toracică, către sfârcul neted al sânului tău. Asta este o scuză valabilă. Aceste schimburi sunt, pur și simplu, o confirmare a vieții pentru atomii tăi entropici, o încercare de a opri exodul psihicului tău. Ți-o tragi doar din suferință. Dar ești prea bună la asta. Această frumoasă corecție umedă, această erotică profundă. Ești prea generoasă și sentimentală față de gura și de scula lui ca să nu recunoști posibilitatea că mai poate fi ceva, ceva plin de înțelesuri. Ați devenit amândoi nesăbuiți. Odată, Angela se afla încă în clădire, ținându-și bebelușul în poală, dându-i să sugă. V-ați sărutat, la doar două uși distanță de ea, după ce el te-a găsit stând în vestiar, cu telefonul mobil apăsător de frunte, neputând să treci de numărul încă neșters din memorie al lui Danny.

Susan, a șoptit el. *Conosco questa sensazione. Non ci sono bordi a cui aggrapparsi. È come essere pazzi. Aggrappati a me* Cunosc această senzație. Nu ai de ce să te sprijini. De parcă ți-ai pierde mințile. *Sprijină-te de mine (în it., în orig.) (n.tr.)*. Nu ai înțeles ce ți-a spus decât după ce te-a sărutat. A fost un sărut care sugera atâta complicitate, atâta înțelegere pură, încât, pentru prima oară, nu te-ai mai simțit singură cu suferința ta. Te-a ținut de obraji cât ai plâns. Aș fi putut să intru peste voi în orice clipă. Când s-a retras și s-a uitat la tine, ai avut certitudinea că și el pierduse pe cineva. Mai târziu, în pustietatea galeriei, după ce Angela plecase, cu ușa încuiată și zgomotul mașinilor de pe șosea începând să scadă, te-ai întins pe podea. Te-ai simțit încordându-te când și-a croit drum în tine. Mirosul zilei se simțea în trupurile voastre, transferându-se între palmele și gurile voastre. Amândoi vă chinuați să respirați. Și era ca și cum el ar fi privit în gol, făcând dragoste cu acele suferințe bogate, cu rădăcini adânci. Apoi a închis ochii și a înjurat, și te-a strâns cu putere în el.

Întotdeauna găsiți scuze după ce terminați, de parcă v-ați fi jignit unul pe celălalt printr-o activitate atât de eficientă, printr-o asemenea tulburare. Amândoi jurați că nu se va mai întâmpla, dar amândoi știți că va continua. Această necuviință este potrivită. Are parfumul corect. Seamănă cu o boală. Un amor nesănătos. Precum zambilele sau zahărul și mustul, seva lui, iar tu îl guști în altă parte. Porți cu tine

imagini ale lui pentru a le folosi ulterior, vintrele cu mușchi ușor conturați, ochii lui în extaz, odată cu tine. Știi că porți urmele acestei noi relații ilicite. Curând, cineva le va vedea. Urmele de pe sâni când te dezbraci. Sperma lui care se usucă precum lichenii pe pielea ta. La duș, săpunul pulsează; mâinile tale îl tocesc de parcă ar fi două marea fără sfârșit. Încă mai simți arsura și durerea acelei prime dăți, rana de la intrarea pântecului tău. Încă îi mai simți mirosul. Știi că, în curând, rana ta intensă se va dezvălui, cu vânătăile și bacteriile sale, cu evidența infidelităților. De aceea, fugi. Te îmbraci gros, telefonezi la informații feroviare și lași mesaje pe telefoane la care știi că Nathan nu va răspunde. Te duci spre nord, înapoi spre mlaștină, către casa cu acoperiș colorat și cu hornuri înalte. Te întorci la origini, în locul în care a existat prima oară Danny, unde a fost cu tine.

Nimeni nu ți-a pus la îndoială mișcările. Angela are încredere în tine; are încredere în simptomele tale. Și Nathan știe că te simți rănită în profunzime. Evidența pândește în întunericul din apropiere, cuprinzând totul. Pierderea ta este uriașă. Te consumă, te apără. Pierderea te-a aruncat cu totul în umbră. Toată lumea umblă în vârful picioarelor în jurul acestei tragedii. Merg în vârful picioarelor în jurul tău. După ce l-ai pierdut, atât de violent și de brusc, rătăcirea ta, absența ta sunt, cu siguranță, de înțeles. Ai inima frântă. Îți revii. Îl lași să plece.

---

¹⁹ Cartelă electronică de credit, lansată în 2003, care se folosește în cadrul sistemului de transport public londonez (n.tr.)

În zilele în care sosesc scrisorile din Anglia, buna mea dispoziție crește și mă simt mai fermecat de lucrurile din casă. Antonio se ocupă de toată corespondența și aș vrea să fiu îndatoritor și să răspund, dar deocamdată nu știu adresa expeditorului. Peter este un agent trecător! Am început să înțeleg că aceste scrisori sunt, pur și simplu, daruri și că trebuie să le accept cu recunoștință și să mă bucur de ele. Acum, Peter citește romanul irlandez *Ulise*. După nenumărate încercări, nu a reușit să citească mai mult de douăzeci de pagini. Spune că îl împiedică să continue ceva din limbaj. Însă, la ultima încercare, a avut o revelație! Textul reprezintă o ușă ori un mijloc de a transporta gândurile. În sine, se opune oricărei interpretări, în schimb, oferă prilejul de a gândi în tandem, ca un om care ar merge pe bicicletă la bordul unui vapor. Peter consideră că asta a vrut și Joyce. N-o să se supere că nu va ști ce se întâmplă până la sfârșitul cărții, scrie el, deoarece este convins că își va lumina mintea în alte moduri.

O filosofie foarte interesantă! Eu l-aș sfătui să se concentreze. În mintea amicului meu sunt idei ce îi vin probabil prea repede. Are energia creativității imature, a unui mușchi recent descoperit. Și aleargă, și aleargă. Cu toate astea, nu e aproape de un adevăr ciudat? Chiar în timp ce scriu aceste lucruri, briza pătrunsă prin ușa deschisă a bucătăriei deschide ușa atelierului meu.

Pentru Peter, eforturile vieții par a fi inevitabil recompensate; sistemul uman este unul al cooperării și al ocaziilor. Caută satisfacția, și se îndoiește prea puțin de existența ei. Este o calitate atât de prețioasă la tineri. Este generos cu un bătrân pe care nu l-a cunoscut. După ce am citit scrisoarea lui, am reușit să fac uitată starea de disconfort care mi-a revenit în piept și gustul rău din gură. Pot să uit că m-a vizitat doctorul ca să facă o evaluare și că bănuiește că am ceva grav, și că am programare la spital. Mă trezesc transformând lucruri simple în bucurii; mirosul de rozmarin din grădină, rozmarinul copt în coaja pâinii. Mi-l imaginez pe Benicio întins din nou la picioarele mele și mă simt mulțumit.

Peter spune că va împrumuta un aparat de la un prieten și că își va fotografia picturile în aer liber, rezemate de un zid, un loc potrivit, și că apoi mi le va trimite. Va mai dura ceva timp până o să-și permită să dezvolpeze fotografiile. Acum nu mai face curățenie în fosa orchestrei. Lucrează la bar.

Îmi aduc aminte de propria mea tinerețe – puținele lucruri personale, sărăcia și foamea, prea mult acid în stomac. Prioritățile culturii și o carafă, accesul la muzee și biserici, și pantofii care îmi veneau fix, cu care să pot pași prin încăperile lor, în care să pot sta respectuos în picioare. Îmi amintesc de conversații pătimașe, care nu puteau fi decât profunde, pentru că profunzimea compensează lipsa de venituri. Și certurile studenților din cafenelele și barurile cartierului rău famat – despre stiluri și școli, despre vechi și nou; și astea erau meritele, și astea erau tehnicile și asta era integritatea. Tradiție versus manifeste contemporane. Ce susținători înfierbântați eram. Cât de puțin știam atunci despre război și ce groaznic aveam să aflăm. În fiecare seară, o altă confruntare de idei, cărți și hârtii, și pahare izbite de dale cu emfază, acuzații că ni se ucide țara sau lamentații pentru o țară deja moartă. Conflicte între tineri! Eram la fel de prinși în luptele noastre ca și mercenarii din Florența și Milano.

Însă toți cu aceeași boală, cu aceeași manipulari și cu aceeași recunoștință față de Cennini²². Tot ce am învățat pentru a cârpi ca niște croitori, la coate și la genunchi; mamele noastre, amestecând grijulii făina cu ouă, numărând boabele de fasole, tăind felii de brânză transparente, și surorile noastre care culegeau cireșe din pomii aflați lângă gară. Iarna, fierbând clei din oase de capră sau var nestins ca să facem ciment în casă, sau mordanți cu alb de plumb și cocleală, ca să facem câțiva bănuți. Iar vara, văruiind marile clădiri ale municipalității, până la prima ploaie. Și muncind pe câmp și vânzând ulei de măsline, și făcând săpun. Și căutând cea mai neobișnuită față cu oase tari, cu care să facem dragoste și pe care să o folosim drept model – dacă avea carne destulă între coapse și buric, dacă ochii îi erau ca mărgelele, iar părul arămiu, dacă și-l purta lăsat peste sâni sau strâns la ceafă, dacă stârnea gelozie între

țineri, precum cântecul de pasăre între motani, dacă își aducea temperamentul sau sexualitatea pe pânză. În timpul furtunilor de vară, călcâiele ei pășeau grijulii pe pietrele de pavaj din fiecare curte pe care o vizita. Era imortalizată de fiecare artist la care venea cu iubirea ei modernă.

Eram cu toții trași la față, dar cu inima și ficatul inflamate. Ne cântăream pasiunile precum greutatea așezate pe talere goale. Și singurul remediu, pentru convenționaliști și futuriști deopotrivă, rămânea culoarea proaspătă, stoarsă pe paletă. Și apoi alta, complementară, așezată alături.

Țin minte cafeneaua Bassano, cu muzica ei țigănească și copertina grea, din tablă ondulată. Noi botezaserăm cafeneaua cu acordeon plângăcios. M-am dus acolo prima oară când eram student, iar apoi, la ani distanță, când eram profesor, după ce făcusem turul Italiei pentru a-i studia pe Marii Maeștri. Pâinea era atât de veche, încât îți puteai rupe cu ușurință dinții în ea, iar supa avea prea mult usturoi. Asta nu s-a schimbat nici măcar după un deceniu! Dar era aproape de atelierele Academiei – convenabil – iar noi eram creaturi ale rutinei. Eram îndrăgostit de femeia care aducea tăvi cu alune la mese. După ce studenții și profesorii plecau o urmăream cum împăturește șervetele de pânză și cum scutură scrumul, câteodată legându-și jacheta în talie ca să meargă să depună banii la bancă. Să bei un pahar de vin cât mai încet, ca să o poți admira – acesta era marele meu talent! Și să comand al doilea pahar, pe care abia dacă mi-l puteam permite, în cazul în care ea avea să revină pentru masa de seară.

E greu de descris cum îmi tresărea inima când apărea din nou în Bassano, cu părul prins în creștet, foarte șic, cu un granat discret în catifeaua neagră. Îmi imaginam acea bijuterie pierzându-se în paharul meu; mă rugam să cadă. La vremea aceea, eram un bărbat de vârstă mijlocie și țineam prelegeri în fiecare zi; cu toate acestea eram mut. Am încercat de nenumărate ori să-i rostesc numele și nu am reușit, până când, într-un târziu, s-a așezat alături de mine și l-a rostit singură: Dina. Glasul mi-a pierit din nou astăzi, cum îmi piere în fiecare zi când sunt întrebat de ea, ori de câte ori se vorbește de lagăre.

Aud lătrături de câini răsunând dinspre vale. Giancarlo și frații lui au mai găsit un mistreț. În curând, câinii de vânătoare care au dat greș vor fi bătuți și li se va da drumul în pădure. În dimineața asta, doi câini albi au trecut prin dreptul casei. Erau flămânzi și li se vedeau coastele prin piele, iar clopotele atârinate de gât răsunau tare trist. Au devenit fantomele pădurii câinii aștia. Se alătură cărărilor bătute de lupi. Mărturisesc că nu îmi place o asemenea pedeapsă – este un lucru inutil. Evident, bărbații din oraș m-ar socoti sentimental pentru astfel de gânduri.

La sfârșitul sezonului, mi-am găsit și câinele, pe Benicio. Era sub un pod, zăcea în iarba înaltă și avea picioarele din spate rănite, de parcă ar fi fost călcat în copite de un mistreț. Era ultimul dintr-o haită abandonată, chinându-se să latre, dar având gura atât de uscată, încât sunetele semănau cu pocnetul unor vreascuri rupte. Cadavrele celorlalți nu mai erau calde. Fuseseră împușcați și erau plini de sânge. L-am înfășurat în pardesiul meu de culoarea tutunului și l-am dus la pârau, unde i-am dat să bea din căușul palmei, până când am putut să-l sprijin ca să lipăie la marginea apei. Apoi a început să tremure cu putere și a adormit. I-am făcut atele pentru picioare.

Un poet spaniol scria că setea înseamnă că umanitatea a devenit casantă; este deshidratarea credinței înseși. Și, astfel, am botezat câinele după poet. Vreme de o lună, câinele a dormit doar pe pardesiul meu, și nu în altă parte. Pardesiul nu putea fi pus în dulap, pentru că începea imediat să schiaune după el. Treptat, s-a ridicat în picioare și a început să umble din nou, dar a șchiopătat toată viața. Îi plăcea să bea din apa râurilor, din lac, dar și din fântâna din piață și era în stare să bea fără să-și potolească vreodată setea, până când nu era târât de zgardă. Mi s-a spus că animalele nu au rațiune, dar noi, cu rațiunea noastră, suntem cele mai primejdioase animale. Cum altfel s-ar putea explica cruzimea de care dăm dovadă în acest secol?

Fata din cafeneaua Bassano îmi cunoștea deja numele. Colegii mei de la Academie vorbeau în gura mare despre picturile mele și despre iubirea mea față de Olanda și față de arta populară din Cehoslovacia, numindu-mă *der hohe maler*²³ sau *festo*. Eram socotit un localnic străin. Din cauza timidității și a lipsei mele de experiență, mă tachinau, spunându-mi să mă apropii de fiecare doamnă

atrăgătoare, să îi fac declarații și să îi ofer flori. Îmi îndreptau gulerul și îmi aranjau pălăria, ca niște mame grijulii. Și eram împins în față, fără să-mi pregătesc vreo declarație romantică. Doar după ce plecau din cafenea, puteam să mă uit la Dina, prin fumul dintre mese.

Nu am băut niciodată vinul în grabă, nici măcar în ziua nunții noastre.

Chiar și după atâția ani, numele ei mă răscolește. Nu poate fi inviolabil – nu poate fi lăsat în paginile documentelor alături de atâtea altele. Acum ar transforma-o în sfântă, deși, probabil, părinții și unchiul lor au trădat-o. Le înfrunt întrebările despre viața mea cu naivitate perpetuă. Cu datorie ostentivă. Un interviu s-ar putea transforma în scrum în orice clipă, dacă se aduce vorba de Dina. În primul rând, vorbesc întotdeauna despre afaceri. În ce măsură ader la privațiunea istorică și la autosuficiență, pentru că nici un alt pictor al secolului nu este atât de consecvent prin subiecte și execuție? De ce pictez doar sticle? Ce motiv am? Răspunsurile mele sunt aceleași. Nu sunt tâlharul care a confiscat asemenea imagini. Continuitatea artei este de netăgăduit. Cum pot abdica de la influența lui Giotto? De ce nu sunt precum Uccello – meticulos și matematic în privința pavajului, dar scoțând armura de pe calul de luptă pentru ca forma acestuia să se vadă mai bine? Cum pot afirma că Cezanne este opusul meu în organizarea vizuală? De fapt, cum pot fi golit de aceste mari influențe? Sunt incremental. Sunt doar o fracțiune a schimbării. Cochilia scăldată de propria ei lumină interioară, balustrada de umbră din jurul buzei sticlei, planul prin sticlele strânse pe masă, obiectivul muncii mele de o viață – totul este moștenit. Muncesc într-o casă de tați nemuritori, iar disciplina lor îmi găsește consecința în încăperile expresiei mele. Însă, așa cum sunt un fiu bun și credincios, tot astfel trebuie să fiu și neascultător și să mă ridic împotriva lor. Aceasta mi-e răspunderea. Cum altfel ar putea fi arta?

Da, da, zic ei, și revin la chestiuni personale. Bun, atunci ce spui de Madonnă și de tradiția ei? Mama sfântă a tuturor, cu un copil mort în brațe? Ce ne poți spune despre soția ta?

Se așteaptă la confesiuni. Simt fragilitatea bătrâneții. Ce lucruri le-aș mai putea spune pe care să nu le știe deja? Că nimeni nu a crezut în manifestul referitor la rasă. Că Segre, colonelul, s-a sinucis cu pistolul de serviciu. Că Dina a cântat *Giovinezza* și că și-a dat verigheta. Că a făcut donații pentru cauza sionistă și că s-a născut într-un ghetou evreiesc. Că nu a avut certificat de botez, dar că era animată de patriotism, iubind Italia la fel de mult ca mine. Că m-am întors într-o zi și am descoperit că dispăruse, și că nici respingerea populară, nici cele cincizeci de kilograme de aur nu au putut să o salveze. Că trenurile noastre obișnuiau să călătorească încet spre nord și că la macaz au modificat traseele.

În *Il Libro dell'Arte*, Cennini ne învață cum să pictăm rănila, folosind ca bază vermillion pur și rășină de șelac impur, aplicate cu zgârcenie, astfel încât sângele să continue să strălucească. Când te uiți astăzi în interiorul acelor ferestre roșii de la Uffizi ești martorul unei dureri vechi de cinci sute de ani de parcă răul s-ar fi produs azi. În aceste pasaje pregătitoare există și o secțiune despre modul cum se pictează un mort. Deseori m-am întrebat dacă nu cumva condiția de mort este mai puțin gravă pentru anatomia umană decât vătămarile fizice. Pentru că, în moarte, te eliberezi de suferință. Din păcate, maestrul meșteșugar nu ne dă instrucțiuni despre cum să vindecăm rănila.

---

²² Cennino D'Andrea Cennini (1370–1440), pictor italian ale cărui opere sunt influențate de Giotto. A scris Manualul artistului, în care oferă informații despre pigmenți, pensule, tehnici și alte elemente folosite în pictură (n.tr.)

²³ Marele pictor (în lb. germ., în orig.) (n.tr.)

Nebunul de pe deal

Iar începe. Focul din mușchiul gambei, instrumentul încins care îi este împins în femur, prin tendoane, până în scrot și apoi în abdomen. Arsura îl face să-și încleșteze și să-și desfacă pumnii, să se țină de bolovani și să se aplece cât mai departe de menghina de piatră, ca și cum ar dori să se îndepărteze de durerea însăși. Scrâșnește, numără printre dinții încleștați. Unu, doi. Trei patru cinci. Șase. Șapte. Respiră. Respiră, Peter. Gata, scoate aerul din plămâni. Opt, nouă. Respiră, dobitocule. Gâfâie ca în chinurile facerii, inspiră cum face Lydia la yoga. O să treacă. O să treacă, așa cum s-a mai întâmplat, acum un minut.

Trece deja, vezi, deja acele sulite de foc se retrag treptat în josul piciorului, revin înapoi în gleznă. Durerea se duce, iar odată cu ea, și demența internă, mania violentă, dorința de a vărsa demonic. Bine, atunci. Bine. Bine. Calm. Mai bine. Acum poate gândi din nou. Acum se poate concentra.

De câtă vreme stă aici, ținut astfel? Poate deja de patruzeci și cinci de minute? O oră? Greu de spus. Pare mai mult, deși cumplita intensitate a momentului nu s-a stins. Poate mai puțin – douăzeci de minute? Lumina a dispărut de pe culmea peretelui ravenei, iar albia torentului a ajuns în umbră. Albastrul cerului s-a schimbat treptat, de la bleumarin, în cel mai înalt punct, până la albastrul pal la orizont. Dacă se răsucesc ca să stea cu fața spre latura mai plată a râpei – nu prea mult pentru că altfel piciorul va începe din nou – poate vedea una sau două stele, doar o licărire slabă. Una se mișcă – o cometă sau poate un avion – iar, dincolo, hectare de libertate.

Este greu să-și găsească o poziție confortabilă. Piciorul prins l-a azvârlit într-un unghi nefiresc. Piciorul nu stă chiar pe pământ, cel puțin nu crede că atinge ceva, dar nu vrea să încerce să-l miște din nou: e prea fragil. Celălalt picior trebuie să compenseze poziția, îndoit pe bolovan, ori așezat jos, în șanț, în spatele celui alt, deși nici una dintre pozițiile astea nu-l ajută cu ceva. În cel mai bun caz, se poate rezema de stânci, lăsându-și greutatea pe o fesă. Nu poate să stea ca lumea și nici să schimbe unghiul în care îi stă îndoit piciorul rămas prizonier. Și nu își poate vedea limpede temnița; nu are cum să evalueze pagubele. În cale îi stau bolovani, lumina descrește cu repeziciune și acolo, jos, e prea întuneric.

Nu că ar vrea cu adevărat să-și vadă rana – ideea e de ajuns să-l îngrețoșeze și să-i facă gândurile să gonească nebunește. Este o fractură? Închisă sau deschisă? Of, Hristoase, o să fie un căcat de amputare parțială? Piciorul îi atârână liber, ținut doar de un fir sau două de piele, ca un cârnat crud, cu tendonul retezat retrăgându-se sus, pe picior? Oh, futu-i! O să-și piardă piciorul și va ajunge un infirm? O să trebuiască să-și ia o proteză pentru ciotul rămas. Va trebui să folosească un scaun cu rotile. Adio alergări. Adio cățărări, ba chiar și adio nenorocitului de mers normal. Câte operații? Detestă spitalele. Atâta suferință și lipsă de speranță. Mama lui, în demența ei incontinentă. Tatăl lui, tușind firicele negre într-o tăviță renală, putrezind pe dinăuntru ca un buștean bătrân.

Încetează, Peter! Nu mai gândi astfel. Nu te grăbi să tragi cele mai rele concluzii. Fii înțelept. Va fi doar un os rupt, cât se poate de simplu. Ei, poate nu chiar simplu, dar reparabil. Vei sta zece săptămâni în ghips, cu o pereche de cârje de cea mai bună calitate, cu încheietura prinsă în tijă, și vei avea astfel o scuză perfectă ca să bei toată ziua stând lângă foc. Curând va povesti povești din război la bodegă și va etala o cicatrice minunată, căscată. Va înfrumuseța povestea pentru Susan și Danny – cum a țopăit el tot drumul, de la prăpastie până la mașină (mai bine de o milă), cum a avut noroc că mașina rămăsese în viteza întâi, că nu a fost silit să folosească pedala de ambreiaj, destinul, ar putea spune unii, bla, bla. Acum. Trebuie să se gândească. Ar trebui să strige din nou. „Aloooo! Aloooo!” Vocea lui bubuie și are ecou în râpă. Cineva o să audă până la urmă, trebuie. Doar nu se află în Langdales sau în pustietățile din Scoția. Doar nu e în țara afurisitelor de zăpezi. Nu e la mile distanță de civilizație, chiar dacă densitatea populației este mică pe aici. Copiii mai mișună pe aici. Vreun bărbat care își plimbă câinele înainte de

culcare. Vreun fermier pe motocicletă. O să-l audă cineva.

Vântul fredonează delicat între pereți. Jos, în deschizătura întunecată a râpei, este răcoare. O ciovlică strigă din cuibul ei din mlaștină. Peter se concentrează, se adună. Își întoarce torsul în sensul acelor de ceasornic și își pune palmele pe bolovanul care s-a mișcat la început, cea mai mică dintre cele două pietre. Își încordează piciorul liber pe pământ și îl îndoaie. Blocul de desen de sub cămașă îl împunge în coaste, de aceea îl scoate, îl așază alături și se ridică din nou. Împinge. Pune toată forța pe care o are. Venele de pe frunte încep să i se umfle. Apoi, o jumătate de urlet, produsul involuntar al coardelor lui vocale. Hai odată! Mișcă-te. Rostogolește-l. Rostogolește-te, Sisif.

Zadarnic. Bolovanul nu se clintește. Nu poate obține o poziție suficient de bună ca să-și folosească toată greutatea în efort. Se calmează, expiră, se uită în jos, la spinarea cenușie, cocoșată a bolovanului. E mare. Cântărește vreo sută de kilograme, cel puțin? Bine. Bine, atunci. Să gândească altfel, fizică inversă. Va încerca să tragă.

Se uită la palme, anemice de presiunea exercitată asupra lor, și așteaptă ca sângele să revină în mâini. Își rotește corpul în direcția inversă acelor de ceasornic, schimbă poziția piciorului liber și își strecoară degetele în adânciturile rocii. Își adună forțele. Însă chiar atunci, oh, fir-ar să fie, durerea începe din nou – acea arsură cumplită. Se îndreaptă de spate, rămâne nemișcat, înghite o gură de bilă. Glezna i-a luat foc. Un nenorocit îi bagă un cuțit în os, în sus, spre rotulă. *Te rog*, șoptește el, *te rog, nu. Nu!* De data asta este mult mai rău. Ca și cum cineva i-ar fi pus praf de pușcă în rană. Ca electricitatea care trece printr-o gaură de glonț. *O, Dumnezeule. Te rog, încetează. E îngrozitor. Scuze, scuze, scuze.* Oare de ce își cere scuze?

Brusc, simte nevoia disperată de a face pipi. Duce o mână spre șliț, dar se întâlnește cu materialul gros, impenetrabil. Nu are cum, poartă salopetă. Va trebui să-și desfacă încheieturile de la umeri, și încă repede. Clamele se blochează. Le smulge și le desface, apoi își trage salopeta în jos până la coapse. Se prinde de sculă și țintește dincolo de marea pietrificată. Slavă Cerului! Mai bine. Durerea din picior începe să treacă. Se simte de parcă ar pișa durerea. Jetul de urină caldă cade cu stropi pe vârful bolovanilor. Îi udă din plin. Futu-vă, ticăloșilor!

Nici dacă trage nu reușește nimic. Chiar dacă are impresia că în brațe și în spate are mai multă forță, tot nu poate face nimic. Chestia nu vrea să se urnească. De fiecare dată când a încercat, durerea a revenit, tot mai intensă. Va trebui să-și găsească o poziție mai comodă, să continue să urle și să spere că va veni cineva. Întunericul se întinde pe cer, la fel ca cerneala în apă. Ce oră să fie? Ora la care toată lumea este acasă. Șansele să fie descoperit sunt tot mai mici. Cineva cu nervii mai ușor zdruncinabili s-ar panica. Un caracter mai slab ar putea să se isterizeze. Va trebui să se concentreze, să devină zen. Să mediteze și – deși nu a încercat asta până acum – să încerce să-și lase mintea purificată să gestioneze situația. Lydia i-a descris această stare și a fost atent, mă rog, nu foarte. O eliberare a anxietății, o albire, spunea ea, apoi sosesc răspunsurile și puterea de a îndura. Cât de greu poate fi?

Așa. Gol, gol, gol. La ce s-ar putea gândi?

* * *

Al naibii de păcat! Ziua a început atât de bine, a alergat, a avut lumină bună, o senzație de mulțumire, amândoi copiii acasă. Și a avut și o zi bună de muncă, lucru ce nu i se întâmplă mereu. Nu este întotdeauna atât de cuminte. Chiar dacă este în afara sistemelor convenționale, știe că trebuie să pună mâna să facă ceva util, dar de prea multe ori nu face asta. Adesea este leneș. Adesea trage de timp, găsește lucruri care să-l distragă, arde gazul, în vreme ce o voce interioară îi tot spune că e risipitor, e un nenorocit. Atunci devine dezordonat. Devine mai negru decât obsidianul – ros de vinovăție și de nimicnicie. „Omul trebuie să se apuce de muncă după ce și-a digerat mâncarea” era una dintre vorbele tatălui lui. „Mintea care lucrează este ca un fir bun cu plumb”, mai zicea el, indiferent ce ar fi însemnat asta.

Sunt însă zile petrecute în studio când nu bea decât băutură făcută în casă și fumează prea multă iarbă, și nu poate purta o discuție mai acătării cu nevasta, și este, ei, bine, cea mai nesuferită javră. L-a mai dat ea afară și chiar a aruncat cu o bucată de pâine după el, trântind ușa de parcă ar fi vrut să își dărâme casa în cap. Încântătoarea Lydia e calmă și se înfurie greu, însă, când îi sare capsă, e grav. Se trezește vrăjitoarea din ea. Atunci este, pur și simplu, înspăimântătoare și trebuie lăsată în pace, ca să se remetamorfozeze. Așadar, va petrece noaptea pe munte. Nu este o pedeapsă pentru maladia conjugală. Lydia știe ce îl poate scoate dintr-o asemenea dispoziție mizerabilă. Cunoaște proprietățile tonice ale ierbii de sub fundul lui și ale căutatului de plante pe sub gardurile vii, focurile de turbă de la apus. Îl cunoaște.

După ce trânteste ușa de la intrare, cu o bubuitură care nu poate fi încadrată pe scara Richter, se plimbă fără rost de colo până colo, pufnind și tușind ca un berbec nemulțumit, apoi o șterge pe dealuri. Se plimbă ore în șir, azvârlind furios pâinea și culegând-o din nou de pe jos. Dorește să ajungă la înălțime, măcar ca altitudine, dacă nu și moral, apoi alege o porțiune înierbată între lespezile de granit și se întinde pe pământ.

Odată așezat, începe să-și trăiască din plin chinurile mentale. Cugetă, rememorând anii trecuți, amintindu-și de alte femei, evenimente neplăcute și dezamăgiri, vechi certuri, timp în care cerul de deasupra devine cenușiu spre alb, iar un șorecar se înalță pe curenții calzi. Își deplânge talentul risipit, viața patetică și soarta de nesuportat. Apoi se întreabă de ce trebuie să trăiască în continuare. Știe cât se poate de bine că un ticălos mai nenorocit ca el nu a mai existat niciodată.

Apoi își aduce aminte că îi place să se uite spre cer. Asta îi amintește de Lydia, de prima lor întâlnire, undeva pe câmpiile de lângă stăreția Lanercost, contemplând imensitatea amurgului verde-albăstrui și nesfârșirea spațiului. Ea număra liliicii care păraseau ruinele. Cât de frumoasă era, cu părul ei castaniu împrăștiat ca o aureolă pe pământ. Cât de înălțător era calmul ei...

Peter se simțea scos din sărite în acea zi. Era extrem de furios, probabil la câteva bătai de inimă de un atac de cord. O întrunire publică privind arta din nord-est, la care fusese invitat, se terminase cu acuze ridicole, finanțarea fusese retrasă, activitatea lui în pregătirea proiectului dovedindu-se inutilă. Condamnat din start, desigur – arta pentru un oraș terminat. O pictură murală într-o parcare publică – ce glumă. I s-au oferit bani ca să acopere costul benzinei, însă a preferat să fugă înainte de a primi banii. Acea comandă trebuia să fie prima după ce se întorsese din America, și, ținând seama de toate celelalte eșecuri suferite, asta era deja prea mult. Șoseaua care îl ducea spre casă gema de trafic, astfel că ieșise de pe ea, trecând pe un drum vechi, folosit de armată, pătrunzând astfel în ținutul ruinelor romane. Pe la Birdoswald, mașina a început să vibreze puternic, iar la Banks, pneul ferfenițit începuse să lovească drumul ca un luptător învins. Când a coborât să vadă ce se întâmplase, a descoperit că janta se fisurase. Lovise sănătos cu piciorul în portiera mașinii, apoi pornise la drum, furios, sperând să găsească pe cineva dispus să-l ia cu mașina, ori să prindă ultimul tren spre Brampton, pentru ca apoi să se oprească la Carlisle, la un prieten. Cu toate acestea, având în vedere că ziua fusese absolut de rahat, bănuise că va trebui să facă tot drumul pe jos.

Era mereu surprins când vedea silueta gotică a stăreției, în ruine și sură la un capăt, dar robustă și funcțională la celălalt, ca o ființă vie care refuză să moară, cu toate că partea din spate este deja descompusă. Merii din grădina aflată în zona veche a stăreției erau încărcate cu globuri mari și crocante – ramurile lor erau aplecate până la pământ din cauza greutateii fructelor – iar furia blestemată îi făcuse foame. În fața ușii masive și ghintuite erau parcate două mașini, poate șansa lui de a merge mai departe, așa că se hotărâse să studieze problema.

Ea făcea parte dintr-un grup de șase voluntari care aveau grijă de lilieci, cu locuri de observație în jurul mănăstirii. Stătea întinsă aproape de râu, iar seara apăsătoare din Cumbria părea să i se sprijine în echilibru pe nas. Sprâncenele îi erau încruntate, și ochii se uitau țință spre cer.

— Stai întins, îi sugerase ea, și el se așezase pe pământ alături de ea.

— Două sute nouăsprezece sau optsprezece, a zis ea. Sunt foarte iuți. Să nu-i confunzi cu lăstunii. Poftim. I-a întins contorul, apoi și-a lăsat cotul să se odihnească pe brațul lui. Deasupra – un spațiu nesfârșit, incalculabil, sub care se simțea microbial și ciudat de calm. Simțea venind dinspre râu aromă de rubarbă, cu frunzele ei acrișoare și țepene, roșii-verzi, dar și mirosul râului. Clic. O sută douăzeci.

Lydia. Aerul lui. Perechea lui.

Oare acum începe să fie îngrijorată, se întreabă. S-a făcut mai târziu decât ora la care se întoarce de obicei? De obicei. Dar nu există de obicei. Neobișnuitul devine obișnuit în ceea ce îl privește pe Peter Caldicutt. Dacă nu vine acasă peste noapte, asta nu reprezintă nici o noutate; nu sugerează o criză ori o calamitate, o infidelitate sau o răpire. Ar putea să străbată Helvellyn²⁴ în lumina lunii, cu un grup de drumeți din Patterdale²⁵. Ar putea să se trezească din beție pe canapeaua lui Donald, ori să vâneze iepuri pe câmp. Se va aștepta să-l vadă a doua zi, afumat și plin de funingine de la focul de tabără, cu ridurile din jurul ochilor albe de la privitul direct în flăcări. Se va aștepta să fie nevoită să-i tundă puțin barba în locurile în care el și-a pârlit-o atunci când a suflat în foc, prea aproape de cărbunii încinși, iar după aceea vor râde de mirosul cumplit – acel îngrozitor fum taninos – lucru ce le va reaminti de fetele care veneau la școală cu părul tapat și dat cu fixativ și riscau să și-l aprindă când se aplecau aproape de flacăra Bunsen. Ți amintești de zilele alea?

Brusc, nu poate să nu se gândească la abator. În urmă cu zece ani, a lucrat acolo câteva luni, când a izbucnit molima. Nu s-a putut obișnui să vadă animalele reacționând la mirosul suratelor lor care erau arse. Ochii ieșiți din orbită ai animalelor panicate, mute în camioane. Behăitul plângăreț. Haosul ce izbucnea dintr-odată, picioarele sau carnea rupte când bieteile creaturi încercau să sară prin despărțiturile dintre barele camionului. Nu poate să nu se gândească la asta, acum, aici, când are piciorul prins fără putință de scăpare, iar durerea arzătoare urcă din nou, de-a lungul mușchilor.

Când lumina se împuținează, mai vede încă, dar numai contururile generale, ca în timpul nopții. Aerul din jur se îngroașă. Este convins că acum nimeni nu-l va auzi dacă strigă. „Alooo. Aici, jos. Sunt rănit”, bubuie glasul lui în râpa care a căpătat rezonanță de stadion. Câinii au fost plimbați. Copiii stau în pat și se uită la televizor sau dorm. S-ar putea să fi ieșit cineva la o mică aventură nocturnă în mașină, dar, din cauza respirațiilor precipitate și a efortului de a se descurca în spațiul redus de pe banchetă, este foarte puțin probabil să acorde atenție la ceea ce se petrece în beznă. Va trebui să se elibereze cumva, ori să stea răbdător, să aștepte cuminte până în zori și să spere că va fi găsit. Blestemul nebunului care doarme în aer liber, sub stele – așa se spunea despre salahori – și, cu toate că i-a plăcut mereu, în seara asta nu este cazul. În seara asta, totul e anapoda. E liniște pe grohotiș, dar, în această tăcere, solul foșnește și răsună, vibrează și ticăie. În râpă, vântul îngână ceva trecând printre bolovani și se aude clinchetul nepământean al pietricelelor care se rostogolesc implorând, precum cărăbușii sub lumina lunii. Nu-i place deloc sonata solitară a carierei de piatră.

Nu. Lydia încă nu-și face griji. Absența lui nu e alarmantă, astfel de situații nu sunt considerate a fi din vina lui. În nopțile când nu se întoarce acasă, dacă Lydia pleacă a doua zi dimineață cu treburi sau la cafeneaua Mill cu o prietenă, întotdeauna va găsi pe masă o pâine proaspătă pentru soțul risipitor.

---

²⁴ Munte din Districtul lacurilor, înalt de 950 de metri, fiind al treilea vârf ca înălțime din Anglia (n.tr.)

²⁵ Mic sat din zona Districtului lacurilor, de unde pornesc o serie de trasee, unele dintre cele mai importante fiind acelea către vârful Helvellyn (n.tr.)

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Biserica San Lorenzo miroase a lemn de cireș și a fum de ienupăr. În solemnitatea răcoroasă se simte parfumul vechi, de morgă, al bătrânelor, și lacrimile de botez ale pruncilor. Când se apropie de altar, Annette simte privirea demonică asupra ei, silind-o să ridice ochii, în loc să-i coboare în atitudinea de umilință sacră. Preotul își drege glasul. Împarte trupul lui Hristos, care are gust de paie. Cuminecătura se dizolvă pe limba ei, pânze de păianjen între dinți, dispărând de parcă nici nu ar fi fost. Se roagă pentru mama ei, pentru unchiul Marcello și pentru frații ei, inclusiv pentru Vincenzo, care a emigrat în America de Sud, și pentru Andrea din Torino.

Părintele Mencaroni vorbește despre postul Sfintei Ecaterina. Cum s-a umplut încet de bucurie când a cojit portocala, cum și-a frecat o bucățică din carnea fructului de gingii și de dinți. Cum acest ritual simplu a fost de ajuns pentru ea. Credința în Dumnezeu a ajutat-o, spune el, iar nu poftele trecătoare. Mauri se foiește în strană și oftează. Desface ambalajul gumei de mestecat în buzunar, iar Annette îi aude pocnetul umed al fălcii când începe să mestece. Întinde mâna și o gădilă pe Annette pe braț, apoi o ciupește. „Repede, Tarantella, dansează, dansează!” șoptește el. Tommaso își lovește pantofii unul de celălalt și chicotește. Cineva din strana din spate le cere să facă liniște.

Deși frații ei sunt binedispuși, în aer plutește o forță potrivnică. Annette o simte pe față, are senzația că trage pe ea o haină umedă din lână, agățată la uscat, ca atunci când sunt spălate așternuturile. Din cușca aurită de deasupra balustradei altarului, el o urmărește în continuare. O urmărește prin haine, și limba lui se repede spre nasturii rochiei.

După slujbă, Annette îi salută pe cei care o strigă și o întreabă de mama ei. „Azi nu e cu tine?” „Mama e bolnavă”, explică ea. „A, da, sigur.” Pe treptele de piatră ale bisericii San Lorenzo, cât îl așteaptă pe părintele Mencaroni să le strângă mâinile, surprinde frânturi de conversații care nu sunt pentru urechile ei. „Nu o educă... foarte drăguță dacă nu ții seama de... sigur că un sutien acum... da, da... frumoase aranjamente... o asemenea umilință... amanta... în închisoare.” Tommaso o ține de rochie și aleargă în jurul ei, răsucindu-i materialul care se transformă într-un soi de garou. Apoi schimbă mâinile și aleargă în celălalt sens. Maurizio spune că s-a săturat să mai aștepte și că o să se ducă să înoate în lac cu prietenii. „Netta, o să mă dezbrac gol-puşcă și o să mă întind pe o piatră”, șoptește el. „Ce părere ai de ideea asta?” Apoi își strânge mâna pumn și și-o lasă pe creștetul capului Annettei. Cu cealaltă mână lovește repetat, ca și cum ar sparge un ou, și desface apoi pumnul, iar palma îi alunecă prin păr. Ea îi trage coatele în jos, lipindu-i-le de trup. „Încetează. E dezgustător.” Mauri își vârstă mâinile în buzunare și Annette îl aude cum coboară treptele târșându-și picioarele.

Când e cald, Maurizio înoată în lac sau își scoate cămașa și stă lungit în iarbă, bronzându-se până devine tuciuriu. Când vine acasă, pielea lui miroase a verdeață, a apă de lac și a mosc, de la soare. Câteodată, se duce la viaduct și fumează, și apoi mestecă mentă. El și ceilalți băieți se agață de bare și așteaptă ca trenul să treacă pe deasupra capetelor lor și să le cutremure oasele, să vadă care va cădea ultimul. Studiază reviste pe care le țin ascunse printre traverse. La aceste întâlniri discută lucruri importante, îi spune el Annetei, legate de măsurători, viteză și marcatori. Se duc să vadă filme precum *Cortina zdrențuită* și *Visătorii*. Fata care vinde biletele de film este foarte drăguță. Maurizio spune că este îndrăgostită de el și că s-a oferit să-i arate grădina ei secretă.

Între timp, Annette trebuie să aibă grijă de Tommaso, să îl ducă la sere sau la *cimitero di campagna*, unde îi aduc un omagiu tatălui lor. Asta este datoria și responsabilitatea lor. Fratele cel mai mare, Andrea, este însurat și are copii. Stă la Torino și lucrează la fabrica Fiat. Înainte de asta, a lucrat la Coca-Cola. Iar înainte de asta, la o fabrică de aparate de precizie. Vincenzo a stat în Argentina câțiva ani: „țara uitării”, așa o numește mama ei, pufnind sonor ori de câte ori vorbește de plecarea lui.

E inutil, spune mama, ca Annette să meargă la cinema și să dea bani pentru un film pe care nu-l poate vedea, ci doar auzi. Poate la fel de bine să asculte la radio, care e gratis. Iar mezaninul e prea primejdios, și un asemenea loc nu este mediul potrivit pentru o fată nevinovată. Acum, filmele italiene sunt obscene și violente, iar cele americane sunt pline de prostituate și de criminali înarmați cu pistoale. „Nu pot fi sigură ce influență vor avea asupra ta”, spune ea. Apoi suspină. „Joseph mă ducea la filme cu Garbo, dar astea s-au dus de mult.” Când Annette întreabă de ce Mauri poate să vadă prostituate pe ecran, mama spune că el are voie pentru că știe cum să se spovedească și să aibă din nou conștiința curată. Dumnezeu știe să-i ierte pe bărbați pentru dorințele lor primitive, mai zice ea. Face asta de secole.

Mai important, Annettei i s-a interzis să înoate în lac. Trebuie să-și țină picioarele acoperite și să poarte eșarfă pe cap dacă se apropie vreodată de apă. Acolo sunt țipari uriași, care simt din adâncuri mirosul de fată, și pot să se strecoare de sub pietre ca să o atace. „Nimeni nu a fost atacat vreodată de un țipar uriaș, Rosaria!”, protestează unchiul Marcello când mama Anettei începe cu povestea ei acvatică. „Cel puțin, nu în lac. Ce-i cu prostiile astea în care ar trebui să creadă biata fată?” Însă mama rămâne neclintită. Annette nu are voie să înoate.

În schimb, Annette și Tommaso vizitează *cimitero di campagna*. Tatăl lor a murit de multă vreme, așa că, dacă ar vrea, mama ar putea să renunțe la rochia neagră cu glugă. Annette își aduce aminte doar de mustața lui îngrijită, tăiată cu precizie pe sub nas, astfel încât să formeze doar o linie subțire și dreaptă pe buză. Cizmele cu care mergea la muncă erau mereu mânjite de noroi. Pantofii de stradă erau întotdeauna lustruiți. Avea ochii verzi ca algele din râu și era frumos. Unchiul Marcello are ochii la fel de verzi, dar nu are bărbia mai teșită, după câte spune mama. Tatăl ei era fratele mai mare al lui Marcello, spune mama, dar avea un spirit mult mai tânăr.

Tommaso nu-și amintește nimic de tatăl lor. Era doar un bebeluș când a murit. Îi place să viziteze vechea împrejmuire din piatră, aflată la marginea orașului, la capătul unui șir de trepte, la fel cum îi place să meargă cu bicicleta, să joace fotbal, să învețe cântece noi la Montessori și să scrie povești.

Își scoate pantofii și urcă împreună treptele, lustruite de pașii atâtor oameni. Căldura se adună în crăpăturile și în adânciturile pietrei; Tommaso spune că o simte cu degetele goale. Numără treptele. Patruzeci și șase, patruzeci și șapte, patruzeci și opt. Trebuie să-și așeze amândouă picioarele pe fiecare treaptă, altfel nu o poate număra, îi spune el Annettei. În vârf, șaizeci și două, el are de făcut un anunț. I-ar plăcea să participe la Turul Franței. O să înceapă antrenamentele de mâine. O să mănânce doar ouă crude ca să se pregătească. Va bea doar lapte de capră. O să aibă nevoie de un tricou vărgat, mulat pe corp, cu numărul 6 prins pe spate. Asta e vârsta lui, dar și numărul lui norocos.

În jurul crângului umbros, copacii susură și foșnesc. Annette deschide poarta care scârțâie și intră amândoi în micul oraș al morților, cu acoperișurile și camerele lui, cu ziduri pline de amintiri și cu morminte îngrădite. Strânge florile uscate din nișa unde se odihnește fotografia tatei, frumos și cu mustață. Florile se sfărâmă și se dezintegrează precum cenușa. Pune flori proaspete în micul vas de metal. Ultimii dintre trandafirii albi și ciclamele de seară, albe, ale căror cupe sunt mai mari decât acelea ale ciclamelor care cresc pe dealuri, sub măslini. „De ce nu îl spală apa de ploaie?”, întreabă Tommaso. „Este impermeabil. O să fie mereu aici.”

Alături de celelalte fotografii, sunt urcioare cu vin și cu ulei. Au fost arse mănunchiuri de salvie și conuri de tămâie. Cineva a lăsat o lumânare aprinsă, conul de ceară fiind țintat cu cuișoare. E o fotografie nouă, a unui copil, o anunță Tommaso, după obișnuitul tur prin cimitir; picioarele și mâinile lui micuțe sunt plinuțe și încrețite ca frunzele de varză, spune el. Annette își plimbă degetele pe piatră. Smulge buruienile și mușchiul din crăpături. Tommaso s-a apucat să construiască pe marginea plată a monumentului o piramidă din pietricele. „Îl bărbierești pe tata”, zice el. Mai este și o statueta din porțelan înfățișând-o pe Fecioară, care acum a căzut. „E cam palidă”, spune Tommaso. „A văzut oare o fantomă?” Soarele a decolorat haina Fecioarei, făcând-o să pară ivoarie, amintind de un ornament vechi pentru un tort de nuntă. Annette îi suflă praful și murdăria dintre falduri, și o curăță cu degetul umezit și o

pune iar în picioare.

Se întreabă dacă tatăl lor le duce dorul. Se întreabă dacă îi este dor de florile pe care le creștea și de încăperile de la Castrabecco. În timp ce deretică nișa, stă de vorbă cu el. „Unchiul Marcello spune că afacerile merg destul de bine. Săptămâna viitoare or să apară macii pe câmp. Unchiul Marcello spune că unii oameni cred că, dacă te uiți la maci fără să-ți faci semnul crucii, o să orbești. Tu ce crezi, tată?” Tommaso dă drumul de sus și ultimei pietricele, cu brațul întins, și mica piramidă se năruie. „Tu așa ai făcut, Annette?” Ea clatină din cap. „Încă mai văd câte ceva.” „Dar nu poți găsi marginile”, spune el. Ea zâmbește. „Ba da, pot. Pot să le găsesc pe ale tale”, și îl gâdilă până ce începe să chițăie.

Este adevărat că, de cele mai multe ori, ea nu ia pe nimeni de braț. Își amintește toate drumurile către și de la locurile cunoscute; acestea există ca geometrii memorate, planuri trasate în mintea ei. Încă mai vede lumina, câteodată culori, alteori mișcare. În mintea ei, totul este întâmplător ca vremea. „Unchiul Marcello are iarăși necazuri cu musculițele verzi”, îi spune ea fotografiei. „Ar vrea să fii acolo ca să vă sfătuiți. Nu vrea să apeleze la chimicale. Spune că sunt o barbarie. Dar nici oțetul nu mai dă rezultate. Zice că se pare că muștelor chiar le place. Spune că o să provoace secetă în Modena.”

Tommaso a trecut din nou dincolo de gard. Caută flori mici sălbatice, din care să împletească un colier. Învățătoarea i-a arătat cum să despice tulpinile pe mijloc și să facă un ochișor, prin care să treacă altă tulpină, iar apoi alta și tot așa, până când lanțul este suficient de lung pentru a și-l trece peste cap, și se va putea încorona prinț al pădurii. Trebuie așezată cu atenție în jurul gâtului, fără să rupă nici una dintre cheutorile fragile.

După ce se ocupă de tatăl ei, Annette traversează *cimitero* ca să viziteze cripta lui Signor Giorgio. Golește sticla înaltă de pe pedestalul sculptat și strecoară în ea tulpinile a două flori. Rareori i se fac și altfel de ofrande, fără lumânări, fără vin, deși, odată, Tommaso a văzut o bătrână părăsind cripta înlăcrimată. Există o placă pe perete, comemorându-l ca pe un artist de mare însemnătate.

Când artistul a venit prima oară la școală, Signora Russo le-a spus că era foarte respectat și că erau norocoși să beneficieze de generozitatea și de cunoștințele lui. Părinții lor sigur au auzit de el și de renumitele lui picturi cu naturi moarte. Le-a spus că nu era un apărător al brutalității, așa cum sugeraseră unele ziare, și că nu trebuiau să discute despre asemenea zvonuri în prezența lui. În clasă, ceilalți copii stăteau aplecați asupra desenelor și îl întrebau mereu câte ceva, chemându-l să vadă ce făcuseră. „Signor Giorgio, cum se curăță pensulele? Cu vârful în sus, ori cu el în jos, cum e corect? Signor Giorgio, uitați-vă la desenul meu. Am copiat piatra asta ca să fac un munte, așa cum ne sfătuiește Cennino Cennini. Signor Giorgio, ce bătrân sunteți! Ce alb vă este părul! Sunteți la fel de bătrân ca Michelangelo? Vă auzim cum respirați ca o oaie iarna!” Și, cu bună-dispoziție și cu răbdare, profesorul lor râdea, în hohote sparte de tuse, și le răspundea la întrebări, îndrumându-i din nou cum să facă puncte care să se întărească, ori cum să modeleze ipsosul, cum să dea viață membrilor și cum să usuce pensulele. Annette nu-i solicita atenția, așteptându-l în schimb să dea ocol camerei pentru a ajunge la ea. Dacă vremea era bună, îi ducea în excursii, unde puteau căuta unelte folositoare și puteau găsi forme pe care să le studieze. Câteodată, o ținea de mână.

În fiecare săptămână, le spunea secrete despre caracterul glorios al artei; apoi le spunea că, la urma urmelor, acestea nu erau secrete, pentru că oricine, dacă avea o fire curioasă și dorința de a fi artist, avea dreptul să le cunoască. Și le dădea o temă în creion, și alta în cerneală, și se ducea la fiecare copil și îl urmărea lucrând și îi puneă întrebări despre desenul pe care îl făcea. Le asculta cu mare atenție răspunsurile. Când ajungea la pupitrul Annettei, ea își lăsa pensula deoparte și se întorcea spre el, acordându-i toată atenția ei. Era foarte înalt. Pantalonii i se opreau ceva mai sus de glezne. Din pieptul lui se auzea adesea un zgomot, ca marea într-o cochilie goală, iar respirația lui mirosea greu, ca grăsimea de miel. Pe ea nu o deranja, pentru că el o încuraja mereu. Complimentele lui îi aprindeau obraji și făceau să i se înroșească puțin gâtul.

I-a spus Annettei că îi plăceau cel mai mult picturile cu flori pe care le adusesese de la Castrabecco. I-a

zis că florile din tablourile ei conțineau exact substanța violetă a florilor de pe pupitrul din fața ei. Spunea chiar că putea să simtă parfumul picturilor ei din partea opusă a clasei. „Un miros remarcabil de begonii”, spunea el, „am simțit că ne copleșește când eram întors cu spatele ca să stau de vorbă cu Sancho. Să deschidem fereastra, ca să vedem dacă pictura ta poate să ademenească fluturii.”

Odată a întrebat-o dacă boala de ochi o stânjenea. I-a spus că, de obicei, ochii nu o dureau deloc. Din când în când, se încetoșau, și o dureau spatele când trebuia să se aplece deasupra paginilor, ca să se concentreze să unească literele între ele. Aproape că nu-i mai era posibil să citească din cărțile date de la școală, spunea ea, astfel că recita mai încet decât toți ceilalți colegi, iar uneori nu putea recita deloc. Într-o zi, în viitor, va orbi, i-a mai zis. Familia ei fusese avertizată, era ceva de așteptat. Signor Giorgio suspina adânc și își lăsa cu blândețe mâna pe umărul ei. „Ești o sursă de inspirație”, spunea el. Atunci i-a spus despre ochiul minții. A spus că între elementele din realitate și descrierea lor exista un loc invizibil, care se umplea cu numeroase lucruri ce se puteau vedea în lumea vizuală, și nu numai. Acesta era locul în care putea merge Annette, când vederea o va lăsa de tot. Putea să se ducă acolo să-și vadă florile ei frumoase. Mai spunea că, în istoria artei, florile pictate rămâneau comori nemuritoare.

În acea după-amiază, a stat cu ea multă vreme. I-a povestit despre artiștii olandezi care creaseră buchete fantastice din imaginație, cu ananas și gutui, combinând recolte ale unor anotimpuri diferite. În aceste picturi, se găsea mereu câte ceva sinistru și amenințător într-un colț, un mic pericol neplăcut, ca o muscă apropiindu-se de un măr, un melc pe buza unui urcior, ori un pic de mușgai sau vreo pată pe coaja unei clementine. Acest lucru se numea symbolism. „Este ca în viață”, spunea el. „Toate lucrurile mor. Toate lucrurile sunt vremelnice.” Artiștii olandezi transmiteau adevărul despre natură și aminteau tuturor că viața e scurtă, chiar dacă picturile lor erau imposibil de artificiale.

Săptămâna următoare, a adus o carte mare cu poze și copertă pânzată, doldora de picturi imposibile. A mai adus o lupă cu mânerul din corn, care mărea imaginea de dedesubt și o ridica de pe pagină. Ea a studiat cu atenție imaginile. Pe o pagină era o natură moartă cu o pasăre pregătindu-se să ciugulească dintr-o smochină. Signor Giorgio i-a spus că asemenea opere conțineau multe mesaje. Deși totul părea a fi surprins și reținut într-un singur moment anume, lumea de dincolo de ea putea fi văzută la nesfârșit. De exemplu – întorcea pagina –, uite, vedea oare? În vaza de sticlă în care se găsea trandafirul roz-deschis se reflecta fereastra artistului, o fereastră care arăta ce era în afara atelierului. „Vezi?”, a întrebat el, iar Annette s-a apropiat mai mult, până când a distins cele patru pătrate de lumină în sticla perfectă.

Vreme de două săptămâni nu le-a mai ținut ore, dar, când a revenit, i-a adus un dar și a spus că putea să îl ducă acasă. Era o sticlă. A zis că era una dintre uneltele lui preferate și că în ea era toată munca lui de o viață. A spus că era foarte încântat că o cunoscuse, chiar și atât de târziu în viață. Ea nu a înțeles de ce îi oferise acel cadou și nici ce voia să spună. Era o sticlă veche, cu urme de vopsea pe ea, însă a prețuit-o. A mai venit la școală doar o dată, iar pentru acea lecție a trebuit să stea pe scaun, iar copiii au venit cu lucrările până la scaunul lui.

Până atunci, Annette adusesese flori la școală pentru orele de desen, pe care le fura din depozitul de piatră, de la Castrabecco. Aștepta până când, lângă furgonetă, mama vorbea cu Mauri, apoi lua câteva flori tăiate. Ținându-le de codițe, le scutura de rouă, le pune în șorțuleț și apoi își încheia nasturii bluzei. Dacă se întâmpla să o vadă ascunzând florile, unchiul Marcello venea tiptil până la ea și își ducea un deget la buze. „Sss. O să păstrez secretul. Să nu-ți murdărești rochița cu polen.”

Indiferent de floarea șterpelită, Annette îi spunea lui Signor Giorgio legenda ei. „Primul clopot din Nola a fost făcut pentru că un episcop a văzut aceste flori crescând într-un luminiș din apropiere”, spunea ea, arătând spre grupul de campanule de pe masă. Apoi lovea delicat în tulpină, ca să facă floarea să se legene. „Vedeți?” Spunea povești despre flori, pe care le aflase de la unchiul ei, iar profesorul își pocnea palmele cu zgomot și zicea: „Minunat!” Când el a murit, a simțit că pierduse pe cineva foarte special, un bunic, de pildă. I-a înapoiat sticla, așezând-o pe mormântul lui din *cimitero di campagna* și a continuat să îi aducă flori.

Criza în oglindă

Cel mai grav este că nu ai avut habar – nici o premoniție, nici cea mai vagă licărire de tristețe, ca roua într-un colț al viselor tale. Nu ai avut habar că Danny intrase cu motocicleta pe autostradă, că se plimba cu entuziasm de pe acostament pe banda a treia și înapoi, ca fantoma unui bețiv din epoca edwardiană, întârziat cu un secol la o întâlnire în miez de noapte. Danny, călare pe acea mașinărie sclipitoare, în echilibru perfect, cu pieptul dezgolit și purtând pantaloni din moleschin, făcând una dintre vizitele lui nocturne neanunțate la fermă. Danny, drogat, încălzit de aventura înflăcărată care era viața lui și de vasul din care fumase, având în față drumul pustiu, promoroaca iernii și lumina înghețată a lunii.

Acum ți-e limpede. Acum înțelegi totul. Un bărbat și o motocicletă pe autostradă noaptea, ca o imagine mută. Întunericul presărat de stele. Roțile șopotitoare ale acelei mașini revoluționare rostogolindu-se, vreme de cincisprezece minute nemuritoare, viteza perfectă. Danny și lumea, doar pentru sine. Danny șerpuind pe șosea, ridicându-se în picioare din șa. Danny conducând fără mâini. Danny zburând. Cât de aproape ajunsese de extaz. Acum înțelegi totul.

Însă, în acea noapte, ai dormit adânc, în vreme ce el gonea. Abia dacă te-ai răsucit sub așternut sau dacă ți-ai schimbat poziția. Nu ai trăit teroarea, nici teroarea nu ți-a pus stăpânire pe creier; nu a existat nici o euforie inconștientă în timp ce fratele tău zbura. Ai aflat ce se întâmplase abia a doua zi dimineață, după ce telefonul a țârâit. Peter Caldicutt ți-a dat vestea și era sfâșiat, golit de sine. Nu se mai simțea nici o urmă de Geordie²⁶ în el, nici o urmă a deceniilor trăite în Cumbria. Totul a venit cu glasul acela cumplit de gol, reprodus imaculat pe linia telefonică și prins în aceeași buclă tăcută, șoptind mereu. *S-a dus. Dus. Dus.* Apoi ai auzit cuvinte blânde, și mama ta i-a luat receptorul. *Fără lumini. Danny nu avea lumini pe motocicletă,* a explicat ea. *Șoferul mașinii nu l-a văzut decât când era prea târziu. Nu ai știut. Ne-am gândit că... am crezut că poate...* Și-au imaginat că, în mod subconștient, trebuia să fi simțit că se întâmplă ceva rău. Că prin puterea unității de gestație și a curenților din cerebelele voastre, tu ar fi trebuit să știi deja. Dar, nu. Nu ai știut. Urechea ta stătuse lipită toată noaptea, ca o stridie, de pernă. Ai fost deconectată. Ruptă. Independentă. Sănătoasă. Nu te-ai ridicat brusc din pat, bâjbâind după comutatorul veiozei și tipând. Nici măcar nu ai întins mâna după paharul cu apă de pe noptieră, așa cum faci, de obicei, pe la jumătatea nopții, și să simți, preț de o clipă, înainte de a te cufunda din nou în somn, vreo tristețe inexplicabilă, ori vreo durere fantomatică.

Stăteai în pielea goală, încă umedă de la duș și țineai receptorul în mână. Alunecaseși pe covorașul din baie, făcând un efort să ajungi la el înainte ca soneria să tacă. Ai crezut că era vorba de un apel de la muncă. În liniștea de după ce ai închis, ai simțit o mărgică de apă strecurându-se peste stomac și în jos pe coapsă, și de atunci încoace ai mereu aceeași senzație, că te dizolvi.

Nathan plecase deja la slujbă. Ai fi putut să-l suni pe mobil ca să se întoarcă acasă, dar nu ai făcut-o. Ai rămas șiroind de apă pe podeaua din hol. Îți simțezi celulele dezintegrându-se. Totul alerga pe lângă tine. Ai pus palmele pe măsura telefonului, iar lemnul a pocnit sub strânsoarea ta și a trebuit să îngenunchezi.

Când ți-a trecut, ai mers în dormitor și te-ai îmbrăcat. De fapt, ți-ai pus rochia cea mai bună, cea tăiată sub sâni și cu volane din mătase roșie. Ai îmbrăcat haina cafenie de piele și părul tău încă umed a lăsat pete umede pe guler. Cea mai la îndemână geantă era un soi de sacoșă de mână a doua, lăsată lângă ușa de intrare. Ți-ai băgat în ea câteva lucruri, la întâmplare – lenjerie intimă, bijuterii și, în mod inexplicabil, pașaportul. Ți-ai lăsat aparatul Leica în studio, apoi, răzgândindu-te, l-ai băgat în geantă. Ai închis ușa apartamentului, ai încuiat. Ți-ai spus că ai rămas închisă pe dinafară. Ți-ai spus că trebuie să pleci.

Ai mașină. Nu o folosești des în Londra, dar e sigură. Ai fi putut conduce, dar nu credeai că vei putea

conduce până la țară. Măinile nu te ascultau. Nu voiai să ai de-a face cu traficul aglomerat. Nu voiai să stai ore în șir pe autostradă, între alte mașini. Și, nu, nu, nu voiai să treci prin dreptul acelei porțiuni de autostradă unde Danny își începuse copilăreasca plimbare de plăcere, care îl dusesese, patru mile mai departe, sub roțile unui camion care venea din sens opus.

Nu voiai să vezi o raclă. Radio Cumbria transmitea la ora zece știrea că ați fost anunțați cu toții. În întreaga țară, oamenii auzeau anunțul și se opreau o clipă, ducându-și mâinile la gură. Clătinau din cap și spuneau: *A, nu se poate, nu Danny Caldicutt, nu Danny cel dus cu pluta, nu Dan the Man. Nu tipul trăsnet de la cimitirul de mașini. Nu basistul de la Dogtale. Nu el.* Aveau să fie flori la locul accidentului, știai asta, pentru că Danny era cunoscut și iubit de toți; era unul dintre fiii preferați ai Cumbriei. Danny, care obișnuia să abordeze necunoscuți pe stradă, vorbăreț la cârciumă, care ținea prelegeri inopinate despre OZN-uri. Danny, cu gențile lui din cânepă și cu pantofii colorați, cel care plătea consumația și care făcea experimente cu linte, care își dădea de pomană economiile. Danny, cu zâmbetul lui imens, fără motiv. Și unul sau doi oameni sigur ar fi trecut peste taluzul autostrăzii, s-ar fi strecurat peste benzi, printre navetiștii care goneau vijelios, ca să lase un buchet simplu de flori pe spațiul din mijloc.

Te-ai dus până la Euston, mută și năucită, simțind cum trupul ți se dezintegrează în mod oribil, dar încă ascultător. La un tren al companiei Virgin ai găsit un loc mai izolat, ca să nu fii silită să ai pe cineva în fața ta. La Preston, ai fost preluată de șeful de tren, apoi transbordată în următorul tren care se îndrepta spre nord, după treizeci și cinci de minute și un sedativ oferit mai târziu. Plânseși atât de tare, încât toți călătorii fugiseră din vagonul tău, ca și cum s-ar fi temut că urma să le dai știrea, șoptită la urechea ta chiar de Dumnezeu, că lumea avea să se sfârșească, acum, acum, acum.

Nu. Nu asta a fost partea cea mai gravă. Mai gravă a fost incapacitatea ta de a prezice evenimentele, eșecul tău în a recepționa informația aceea neural fatală. Nu a fost balamucul de cinci ore petrecut pe roți, trecând prin Wigan, Warrington Bank Quay, Lancaster, Oxenholme. Nu a fost nici faptul că l-ai găsit pe tatăl tău în cariera de var, ceva mai târziu în acea zi, cu un târnăcop, epuizat, cu palmele zdrobite și însângerate, după ore întregi în care spărsese piatră, și nici faptul că ai văzut-o pe mama ta, mama lui, mama voastră, cea care dusesese o viață meditativă, liniștită, poate pentru prima dată complet copleșită, întoarsă pe dos de suferință. Nici la înmormântare, la care Nathan a venit cu mașina, nu a fost atât de rău cum te-ai așteptat. Aranjamentele privind înmormântarea lui Danny au fost alimentate de adrenalina creată de necesitatea de a face tot ceea ce trebuia. În sânul familiei și cu nenumărate ibrice de ceai ați îndurat împreună grozăvia.

Ceea ce te-a doborât complet a fost misiunea de a face ordine între lucrurile din apartamentul lui Danny din oraș. Tocmai sarcina despre care oamenii spun că este întotdeauna cea mai dificilă îndatorire a celor care pierd pe cineva drag. Aceea de a-i simți mirosul pe haine, aroma lui specifică: sudoare, parfum Obsession și feromoni. Aceea de a vedea cana de ceai din care băuse pentru ultima oară, cu un capac de mucegai, stând lângă chiuvetă, pe jumătate golită – dovadă a unui om cândva însetat, cândva viu. Dezmembrarea dovezilor existenței lui Danny te-a durut cel mai mult, să verși ceaiul, să speli cana, să-i împachetezi lucrurile. Curățându-i instrumentele folosite zilnic și obiectele neînsemnate, cum ar fi cheile și muzicuța, lentilele de contact prost spălate și ciudata și vechea trusă medicală, cu căptușeala scămoșată și cu tubul diform de cremă, ai decretat că toate elementele existenței lui erau acum lipsite de orice sens, redundante. Să nu știi locul, să nu știi unde să cauți, ori cum să-l găsești, chiar dacă dovezile privind existența lui se aflau pretutindeni în jur, chiar dacă se părea că el ar putea să ajungă acasă în orice moment și să fie, așa cum se întâmpla întotdeauna, atât de încântat să te revadă: asta te-a făcut să te așezi cu fața la podea, să plânga până ai vomitat, să plânga până când colțurile gurii ți s-au sfâșiat și au început să sângereze, ținându-i adidașii vechi la piept și strigându-l mereu, mereu. Un anumit mecanism intern te-a salvat, ți-a oferit un anestezic. Un comutator a fost acționat, ochii ți s-au închis și în capul tău s-a făcut beznă.

Efectele personale: cât de irelevante sunt ele, cât de triste, cât de pierdute, cât de neînsemnate sunt ele fără forța care le dă sens.

Evident, nu avea multe lucruri în apartament. Nu era omul care să strângă prostii, în orice caz, nu în sens casnic. Nu avea o colecție cuprinzătoare de CD-uri, nici jucării Dungeon sau Dragoni în cutiile lor originale, nici butoni în casetă, prinși cu elastice pe perechi. Banii lui luau alte destinații: bere, droguri, câte o cutie cu tutun de pipă Kendal Twist, în fiecare săptămână – așchia nu sare departe de trunchi – autobuze până la Londra, o liță de cupru, un curs de fierărie și tot soiul de piese recuperate, care îi spuneau ceva și care se cereau salvate. Olane pentru coșuri de fum, vitralii, obiecte din fier. De zidurile curții lui stăteau rezemați vechi stâlpi de poartă, balustrade, giruete și firme de frizerii. Stivuite în grămezi ordonate, sub frânghia de rufe, erau plăci de gresie pictată din epoca victoriană, dulăpioare emailate și stropitori din zinc.

Roata unei căruțe țigănești.

Un furtun de pompă din alamă.

Danny, negustor ambulant. Danny, cavalerul lucrurilor trecute și lucrate pe comandă.

În timp ce stăteai în curtea aglomerată a atelierului, ți-ai amintit de excursia făcută în clasa a șasea, la Victoria and Albert Museum, când ați mers pe coridorul cu exponate din metal, pe sub trandafirii negri din fier forjat și decorațiunile elegante cu formă de lalele. Brusc, fratele tău drogat percepute esența mișcării Arte și meșteșugari. *Ia te uită, Suze. Uite ce frumos. Cum se fac astea?*, a întrebat el cu ochii câprui, adânci ca apele unui lac, larg deschiși, dându-și bretonul negru și mățos la o parte de pe frunte. Se așezase jos chiar acolo și scrisese ceva în caietul lui cu margini îndoite și mâzgălite, întinzându-și picioarele, împiedicându-i pe turiști să treacă. Danny, cu masculinitatea lui puberă, care crescuse doar în umeri și în înălțime, pe care fetele abia începuseră să-l remarce la școală.

Se ridicase, luase în brațe un înger mare, din piese Meccano, și îl împinsese ușor. Nu știi de ce. Poate pentru că el trebuia mereu să pună mâna pe lucruri. Sculptura s-a înclinat pe spate, iar vârful unei aripi a lovit chioșcul de alături. S-a auzit un zângănit de clopot scăpat pe jos. *Baaaaaang*. Vorbise muza. Expresia de pe fața lui. Stupefacție. Bucurie pură. Paznicii au apărut imediat și amândoi ați fost dați afară din muzeu, spre consternarea profesoarei voastre: *crezusem că măcar tu ești mai cuminte, Susan*. O faptă tipică pentru un Caldicutt, desigur. Când i-ați povestit, tatăl vostru a socotit-o sclipitoare, demnă de niște proletari, și a păstrat scrisoarea pe care conducerea școlii a trimis-o acasă, lipind-o sus, pe peretele atelierului.

Danny avea o cărticică galbenă – *Fierul forjat: Manual de instrucțiuni pentru meșteșugari* – pe care o lua cu sine oriunde s-ar fi dus. Obişnuia să citeze fragmente din ea de parcă ar fi fost filosofie, în situații în care le socotea potrivite. *Metalul prelucrat pe nicovală are o grație care îi ascunde puterea*, spusese el odată, la ziua de naștere a cuiva, ca și cum așa ar fi putut explica universul. Ai găsit-o pe un raft din camera de zi, alături de țeava pentru fumat droguri. Ai păstrat-o – a fost unul dintre puținele lucruri pe care le-ai păstrat. În rest – cuvertura mirosind a tămâie, salopeta de fermier, tigaia ruginită și un wok – le-ai trimis la Oxfam. Fostul șef al lui Danny de la cimitirul de mașini fusese de acord să golească curtea. Ți-a oferit bani, dar ai refuzat.

Când împachetai lucrurile, ai primit vizita celor două iubite ale lui Danny, la cincisprezece minute una față de cealaltă, de parcă și-ar fi coordonat mișcările, și probabil că așa făcuseră. Heather și Terry. Terry și Heather. La înmormântare, stătuseră alături, ținându-se de mână, dându-și una alteia batiste de hârtie.

Când a ajuns la apartament, Terry avea la ea un petic de hârtie, pe care Danny încropise un testament ridicol, scris la oftică. Îl făcuse într-o noapte, când merseseră împreună să sară de pe barajul de la Thirlmere²⁷, a spus ea. Se gândise că ar trebui predat, dat unui avocat, să vadă dacă era valabil. Era sigilat, împăturit în două și boțit. Ea nu știa ce cuprinde, spunea că nu se uitase; nu era genul ăla de persoană. I-ai spus că, probabil, nu va fi luat în considerare dacă nu era înregistrat la un notar, însă i-ai

multumit oricum.

O mai întâlnești o dată, la apartament, stând moale pe canapeaua lui Danny, cu fumul vălătucindu-se din colțurile gurii când a lăsat jos pipa. Era drăguță, cu ochi mari, blondă. *Mamă, dar voi doi semănați al naibii de bine*, spusese ea. *E un joc înspăimântător*. Apoi chicotise. *Nu am făcut-o niciodată cu o femeie*. Acum se uita trează la tine, printre șuvițele bretonului galben ca porumbul, și probabil că vedea prea multe din el în persoana ta. Trăsăturile voastre faciale și tonul vocii au fost mai mereu la fel, mai puțin, probabil, bărbia lui ceva mai pătrată sau sprâncenele tale mai rafinate. Pe vreme friguroasă, amândoi vă îmbujorați puțin deasupra maxilarului. Tu încă o mai faci.

Terry a întrebat dacă putea să ia una dintre fotografiile în care erau ei doi împreună, ca să nu-l uite. Știa că era una ascunsă într-un sertar al șifonierului și era, oricum, un pic cam decoltată. Nu i-ai spus că o găsiseseși deja, sub haosul de tricouri, că îi văzuseși pe amândoi, goi-pușcă, pe malul unui râu din Lakeland, un loc pe care l-ai recunoscut pentru că obișnuiai să înoți împreună cu el acolo, în fiecare vară a copilăriei voastre. Era un loc unde peștii își deschideau gurile aurii deasupra apei stătute, în timp ce voi stăteați pe burtă pe mal și le azvârleți bucățele de pâine. Tulpinile de papură aveau bărbi lungi și vă strecurați printre ele în sandalele din plastic. Când ieșeați din baltă, picioarele vă erau acoperite de minuscule viermi verzi. Obișnuiați să îi culegeți unul de pe celălalt, cât de încet puteați, ca să vedeți care dintre voi putea suporta mai mult creaturile provocatoare de furnicături. În acel loc, la vârsta de unsprezece ani, ați descoperit ce vă deosebea, atingând cu atenție zona și descriind ce simțeați. *Ca o capcană chinezească pentru degete. Ca niște baloane care coboară*.

În acea fotografie, aveau pielea udă după ce înotaseră, și umerii roz din cauza soarelui, ea cu niște mameloane extraordinare, castanii, el cu penisul ca un mâțișor. Ai pus-o înapoi în birou, cu fața în jos, jenată, dezarmată de semnificația ei erotică. Te întrebuseși cine făcuse poza sau dacă aparatul fusese pus pe automat.

La plecare, Terry te strânsese în brațe și a zis că Danny o ajutase să renunțe la droguri și să se despartă de un bărbat din Harraby, care avea obiceiul să o bată până cădea lată. A mai spus că fusese foarte drăguț cu ea; o făcea să se considere normală și liberă. Și, în ceea ce o privea, fusese mereu drăguț și cu Heather.

Asta era. Danny nu fusese niciodată adeptul monogamiei. Nu reușea niciodată să aleagă. *Nu pot s-o fac în mod convențional*, obișnuia să spună. *Toate sunt așa drăguțe. Iar eu sunt prea slab după câteva pahare*. Le spunea tuturor, încă de la început, că iubirea lui era o marfă comună și ieșea cu toate acele fete care nu aveau nimic împotriva. Cu libertine, hipiote, petrecărețe, cu fetele pentru care sexul liber consimțit reprezenta o etapă nouă într-o relație. Există ceva în asta care avea darul să calmeze: refuzul lui de a stabili priorități, faptul de a fi de necucerit. Câteodată te simțea vinovată pentru legătura dintre voi doi, pentru că avuseseseși un avantaj necinstit în toți acei ani – ca și cum, prin comparație cu tine, nici una dintre fete nu se putea ridica la nivelul cerut. Adevărat, toate erau inferioare, într-un fel sau altul. Îți dădeai seama de asta când el spunea lucruri de genul: *E o simpatică, dar nu e pe lungimea mea de undă, Suze. Nu pricepe pe de-a-ntregul ce se petrece în mintea mea*.

În cele din urmă, nu avea loc nici o dramă. Danny avea tact. Le explica tuturor, își lua adio de la ele în pat și dincolo de el, le lăsa să mai rămână o zi sau două. Păstra legătura cu ele, un prieten destul de săritor, un donator ocazional pentru bani de chirie. Era, pur și simplu, Danny, un păcălici, un băutor, bărbatul cu inimă mare, sensibil, dar care nu se căsătorește. Superficial, dar cu propria profunzime.

Părinții voștri s-au obișnuit să-i cunoască șirul de prietene atrăgătoare, dar prostute. Se obișnuiau cu situațiile temporare în care se simțeau bine-venite, cu amintirea numelor în cazul întâlnirilor întâmplătoare de la supermarket sau bancă. Totul rămânea la nivel amical. Bună, scumpo. Bună, Shelley. Salut, Caroline. Kat. Della. Pamela. Amanda. Clare. Alison. Gillian. Rachel. Freya. Fiona. Lorraine. Rosie. Sharon.

În apartament, ai așteptat ca Terry să plece, apoi ai deschis plicul și ai desfăcut hârtia. Scrisul lui era

la fel de urât precum îl știai, urâțit și mai mult de băutură sau de ceea ce luaseră amândoi, o anticipare idioată că apa neagră ca noaptea, aflată la aproape douăzeci de metri mai jos, ar fi putut să-i devină mormânt. Nu era mult de citit – doar trei rânduri. Te așteptai la un adevărat tom, la tone de cuvinte, care mai de care mai pompoase, scrijelite pe pagină, pentru că, de obicei, lui Danny îi trebuiau câteva încercări până să găsească înțelesul lucrurilor pe care încerca să le comunice. Danny nu atinsese niciodată deplina maturitate. Ai presupus că va fi mereu copilăros și zăpăcit și că vei avea mereu sarcina de a alunga ideile lui neroade sau de a-i face pe plac. Danny nu s-a confruntat niciodată în mod serios cu realitatea. A crezut întotdeauna că lucrurile puteau fi rezolvate cumva, forțate sau echilibrate, răsucite ori aranjate, ori puse cap la cap, când era evident pentru orice idiot că situația stătea cu totul altfel.

Cum a fost atunci când, la paisprezece ani, s-a hotărât să coboare de pe Skiddaw pe o parapantă făcută dintr-o pânză de sac, legată de brâu, și doctorii de la spitalul din zonă i-au prins piciorul în tije.

Cum s-a întâmplat și anul trecut, când s-a înscris în concursul de vâslit pe râul Eden cu o barcă făcută dintr-un butoi de ulei – *The Dirty Sanchez*. De pe mal, tu și Nathan îi urmăriserăți plecarea, încurajându-l în timp ce toate acele ambarcațiuni improvizate se deplasau în josul râului. L-ai văzut cum plutea la vale, într-un ritm egal, diferitele obiecte gonflabile de uz agricol apărând de sub plută. *O să prindă viteză*, te convinsese el zâmbind, *doar că îi trebuie ceva forță în plus*. Purta șlapi, o cămașă hawaiiană și colaci pe fiecare braț. Legase de punte, cu o frânghie, un pachet cu patru cutii de bere, și a scos una din apă, deschizând-o. Când pluta s-a împotmolit pe un banc de nisip, Danny a sărit în apă, stropind până departe și udându-se până la piele, după care a reușit să degajeze chila ruginită din strânsoare. Ceilalți spectatori râseseră și ovaționaseră în timp ce fratele tău le făcea semn că totul era în regulă. La vreo două sute de metri mai la vale, „nava” a început să se încline primejdios. Oamenii i-au strigat lui Danny să abandoneze vasul. În cele din urmă a intervenit Nathan, care, cu un gest eroic, a sărit în apă de pe faleza de gresie și l-a ajutat pe fratele tău să remorcheze ambarcațiunea pe cale de a se scufunda până la o insuliță, unde au demontat-o în grabă. Cei doi înotaseră până la linia de sosire, ținându-se de o anvelopă de tractor care plutea între ei. Apoi Danny te fugărise și, ridicându-te în brațe, te azvârlise în râu, de parcă ai fi avut din nou unsprezece ani.

Îți plăcea această calitate a lui. Deviaționismul. Ridicolul. Profunzimea încântătoare, superioară. Era un băiat cu mintea plină de gânduri minunate, scandaloase, chiar și la vârsta de treizeci și cinci de ani. Nu înțelegea funestul. Iar tu țineai atât de mult să reușească. Să-și construiască propria mașinărie, să treacă prin cataracte, să zboare. Vedeai în Danny o versiune mai diluată a tatălui tău, progenitura acelor cromozomi aparținând inventatorului de aventuri Caldicutt. Când Terry ți-a dat testamentul, la asta te așteptai – ceva din toate astea. Citate obscure și instrucțiuni muzicale, dorința ca participanții, în pielea goală, să-și treacă unul altuia o sticlă de whisky irlandez produs ilegal, ca parte a unei ceremonii care să se țină într-o pădure. Ai fi pariat bani buni pe asta. Însă te-ai înșelat.

Nu mă vârați în pământ. Vreau ca Suze să facă un rug mare. Aruncați-mă în foc.

Ai citit și ai simțit că inima ți se scufundă înăuntrul cavității osoase. Până la urmă, nu te voia decât pe tine. Era extraordinar să ți se amintească în acel unic moment cine era el și cine erai tu. Tovarăși compatibili de naștere, copii biologice. Mai apropiați decât ar putea să-ți fie cineva vreodată ție, și tu lui.

Te-ai așezat pe podeaua apartamentului său, acum gol și mirosind a mușgai, și ai împăturit și despăturit biletul. L-ai citit din nou. Te-ai gândit la doctorul Dixon și la insectele din copăceii aflați în acvarii, cu corpurile umede de mucus după ce își lepădaseră învelișul. *Spune da, Sue. Spune da. Ți-ai amintit cum, din copilărie, începuseși să-ți pierzi calitatea de a ghici ce făcea Danny în camera alăturată – își scotea șosetele, urmărea un păianjen mergând sau se scobeia în nas. Ai reglat din nou canalul, ai început să transmiți pe altă frecvență, curat, fără paraziți și unidirecțional. Eu, eu, eu*, ai repetat, *eu, eu, eu*. Și te-ai gândit la momentul în care Danny fugise de acasă. Era la sfârșitul acelei perioade de șase luni de tratament la clinică. Într-o după-amiază, se strecurase afară din casă și pornise prin mlaștină, și se

ascunsese sub un salcâm. Se revoltase pentru că nu mai voiai să te joci de-a telepatia cu el și-și închipuise că erai supărată pe el. Când a devenit clar că plecase de acasă, te-ai dus cu părinții să-l căutați. L-ai strigat pe nume. Ai încercat să te gândești unde ar putea fi – ai încercat să afli unde ar putea să se ascundă – pe întinderea cafenie a mlaștinii. Niciodată nu te-ai simțit mai singură ca atunci. Niciodată nu ți-a părut atât de rău. După ceea ce a părut câteva ore, tatăl tău l-a găsit ghemuit sub un porumbar, cu brațele zgâriate și însângerate. Dormea buștean. S-a trezit când l-a ridicat. Te-a luat de mână. Erai iertată.

Câteodată au existat amintiri, reziduuri de un fel sau altul. Râdea în hohote dacă te gândeai la ceva amuzant și spunea că vrea ton cu maioneză la prânz, dacă și tu plănuiai să mănânci același lucru. În ziua în care ți-a venit ciclul pentru prima oară, a părut că simte ceva, chiar dacă nu durerile tale uterine, măcar un soi de stare de rău general, pentru că, la ora următoare, ți-a întins o tabletă de analgezic din grămada de pilule de culoarea cretei pe care le păstra în penarul lui metalic.

Încă erați frați, încă erați gemenii Caldicutt. Cognitiv însă, v-ați despărțit drumurile. La școală, tu ai parcurs cu viteză disciplinele din programă, în vreme ce Danny își pierdeva vremea cu fleacuri, organiza tururi prin case bântuite de stafii, cutreiera câmpul și mlaștina în căutare de ciuperci, începuse să consume ecstasy și amfetamine. Alcătuia formații ciudate de muzică, mergea cu bicicleta pe drumurile construite de romani. După anul pregătitor la colegiu, nu a mai încercat să treacă de stadiul de artist amator. Era meșteșugar al obișnuitului, spunea el, un fierar oarecare. *Sunt un Ruskin cu barba mai mică, un Courbet fără salon.* Nu era Peter. Nu era Suzie. Era fericit pentru tine și pentru tatăl vostru, mândru de aprecieri, de atenția acordată, era mândru de tot ce făcea mama voastră, de pâinea ei, de albumele ei cu tăieturi din ziare, de tunsorile pe care i le făcea. Era umil și profund mulțumit.

Fratele tău prostuț, sufletist. Cel din partea dreaptă a pântecului, acela, după cum reiese, însemnat pentru dispariție. Retezat în floarea tinereții, așa spuneau la înmormântare. *Sărmanul Danny, ziceau oamenii, de ce a trebuit să fie el? Ce crudă e viața. A fost nedreaptă cu el.*

Dar nu este adevărat. Danny a fost binecuvântat. A fost atins de mâna unei zeități benigne. A trăit visul, a trăit clipa. Într-un fel, fratele tău a evitat solemnitatea și mizeria lumii moderne. Un robinet picura fericire în rezervorul lui temperamental. Nu avea poftă de bani sau de lucruri noi, nu deplângea starea cumplită a lumii și depravarea ființei umane. În schimb, prefera să urmărească ploile de stele, să înoate în pielea goală, să citească Whitman. Împărțea cu prieteni vechi apartamente aflate deasupra unor localuri care vindeau pește cu cartofi prăjiți sau a unor spălătorii, muncea pe salariul minim, economisea ca să meargă în Grecia sau în Glastonbury și ca să aibă de bilet la feribot pentru insula Man, ca să vadă cursele. Dar revenea întotdeauna. *Mă simt bine aici, Suze*, îți spunea el când te ofereai să-l ajuți să se stabilească în oraș. *Aici e acasă. Îmi place aici.* Danny, cu apartamentul lui cu atât de puține lucruri și cu portofelul subțire. Dar la înmormântarea căruia au venit aproape cinci sute de oameni, din Carlisle, din Bowness și din Scoția, din Hexham și din Londra. Și cât au mai cântat pentru el.

Nu. Nu Danny a avut ghinionul să fie ucis. Lumea a avut ghinionul să-l piardă.

Nu mă vârâți în pământ. Vreau ca Suze să facă un rug mare. Aruncați-mă în foc.

Ai băgat biletul în buzunar, apoi ai dus cutiile la mașină. Ai încuiat apartamentul și ai dat cheile proprietăresei cu expresie acră, în dugheana de la parter. Ți-a spus ceva despre faptul că l-a avut pe Danny drept chiriaș. Nu ai auzit și nici nu te-ai sinchisit. Te gândeai la serile de Halloween din adolescență, când goneați ca demenții printre tufișurile aprinse de osul-iepurelui. Pe câmp, în întuneric, agitând conurile galbene de frunze, căroră le dăduserăți foc, Danny îți striga să mai aprinzi unul, iar tu țineai bricheta aproape de spinii verzi și îi ascultai poc-poc-poc-pocnind când luau foc. Apoi săreați pe rând peste flăcări, din beznă în beznă. Când alergai și săreai, lui Danny îi era foarte frică și râdea de se prăpădea. Aștepta de cealaltă parte, ca să te prindă.

Ai ieșit din oraș și ai pornit pe fostul drum roman care duce spre casa părinților tăi. În timp ce conduceai printre dealuri, ai avut o fantezie ciudată, de a face un rug, așa cum te rugase el. Ți-ai imaginat

că-i așezi trupul pe un morman de păducel și stai acolo până la apusul soarelui, pentru ca apoi să aprinzi focul. Vântul ar sufla ridicând vâlvătai furioase, până când tăciunii roșii ar fi suficient de încinși ca să nu mai lase nici o urmă de păr, os, ori dinți, nici măcar din tijele înșurubate în picior. Esența lui va trece vălătucindu-se peste vale. Iar după ce focul se va stinge, dărele moi de cenușă vor fi luate de vânt și nu ar mai rămâne nimic deasupra patului din piatră, negru și în ruine.

Te-ai gândit la asta în timp ce te întorceai acasă, și gândul te-a liniștit, astfel că, pentru prima oară în acele zile, l-ai simțit aproape.

---

²⁶ Geordie, poreclă dată locuitorilor din Tyneside, regiune din nord-estul Angliei (n.tr.)

²⁷ Barajul de la Thirlmere a fost construit între 1890 și 1894, după unirea a două lacuri, pentru realizarea unui rezervor de apă pentru Manchester. Are o lungime de 261 m și o înălțime de 20 m (n.tr.)

Mi-e teamă că începem să ne pierdem îndemânările primare. Restaurarea mozaicurilor și a frescelor este o treabă delicată, una care produce în prezent multă îngrijorare. Generațiile tinere nu pricep procesele de realizare și materiile prime cu care noi am produs atâtea opere mărețe. Aceste lecții continuă să fie importante – medievaliștii ne pot învăța multe despre calitate și dăruire. În timpul lecției de joi, i-am rugat pe copii să-mi vorbească despre vopsea, despre felul în care este făcută și de unde vine. Pentru copii, vopseaua este un miracol produs alchimic în interiorul tubului. Să presupunem că magazinele s-ar închide, le-am sugerat eu, iar asemenea materiale nu s-ar mai găsi. Să presupunem că fabricile ar înceta să producă aceste tuburi miraculoase. Nu ar mai fi violet, oranj, verde sau indigo. Nu ne-am trezi într-un impas? Dar ce soluție am putea găsi?

Apoi am scos pene de găscă și le-am arătat cum să despice tija, cum să introducă și să lege pensula, iar apoi cum să tundă vârful, și le-am predat o primă lecție despre cum se obține galbenul. Am mers până la poalele muntelui și am luat ocră din filoanele lui cu cuțitașele de paletă, iar copiii au trebuit să mărunțească pământul în mojar și să aleagă substanța, pentru ca apoi să o cearnă, lucruri pe care le-au făcut cu un entuziasm deosebit. Brusc, deveniseră ucenici ai secolului al XV-lea. Acum puteți vedea, le-am spus eu, că, dacă deveniți artiști, sunteți liberi să pictați oricând aveți chef. Folosirea unor asemenea metode este o strădanie îndelungată și pe care te poți bizui. Nu este naivă. Nu este ciudată. Poți purta cu mândrie șorțul din piele al meșteșugarului. Ești întotdeauna ajutat prin bunătatea pământului.

Signora Russo le permite copiilor să părăsească școala dacă se țin de o frânghie înnodată, pe care trebuie să o duc eu de un capăt. Este înnodată ca să arate numărul de copii; fiecare dintre ei se ține de nod. Nu știu dacă asta este metoda tipică atunci când se plimbă cu grupul ori dacă se teme că aș putea pierde pe vreunul dintre ei prin văgăuni sau în lac. I-am spus că nu am nici o problemă să-mi amintesc unde mi-am lăsat pantofii în acea dimineață. Îmi amintește de poveștile cu zâne pe care mi le spunea mama când eram mic. Și, cu nodurile noastre copilărești, mergem în siguranță prin păduri.

Tusea mea a devenit mai puțin supărătoare. M-am simțit bine toată săptămâna, astfel că am amânat programarea la spital. Știu că sunt bătrân și că mă îmbolnăvesc ușor: nu am nevoie de un certificat medical care să ateste asta. Îmi ajunge să ridic ochii de pe pagină ca să văd că grădina mea a devenit o republică a buruienilor. Usturoiul prosperă, la fel fructele mici și ierburile, însă mai tot restul dispare treptat. Am avut parte de ploaie multă, iar straturile au început să se macine. Theresa nu se poate ocupa de astfel de lucruri, deși îi este milă de grădină și are înțelegere față de sentimentele pe care le nutresc pentru ea, dar și față de incapacitatea mea de a o îngriji. În trecut, Giancarlo mă ajuta cu reparațiile. Nu doresc să angajez un grădinar. Ar însemna să-mi recunosc înfrângerea.

În timp ce scriu toate astea, Theresa își umple ligheanul cel mare cu ultimele roșii. Mai târziu, le va coji și le va scoate semințele. Va duce sucul acasă, agățat pe șaua bicicletei. Astăzi nu ne-am înțeles prea bine. Theresa este iritată de biblioteca din casă – cu alte cuvinte, de colecția mea de cărți, cataloage și pamflete. Este imposibil să faci curățenie pe lângă mormanele de cărți, spune ea. Între ele își fac furnicile cuib, și apoi dau năvală în bucătărie, în borcanul cu miere și în borcanul în care se află curmale. Dar furnicile sunt niște creaturi minunate, îi spun eu. Știi că au un stomac pentru sine și altul public, pentru binele coloniei? Dacă o furnică ar putea citi ziarul, cu siguranță va alege *L'Unità*, nu știi?

Nu vrea să audă glume și nici să fie sâcâită în legătură cu obiceiurile ei. Vrea să rearanjeze cărțile și să le pună pe rafturi. Prin asta vrea să spună că dorește să arunce unele dintre ele. Toate rafturile de la Serra Partucci sunt deja pline de cărți. Am o bănuială că, după părerea ei, cărțile nu sunt importante. Este o femeie de la țară, care nu poate tolera literatura. Opiniile ei sunt de nezdruncinat și nu are chef să fie „luminată”. Dacă o contrazic, se îmbufnează și-mi pune prea multă sare în mâncare, ca să mi se usuze

gura. Acum ceva vreme, am acuzat-o că încearcă să-și otrăvească angajatorul. Putem petrece și ore întregi în tăcere, dacă ne aflăm într-o dispoziție de dezacord amar. Cărțile vor pleca de aici doar după ce plec eu și mult mai greu decât Theresa, dacă se emite un ultimatum. Am informat-o clar asupra acestui lucru, chiar în dimineața asta. Fără îndoială, în această după-amiază, în semn de armistițiu, am găsit un poem dintr-o culegere de Giacomo Leopardi și i l-am citit. *Și când aud vântul foșnind printre aceste plante, nu mă opresc și compar această voce cu aceea a tăcerii infinite.* Leopardi nu este un scriitor chiar ușor de înțeles. A părăsit încăperea cam pe la jumătatea poemului. Deseori devine o ființă intolerabilă.

Cândva, am făcut pentru Theresa o mică machetă-model din paie, pentru a-i arăta cum e scheletul unei șopârle. Un băț lung și două bucăți orizontale mai mici, răsucite pe cel lung. De fapt, arăta precum crucifixul ei dublu. Le-am arătat un astfel de obiect și copiilor de la școală. Iată cum se deplasează șopârla, am spus eu, și am îndoit picioarele din față și din spate împreună pe partea stângă, apoi le-am îndoit împreună pe cele de pe partea dreaptă. Așa poate urca până la mari înălțimi, am zis eu. Asta le oferă o viteză deosebită și o mare stabilitate. Vedeți? Theresa a scos fărâșul din dulap și a măturat macheta în el, după care l-a dus afară, și-a luat bicicleta și a plecat acasă.

Bicicleta Theresei, care ruginește încet și ale cărei roți cerșesc să fie unse la fiecare rotație, în vreme ce ea împinge mașinăria jos pe deal.

Săptămâna asta nu am primit nici o scrisoare de la Peter. Am fost răsfățat când am primit mai multe. Deseori mă gândesc la el. Mă întreb ce progrese face cu studiile și cu stilul de pictură. Ce filosofii îl atrag acum? Ce sculptori și colorişti admiră și cum va începe să îmbine aceste influențe? Cum își va înființa acest Peter al Stâncilor propria biserică? Ar trebui să dea ascultare cuvintelor lui Cennini, care scrie atât de inteligent despre subiect.

Așadar, voi, cei care, înzestrați fiind cu un spirit înaripat, sunteți mânați de această ambiție și sunteți pe cale să intrați în breaslă, trebuie să începeți prin a vă găti cu aceste straie: Entuziasm, Respect, Supunere și Constanță. Și să începeți prin a respecta îndrumările unui maestru de cât de timpuriu posibil; și să nu vă părăsiți maestrul decât atunci când va fi nevoie.

Am studiat în orașul roșu timp de trei ani. Pe vremea aceea era o altă vârstă la care învățai. Porțile de la Accademia di Belle Arte erau din fier forjat. Însă la fel de neclintit ca firmamentul erau ideile propovăduite de instituție. Orice afiliere și experimentare a modernului erau imediat denunțate. În tinerețe am ars picturi care aveau legătură cu Braque și cu artiștii metafizici. Învățații de la Accademia nu tolerau nicicum astfel de curiozități ori experimente – ei credeau în paralizie și în perfecțiune. Toate încercările în stil primitivist erau acuzate de lipsă de patriotism și cel găsit vinovat era pus să studieze din nou marile capodopere, iar în unele cazuri, să reia *corso comune* în semn de penitență. Dintr-o singură trăsătură de penel, acești profesori puteau interveni și modifica orice pictură care îi deranja. Nu am simțit niciodată o frustrare mai mare ca atunci când am urmărit o pânză desfăcându-se din strânsoarea lemnului în timp ce era devorată de flăcări. Nu am pus niciodată vreo tușă pe picturile elevilor mei.

În aceste vremuri, poezia era singura mântuire, și noi eram, cu toții, poeți și înfometați de ceea ce spuneau adevărații poeți. Ei au fost aceia care au strâns pasiunea și insultele. Ei ne-au reamintit să respirăm când ne țineam suflarea, și ne-au învățat curajul.

Am pregătit o pânză pentru noul tablou, însă am modificat din nou poziția sticlelor – ceva nu era tocmai în regulă. I-am scris lui Antonio, ca să-l informez. De fiecare dată când încep să pictez îmi închipui că știu totul, mă socotesc perfect pregătit să lucrez, însă, de fapt, încep de la zero și nu am habar de nimic. Poate din disperare. Nu sunt în stare să mă conving pe mine însumi de reușită. Când mă întorc să mă privesc în oglinda din atelier, văd un bărbat cu o sănătate precară, care citește poezii menajerei, în loc să se ducă la spital. Îl urmăresc. Are părul șocant de alb. Fumează până când jarul țigării îi arde degetele. Apoi aprinde alta. Așteaptă ceva – o pasăre, poate – să îi pătrundă pe fereastră, ori vreun anunț din partea vântului, adus până în pragul casei. Așteaptă permisiunea obiectelor de pe masă. Analizează

spațiile dintre ele. Le rearanjează la milimetru.

Peter trebuie să viziteze Galeria Națională din Londra. Să vadă ceramica glazurată și cositorul, solzii uzi de pește și ochii cu tentă aurie, studiile de marine ale lui Velásquez. Trebuie să vadă lichidul acumulat în orbite. Trebuie să vadă aceste picturi și să nu încerce să interpreteze ustensilele sau religia sau orice asemenea lucru, și nici nu trebuie să încerce a descifra simbolismul lucrărilor *Vanitas*²⁸ sau paradoxul elegant al fiecărui titlu. Peter trebuie să simtă temperatura carenei, lințoliul apelor mării peste ea, pocnetul cojii când cățelul de usturoi este curățat. Trebuie să audă scrâșnetul mojarului în bucătărie. Și trebuie să vadă libelula lui van Os – înghețată în aer – cu aripile transparente, esență a zborului. În America, trebuie să vadă gutuile lui Cotán²⁹ și varza suspendate, având codițele legate delicat cu sfoară. Semințele de pepene galben alunecând din carnea oranj.

I-aș oferi darurile nemuritoare din *nature morte*. Natură moartă cu lămâi și nuci. Natură moartă cu homar, clești zimțați. Natură moartă cu papagal și fructe care nu sunt de sezon. Natură moartă cu căței de usturoi, ardei iuți, ouă, iepure, păsări moarte, picături de rouă și trandafiri. Cu asparagus, monede, o tighă învelită în paie, nuiiele, un vas de teracotă. Natură moartă cu corn de băut.

Abia atunci va începe să înțeleagă arta vie.

---

²⁸ Tablouri simbolice, de obicei naturi moarte, în care apar tigve sau aglomerări de obiecte, multe dintre ele inutile, de interes trecător, ca o exemplificare a versetului „Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciune”, Ecleeziastul, 2.1 (n.tr.)

²⁹ Juan Sanchez Cotán (1561–1627), pictor spaniol (n.tr.)

Nebunul de pe deal

Temperatura scade și noaptea începe să devină răcoroasă. La urma urmelor, este îmbrăcat doar cu maioul înflorat din bumbac și cu salopeta, nu se aștepta să aibă nevoie de haină – tipic pentru unul din nord, a ieșit nepregătit. Răsuflarea rece a râpei îi înconjoară umerii, furându-i căldură din trup. Cu toate acestea, piciorul îl doare mai puțin, ori poate s-a obișnuit cu durerea. Vreme de o oră s-a luptat cu frigul, suflând în mâinile strânse căuș, fluturându-și brațele, fără să ajungă nicăieri, ca o pasăre cu aripile tăiate. Apoi a luat la pumni bezna, boxând ca să-și păstreze sângele cald. Îl obsedează o melodie, ceva ce ascultau copiii la nesfârșit pe casetofon – nu știu ce trupă din Manchester, ceva despre dorința de a fi câine. Nu e un cântec prost, în comparație cu porcăriile difuzate la radio zilele astea. Din nu știu ce motive, melodia se derulează la nesfârșit, în buclă, iar el o tot fredonează, dând din cap în ritmul ei. Măcar îl ajută să-și păstreze calmul, oferindu-i ceva la care să se gândească. S-a surprins râzând de câteva ori de stupizenia situației în care se află, și asta l-a făcut să se simtă mai bine.

Este cât se poate de clar că în această noapte se schimbă anotimpurile. Simte sfârșitul verii. În adânc, în membranele pământului a rămas amintirea înghețului. Râurile din nord duc un mesaj către Solway, anunțând că vine iarna. Cel mai frig îi este la fund, pe care îl ține lipit de piatră. Zona cu pricina începe să-i amortească. Pietrele par să aibă propria lor circulație înghețată; prin asta au ceva reptilian. Dar așa simți tu pietrele, Peter – creaturi cu un sistem propriu. Nu a spus-o chiar el de mai multe ori, în interviuri și față de colecționarii care îl vizitau? „Pietrele, pietrele, sunt vii...”

Aruncat în aer de propria petardă, fraier nenorocit. Ironia situației nu-i scapă. Să se trezească aici, tîntuit zdravăn în acest peisaj, fixat între două obeliscuri aparent sensibile, aparent voluntare. Să fie luat prin surprindere de cel mai dens dintre medii, cel pe care l-a redat aproape întreaga viață. Da. E perfect. Iar dacă nu scapă de aici, dacă va suferi de hipotermie, va muri de foame, se va deshidrata și se va îngrijora, dacă ciorile vor începe să-i ciugulească ochii și să-i mănânce nasul; dacă nu-l va găsi nimeni aici jos, în această albie de torent, vreme de ani de zile, până când va semăna cu un buchet vertical de oaze, la fel vor spune toți: ce modalitate ironică de a muri. Cât de sugestiv. Cât de potrivit, cât de al naibii de *semnificativ*!

Nu va suferi de hipotermie. Țsta nu-i Everestul. Nu este prins între ghețuri. Da, îi este sete. Da, rana probabil că nu este deloc minoră; ar putea fi chiar gravă – un mănunchi însângerat de piele și de fragmente de os, zdrobite, strivite, imposibil de reparat. Însă aceasta este o neplăcere minoră în schema generală a dezastrelor de pe munte. Puțin probabil să devină o legendă. Puțin probabil să ajungă să-și mănânce părți din propriul trup. Probabil că moartea lui nu va fi decât subiect de știri. Mda. Parcă îl vede pe prezentator rânjind, întorcând pagina pentru a citi ultima știre, un subiect ce ar putea stârni un oarecare interes. „Ieri, un artist local a descoperit că peisajele ascund și lucruri ce scapă privirii.” Oh, lisuse! Cum o să treacă și peste asta? Poate va reuși să tacă. Dacă salvamontiștii nu vor fi amestecați. Dacă nu există vreo dramă filmată din elicopter, dacă nu apar Ian Lumb sau Adrian Bodger, coborând în rapel, cu căști fluorescente. „A, tu erai, Peter? Ce mai faci, băiete?”

Vreau, vreau, vreau să fiu câine.

Pe de altă parte, dacă e să fie sincer, cei de la salvamont ar fi bine-veniți în aceste momente. Situația lui este, de fapt, fără soluție. Este de-a dreptul a naibii de nenorocită. Iar piciorul îl doare rău. Nu mai simte durerea sălbatică, pulsatilă de acum câteva ore; acum s-a mai stabilizat și este doar foarte delicată. Însă o injecție cu anestezic i-ar prinde tare bine. Și poate că asta nu îi va provoca deloc daune. Ar putea să ofere o relatare exclusivă într-unul dintre suplimentele artistice. Muntele împotriva mea! Poate că asta îi va aduce și oarecare faimă, ceva care să rivalizeze cu artiștii din mediul urban, care se bat în piept mereu cât de periculoși și de radicali, și de nevinovați sunt ei.

Ei, haide. Iată-l prins sub un bolovan, și el se simte în competiție cu confrății. „Nu mai fi atât de ridicol, Peter, nu mai fi idiot.” Trebuie să-și folosească testosteronul mai bine. Trebuie să se concentreze asupra ideii de a se elibera. „Ticălosule! Ticăloșilooooor!” Da, așa mai merge. Urlete diabolice, dezlănțuite. Foarte utile, foarte avantajoase. Nepriceput. Dobitoc. Papițoi.

Corect. Ba nu. Trebuie să gândească pozitiv. Să se adune. Bolovanii ăștia nu-i sunt dușmani. Nu sunt organisme răzbunătoare, cu sânge rece și cu apetit carnivor. Îi sunt prieteni de o viață. Îi respectă. Trebuie să lase deoparte latura rănită și, sincer, puțin isterică, a imaginației. Aici nu e vorba de o pedeapsă. Nici de soartă autoprofețită. Poate că locul ăsta i-o trage acum în dușmănie, însă nu trebuie să uite că îl iubește. Întotdeauna l-a iubit.

Plaje, munți, râuri. Acestea au fost provinciile în care a lucrat. Locuri unde vremea se intensifică. Locuri unde piatra este curată – lustruită de apă sau de vântul aspru, cu o textură mai veche decât cea a scheletelor de dinozaur, atât de veche încât a trecut dincolo de istorie. Căldare. Iezer. Eroziunea ghețarului. Zăgaz. Cratere. Ravene. Rune lângă mare. Dealurile din Cumbria. Linia de coastă. A ales locuri cu pietre în dauna altora, îndeosebi stânci – dominante, magmă impunătoare – ori piatră în toată sărăcia ei – sedimente, scufundate în nisip sau în apă. Piatra este la fel de sinceră ca peisajul în care se află. Acest lucru i-a guvernat mai toată cariera, l-a făcut depășit, apoi avangardist, apoi din nou demodat.

Încă nu știe de ce, deși a oferit suficiente explicații interesante de-a lungul anilor, unele fără sens, altele frizând supranaturalul. În mintea lui s-a zbatut mereu să definească această obsesie față de substanță, sensibilitatea aceasta. Peter a fost fascinat din momentul în care, cu fața mânjită de funingine, tatăl lui s-a întors cu fosila aceea marină, pe care o extrăsese din calcarul de deasupra stratului de cărbune, și a așezat-o pe masă. Interesul din copilărie pentru picturile rupestre, pentru hieroglife și pentru colectarea rădăcinilor și a plantelor pietrificate, a vârfurilor de săgeată, a greutateților folosite la războiul de țesut. Căramidă, amfiteatre, marmură grecească. Caspar David Friedrich, Brâncuși. Se aude bolborosind despre muze, chemări, înclinații; se vede desenând semne ale infinitului în aer, cu mâna în care ține țigara fumegândă, în vreme ce aparatul de filmat îl immortalizează și, simultan, vocea aceea pedantă care spune nu, nu este adevărat, vorbești prostii. Nu l-a împiedicat niciodată să încerce.

Recunoaște, este puțin dus când vine vorba de acest subiect. E puțin mistic, o idee cam dilit. Însă există realitatea situației – geomagnetica. Datele oferite de aparatele Geiger spun povești diferite în aceste părți ale Insulelor Britanice; deseori, cifrele sunt foarte, foarte mari. Acele aparate, care vibrează mereu, fac mai credibile teoriile despre contaminări radioactive, despre locurile de unde au decolat OZN-uri sau unde au poposit extraterestri, despre zumzetul unei energii ce nu e nici cinetică, nici electrică, nici periodică, însă oricum energie, înmagazinată în chiar straturile pământului. Există o anumită forță vitală încă nedescoperită, este sigur de asta. Ceva viu. Ceva ce poate fi evaluat. Pietrele au viață.

Bineînțeles, nu le poate spune oamenilor așa ceva, o asemenea nebunie, o asemenea trăsnaie, știință corcită cu teorii ale conspirației. Deși deseori le spune asta oamenilor, măcar încearcă. Peste tejgheaua lipicioasă de la Queen's Head. În microfonul pufos și în fața amuzată a jurnalistului. Este ceea ce spune, și se știe că va spune chestii înflorite, excentrice. Țăsta este el – peisagistul modern tradițional englez, înecat în succes și în whisky făcut în casă, care lucrează la nouă sute de metri altitudine și e foarte aproape de o psihoză extrem de interesantă.

Ivan Dyas a înțeles, desigur. Bunul Ivan. Un gigant în domeniu și singurul profesor înțelegător pe care îl avusese Peter la facultatea de arte din Liverpool. Bărbatul transpirat și atoateștiutor l-a plesnit strașnic pe spate când Peter și-a dezvăluit fascinația aparte. „Excelent. Mulți ar ucide pentru o asemenea iubire, flăcăule. Asta te va ajuta să faci treabă, dacă te lași în voia ei.” Erau prieteni foarte buni. Toate drumurile alea la expoziții. Orele petrecute la bodegă – The Throstle's Nest, The Why Not și Doctor Duncan's. Dezbaterile și discuțiile, concursurile de băut, vizionarea aspiranților la glorie de la Kavanagh's. Totul părea să se fi petrecut demult de tot. Ivan Dyas. Ce bărbat. Sculptor în grădina publică, sticlar, Casanova

nordic. Își aduce aminte că l-a văzut într-o zi, în colegiu, ca un Pan desfrânat și josnic în fața studenților, purtând o haină lungă din piele și o mustață porno. Combinând stilul *Mersey Beat*³⁰ cu cunoștințe de negustor. Împerechind vorbe de duh pe bază de „hai să ne întâlnim după”, teoretic și poetic, practic și profilactic.

Parcă îl vede, stând pe masa din atelier, cu un genunchi în lateral, cu testiculele presând stofa pantalonilor. Știa totul despre rock și roci, bineînțeles. „Poți ciocăni cât dorești în cremene și cuarț”, spunea el, „cu lovituri largi și sălbătice. Însă ele nu te vor primi niciodată. Nu se vor dezbrăca în fața ta. Mai degrabă îți frângi încheietura sau îți ciobești instrumentele, sau face rectorul o criză de nervi, dar nu vei reuși să faci nici măcar o creștătură. Așa. Acum uită-te.” Și mânuia cu delicatețe ciocanul și lovea în daltă, ca și cum s-ar fi mângâiat singur. Prima Lecție: forța brută vă va ajuta, mai curând, să vă zdrobiți degetul mare decât să ciopliți blocul de rocă vulcanică. Nu veți reuși nimic până nu veți înțelege structura granulară, compoziția, curbura și rezistența la întindere, până nu veți înțelege direcția inerentă a materiei însăși, nu veți înregistra progrese în sculptură (și în viață, băieți și fete, mai ales în viață!). Sculptura însemna respect și intuiție, colaborare. Sculptura însemna seducție, precum sexul cu o tânără doamnă (și omul avusese parte de așa ceva din belșug, spre disperarea propriei soții).

Dacă nu ar fi fost el, Peter și-ar fi pierdut vremea acolo. Sosise la Liverpool cu diploma de absolvire și cu o jachetă din piele de măgar, cumpărată la mâna a doua, mândru fiu de miner. Acum era în mod oficial membru al unui colegiu și pictor, două anomalii în familia Caldicutt și o dovadă a noii mobilități sociale. Avea o educație convențională; respecta canoanele și sistemul care îl formează și avea să devină un fel de formalist între pereții atelierului. Se simțea însă vinovat: vinovat că avea o legitimație de bibliotecă, vinovat pentru că dorea să citească și pentru admirația lui față de clasici. Provenea din rândurile clasei muncitoare acum la modă, la modă potrivit celor care nu erau. O altă formă de milă, ar fi spus tatăl lui, o altă modalitate de a-ți spune ce ești sau nu ești.

Oamenii se așteptau să fie radical, reprezentativ, un purtător de cuvânt. Oamenii îi înnobilau educația, deși datoria lui era antiinstituțională – cuvânt popular la vremea aceea: trebuiau să știe cu toții cum trebuie ortografiat un astfel de cuvânt³¹. Nu contau interesele lui. Nu conta libertatea lui. Profesorii voiau ca el să picteze în negru. Îl doreau pe Lawry³², voiau energie. Se întorsese în mină, la începuturi. Nu voia decât să miroasă cărțile grele, cu pagini peticite, și să picteze marea. Ce mai revoluționar amărât.

Însă Dyas, cu toată colecția lui de discuri, cu toate laudele aduse mijloacelor contraceptive și noii arhitecturi europene, era și el un adept al atavismului. În filosofia lui era loc pentru toate credințele – de la baroc la Bauhaus, de la Mondrian la Mitchell. Nu conta, atâta vreme cât avea integritate, ceva semnificativ de spus. Intra în sala de curs, cu buclele de un blond murdar legănându-i-se în jurul capului, cu bărbuța pornindu-i de sub buza inferioară ce sugera nici mai mult, nici mai puțin decât o labie, și prelegerea putea să înceapă. Închidea ușa cu un șut – *buum*. O primă lovitură de pumn în tăblia mesei – *bang*. Modul în care derula imaginile pe proiector – *buf, hâr-hâr-hâr*. „Cum spuneam. Vă închipuiți că Picasso nu avea habar de proporții, da? Sigur. Pune-ți creionul ăla între buze, Yvone”, striga el către pisicuța cu plete negre din ultimul rând. „Continuă, iubito, și arată-ne și o mutriță simpatică, dacă ești drăguță. Bravo. Încântător. Acum, pentru restul lumii, măsurătoarea de la nivelul spiritului la ochi...”

Primul pe ringul de dans, ultimul în picioare la bar. Amant de nestăpânit, mai puțin când o iubise pe Raymie. La înmormântare, patru ani mai târziu, divorțat și epuizat de amfetamine și de îngrijorarea pentru sinucigașele curse de plăcere, devenite obișnuință, ale soției lui, Peter ratase reconcilierea pe care și-o dorise atât de mult. Sosise la catedrală amețit și rostise un panegiric înecat în bere, spre dezgustul familiei. „Pentru eroul meu, pentru eroul meu afurisit”, după care își pusese capul în poala mortului și plânsese ca o bocitoare de profesie.

Dyas ar găsi ceva stimulat și în situația de acum, bineînțeles. *Petie, folosește-ți farmecul ca să ieși din beleaua asta*, ar răcni el, răstignindu-se pe un bolovan din apropiere și scoțând capacul unei sticle de bere. „Cam urâtă treaba, nu? Destul de incomodă poziția, tinere. Ce să facem în acest caz?” Dacă ar putea

să decanteze din nou omul din memoria lui și să-l trimită din nou în lume, ar face-o, indiferent de neplăcerile din trecut. Norii s-au instalat pe cer și întunericul devine mai intens. Dispoziția lui spre frivolitate l-a părăsit și a rămas singur. Până și tovărășia stafiilor ar fi bună. Chiar dacă ar însemna să stea la judecată, să scoată la iveală păcatele comise și să asculte acuzațiile ce i se aduc. Uzurpator. Prieten nerecunoscător. Hoț. Însă șansa de a-i cere iertare lui Ivan – nu ar fi ceva frumos, nu ar risca nesfânta înviere pentru așa ceva? Șansa de a spune că îi pare rău, că a gândit cu scula, că era prea tânăr ca să știe altceva. Da, ar fi în stare să trezească morții pentru asta, măcar pe Ivan, deși probabil că nu și pe celălalt.

Poate că totul ar fi doar de domeniul trecutului – s-a scurs foarte multă vreme de atunci. Poate că ar avea doar o discuție serioasă despre cum stau lucrurile. Ar putea să-și dea cu părerea despre diferite evenimente de interes. De exemplu, *Piss Christ* Hristos în urină, fotografie realizată de Andres Serrano, premiată, în 1987, de Southeastern Center for Contemporary Arts, înfățișând un crucifix scufundat într-un lichid gălbui, despre care autorul susținea că e propria lui urină. Fotografia a stârnit un imens scandal, și mai multe expoziții ale lui Serrano au fost vandalizate (n.tr.). Mandela. Dubrovnik. Pariuri. Ori ar putea să depene amintiri, ca niște moșnegi ramoliți. Mai ții minte pisoarele din marmură de la Filarmonică? Făceai pișu ca un rege. Mai ții minte țâțele splendide ale lui Dolores McArthur? O, da. Monumentale. Poate și-ar da mâna ca niște prieteni, stând în frig împreună și așteptând ca stelele să apară din nou. Dyas ar fi incisiv, ca întotdeauna: „Îmi pare rău că trebuie să ți-o spun, Peter, prietene, dar miroase a ploaie.” Și, într-adevăr, în aer plutește o aromă ca de aspirină, burnița e iminentă. Simte deja primele picături căzându-i pe frunte, și apoi începe să ropotească monoton. Peter se uită spre cer. Doar întuneric și apă. După câteva minute, este ud până la piele. Rana începe să piște și să usture, și asta îl face să-și dea seama că piciorul îi e o rană vie. Rupe o fâșie umedă de la poalele cămășii și și-o leagă ca un garou în partea de sus a pulpei. Nu știe cât de rău sângerează. Nu știe dacă e o simplă zgârietură ori dacă nu cumva viața i se scurge picătură cu picătură. Simte mirosul mineralelor emanate de pietrele din jur, parfumul muntelui.

---

³⁰ Revistă de muzică, înființată la Liverpool în anii '60, care prezenta știri referitoare la trupele locale sau la cele care dădeau concerte în oraș. La aceasta au colaborat membrii grupului Beatles, precum și producătorul lor, Brian Epstein (n.tr.)

³¹ Anti-establishmentarianism (în engl., în orig.) (n.tr.)

³² L.S. Lawry, pictor englez (1887–1976) (n.red.)

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Nu a orbit pe neașteptate. Doctorul Florio descrisese evoluția bolii. Avuseseră loc și o serie de evenimente nefericite, iar Annette simțea că era, pur și simplu, următoarea la rând, ca o piesă de domino care se prăbușește pentru că aceea dinaintea ei a căzut. Întâi murise Signor Giorgio. Nu venise la școală mai multe săptămâni la rând. Signora Russo le spusese că avea probleme grave de sănătate și că ar trebui să se roage ca el să se înzdrăvenească. Aveau să deseneze în continuare, desigur, și să-și perfecționeze aptitudinile. A spus că avea să ia și ea lecții. A așezat în fața lor mere și obiecte de ceramică. Trebuiau să încerce să reproducă luciul și profunzimea. Odată, s-a așezat în fața clasei pe un scaun și i-a invitat să încerce să-i facă portretul, dar se stârniseră prea multe râsete și agitație și, după zece minute, Signora Russo s-a ridicat și i-a invitat să își picteze propriile mâini.

La scurtă vreme după aceea, într-o zi, la încheierea orelor, i-a anunțat pe copii că Signor Giorgio se stinsese din viață. A scos o batistă din mânecă și și-a șters colțurile ochilor, apoi a strănutat. „Copii”, a zis ea, „nu trebuie să uităm niciodată că am avut norocul de a fi primit ceva din înțelepciunea lui. Restul Italiei nu l-a înțeles pe Signor Giorgio. Puteam să-i întoarcem spatele unui asemenea om. Însă el a fost, fără îndoială, tovarășul nostru. Să ne amintim cu toții cu câtă amabilitate ne-a oferit din timpul și din cunoștințele lui. Să nu fim prea triști.” Și-a suflat nasul cu zgomot. După ce și-a mai revenit, a împăturit batista și a vârat-o în mâneca bluzei, și a spus că în curând avea să se deschidă un muzeu dedicat lui la Bologna, orașul unde studiasse cândva. Când vor mai crește, poate le-ar face plăcere să îl viziteze și să admire câteva dintre picturile lui, și să citească despre viața lui. A supraviețuit unor vremuri foarte tulburi, a mai spus ea. A zis că aceia care au crezut că nu trebuia să primească Marele Premiu erau niște proști. Și-a scos din nou batista ca să-și sufle nasul. Apoi au cântat imnul, iar Signora Russo a dirijat, și copiii au fost liberi să plece acasă.

În timp ce mergea spre casă, Annettei i-a trecut prin minte un gând straniu. S-a întrebat ce se întâmplase cu ochelarii mari ai lui Signor Giorgio. Probabil îi purtase în momentul morții, pentru că, uneori, moartea venea exact când făceai ceva, așa cum se întâmplase cu tatăl ei. Poate că Signor Giorgio murise fără ochelari. Poate și-i scosese înainte de a se culca și murise în somn. Annette uita deseori să-și dea jos ochelarii când se urca în pat, iar, când se trezea, descoperea că rama alunecase și îi lăsase semne pe nas. Dacă murise fără ochelari, va mai putea să vadă în rai? Poate că în rai avea să vadă perfect. S-a mai întrebat ce auzise și ce văzuse când murise. Un câmp roșu sau ochiul galben și rece al lupului? Muște albastre bâzâind? Tastele unei vechi mașini de scris Olivetti, lovindu-se de panglica îmbibată cu tuș? Ori poate o petardă văitându-se? S-a întrebat dacă Bestia fusese amestecată în vreun fel.

Apoi s-a petrecut dezastrul de la sere. În unul dintre straturi apăruse o boală misterioasă, care s-a răspândit cu iuțeală și la celelalte. Au fost consultate manuale de specialitate. Vincenzo, Maurizio și unchiul Marcello au greblat și au tăiat, au dezgropat bulbi și au ars mormane de frunze. Fum cenușiu-închis, mirosind acru, se ridica din grădină. Geamurile serelor au fost dezinfectate cu oțet și hârtie de ziar. Însă boala a rămas. Seara, unchiul Marcello lua câte o frunză cu pete negre lângă el pe masă și o studia în timp ce mânca, uneori luând-o de codiță și răsucind-o, de parcă i-ar fi dezvăluit proprietățile sinistre și codul de transmitere. A telefonat la Grădina Botanică din Londra și a purtat o conversație greu inteligibilă, într-o engleză chinuită. Apoi, s-a uitat la ei și a ridicat din umeri. După trei săptămâni, a spus că în acel an nu vor obține nici un profit. Vor trebui să se bazeze pe levănțică, pe ulei de măsline și pe legume. Mama Annettei a spus că era un semn rău.

Probabil că era, pentru că, la scurtă vreme după aceea, Vincenzo a anunțat că pleacă în America de Sud. Mama lor a plâns o săptămână și a zis că suferise deja destule umilințe și că fusese părăsită de prea multe ori. L-a acuzat pe fiul ei că ține o târfă, că fură bani de la familie, dar și pentru coruperea și

abandonarea Italiei. Însă biletul era deja cumpărat, iar valiza pregătită. Vincenzo le-a strâns mâinile fraților lui, i-a sărutat pe Annette și pe bebelușul Tommaso și a desprins de pe încheieturile mâinilor degetele încleștate ale Rosariei Tambroni. „O să vă scriu”, a spus el. A ridicat valiza, și-a pus pălăria pe cap și a plecat pe jos spre gară.

După aceea, în Castrabecco s-a instalat disperarea. Nimeni nu a mai vorbit zile în șir. Nimeni nu îndrăznește să se așeze în locul lui Vincenzo – pe scaunul lui s-a așezat împăturit un șal negru, iar scaunul a fost întors, cu spătarul spre masă. Dispăruseră chiar și glumele și poznele lui Mauri. Mama lor stătea întinsă în camera ei, cu ușa încuiată. De două ori, au auzit-o plângând violent și trântind ceva. Membrii familiei au rămas în așteptare. În cele din urmă, Tommaso a rupt vraja. S-a ridicat de pe podea când nimeni nu se uita și a împins scaunul de doliu ca pe o roabă prin cameră, scoțând sunete care imitau un motor hodorogit. A împins scaunul pe trepte, pe ușa din Castrabecco în curte, unde l-a lăsat peste noapte, în ploaie. Annette a recuperat șalul ud, iar unchiul Marcello a rupt picioarele scaunului și a azvârlit resturile în rugurile fumegânde de frunze bolnave.

* * *

Apoi a venit rândul Annettei. Totul a început cu o gădilătură în fundul gâtlejului, de parcă un păianjen minuscul și-ar fi țesut plasa între amigdalele ei. Când înghițea, nu putea să scape de păianjen ori de pânza lui. Și alți copii de la școală erau bolnavi. La radio s-a vorbit de o epidemie în regiune, și școala s-a închis imediat. Însă era prea târziu. Annette a făcut temperatură. A fost chemat *dottor* Florio, care a confirmat că luase un virus. „I-a afectat ganglionii cervicali, de aceea trebuie supravegheată atent”, i-a spus mamei. „Asta ar putea declanșa degenerescența. Cred că ar fi bine să te pregătești, Rosaria.”

Annette a fost trimisă să se odihnească în pat. Îi era greu să doarmă, iar apoi i-a venit ușor să doarmă și a dormit ore în șir. La un moment dat, s-a trezit și a crezut că era miezul nopții, însă, dincolo de obloanele trase, soarele strălucea foarte puternic. S-a trezit într-o stare de confuzie. Când a reușit să se distingă în oglinda din baie, fața ei era plină de pete rozalii și albe. Arăta ca o ghirlandă de nuntă. Avea părul umed, ca și cum abia s-ar fi spălat pe față, și îi era foarte frig. Păianjenul își terminase treaba. Gâtul îi era închis, plin de firicele de mătase, și trebuia să facă eforturi mari ca să respire. Pielea îi era sensibilă și dureroasă la subsuori, ca și cum ar fi fost frecată cu o curea de piele pentru ascuțit briciul pe toată cutia toracică.

S-a dus la bucătărie. Voia să stea lângă foc pentru a se încălzi și să le explice despre păianjenul ce-și găsisese sălaș în gura ei. Mama ei vorbea cu unchiul Marcello, care își curăța unghiile în chiuvetă, cu o perie cu perii tari. Tommaso stătea pe podea, la picioarele lor. „E singura din familie care s-a născut cu un asemenea beteșug”, tocmai spunea mama. „Nu știu de unde vine asta. Poate a stat prea mult în pântecul meu. Nu vreau să vorbesc aiurea, dar ai văzut fotografii cu animalele alea din pădure, cu ochi mari, care apar doar noaptea și nu suportă lumina. De cine îți amintesc ele?” Unchiul Marcello își frecă mai apăsător unghiile, ca să îndepărteze lutul roșcat. „Da, ar putea fi de pe altă lume, așa cred.” Mama a suspinat, iar apoi s-a aplecat pe fereastră și l-a strigat pe Mauri să vină să mănânce. „Ce-mi văd ochilor: fum de țigară! Miroase cumva a fum de țigară? Vino imediat înăuntru!”

Annette s-a așezat alături de Tommaso. Se simțea foarte rău. O durea capul și inima îi tremura. Podeaua era nesigură sub tălpile ei, de parcă ar fi avut multe pante și ridicături noi, ca și cum toate plăcile de gresie s-ar fi înălțat și ar fi coborât. „Văd că te-ai trezit, Netta. Probabil că trebuia să vă ținem pe tine și pe Tommaso separați, dar acum e prea târziu. Vrei să încerci să mănânci ceva cu noi?”

La cină s-a purtat o discuție despre noi tipuri de butași. Unchiul Marcello era convins că planul de a introduce noi soiuri ar avea șanse de succes. „Dacă ducele de Toscana poate culege iasomie din China, atunci sunt sigur că și Marcello Tambroni poate crește narcise englezești pentru Paști și poate scoate și câteva orhidee dacă le ține lângă sobă.” A ridicat glasul, ca să acopere zgomotul scos de polonic în

supieră. Mama Annettei nu era de acord. „Cum o să plătești importurile astea? E un plan ridicol – nimeni nu va cumpăra așa ceva. Pe lângă asta, solul de aici nu e prielnic. Vor muri toate. O să dăm faliment. Ești o afacere tradițională. Joseph nu ar fi încercat niciodată ceva atât de riscant.” „Dar Joseph nu mai e, chiar dacă noi am vrea să fie printre noi.” A urmat o pauză. Mama ei a schimbat subiectul. „Nu asta e problema. Treaba este că motorul furgonetei iar nu pornește. Trebuie să cumpărăm o mașină pe care să ne putem baza. Andrea ar putea comanda una de la fabrică – la preț redus.” Unchiul Marcello a pufnit pe nas. „Și cu ce s-o plătim? În cont nu mai avem nimic!” Tommaso amesteca în sosul din farfuria lui cu un deget, iar Mauri azvârlea cocoloașe de brânză pe fereastră cu furculița. De fiecare dată când mânerul de metal sărea înapoi pe masă, se auzea un clinchet.

Annette nu avea chef să mănânce. Foarte ușor, foarte încet, în fața ochilor ei începea să ningă. Avea certitudinea că era primăvară, însă fulgii de zăpadă coborau în spirală. Verdele vestei ei începuse să se decoloreze. Cercurile aurii ale veselei smălțuite au început să se stingă. În părul sârmos al unchiului și de-a lungul liniei gâtului mamei se formau puncte delicate, iar pe masă, în jurul olivierei cu ulei și piper, începuseră să se adune coline albe. „S-a făcut deja iarnă?”, a întrebat. Glasul ei venea de departe. Toți s-au întors spre ea. „Annette arată ca un țurțur”, a spus Mauri. „Vai, Doamne! Copilul arată îngrozitor!”, a exclamat unchiul Marcello. „Să chemăm din nou doctorul?” Annette nu a auzit pe nimeni spunând da sau nu. Albeața se întindea cu repeziciune și o înconjura. Acum îngheța, acum îi era prea cald. Brusc, a alunecat de pe scaun, în poala lui Mauri.

În noaptea aceea a avut vise elaborate, vii. Căuta cești și farfurioare prin ghețarii Alpilor. Apoi, din cer au început să cadă petale albe. Cădeau atât de multe, încât trebuia să tot urce printre ele și să-și întindă fața în sus ca să poată respira. Alerga. Stătea neclintită. Era înconjurată de flori uriașe cu ghimpi lungi, curbați. Acestea se mișcau spre ea. Pintenii lor o îmboldeau, de parcă ar fi fost împachetată strâns într-un buchet. Spinii îi pătrundeau în coaste, în față și în picioare. Și visele au continuat la fel, delirante și epuizante.

Vreme de trei zile, Annette nu a coborât din pat. Viscolul optic a continuat. Tremura sub pături și păturile alunecau pe podea. Au vizitat-o Sfânta Ecaterina de Sienna și Sfântul Cosmos, cu stetoscopul lui. Aceștia s-au sfătuit în limba latină. Au dansat tango, la fel ca părinții ei în fotografie. Mama i-a adus supă, a ridicat-o pe pernă, încurajând-o să bea. „Mamă, sunt în aranjamentele tale”, a murmurat ea, „cu trandafiri. Să nu mă vinzi la piață. Signor Giorgio vede.” În vocea mamei se citea perplexitatea. „Ce e cu aiurelile astea? Vai! E scandalos. Când se vor hotărî să înceapă vaccinarea? Te rog, Annette. Încearcă să nu mai verși pe tine. Trebuie să mănânci.”

Unchiul Marcello a adus un buchet de caprifoii și l-a prins de o grindă de deasupra patului ei. Parfumul delicat și dulce al florilor de un galben pal a umplut încăperea, iar somnul ei s-a mai liniștit. Unchiul a stat cu ea și a ținut-o de mână. I-a sărutat încheietura. Când și-a întins cealaltă mână spre el, a simțit părul lucios al lui Mauri odihnindu-se pe pat, dar și lobul plinuț al urechii lui.

În dimineața celei de-a patra zile, Annette s-a trezit. Cămașa de noapte era boțită și umedă în dreptul stomacului, însă furtuna stârnită în capul ei se potolise. Încăperea era minunat de nemișcată. A întins mâna după ochelari și i-a pus la ochi. A clipit și a clipit din nou. S-a frecat la ochi. Dar nu avea ce să vadă.

Dottor Florio a confirmat daunele. S-a așezat pe marginea patului și a trimis raze de lumină roșie prin tunelul ochilor Annettei, apoi a suflat aer peste corneea cu o pereche de foale medicale. A apăsat delicat cu vârful degetului pe suprafețele opace. „Îmi pare rău”, a spus el. „Nervii au murit.” Annette a auzit-o pe mama ei înecându-se de plâns. „Ai fost o fată foarte curajoasă, Annette”, a continuat doctorul, „foarte curajoasă. Și știam la ce să ne așteptăm, nu? Am fost pregătiți cu toții.” Mama ei a început să plângă. „Dar nu se poate face o operație pentru refacerea nervilor? Ce fel de viață va duce?” În glasul ei se citea spaima, același ton ascuțit de teamă care apărea ori de câte ori vorbea de incidentul tragic din grădină.

Annette a întins mâna și a găsit pliul rochiei lungi de doliu. A dus-o la nas și a inspirat mirosul mamei, parfumul de nailon greu și de trandafir. „Se va adapta”, a spus doctorul, „dar va fi o viață care să

merite trăită.” Tonul nu era tăios, însă cuvintele se rostogoleau stângaci pe limbă, ca și cum aceasta nu ar fi avut suficient spațiu între dinți ca să se miște. „Doar nu suntem în Evul Mediu. Există alfabetul Braille. Există o instituție în oraș – foarte respectată – o școală specială. Vă pot da numele ei. Recomandarea mea este însă să încercați să trăiți normal, ca înainte. Annette se va descurca mai bine într-un loc familiar. Voi vorbi eu cu Signora Russo. La urma urmelor, nu există motive ca această situație să nu poată fi depășită. Văm persevera, nu-i așa?”

Dacă își imaginase o groază întunecată ca smoala, ca și cum s-ar fi rătăcit în minele de marmură din Massa, ori ar fi rămas captivă în tunelurile Metropolitana³⁴, dacă își închipuise că orbirea ei va semăna cu vopseaua întunecată, crăpată, a picturii înfățișând *Coborârea de pe cruce*, de la San Lorenzo, atunci lucrurile nu au fost așa. După ce a rămas singură, Annette s-a ridicat din pat și s-a legănat nesigură un moment, apoi și-a găsit echilibrul. S-a îndreptat și-a întins brațele în lături. Încă resimțea slăbiciunea provocată de fierbințeală și avea un gust sărat în gură, însă mintea îi era limpede. Nu-i era nici prea cald, nici prea frig, îi era doar puțin foame. A îngenunchat pe podea. A rostit o scurtă rugăciune către Sfântul Francisc. Deși ochii îi erau orbi, într-un compartiment al minții încă mai vedea. Își putea imaginea încăperea așa cum fusese înainte de boală; comoda acoperită de pânza cusută cu mărgele, lavoarul, grinda joasă a tavanului, de care unchiul Marcello atârname buchetul de caprifoi. Și-a imaginat pantofii, aranjați în ordine, unul lângă celălalt, cu șiretul vârât în deschizăturile de piele și, pe pervaz, ghiveciul cu crăițe, care se iveau de sub glugile lor verzi.

A explorat dormitorul cu palmele. Totul părea la fel ca înainte – plăcile reci ale sobei de teracotă, nervurile verticale ale picioarelor mesei. A simțit mirosul pe care îl lăsase boala pe cearșafuri, lâna hainelor ei din dulap și lutul ars al vasului pentru plante. A lovit cu palma sub pat, iar lovitura a răsunat ca într-o peșteră, și din ea a apărut o formă, care era forma spațiului de sub pat. S-a gândit la liliicii care chițăiau și se agitau noaptea, când păraseau hornurile. Așa vedeau ei cerul în amurg și acoperișurile acoperite cu olane, și copacii de pe bulevarde, s-a gândit ea. Încăperea cunoscută a crescut din nimic în fața ei, alcătuită din texturi și mirosuri, ecouri și goluri. Obiectele de aici au început să se prezinte din nou. „Bună, eu sunt scaunul pe care îți așezi fundul – fii atentă la așchia aceea din stânga.” „Bună dimineața, noi suntem micuțele granule de pin, din farfuriuța pentru săpun. Nu folosi prea mult, altfel o să facă prea multă spumă.” Cele două clopote de la San Lorenzo au răsunat din partea opusă a orașului, „Ave, Annette, Ave”. Și l-a imaginat pe părintele Mencaroni legănându-se agățat de frânghiile cu canafuri din turlă, pufăind din greu și făcând reverențe, prins între doi bemoli.

În următoarele zile s-a plimbat prin Castrabecco. Picioarele ei se mișcau mecanic pe trepte – ele știau deja distanța și palierul de la jumătatea treptelor, și înclinația, după numeroasele drumuri pe care le făcuse în sus și în jos. S-a lovit cu rotula destul de tare de suprafața de porțelan doar când s-a gândit prea mult la poziția căzii de baie față de chiuveță. Unchiul Marcello a opărit câteva flori de piciorul-cocoșului într-un vas și le-a amestecat cu vaselină, apoi a oblojit vânătaia cu unguentul obținut. „Doar o perioadă de adaptare”, a spus el. În camera răcoroasă din spatele casei și-a pus un clește la nas și a făcut un inventar, pipăind cu delicatețe caliciile și sepalele florilor pe care unchiul Marcello le adusese din grădină, până când le-a identificat pe toate. Înăuntrul lor, nodurile ondulate ale petalelor nedesfăcute. Mauri a hotărât că ar fi util să îi dea diverse lucruri pe care să le țină în mână și s-a arătat încântat de exclamațiile și de modul în care le ghicea. O mână de nisip. Un bulgăre de lut. Un balon de săpun suflat dintr-o țeavă, pocnind pe degetul ei întins și stropind-o apoi pe obraz. O broscuță prinsă în curte, palpitând și gâdilând-o în pumnul închis. O pasăre moartă, fără pene pe o parte. Un cârnat crud, rece. Un cârnat pe jumătate prăjit, cald. Limba lui în locul unui melc.

Curând după aceea s-a luat hotărârea că nu mai trebuia să mai meargă la școală. S-a decis în bucătărie, între mama și unchiul Marcello, într-o seară, târziu, la o sticlă de vin santo, cu niște cașcaval foarte sărat. Vreme de două săptămâni, Annette fusese dusă și adusă de la școală de mama ei, lucru nu tocmai obișnuit, dar care i-a făcut plăcere Annettei. Se zgâria mereu pe picioare și își murdărea șortul.

Într-o scrisoare pe care le-o trimisese acasă, Signora Russo explicase că, în două rânduri, se tulburase liniștea în clasă – nu era un motiv serios de alarmă, dar Annette deranjase ora fără să vrea. Era ceva nevinovat, scria Signora Russo, și era sigură că totul se va rezolva. În conformitate cu regulile școlii, totuși, era obligată să îi anunțe pe părinți.

În acea după-amiază, pe Annette a durut-o puțin stomacul, iar apoi a descoperit că are lenjeria umedă. Spunându-i mamei că, după părerea ei, s-ar putea să se îmbolnăvească din nou, a fost luată la întrebări despre proveniența petei de sânge. Faptul că era sânge a șocat-o pe Annette; nu se rănise în părțile intime. „Cum s-a întâmplat asta?”, s-a răstit la ea mama. „Ai lăsat pe cineva să-ți facă ceva?” A prins-o strâns de umeri pe fiica ei. „Spune-mi!” Annette era mută. Avusese o zi obișnuită; din câte își aducea aminte, nu comisese vreo crimă și nici nu o atacase nimeni. După panica inițială, sarcina de a-i mărturisi că toate fetele devin mirese lunare ale lui Hristos a căzut pe umerii Rosariei Tambroni. Femeile trebuie să țină minte calendarul și să se pregătească, a mai zis ea. Annette a primit o centură și tampoane de vată, iar mama ei, după multe cazne, i-a explicat cum să le folosească.

Iar în acea seară, în bucătărie, a avut loc o discuție delicată. „Florio se înșală”, i-a spus mama unchiului. „Va fi prea greu să continuăm ca până acum. N-o să mai avem nici urmă de demnitate. Totul a devenit foarte public.” „E vorba de ceilalți?”, a întrebat Marcello. „Pun întrebări indiscrete? Sunt bârfe. Probabil că vor să te tragă de limbă despre știi tu cine. Vor să le plângi pe umăr.” A urmat o pauză lungă. „Nu. Dar lucrurile s-au complicat. Annette a crescut.” Încă o pauză, apoi un țipăt de disperare. „Vai, ce ridicol! Doar are o vârstă! Înțelegi, Marcello?” Unchiul Marcello a suspinat. „A, a fost binecuvântată devreme.” Apoi a umplut paharele, în vreme ce Rosaria și-a recăpătat stăpânirea de sine. „În orice caz, sunt de părere că trebuie s-o protejăm, astfel încât totul să fie clar și ușor de rezolvat. Este în primejdie. E vulnerabilă. Cred că este de datoria noastră. O mamă știe ce este cel mai bine pentru copiii ei.”

Marcello a suspinat. „Bine. Dacă asta vrei, atunci nu va mai merge la școală.” S-a auzit clinchetul paharelor ciocnite, semn că se ajunsese la o înțelegere. „Poate că ai dreptate, Rosa. Are vârsta perfectă. Trebuie să-i păstrăm vitalitatea înainte de a avea șansa să se ofilească.”

Criza în oglindă

După ce te-ai ocupat de apartamentul lui Danny și ai supravegheat operațiunea de curățare a curții din spate, ai petrecut câteva zile cu părinții tăi. Era luna martie. A mai fost și o ninsoare târzie, iar pe câmp, cu cordoanele ombilicale atârându-le sub pânțele, primii miei, nesiguri pe picioare, au început să se legene pe lângă mamele lor. Ai umblat prin mlaștinile albe, tulburând turba cu pașii tăi. La fermă, ați mâncat toți trei supă la prânz și la cină. Mama ta a tăiat legume, a spumuit zeama, și-a făcut de lucru. Seara, tatăl tău a băut vârtos și i-a plâns în brațe.

Săptămâna următoare te-ai întors în oraș. Nathan s-a purtat cu grijă, dând televizorul mai încet, vorbind în șoaptă, ridicându-se și așezându-se cu grație de dansator. Te-ai simțit de parcă ar fi captușit pereții casei cu material izolator. Ai observat că pe frigider a prins o carte de vizită cu numărul de telefon al unui grup local de sprijin, de parcă și-ar fi imaginat că ți-ai dori să te întâlnești cu ei marțea și sâmbăta seara, ca să te plângi, iar apoi să socializezi la o ceașcă de ceai slab. Noaptea te-ai visat la circ, ai visat un bărbat în flăcări, mergând pe bicicletă pe un drum întunecat. Ai auzit o voce: *Ia-ți rămas-bun de la Danny, scumpo, el îți face semn*. Când te-ai trezit, te-ai simțit netrezită încă, de parcă te-ai fi aflat în alt vis.

Ai încercat să revii la normal sau măcar la o aparență de normalitate. Te-ai străduit să îți reiei viața în primire. Ai înotat voinicește împotriva curentului puternic ce voia să te ducă în altă parte. Te-ai ridicat, te-ai îmbrăcat, ai plecat la slujbă. Ai mâncat, ai vorbit, ai participat, dar o parte din tine dispăruse. Măinile care turnau lapte din sticlă nu mai erau ale tale. Le simțeai amorțite, iar când sticla ți-a scăpat din mână, s-a spart pe podeaua bucătăriei și te-a tăiat pe picioare, dar picăturile roșii ți s-au părut lipsite de importanță. Acel sentiment al existenței zilnice, cheful de viață, pe care l-ai socotit întotdeauna firesc, nu mai exista. Corpul tău își vedea de treabă, însă nu mai erai forța propulsoare. Încă erai în viață. Dar Danny, nu. Nu avea sens. Știai că trebuia să te aștepti la beznă, desigur – urmările sumbre scădeau intensitatea luminii lumii, a culorii și a muzicii ei. Știai că după tragedie vine tristețea, adaptarea spirituală. Văzuseși asta la familia lui Nicki, în cenușiul obrazilor lor, în deciziile lor chinuite, în faptul că nu reușeau nicidecum să îi îngăduie să dispară, ori să găsească altceva de o importanță comparabilă. Erau captivi într-o lungă elegie.

Curentul era atât de puternic. Ai vrut să te lași dusă de el. Voiai să nu lupți împotriva lui. Danny te lăsase în urmă. El se dusese undeva, în adâncuri, unde aerul și subzistența sunt irelevante. Cadavrul lui era în pământul proaspăt, umbrit de tise, din cimitir, dar tu știai că nu acesta era locul lui. El era undeva departe, într-un spațiu dens și tăcut, simțeai asta. Atracția, biletul lui, disoluția trupului tău: toate te invitau să îl urmezi. Și pentru că l-ai iubit, pentru că l-ai iubit mereu, te-ai dus. Ai pornit într-un plonjon spre adâncuri. Ți-ai ținut răsuflarea, ți-ai întins brațele și ai dat puternic din picioare către fratele tău.

Stăteai întinsă în pat, cu spatele la Nathan și cu capul întors către câmpie, și te gândeai la rugul imaginar. Danny, cu pielea-fluviu evaporându-se și cu capul din fum. Danny, cu gura și ochii amintind de gurile coșurilor de fum. Te-ai întrebat cum ar mirosi carnea lui arsă. Ca un abator, probabil, cu accente de blană și de intestine, și de conținut intestinal, dar nu înspăimântător, nu greșos. Aproape pașnic. Nathan și-a lăsat mâna pe umărul tău și te-a întors cu blândețe spre el. *Hei, nu poți dormi? Vrei să-ți citesc ceva? Hai, iubito*. După ce el a ațipit, te-ai ridicat din pat și ai pornit televizorul. Ai trecut de pe un canal pe altul, căutând scene de violență, traumatizante și orori de miez de noapte.

La galerie, Angela și Tom au fost atenți cu tine. Ți-au oferit spațiu să jalești, spațiul pentru a sălășlui în această stare ciudată, de detașare. Când ți-au vorbit, întrebându-te dacă ai dori o cafea sau un sendviș, cuvintele au ajuns la tine înăbușite și cu ecou, ca și cum ar fi fost rostite sub apă. Ai răspuns prin gesturi minime. Clătinând din cap. Încuviințând. Nu aveai mare lucru de făcut la serviciu. O expoziție de artă

populară modernă mai avea de stat câteva săptămâni în galerie – o serie de gravuri înfățișând iarmaroace, obiecte pictate, lucruri din lemn și ouă pictate. Te-ai așezat la pupitrul greu, căptușit cu piele, pregătind hârtiile pentru viitoarea expoziție europeană, organizând încăperile și însăilând textele pentru etichete. *Păpușa, o replică în mărime naturală a iubitei lui, Alma, a fost distrusă de artist după ce s-a dovedit a fi un substitut dezamăgitor. Bucla de păr, despre care se presupune că ar fi fost salvată de...* Ai tastat cuvintele, însă mintea ta era în altă parte.

Când s-a făcut liniște în galerie, ai luat cartea de telefoane din sertar și ai frunzărit prin paginile ei pergamentoase. Ai găsit șaptesprezece firme de pompe funebre în zonă. Unul câte unul, ai format numerele, le-ai spus despre Danny și le-ai cerut ajutorul. În vocile lor se simțea mila rece, elegantă. Ți-ai imaginat pereți din epoca Restaurației văruiți în albastru, ca aceia ai salonului de pompe funebre unde tu și părinții tăi făcuserăți aranjamentele privind înmormântarea lui Danny, în urmă cu două săptămâni. Te-au întrebat ce preferințe ai avea – ardere, înhumare, un mormânt în curtea casei – și s-au confruntat cu tăcerea ta. Întrebările au fost repetate cu amabilitate. Oamenii ți-au propus să le dai numărul, ca să te sune ei mai târziu, într-un moment mai potrivit, când te vei fi simțit mai bine. Și tot nu le-ai răspuns. Nu-ți puteau oferi ceea ce doreai. Voiai să-i cunoști starea, care era sentimentul și gustul, cum era să fii părăsit. Nu le puteai explica acelor oameni că în cunoaștere exista tovarășie. Că prin cunoaștere puteai să-l găsești pe Danny, adormit undeva, prin imensitatea cafenie. Cum tu nu le dădeai răspunsurile cuvenite, ei închideau politicos. Ai apelat atunci la locul unde sunt lansate și unde se primesc răspunsuri la toate cererile depravate ale civililor: Internetul.

Ai așteptat până când Angela și Tom au plecat acasă. *Chiar nu te deranjează să încui?* o întrebase Angela. *Te rog să nu te simți obligată să lucrezi până târziu. Avem totul sub control.* I-ai spus că nu era nici o problemă. Și-a tras haina pe ea, a zâmbit. *Ei, atunci plecăm să luăm copilul.* Tom a mai zăbovit un moment lângă ușa din față. *Mi-a plăcut foarte mult,* a spus el. Ușa de la Borwood House s-a închis, iar tu ai încuiat-o în urma lor. Ai pornit laptopul, ai intrat pe un motor de căutare și ai tastat câteva cuvinte-cheie. Ți-au apărut mii de linkuri. Ai intrat la întâmplare, fără să știi la ce te puteai aștepta. La câteva secunde după aceea, Lumea de Dincolo ți s-a deschis și ai traversat Styxul.

Titlurile erau înfiorătoare și captivante. În spatele ușilor intens pixelate existau toate fațetele pierderii și ale dorului, orice și-ar imaginat muritorii. Apăreau mărturii despre ceea ce însemna să mori și să fii readus înapoi, despre sexul cu îngeri. *Întâi, mi-a tras-o cu vârful aripii. Când au orgasm, au ochii ca un foc negru.* Existau muzee ale holocaustului, catacombe doldora de tigve, croitori pentru morți și fetișuri. Găseai colecționari de certificate de deces ale naziștilor și licitații de bijuterii recuperate după exhumări. Voyeurști în cimitire. Asiguratori pentru cancer. Vizionari. Necrofili, care voiau doar o ultimă îmbrățișare, un sărut de pe buzele lipite cu adeziv, o rochie ridicată. Există pornografie la autopsie. Pornografie cu autostrangulare. Pornografie cu donatori de transplant. Erau povești despre sinucideri în pereche, omoruri din dragoste, reconstituiri. Te-ai uitat la un filmuleț în care murea mama cuiva și la un clip cu imagini neclare ale unui bărbat care se urca pe un cadavru cu pielea palidă, aflat pe o masă de autopsie. Când pelvisul lui a început să se miște, cel care filma a spus: *Da, da, așa îmi place.* Nu aveai de unde să știi dacă nu cumva totul era regizat. Filmul s-a oprit o secundă mai apoi și a apărut un mesaj prin care ți se cereau detaliile de plată. La fiecare clic nu găseai decât moarte și sex, sex și moarte, mână în mână, mereu și mereu, într-o împerechere frumoasă, îngrozitoare.

Nu te puteai opri. Ai rămas până târziu în noapte, fără să te miști din scaun și ignorând bâzâitul telefonului, având în față ecranul aprins.

Când ai plecat de la galerie, se făcuse ora două dimineața. Ai activat alarma și ai încuiat ușa. Câmpia era întunecată, cu excepția șirului portocaliu de lumini stradale întins de-a lungul aleii centrale. Bateria telefonului tău se descărcase – de aceea nu ai putut răspunde apelurilor lui Nathan și nici nu l-ai putut ruga să vină să te ia. Nu voiai să te întorci la galerie ca să chemi un taxi. Era frig – frontul de aer rece care adusese ninsori în nord se mutase în sud – și răsuflarea ta scotea aburi în aerul nopții. În apropierea

unor magazine s-a auzit o portieră trântită și cineva a strigat. Din depărtare, zumzăitul grav al orașului; trafic în mișcare, avioane prin aer.

Ai traversat strada și ai pornit spre casă. Tot ce văzuseși online a început să ți se deruleze în minte – imagini, povești. Măști mortuare. Decapitarea în direct a unor prizonieri. Portretele victoriene ale iubiților decedați, cu ghetete ale căror șireturi erau bine strânse, cu părul pieptănat și lipit de țeastă, și nasturii încheiați până la gât. Victimele lui Jack Spintecătorul: tăieturi negre de-a curmezișul gâtului, cusături întunecate de-a lungul torsului, cavități negre în abdomen. *Mai degrabă lucrare a diavolului decât a unui om.* Ai început să traversezi câmpia. Știai că făceai o prostie, că era primejdios, dar nu conta, nu era important. După câteva sute de metri, izvorul de lumină portocalie s-a făcut mai mic și a fost înghițit de spațiul întunecat. Ai ieșit de pe cărare și ai luat-o prin iarbă. Solul sticlea de brumă. Nu purtai ciorapi și iarba te gădila la picioare. Te-ai auzit respirând, ai auzit foșnetul pantofilor tăi. Când lumina orașului a început să se estompeze, te-ai oprit și ai rămas nemișcată. Era umezeală și frig, dar ai stat acolo multă vreme, până când ți-ai dat seama ce anume voiai să vezi, ce nu văzuseși încă.

Danny. Silueta lungă, simetrică a lui Danny nu putuse fi expusă după ce murise. Nu a putut fi aranjată frumos pe vreascurile unui rug, sub strălucirea amară a lui Orion. Nu mai putea fi arătat niciodată. Nu aveai să mai vezi niciodată ultima ta reflectare în el, nu vei mai putea să-l ții de mână sau să-l săruți pe frunte. Semnele cunoscute – cicatricea de pe bărbie, cicatricea de pe picior, alunițele, unghiile mâncate – dispăruseră, șterse de pneurile camionului, tocate între osii. Era răvășită. Era bucăți și frânturi. Era anihilat, și ofițerii de poliție nu au avut altă soluție decât să-i adune părțile trupesti dintre spițele motocicletei, să pună mai apoi bucățile însângerate în saci sigilați – o mână, scalpul –, după care asfaltul a fost spălat cu furtunul. Tatăl tău a fost informat că nu era recomandabilă identificarea cadavrului, nu, că era imposibilă, de aceea s-a făcut după lanțul de la gât și după inel, după molari și după portofelul mereu gol. Sicriul lui Danny a fost închis; era spațios, o iluzie optică plină de compasiune, deși nu avea cum să fie plin.

E momentul să fii sincer. Plămâni încep să mă lase. Funcționează doar la jumătate din capacitate și mă condamnă să stau în casă mai tot timpul. Am pierdut două săptămâni de lecții. Urcatul dealului a devenit un lucru dificil, iar respirația mea este chinută, de parcă aerul mi-ar face rău. Chiparoșii de la capătul drumului par mai departe ca niciodată. Voi fi trist că nu-i voi mai putea vizita. Îmi place să-i văd luminoși la sfârșitul serii, de parcă ar fi încărcăți de un elixir verde, sau să le urmăresc ramurile vibrând în ploaia torențială, cu frunzele fierbând furioase în vânt. Acum, tot ce pot face este să îi salut de la fereastră.

Deși am zile în care mă simt plin de energie și de optimism, și opusul este deseori o realitate. E păcat că am parte de apariții sporadice la școală și nu este cinstit față de copii, dar, dacă nu pot vorbi din cauza ruginii care îmi sufocă inima, ce rost ar avea prezența mea printre ei? Dacă voi continua să absentez, fără îndoială că directoarea îi va aduce pe copii până aici, într-un șir ordonat, ca niște capre cu clopoțel la gât, atât este de fanatică.

Câte lucruri îți interzice bătrânețea! Până și efortul de a mă apleca să iau cheia de pe podea, unde a scăpat-o Theresa, îmi cere acum o tărie de spartan! Să scot valiza din piele, în care se află amintiri și fotografii, de după draperie este o misiune aproape imposibilă. Simt o presiune puternică în piept atunci când stau în picioare, ca și cum aș fi fost strivit pe fundul unei vechi prese pentru struguri. Se întâmplă ca Theresa să mă găsească îndoit de mijloc în fotoliu, după ce mă întorc dintr-o scurtă plimbare, și atunci urmează o predică. Mai nou, s-a apucat să decupeze avertismentele referitoare la pericolul pentru sănătate de pe pachetele goale de țigări și le așază, ca pe niște cupoane, într-o mică stivă. Oare pe ce speră să le schimbe?

Am avut discuții cu doctorul despre obiceiul meu indecent de a fuma. Știe că am o mare toleranță față de țigări. Însă el preferă pipa și nu poate fi prea sever în astfel de chestiuni, de teamă că ar trebui să renunțe și el la propriul obicei. Pe de altă parte, amândoi am respirat aerul plin de moloz al orașelor noastre distruse. Și el, îmbrăcat în uniformă verde de chirurg, își drege mereu glasul și își aduce aminte de praful întunecat al turnurilor și logiilor. Suferim amândoi de multă vreme de emfizem, iar când vorbim, expirăm trecutul. Istoria face din noi muritori. Florio este îngrijorat. Așteptăm rezultatele radiografiei și am promis că mă voi odihni. Mi-am montat ceasul de buzunar din alamă pe peretele din atelier și voi încerca să fumez mai rar, mai ales noaptea.

Mă intrigă tubul catodic cu raze X. Se pare că nu există limite pentru curiozitatea umană. Procedura este extrem de ciudată: nu am simțit nimic, dar asistentele au primit instrucțiuni să părăsească încăperea, iar tehnicianul purta un scut greu din plumb, pentru a-l feri de radiații. Un asemenea lucru reprezintă o intruziune dintre cele mai temerare; e un miracol al științei. Ori poate e, pur și simplu, un miracol prin care se dezvăluie structura noastră divină. Dispozitivul se folosește acum și pentru investigarea tablourilor, nu doar a oamenilor. Pentru că a evidenția ce a fost rupt și redistribuit într-o compoziție înseamnă a scoate la iveală slăbiciunea unui artist. Lacul vărsat și tușa tremurată, sfântul pierdut și terenul fantomatic, neregulat. Toate acele erori și ajustări ce se făceau în atelierele trecutului. Și în noi – cioburi, fracturi și tumori, defecte apărute în alcătuirea noastră excepțională. Adevărul a început să fie variat, chiar dacă este etern lipit de substanță. Filosofii au știut mereu asta.

Sunt impresionat de posibilitatea existenței unor astfel de revelații în ceea ce privește cunoașterea și educația, însă, mărturisesc, mă îngrozește analizarea propriului meu interior și mă tem de dovezi. Ce alte secrete vor descoperi în afară de gudron depus pe plămâni? O inimă apăsată de o tristețe istorică, poate. Fața albăstruie și moale a Dinei, ca o copie cianotică; numeroasele straturi de vinovăție și pacea prost reparată.

În timpul bombardamentelor Aliatilor, am văzut cum arhitectura noastră industrială s-a transformat în cioburi și relicve. Papa a negociat în numele orașului Sfântului Francisc și al altora, unde s-a considerat că se află bogăția Italiei, însă Bologna nu a avut noroc. Toate orașele din nord au devenit ținta raidurilor. La vremea aceea, simțeam că nu pot reda nici un obiect produs de mâna omului. În schimb, mi-am îndreptat atenția asupra obiectelor mării. Picturile acelei epoci erau mici ca dimensiuni. Pretutindeni în jur domnea distrugerea, iar eu pictam scoicile pe care le păstrasem de când eram copil. În naturile moarte ele roșesc, de parcă ar fi alcătuite din ceva mai mult decât calciu, de parcă ar fi mai mult decât calciu, de parcă ar fi mai mult decât niște nevertebrate și semănând mai mult cu textura urechii umane. Erau și trupuri în moloz. Câteodată era posibil să țin într-o singură mână o mamă cu fiica ei, preotul și biserica în care se rugaseră cu toții. Mulți au fost martori la acest travesti intim în timpul operațiunilor de salvare.

După război și după pierderea Dinei, m-am mutat în sud, vechiul cămin al familiei mele. „Du-mă acasă”, a strigat poetul spaniol către ocean. „Du-mă acasă, pentru că m-am săturat de războaie.”

Picturile cu scoici alcătuiesc o serie. Nu au fost scoase din atelier de germanii care, în retragerea lor spre nord, ne-au jefuit casele, cu toate că unele peisaje și naturi moarte au fost luate și nu am reușit să le mai recuperez. Nu știu unde se află; nici măcar Antonio nu le poate da de urmă. Picturile despre război sunt în posesia Vaticanului și a unui colecționar din New York. Seria este cunoscută sub numele de *Scoicile luptătoare*.

* * *

Săptămâna asta, Antonio mi-a trimis o selecție frumoasă de ziare și cataloage. După vizita la doctor, am și vorbit cu el de la telefonul spitalului și dorește să mă viziteze imediat ce vom ști mai multe. Știu că este îngrijorat. În biletul pe care mi l-a trimis, ca întotdeauna, se interesează de starea mea de sănătate și mă întreabă dacă doresc ceva care să-mi facă viața mai bună. Face comentarii asupra unor articole – forțele comerciale al Europei nu mai sunt aceleași, observă el. Nu puteam spera să am un fiu mai atent, dacă ar fi fost să am unul. Deseori, pachetele trimise de Antonio amenință să se desfacă și să-și împrăștie conținutul, pentru că sunt dolidora de tăieturi din ziare și de articole despre care el crede că m-ar interesa. Îmi trimite exemplare din *Paris Review* și *The Nation*. Dar și periodice din Londra și reviste cu benzi desenate, care mă distrează. Știrile din străinătate sunt tulburătoare. Criticii de artă Krauss și Hughes au preluat argumentele lui Rosenberg și Canaday. Expresionismul abstract dezbină adânc în continuare. Nu sunt de acord cu teoriile potrivit cărora, în aceste pânze uriașe, haosul și aroganța sunt motivele centrale. Ideea de producție subconștientă mă atrage. Intuiția rămâne un mare mister. Cu toate acestea, obiecțiile par a se referi mai mult la notorietate, la moda artiștilor, la restaurantele unde mănâncă și cu cine se întâlnesc. De la obscuritate la notorietate, în mai puțin de un an – ne aflăm în era celebrităților. Artistul este ca o stea de cinema.

La Londra se deschide o nouă expoziție. O pictură pe care am donat-o acum câțiva ani a fost plasată printre forțele opuse ale Americii de Nord. Creează senzație. A fost realizată special pentru a polariza părerile, dar nu mă deranjează asta. De fapt, cred că este de multe ori necesar pentru custozii să provoace astfel de discuții. Firește, există două opinii referitoare la picturile mele. Prima: este vorba de o chestie minoră și înrâncenată, care merită cu atât mai mult să fie văzută, deoarece este contaminată de compoziții isterice. Este Italia contemporană. A doua: deși din punct de vedere formal arată pricepere, pictura este defunctă. Precum Cefeu – constelația moartă – nu include nici o stea luminoasă. Italia este reprezentată de un cosmos nostalgic, redundant. Și continuă tot așa.

În scrisoarea lui, Antonio insistă să-mi instalez un telefon la Serra Partucci, ca să poată sta de vorbă cu mine mai ușor. A mai insistat asupra acestei chestiuni de multe ori până acum. Ești liber să discuți personal cu inginerii de la municipalitate, i-am zis, ca să-i întrebi dacă schelele lor pot ajunge până la casa mea. Și, dacă tot ajung acolo, poate își vor umple buzunarele salopetelor cu pietre de pe Lună.

Dacă mă gândesc mai bine, tare mult aş vrea să fumez. De cincizeci de ani, obiceiul meu a fost să fumez afară după cină şi să contemlu peisajul. Încerc să-mi țin mâna dreaptă ocupată scriind, dar vreau tutun. Ceasul de buzunar ticăie pe perete şi înrăutăţeşte situaţia. Mă trezesc, în cele din urmă, că nu scriu nimic important. Însă trebuie să încerc să mă țin de cuvânt. Mâine, când va veni, Theresa va observa chiştoacele aruncate şi îi va spune lui Florio. Sunt prea bătrân ca să mă apuc să mă ascund ca un şcolar!

Noaptea, versantul muntelui aparţine altora. Mă simt ca un oaspete căruia i se face o onoare. Copacii sunt plini de zgomot şi de mişcare, de insecte care se foiesc şi de curgerea lentă a sevei pe sub coajă. Benicio încerca mereu să ne oficializeze statutul la această oră, patrulând pe deal în amurg, scurmând la baza copacilor şi săpând printre rădăcini. Câinii îşi revendică mai simplu pământul decât o facem noi. Câteodată, lătratul lui mă trezea din scaunul în care citeam, dar fără să mă sperie, şi adormeam la loc şi visam pisici pe alei lăturalnice şi pe zidurile monumentelor noastre în ruină. Benicio era un emisar nocturn al mesajelor lipsite de importanţă. Alteori, stătea întins la picioarele mele, iar neliniştea nopţii se instala. Trebuia să fiu atent când îmi întindeam picioarele ca să nu-l lovesc peste picioarele din spate, pe care şi le păzea întotdeauna foarte grijuliu. Theresa nu vine după amurg. Bicicleta ei nu are far pe ghidon.

Nebunul de pe deal

Probabil că, la ora asta, iau cina. Stau lângă foc și discută despre ce ar putea face el la ora asta, speculând asupra neseriozității lui. Susan, nemulțumită: „E la bodegă.” Danny: „Poate l-au răpit extratereștrii. Bip-bip-bip.” Lydia, tăcută și zâmbind. Sau poate că sunt în pat, la căldurică, stau comod, iar el reprezintă doar o absență, o gaură în țesătura casei. Între timp însă, el este aici, ud leoarcă, nemâncat și nefericit ca dracu’. Stomacul îi ghiorțăie, iar un râgâit acru își croiește drum pe esofag. Foame. Sigur au mâncat deja de seară. Oare ce au avut la cină? A zis ceva Lydia azi-dimineață? Plăcintă cu pește. A, da, plăcintă cu pește. Cu morcov și mazăre, și unt. Ar fi în stare să dea gata o porție mare. Cu cartofi rumeniți și crocanți pe deasupra, sos de mărar și umplutură de somon sau macrou. Ar fi în stare să mănânce și bolovanul pe care s-a pișat în urmă cu câteva ore, aplecat peste movilă, gemând și grohăind ca un animal în staul.

Deși probabil că ploaia trebuie să fi spălat deja pietroiul.

Ploaia s-a oprit, dar nu de tot. Fundul râpei clipocește și susură, ca albia unui râu, departe sub el. Aude cum natura își continuă liniștită existența, își vede de treaba ei, indiferentă la prizonieratul lui jalnic. Este flămând și însetat – apa de ploaie pe care a sorbit-o din palme nu a fost suficientă ca să îi umezească gâtulejul, iar limacșii pe care îi simte urcând pe laturile bolovanilor nu sunt îndeajuns de apetisanți ca să se gândească să-i mănânce. Cel puțin deocamdată. Hainele s-au lipit pe el: când trage de cămașă, îl plescăie pe piele. S-a încălzit cât a putut, cu brațele ținute lipite de corp, însă căldura continuă să se piardă în aspiratorul uriaș al nopții. Simte cum frigul i se insinuează în carne. Și în picior. Ei, bine, asta-i lucrul cel mai îngrijorător. Nu-l mai simte deloc – nici măcar când se concentrează asupra aceluși loc, străduindu-se să localizeze rana. Nu simte nimic. Nici măcar urma unei leziuni înțepătoare sau a unui contur umflat. Nici măcar nervul cel din urmă care să protesteze. Durerea a dispărut.

Acesta nu e un semn bun. Cu siguranță, asta înseamnă o suferință medicală oribilă și ireversibilă, care nu poate fi rezolvată printr-o intervenție chirurgicală vasculară, prin grefe sau sârme și tije. Pierdere fantastică de sânge, necroză, cangrenă. Adio membru util și iubit – la fabrica de clei cu tine. Și dacă șobolanii au mirosit sângele și s-au strecurat de-a lungul șanțului ca să se bucure de această ofrandă generoasă? Cu dinții lor gălbui, ar putea să înceapă să roadă de la degete, infectându-l cu cine știe ce boală, și el nici nu-și va da seama. Asta e ridicol: după ce a tot cerșit, după ce s-a târguit cu Dumnezeu (nu mai este agnostic și nici ateu) și după ce a oferit ani din viață numai ca durerea să înceteze, acum, după ce ea a dispărut, o vrea înapoi, o absurditate. Ducă-se dracului morfina. Ducă-se dracului analgezicele minunate. Ducă-se dracului alinarea. Vrea să simtă durere pe săturate, o reiterare a semnelor lui vitale, chiar dacă asta înseamnă să-și reteze limba cu dinții și să urle iarăși spre orizont. Măcar ar putea să numească asta afirmație. Măcar ar putea spune: eu sunt acest război.

Pentru că, dacă asta e totul? Dacă totul se va dezvălui acum? Cum ar fi ca totul să îi fie luat?

E un gând îngrozitor, gândul dispariției, al deznădejdiei, gândul de a se pierde pe sine, familia, ziua de mâine. Are senzația că se prăbușește prin imensitatea neagră de deasupra capului, răsucindu-se la nesfârșit, chiar în timp ce este captiv în acest loc, ținuit ca un fluture fragil, înfipt ca o sperietoare stupidă între rândurile de cartofi. Are senzația că frigul, umezeala, aerul imponderabil care îl cutreieră, crucificarea în piatră nu au sfârșit. Asta se cheamă soartă. Începe să respire superficial și precipitat. A, a venit epifania întunecată. Nu vrea cu nici un chip să se afle aici, aici, în acest loc înțepenit, nedrept, în acest trup invalid, îngrozitor, în această situație nenorocită. Nu vrea să fie acest om captiv în pustietate. Nu mai vrea să fie Peter. Peter. Numele este groaznic. Numele este temniță. Nu vrea să fie aici. „Nu vreau să fiu aici!”

Își prinde capul în mâini. Asta e. Asta înseamnă disperarea. Asta este esența amarnică, inalterabilă, a

situației. Nu poate face nimic. Nu are cale de scăpare. Nu are de ales. Este condamnat.

Râpa continuă să șopotească. Se aud și foșnete, ca cel de șobolani. Răcnește spre pământ. „Plecați!” Se uită cu atenție, dar nu are ce să vadă în întuneric. Ochiul nu pot distinge forma bolovanilor și nici culmea falezei. Nu pot detecta nici o mișcare, indiferent cât de neînsemnată, prin tunelurile de piatră, care să trădeze prezența celor care se hrănesc cu hoituri. Nu-și poate desluși nici mâinile, nici corpul sau acel membru blestemat. Probabil că nici nu se mai află acolo. Peter. Unde ești, Peter?

Acasă. În altă dimensiune, dacă nu ar fi venit astăzi aici, dacă nu ar fi hotărât să coboare până în fundul adâncii râpe Gelt, ori dacă ar fi ales altă cale de întoarcere, peste alți bolovani, acum s-ar afla acasă. Ar fi acolo unde ar trebui să fie. Cu ei.

Simte o oarecare ușurare când se gândește la asta. Casa cu pereții din lemn, plini de șoareci și de paie, căminul lui cald. Neamul, clanul lui. Ce-or fi pus la cale în absența lui? Chestiile obișnuite. Pesemne că Danny a ajuns acasă acoperit de iarbă și de noroi, spunând că s-a dat de-a rostogolul tot drumul din oraș până acasă și că dacă poate să mai facă o baie. A venit acasă pentru că și ea a venit acasă. Susan a aruncat probabil găleți întregi de apă peste el, în vreme ce Lydia a ovaționat, iar lui i-a făcut plăcere toată această atenție. Mare pișicher. Plăcinta aceea sigur a fost minunată, ca întotdeauna. Sigur au pus deoparte o bucată, pentru orice eventualitate, într-un colț din cuptor. Probabil că, după cină, au stat de vorbă, pe un ton mai scăzut decât atunci când este și el acolo, firește. Domnul Volum; Domnul Mai-Ia-un-Pahar-din-Băutura-Casei. S-au priceput întotdeauna să întrețină o conversație, familia lui. Nu au rămas niciodată blocați în fața unui platou cu carne de vită fiartă, timp în care ceasul de pe șemineu să ticăie, iar lemnul din foc să pocnească. Nu este o casă a torturilor și a pedepselor, o casă în care scrâșnetul tacâmurilor pe farfurii și clefăitul fălcilor celor de la masă sunt singurele sunete care se pot auzi în timpul mesei. Mai mereu există ceva interesant de discutat, o carte, o întâlnire, o știre. Și pot oricând să revină la subiectul lor comun. „Arta-harta”, așa îi spun copiii lui, imitându-le zâmbetele false, cu dinții lor de iezi.

Acum, în casă există la fel de multe fotografii de-ale lor câte sunt de-ale lui. Fotografii ale lui Susan. Câteva dintre studiile ei de început, pe care ea a încercat să le arunce, dar pe care le-a „salvat” de la gunoi. „Lucrările” lui Danny – acele îmbinări bizare de resturi metalice, pe care le-a conceput împreună cu un sudor, într-unul dintre numeroasele lui locuri de muncă, ce își vor găsi locul pe un scrin sau pe o masă, ori care stau legate pe șina draperiei sau pe undița de pescuit de lângă mama, astfel că lamele sclipitoare se rotesc precum o turbină după apocalipsă.

Lydia a făcut sigur baie, și are acum părul prins în creștetul capului, coafura aceea de damă dementă. Găsește mereu motiv să intre în baie când e ea acolo. „A, căutam chestia aceea pe care am lăsat-o, iubito... Oh, trebuie să fac un pipi mic...” Transparența. Nesăbuiță bolnavă de dragoste. A îmbătrânit, prin maternitate, prin vremea din nord și menopauză. Părul ei a început să-și mai piardă din strălucire, talia i s-a mai îngroșat nițel și i-au apărut mici noduri albastrii pe coapse, pe care i le arată uneori, încruntându-se. Pe el nu-l deranjează, nu îi vede defectele așa cum vede defectele pânzei. Părți din ea încă se regăsesc în compozițiile lui. Poate că o stâncă dintr-o baltă rămasă după reflux este modelată după fundul ei frumos. Ea e Lydia, femeia care poate ține tot cerul în echilibru pe nas. Ea este calmul, anticicloul, ochiul furtunii. Ce ar fi el fără ea?

O surprinde uneori urmărindu-i pe gemeni, când aceștia se ceartă sau se bat în glumă (acum au trecut de douăzeci de ani, dar apelează la aceleași jocuri și provocări), înțepându-se cu oscioare din macroul din plăcintă și tipând: „Wilse, spune-i și lui”, „Wilse, spune-i și ei.” O privire intrigată, neclară, pe fața ei. Se întreabă la ce se gândește, ce părere are despre cele două boabe într-o păstaie. Soția lui se pricepe să-și păstreze gândurile pentru ea. Nu se întâmplă des să emită judecăți și nici să se înflăcăreze. Nu e ca el: Domnul Gură-Bogată, Domnul Uite-ce-cred-eu-fir-aș-al-naibii! Și-a dat seama ce anume îi place din tablourile lui, analizând picturile pe care le-a ales pentru a le atârna în casă, dar și din puținele ei observații delicate despre claritate și profeție, despre peisaje pustiite de foștii locuitori, următoarea

epocă mezolitică. Îi plac oamenii lui, înzorzonați și cusuți, ca niște amoniți. A agățat picturile în ziua în care s-au mutat în casa dărăpănată, unde acoperișul își căsca gura la un capăt, iar ciorile lăsau să cadă bulgări de noroi, ca niște blesteme murdare asupra noilor ocupanți.

În casă nu există șiruri severe de munți. Acele picturi le-au adus bani buni din America și Canada și le-au complicat viața cu calcularea taxelor, iar asta le-a permis să repare aripa de nord-vest a casei. Acelea au fost picturile care le-au permis să călătorească, să vadă colecțiile multor galerii naționale din lume și, în cele din urmă, să stea șase luni în Italia. Călătoria aia a fost plăcută – au luat copiii de la școală, spre consternarea doamnei directoare Băț-în-Fund – și și-au petrecut timpul vizitând muzee, ca niște nobili victorienți. Roma: sărăcăcioasă și vandalizată, însă extraordinară, centrul în ruine al unui imperiu colosal. Veneția, cu buze verzui. Florența, unde dădeau peste capodopere la tot pasul. Perseu cu capul Meduzei. Biserica din Umbria, cu miile de plăci din faianță pe care erau pictate scene ale unor tragedii locale. Peter a făcut acele mici pelerinaje pe care și le dorise ani de zile. A ales câteva suvenire grozave (și o „descoperire” semnificativă, pe care, firește, nu a declarat-o la vamă). S-a vorbit de el la British Academy; intrase deja pe orbită, începând să impună respect și să vândă la prețuri mari.

Acum există parveniți cu bani și cu pretenții de alpiniști care îi colecționează cu fidelitate munții – brigada Rolex-Gore-tex, așa îi numește Lydia. Aceștia se deplasează până în nordul țării cu afaceri, nu doar ca să escaladeze piscurile din zonă, ci să-i găsească și micul atelier de creație, și, când îi trec pragul casei, îi spun că, dacă nu ar fi existat un anumit amănunt în compoziția cutare sau cutare, plasată la loc de cinste în biblioteca lor sau în biroul, sau în holul clădirii corporației, nu ar fi reușit să descopere un nou drum până la stâncile de pe culmea muntelui. „Grozav, atunci aş putea să cer preț dublu, pentru cartografiere”, spune el.

Mai bine să uite de plăcinta aia; ar fi în stare să omoare pentru un fum. Asta i-ar oferi o cale de scăpare din toată nebunia. Asta i-ar mai ușura starea de sictir existențial. Numai că punga cu iarbă a rămas în mașină. De ce nu o are în preajmă exact atunci când are nevoie de ea? De ce trebuie întotdeauna să se ducă să o ia din torpedo, de pe masa de bucătărie, de la fundul coșului de rufe? Senilitatea, probabil. Bine ai ajuns la ramolism, zaharisitule! Dacă ar trage măcar un fum, și-ar limpezi mintea și ar reuși să analizeze mai bine situația. Ar veni cu un plan care să-i salveze piciorul pe cale de dispariție, ar ajunge acasă, ori la spital. În schimb, el stă aici, sub norii de ploaie, visând la un miracol care produce fum. Se epuizează cu nihilismul și își irosește energia cu rozătoare imaginare.

Ce oră e? Trebuie să fie târziu. După miezul nopții. După crize cardiace și cancere. După iubire și iubite pierdute, după ce s-a născut. Neville Caldicutt se va scula peste câteva ore, va azvârli câteva frunze de ceai în ceainic, va face arcurile dormezei să scârțâie. „Continuă să citești, Petie. Și continuă să muncești. Afară te așteaptă lumea.” Există o lume. Dar e obosit. E epuizat. Și întunericul este la fel de întunecat și în spatele pleoapelor, când închide ochii, doar pentru o clipă.

Viziunea divină a Annettei Tambroni

În patru ani, Annette a învățat multe lucruri. A învățat că oamenii sunt mai dispuși să cumpere flori într-o zi senină și cu vânt moderat decât pe ceață sau furtună. A învățat să navigheze pe cărările invizibile ale orașului și să aibă încredere în frații ei zgomotoși și viguroși. A învățat să asculte ținându-și capul plecat într-o parte, ca o bufniță, și să-și anticipeze ciclurile trupului. A învățat că lucrurile lumii au diferite definiții, iar, dacă unul este ascuns, celelalte se vor manifesta cu mai multă tărie. Un foc este căldura de pe piele și dansul lui, cu pocnete și sfârșituri. Păsările sunt diferitele lor triburi de dimineață, din curte. A învățat că oamenii din piață dau restul corect ori de câte ori pot, că Elemme este bună și singuratică, deși este căsătorită. Fiecare om are un miros aparte, așa cum au și cardamonul, nucșoara, și ardeii iuți spanioli, din borcanele cu mirodenii de la piață. Tommaso miroase a lapte dat în foc și a zambile. Maurizio, a ceară de lumânări, a piele de pui și, câteodată, a colonie de la farmacie, unde a flirtat cu fata care stă la tejghea. Vocea mamei are întotdeauna o notă de bleumarin, precum cerul din noaptea Crăciunului.

A învățat cum să găsească fructele cele mai succulente în coșurile din nuiele de la piață. A memorat suferințele sfinților – durerile, surghiunurile și sărăcia. Iar dacă se uită cineva la ea, întoarce automat capul spre privire, precum acul magnetic al busolei. A învățat să trăiască cu atenție în încăperile de la Castrabecco, pe aleile teatrului de vară și între panourile fierbinți ale serelor; să pășească cu atenție pe străzi, până la biserica San Lorenzo, și să urce treptele spre *cimitero di campagna*. Știe să nu se îmbrace și să se dezbrace în anumite zone ale dormitorului, când obloanele sunt trase, și să nu atragă necazuri din partea băieților și a demonilor. Știe că există reguli. Dar mai știe și că viața este mai complicată și că dimensiunile minții ei sunt fără sfârșit.

Duminica, îi povestește tatăicului ei ce mai e nou în Castrabecco și îi spune ce se mai întâmplă în oraș. Săptămâna asta, Mauri a învățat să lovească de o sută cincizeci de ori, fără pauză, mingea de fotbal; a numărat ea în locul lui, doar ascultându-i piciorul stâng răsucindu-se pe pământ, în timp ce el sărea, iar mingea din piele i se lovea de coapsă. La numărul o sută opt, a alunecat prin curte și, cu pricepere, a recuperat mingea scăpată de sub control. După aceea, i-a spus ce obișnuiau să le facă păstorii caprelor lor în clădirea în care locuiesc ei, înainte ca acolo să fie o casă, iar în acea noapte, ea a avut un vis îngrozitor, în care bărbații din familia ei erau aliniați în fața lamelor cu care se castrau animalele. Tommaso s-a antrenat pentru ciclism, purtând pe cap o cască de înot, pe care i-o dăduse profesorul lui, și uns cu vaselină pe picioare și pe piept. Este alunecos ca un pește și nu a putut fi prins de mama când a venit vremea mesei. Unchiul Marcello i-a cumpărat un mic aparat de măsurat kilometrajul, ca să știe ce distanță a pedalat. Antrenamentul a fost întrerupt timp de două zile din cauza unei răceli. Unchiul Marcello i-a pregătit o infuzie de nalbă pentru durerea de gât. O altă boală molipsitoare, adusă din sud cu *treno del sole*, așa a declarat mama când Tommaso a început să fornăie și să strănute.

Au sosit din nou turiștii, întrebând care sunt cele mai bune restaurante și farmacii, muzee și altare, locuri unde s-au petrecut miracole, stigmatе și unde se află inimi care sângerează. Sunt îmbrăcați indecent ca să intre în biserica San Lorenzo, iar părintele Mencaroni pierde o mare parte din după-amiază dând jos de pe capete șepci de baseball și rugând femeile să-și acopere picioarele și capetele. Vizitatorii mănâncă gelato din cupe mici și caută mănunchiuri de fragola dulci ca să-și decoreze mesele închiriate. „Ce plăcută e viața aici”, spun ei. Miercuri, în piață s-au auzit dintr-odată ovații, iar Elemme i-a spus Annettei că lucrătorii de la calea ferată aveau să facă grevă pentru salarii mai mari. Unchiul Marcello continuă bălălia cu musculițele verzi. Crede că vin din altă țară și că au apărut odată cu transportul de bulbi de orhidee trimis de Vincenzo din America de Sud. Musculițele astea decupează dantelării din toate frunzele. Drept măsură de apărare a comandat cloroform pentru a curăța fundul tăvilor. Ea simte

picioarele minuscule ale musculițelor furișându-se pe gâtul și pe urechile ei când se duce la sere ori, dacă nu e vorba de musculițe, atunci o gădilă Mauri.

Așa este viața lor.

Cimitero di campagna este pustiu. Prin aer zboară ca niște săgeți și plutesc rândunele, plecând și întorcându-se în cuiburile așezate sub streșinile ruinelor. Cerul este ocupat de pene. Este o zi fierbinte. Annette își scoate baticul și și-l bagă în buzunar. Tot în buzunar mai are un rozariu din lemn, pe care i l-au dat măicuțele la ceremonia de confirmare, când avea doisprezece ani. Este ieftin. Mărgelele o zgârie pe gât, și de aceea nu-i place să-l poarte. Soarele începe să se topească precum caramelul cald în părul ei. Se întreabă ce culoare are părul ei acum, dacă s-a mai deschis sau s-a mai întunecat de-a lungul anilor. Mama nu vrea să-i zică dacă este galben ca grâul sau ca semințele de in, ori roșcat ca grâul de vară. Este o dovadă de vanitate să întrebi astfel de lucruri, spune mama ei, și ce importanță are dacă tot nu își poate vedea părul? Însă, în mintea Annettei există multe culori subtile. Ele se învârt ca un curcubeu în mintea ei.

Annette aude sfârâitul și pocnetul focurilor de artificii și râsetele slabe ale băieților care sunt lângă lac. Mauri sigur e cu ei. Probabil că se scufundă în apa răcoroasă, în căutare de bijuterii pierdute. Ori stă întins, gol ca Adam, pe o stâncă verde. După ce își prezintă raportul, Annette spune o rugăciune pentru tatăl ei și traversează cimitirul ca să îl viziteze pe Signor Giorgio.

Încă nu știe dacă Signor Giorgio are o familie care să se îngrijească de nișa lui. La școală nu a vorbit niciodată de vreo fiică sau de vreo nepoată, care să locuiască în apropiere sau în nord. Singura dovadă este că Tommaso a văzut o femeie înlăcrimată plecând de la mormânt. Annette a auzit-o doar pe persoană făcând o fotografie în preajmă – țacănitul obturatorului și zurelul dispozitivului de derulare a filmului. Poate vreun admirator al picturilor lui. Se întreabă dacă și ceilalți copii își aduc aminte de artist așa ca ea. Nu se întâlnește des cu vechile prietene ca să le întrebe. Când trec grăbite pe lângă ea în piață, în drum spre școală, sau spre slujba de la biserică, ele o strigă: „Bună, Netta, la revedere, Netta.” Asta este tot. Poate au și uitat lecțiile, sau cum să copieze o siluetă, cum să picteze spuma valurilor care se sparg. Câteodată își imaginează naturi moarte olandeze. Își imaginează buchete complicate, cu cireșe și papagali cuibărind, și sălcii englezești, și toate acestea într-o urnă transparentă, ca o lume din sticlă. Își aduce aminte de sfaturile blânde ale educatorului. „Nu vă temeți să pictați cealaltă față a florii-soarelui”, a spus el odată. „E la fel de demnă de atenția voastră. Veți cunoaște astfel rezistența tulpinii, cum se întoarce cu fața spre soare în funcție de poziția lui pe cer.”

Mormântul lui umbrit este precum cel de-al treilea anotimp, chiar dacă este încă vară. Frunze uscate au fost suflate de vânt înăuntru, iar acum s-au zbârcit și chircit pe podea, și locul miroase a fum, ca fumul îmbibat în hainele lui Signor Giorgio. Foșnetul fagilor de lângă poarta cimitirului este estompat. Annette i-a spus deja lui Signor Giorgio că, pe vremuri, frunzele de fag se foloseau pentru umplerea saltelelor, și că vocile amantilor care șopteau cândva pe sub copaci pot fi auzite câteodată în grinzile casei. Sepulcrul este un loc în care-ți face plăcere să vii. Dă o senzație de odihnă. Oasele lui trebuie să se fi așezat, se gândește ea. În sticlă, cea pe care el i-a dat-o și pe care ea i-a înapoiat-o, pune o singură crizantemă, prima din acest sezon. Ele vor continua să înflorească până la Ziua tuturor morților. „Ești deja mort”, spune ea. „Nu o vreau.”

Când pleacă de la mormânt, aude că, în realitate, nu este singură. În apropiere, cineva care fluieră. Fluieratul nu are melodie, iar tonul alunecă la întâmplare în sus și în jos. Este un sunet ciudat pentru *cimitero*. Este obișnuită cu recitaluri de elegii, cu plânsete sau rugăciuni. A auzit cântecele unor bătrâne care vin să măture aleile, dar numai imnuri. Fluieratul este prea îndrăzneț. Poate că va avea loc o înmormântare curând, gândește ea. Poate groparii lucrează în vreun colț, pregătind o nouă încăpere. Îi vine greu să-și dea seama din ce colț vine fluieratul. Se întoarce și încearcă să-l localizeze. După un moment, se oprește. Poate că groparii au văzut-o. Dar nu se mai aude nimic, nici sunet de pași, nici un salut respectuos care să indice o prezență în vecinătate. Cade pe gânduri, să fi fost fluieratul sau trilul unei păsări din fagii înalți, de dincolo de orașul morților? Probabil.

Își pune baticul și și-l leagă sub bărbie. Nu ar fi trebuit să și-o scoată; este un comportament cu care mama nu ar fi de acord. Spune bună ziua și face un pas spre poartă. Fluieratul reîncepe, de această dată mai aproape, chiar în spatele ei. Sau nu, exact în față. Rămâne nemișcată. Ce ciudat. Notele sunt foarte sprintene și ușoare; ocolesc sculpturile și picturile comemorative precum înaripatele care zboară. Dacă Tommaso nu ar fi bolnav, dacă s-ar afla aici, s-ar gândi că îi joacă o festă. Însă el nu a fost niciodată în stare să se apropie de ea pe furiș, nici măcar desculț. Aude de fiecare dată sunetul scos de tălpi pe sol, foșnetul tricoului, respirația agitată. Este sigură că e acum în pat, citind o revistă de benzi desenate, ori scriind o poveste despre o cursă de ciclism.

Din nou fluieratul se oprește. Aerul cald se frământă. Simte miros de lumânare stinsă, ori de tanin, de la fabrica de piele din valea alăturată, un miros ușor amărui. Un nor trece pe deasupra, dus de un curent rapid, de altitudine. Soarele dispare și revine cu toată căldura razelor lui. Cineva este aici. O simte. E cineva în *cimitero*, dar nu vrea să vorbească sau să fie politicos. Mai există o umbră. Îi simte presiunea, o presiune nu mai mare decât aceea aruncată de unul dintre îngerii de pe pedestalele de marmură. Însă aceasta este o umbră care vine de dedesubt, ori dinăuntru. Deși soarele o arde pe creștet, simte umbra furișându-se în sus, pe picior. O răcește pe dinăuntru. Își ține răsuflarea. Încearcă să ghicească o prezență. Însă nu există durere în aerul celui care urmărește un iubit. Nu e rea intenție, ca atunci când vreun hoț de buzunare lucrează în piață. Nu e nici vreun gest de prietenie, ca acela al acordeonistului din Toulouse, care a cântat „Nu mă uita” după ce ea îi dăduse o monedă.

Umbra nu are nici o dispoziție și nici un scop. Nimeni nu face un pas înainte ca să-și odihnească mâna pe umărul ei. Nimeni nu se pregătește să o salute sau să spună, da, e o zi frumoasă. Nu se strecoară nimeni sfios prin poarta ruginită, făcând țâțânila să scârțâie ușor în urma sa. Umbra nu s-a mișcat – s-a așezat, pur și simplu, lângă ea, răcindu-i pielea caldă, răspândindu-se spre inima ei.

Inima începe să i se strângă. Probabil. Probabil este El. Dar el nu vine niciodată atât de departe. Nu a urmărit-o niciodată mai departe de piață, care este aproape de San Lorenzo, aproape de bârlogul lui alunecos din pictura în ulei. Dacă frățiorul ei ar fi aici, ar putea să o ia de mână și i-ar spune ce vede. Ar putea chiar să calculeze distanța de la *cimitero di campagna* la biserică, spunând că este de aproximativ un kilometru, ori cinci optimi de milă, după ce a copiat tabelele de pe pereții de la Montessori, iar ea și-ar găsi liniștea în asta. Cât de departe poate ajunge Bestia când se agită în vopseaua veche și se eliberează din cușca ponosită? Spre grădina de la seră, unde a fost ucis tatăl ei? La marginea teatrului de vară, unde o urmărește pe Annette stând pe scaun? Aici?

Dacă s-ar apleca acum, ar găsi pe poteca prăfuită o dâră de salivă scursă din gaura căscată a gurii lui? Dacă ar întinde mâna, ar găsi fața cu trăsături schimonosite și spini ascuțiți? Ar găsi ciotul însângerat lăsat de castrare între picioarele păroase de țap? Ascultă ziua aproape mută, epuizată de arșiță. Ascultă rândunelele din aer și un șoim tipând deasupra unei vizuini de pe panta dealului, bâzâitul unei insecte cu picioare lungi între tufe de rugină și exploziile îndepărtate de jocuri de artificii. Duce o mână la gât, însă împletitura din rozmarin făcută de unchiul Marcello pentru alungarea spiritelor a rămas acasă, în sertarul dulapului ei. Ar vrea să o aibă acum în jurul gâtului, ori în buzunar, în locul rozariului din lemn.

Își ține răsuflarea și face un pas înainte. Apoi mai face încă unul. „Tu ești?”, șoptește ea. „Unde ești? Ce vrei de la mine?”

Nu primește răspuns.

Criza în oglindă

Ultima oară când ai mers în nord, te-ai dus să o vezi pe Nicki la spital. Adevărul e că evitai momentul. Nu credeai că vei fi în stare să rezisti, mai ales după toate celelalte, încă o corvoadă neplăcută printre atâtea altele. Ai simțit mereu îndemnul de a te confesa lui Nicki, de a-ți verbaliza necazurile. Ea stă întinsă inofensiv pe patul cu cearșafuri scrobite, ca și cum ar fi pregătită să ierte, și îți este ușor să îi vorbești, ușor să te descarci. De-a lungul anilor, i-ai mărturisit multe lucruri. Cererea în căsătorie pe care ai respins-o. Sentimentul de impostură pe care îl trăiești. Cum ai fost cauza disoluției a vreo două dintre relațiile lui Danny. Nu există și un răspuns. Nu ești judecată niciodată. Nici măcar nu ai de făcut penitență.

Însă această recentă corupere a vieții. Accidentul fratelui tău. Fatalismul. Infidelitatea. De unde să începi?

În orice caz, te-ai simțit datoră să o vezi. Te-ai simțit vinovată. Tocmai merseseși la cimitir cu mama și cu tata. Era pe la jumătatea dimineții, într-o zi frumoasă de sfârșit de primăvară. Câteva petale de flori pluteau spre pământ, desprinse din copacii din apropierea crematoriului. În incinta cimitirului, totul înmugurea și înflorea, iar noua abundență o făcea să semene cu o grădină de țară. Pietrele funerare aveau o fermitate tulburătoare. Morții erau ținuiți în pământ. Danny dispăruse de șaptesprezece săptămâni.

Tatăl tău șchiopăta de colo-colo, cu mâinile vârâte adânc în buzunarele din față ale blugilor, fără să se oprească undeva sau să spună ceva, când și când dregându-și glasul. L-ai urmărit înconjurând strâns mormântul, păstrând o distanță de aproape un metru față de el. În părul lui nisipiu erau fire albe, iar barba îi era pătată de nicotină. Pe neașteptate, ți-ai dat seama că tatăl tău îmbătrânește. Se apropia de șaptezeci de ani. L-ai văzut ducându-și mâna în buzunar, scoțând un recipient metalic și luând o gură, apoi încă una. Clipea des, de parcă i-ar fi intrat praf în ochi. Mama ta a așezat un borcan cu gem de prune goldane lângă mormântul lui Danny. Și-a sărutat mâna și a atins piatra. Apoi s-a dus la tatăl tău, l-a luat de mână și i-a așezat brațul în jurul umerilor ei. S-au luat în brațe. *Ne revedem aici peste o oră, ți-a spus ea. Nu te grăbi.*

Ai rămas o vreme, uitându-te la mlădițele de iarbă care încercau să-și croiască drum din movila de pământ. Pe ea erau scrisori și cadouri, toate așezate acolo recent. O cutie de bere, nedesfăcută. O furculiță de unică folosință, înfiptă în pământ. O jucărie ridicolă din plastic, cu păr verde, de trol. Resturi rămase după un festival. Erau și mesaje, precum bilețelele care apăreau mereu prinse de ușa apartamentului său în weekenduri – glumețe și frivole. *Salutări din suflet, Danny Boy, pilitule. Sper că ești terminat cu totul, scoțianule. Încă-ți sunt dator c-o bere.*

După câteva minute, te-ai întors și ai ieșit din cimitir prin parc, spre spatele spitalului.

Nicki era în același salon în care stătuse ani de zile. Ca întotdeauna, era înconjurată de fotografii, de ursuleți de pluș și de flori. Pe masa de lângă pat erau CD-playerul ei și teancul de albume pe care le asculta pe vremea când era adolescentă. Ai pus un disc și ai pornit aparatul. Te-ai întrebat dacă nu i se luase să-i tot asculte pe cei de la Joy Division. Te-ai așezat, ai luat peria de pe noptieră și i-ai trecut-o printr-o buclă. Era încă frumos.

Apoi te-a cuprins un val puternic de greață. Ai simțit furnicături pe față și gura ți s-a umplut de apă. Ai luptat împotriva acelei senzații. Starea de rău a trecut. Erai surprinsă, sentimentul era neobișnuit – ai stomacul puternic și nu ți se face greață aproape niciodată. Ai trecut încă o dată peria prin părul strălucitor al lui Nicki, descâlcind o buclă. Te-ai uitat la ea, cum stă întinsă. La genele ei aurii, la nasul cârn și la pielea întinsă din jurul ochilor. E de aceeași vârstă cu tine, dar arată ca o fetiță, are mușchii feței destinși, într-o expresie fericită, și nefolosii. Și din nou ți-a venit să vomiti. Ai lăsat jos peria și ți-ai pus palmele la gură, te-ai uitat spre ușă.

Furia a venit din senin. Brusc, ai vrut să o pălmuiești cu putere. Erai atât de furioasă pe ea. Apatia, indecizia, refuzul ei de a se trezi, ca să-și ceară viața înapoi, ori să o termine o dată pentru totdeauna. Cu siguranță că putea să aleagă ceva, te-ai gândit, vreo lumină-pilot încă licărind în creierul ei, care putea prelua conducerea, punându-i membrele în mișcare? Toți acei ani de așteptare, vizitatorii ei ținuti ostatici în această rezervă, răscumpărați de cea mai firavă dintre speranțe și egali cu ea în neputință. Toți anii de dependență și de bani, așteptându-i o a doua sosire.

Privind în jos spre ea, nu ai mai reușit să ți-o amintești deloc, doar acel sentiment acut de groază trăit în mlaștină, când ea se chinuia să respire, când a căzut în genunchi, cu pieptul umflându-i-se și coborând cu putere, cu şuieratul traheii și cu zăpada învârtelindu-se în jurul ei. Nu-ți mai amintești glasul ei când a spus *Pentru tine, Suze*, și ți-a pasat mingea de netball la semicerc, ca să poți da gol. Nu ți-ai amintit cum râdea la toaletă, când a trebuit să împrumuți tampoane.

Dar ți l-ai amintit pe Danny. Ți-ai dus aminte cum numărai dinții de lapte ai lui Danny cu degetul și cum îi făceai pe cei din față, slăbiți, să se legene, și cum tabletele de culoare roz, ce vi se dădeau să le mestecați la școală, arătau de unde dispăruse placa dentară după ce își periașe dinții. Ți-ai adus aminte cum dădea paginile cărților, strângând hârtia de la mijloc și îndoind fiecare pagină înainte de a o întoarce, și de felul în care i se scufundau ochii în orbite după vreun chef monstruos, și de modul în care strănuta de trei ori, întotdeauna de trei ori, nu doar o dată sau de două ori. Îți aduci aminte un milion de amănunte mărunte de neșters despre viața lui, și toate acestea au fost inutile, o enciclopedie a lucrurilor redundante, pentru că el nu mai era.

Însă uite-o aici, stând pe spate, roșind vag, cu părul crescându-i câte un pic în fiecare zi. Nicki, legată încă de viață printr-un filament încăpățânat, ținând darul prezentului cu fire extrem de fragile.

Cât ai stat acolo, străduindu-te să nu verși, vrând să o plesnești, una dintre asistente a venit ca să îi maseze picioarele și să îi pună picături sărate în ochi. Te-a recunoscut și te-a întrebat cum o mai duci, mulțumindu-ți că, după atâția ani, încă mai veneai în vizită. Ți-a spus lucruri indiscrete. A spus că Nicki nu mai avea ciclu. Se făcuseră analize, dar nu se puteau trage concluzii clare. Probabil, era vorba de o menopauză prematură. Putea fi o pierdere de măduvă osoasă. Cu un tampon de vată, a început să curețe zona din jurul orificiului prin care pătrundea tubul de alimentare. *Uite. Prietena ta ți-a periat părul, Nicki*, a spus ea. *Nu e frumos din partea ei? De parcă ai fi Frumoasa adormită.*

Te-ai întrebat dacă așa vedea asistenta situația: o comă ca un blestem de basm. Între timp, Nicki va fi ajutată să se hrănească, să facă pipi și să plângă. Rănile ei vor fi irigate, densitatea măsurată. Familia va continua să îi aducă tort de ziua ei, să-i spună noutăți și să pretindă că nu este catatonică. Sub această coajă, s-ar putea să fie conștientă de tot ce se petrece, de voci, de faptul că i se face baie, de versurile melodiilor ce se repetă până la plictis. S-ar putea ca mintea ei să-și urle starea în care se află pe un ton strident, mai înalt decât poate să perceapă urechea umană. *Scoateți-mă. Scoateți-mă de aici.* Sau poate că nu știe absolut nimic.

În vreme ce asistenta curăța inelul elastic de carne, lângă patul ei, ți-ai mușcat buzele și ai simțit că o urăști. Voiai să-i strigi în față, să îi înfigi ace în frunte, orice numai să obții o reacție. Ai vrut să strigi la ea pentru că nu fusese în locul lui Danny, să te ridici și să pleci. Din vizitele acelei zile nu ai fi putut spune care fusese mai cumplită – cea făcută la cimitirul cu flori și cu verdeață, ori cea făcută acestei siluete absente, întinse în pat. Viața este o glumă, te-ai gândit. E lipsită de valoare. Și nu are sens. Nu are sens.

Când ați ajuns acasă și te-ai așezat împreună cu ea la masa din bucătărie, mama ta a făcut un ceai din plante. În casă era frig, pe geamurile ferestrelor alunecau picături de condens. Nici unul dintre ei nu pare să bage de seamă frigul din casă așa cum îl simți tu acum. Sudul te-a înmuiat. La etaj, l-ai auzit pe tatăl tău bocănind și trântind lucruri prin atelier, deschizând sertarele adânci ale dulapului de spițer și trântindu-le. *Caută ceva care probabil nu a existat niciodată*, a spus mama ta și a zâmbit, făcând ca ridurile fine din jurul ochilor să i se adâncească. Era obosită, o vedeai; avea pielea neobișnuit de uscată

și părul ceva mai cărunț. Moartea fiului îi alterase vitalitatea; îi furase strălucirea. Stătea însă dreaptă pe scaunul ei preferat din apropierea sobei, purtând un pulover de lână albastră, cu dungi de un galben strălucitor, și părea că locul îi era în acea încăpere.

Când erai mică, la fel: mama se confunda perfect cu mediul înconjurător, indiferent unde s-ar fi aflat, în grădină, lângă râu, bătută de vânt prin oraș, când făcea cumpărături. Câteodată, părea că dispare cu totul, iar apoi se mișca să aducă ceva sau să facă ceva, și o vedeai din nou, și erai uimită de capacitatea ei de a se camufla. Ai vrut mereu să o întrebi cum de reușea să accepte totul cu atâta naturalețe, cum de putea să aparțină?

Era exact opusul tatălui tău. Dacă el părea plin de viață și purtat de cântec, mama ta dădea dovadă de liniște și de simplitate. Erau ca doi cintezoii.

Ai urmărit-o amestecând în ceainic, ținând strecurătoarea deasupra căni, firul de lichid gălbui fiind direcționat perfect, fără să se verse nici o picătură. *Păpușă, vrei miere?* Te-a întrebat asta ca și cum ți-ar fi oferit de ales, deși știa că asta vrei, și deja îți întindea borcanul.

Când erai mică, trecuse printr-o perioadă budistă și se retrăsese de câteva ori să mediteze, lăsându-l pe tatăl tău să se ocupe de casă. Nu știai nimic de ea câte trei săptămâni la rând. Câteodată, îți imagineai că vă abandonase pe toți. Ba nu – îl părăsise pe el, pentru că prezența lui devenea deseori apăsătoare. Haosul era reinstaurat mereu în câteva ore de la întoarcerea ei acasă; paturile erau făcute, cutia cu pâine se umplea. Tatăl tău glumea spunând că ea lua la țintă băutura făcută de el și țigările pe care și le răsucea singur, dar se vedea că era încântat. Ea era acasă, iar el se simțea în al nouălea cer. Stând cu picioarele încrucișate și purtând mocasini, o vedeai deseori meditând lângă ulmul din grădină.

Mergea cu tine în fiecare săptămână la clinică, să te consulte doctorul Dixon. Nu pleca niciodată în oraș ca să piardă timpul, rămânea întotdeauna acolo, astfel că, atunci când ieșeau din cabinet, o găseai citind reviste *Digest* ori broșuri privind combaterea ferigilor. Ori uitându-se fascinată la insectele-băt, care se contorsionau pe frunzele lor. Știai că asta o deranja, că nu era întru totul convinsă de utilitatea acelui tratament. Dar nu era genul care să se amestece. Mai târziu, și-a cerut scuze pentru că te silise să mergi acolo. *Trebuia să fim siguri că vei fi bine. Sper că nu a fost prea neplăcut.* N-am vrut să-ți facem rău.

Ți-a întins cana de ceai și vasul de lemn cu miere. *Draga mea*, a spus ea, *draga mea*, și, preț de o clipă, masca maternă a căzut și ai văzut rana din spatele ei. Te-ai ridicat, ai ocolit masa și ai îmbrățișat-o. Încă o strângeai în brațe, când a intrat tatăl tău. *Aha! Aici erai, scumpo. În blestemații de pantofi ai artistului, na!* Avea în mână un obiect mare, învelit într-o bucată de piele de căprioară. Rămas în mijlocul încăperii, a ridicat din umeri de câteva ori, ca un magician care își pregătește numărul. Apoi, a răsucit încet colțurile ambalajului, ca un începător timid. Ca întotdeauna, erai pregătită pentru o dezamăgire pe măsură, pentru că trebuia să înduri o teatralitate atât de evidentă, un truc de genul apă din piatră seacă. În cârpă era o sticlă. Te-ai uitat nedumerită la el și ai așteptat declarația de rigoare, lucru ce s-a și întâmplat, bineînțeles. *E pentru expoziție. Am căutat-o pentru un împrumut. Serios. Uite-o.* Și a fluturat sticla spre tine. După un moment de șovăială, ai luat-o. Era un obiect obișnuit, strălucire peticită, proporții demodate. Se aflase în atelierul lui ani de zile, fiind mutată mereu în alt loc prin încăperea aglomerată, pătată de tutun. O vreme, stătuse pe pervaz, apoi pe birou. Se aflase în intrândul de lângă cămin, adăpostindu-i cele mai lungi pensule și un scaiete uscat, parte din obiectele inutile, unul dintre numeroasele lucruri inexplicabil adunate de tatăl tău. *Chestia asta veche, Peter*, a spus mama.

Te-ai ascultat țâțâind de câteva ori în semn de protest și ai încercat să explici din nou ideea expoziției. Ai încercat să păstrezi un ton agreabil, fără să te transformi în adolescența țâfnoasă, lucru pe care îl faci atât de des când el se apucă să vorbească la nesfârșit despre una sau alta. I-ai explicat că nu poți aduce orice obiect vechi în expoziție. Trebuie să aibă o semnificație asociativă și, dacă este posibil, un certificat de autenticitate. Van Gogh plus batistă. Magritte plus pipă. Un motiv care să fie recunoscut instantaneu. Cuvintele au sunat rău, au fost prea aspre.

Tăcere. Spațiile libere, stânjenitoare, care apar de obicei între voi. Știi că distanța se putea mări sau că laturile se puteau uni, dar unul dintre voi trebuia să facă primul pas. Apoi, tatăl tău a scos un hohot ascuțit de râs care, ca un bumerang, s-a reflectat din tavan și pereți și s-a întors în el. *Nu este a mea, scumpo.* Apoi și-a lovit ușor degetul de cap. *A mai rămas ceva aici, știi? E a lui Giorgio.* Și-a lăsat mâna grea pe umărul tău, s-a aplecat în față conspirativ și a spus în șoaptă: *Ar fi corect, totuși, să spui că provine de la un donator anonim, pentru că în Italia s-a petrecut o mișcare de eliberare, oarecum neoficială, dacă pricepi ce vreau să zic, la naiba.* A scos apoi un fluierat. Te-ai auzit suspinând.

Mai trecuseși prin asta, prin acest teatru de operațiuni, de o sută de ori și mai mult. În mod logic, știi ce trebuie să faci. De obicei, nu așa ai fi procedat. Ai fi refuzat să dai crezare poveștii lui, absurdității lui, unui asemenea rahat. I-ai fi spus că nu mai ai șapte ani, moment în care tatăl tău s-ar fi dat peste cap încercând să te convingă de faptul că îi cunoscuse pe Wallis, Hughes, Warhol și că aceștia îi fuseseră prieteni, amici, frați de arme. Ai fi sărit în sus și ai fi strigat, și te-ai fi arătat extrem de supărată. În al patrulea deceniu de viață, rămăsese modul normal de a reacționa în asemenea situații.

Cu toate astea, cu colțul ochiului ai văzut că pe încheieturi mai purta urmele rănilor căpătate când spărsese piatră în carieră, în ziua morții lui Danny. Cojile erau maronii, crăpate și uscate, și arătau de parcă le-ar fi zgândărit. Încălcase una dintre propriile reguli – *artistul trebuie să-și protejeze mereu mâinile* – și te-ai surprins singură. Ai fost de acord. Ai spus că o să te consulți cu Angela și, dacă ea nu avea nici o obiecție, sticla putea fi inclusă în expoziție.

Aproape că a explodat de bucurie. Fără exagerare. L-ai văzut cum se umflă, începând cu umerii, apoi obrazii, ca și cum ar fi fost conectat la o pompă. *Minunat, Suze, al naibii de extraordinar. Trebuie s-o fi găsit cu un scop. Cum să spun, asemenea lucruri nu sunt întâmplătoare...*

În timpul de întoarcere la Londra, ai deschis geanta și ai scos obiectul. Arată evident ca un fals. Poate că l-a cumpărat de la vreun talcioc, ori de la vreun magazin de vechituri, ori l-a primit de la o rudă decedată; probabil nu vei afla niciodată. Ori poate că unchiul de spița a doua era văr cu pustnicul italian. Era, pur și simplu, o sticlă, prin nume și descriere, fără pedigree, în afara cuvântului dat de tatăl tău.

Ușile automate ale trenului au bipăit și s-au închis. Călătorii și-au făcut drum de-a lungul culoarelor, căutându-și locurile rezervate, izbindu-și bagajele de cotiere, așezându-le pe canapele și pe polițele de deasupra capetelor. Ai întins o mână ca să prinzi sticla care se legăna pe măsută. Da, te-ai gândit, absolvent cu medalia de aur al școlii Caldicutt de fraiereală, inventică și minciună.

Cândva, îi înghițeai pe nemestecate poveștile. Când erai copil, acceptai totul ca pe un adevăr, până la ultimul cuvânt. Zburatul cu elicopterul lui Leonardo. Mărșăluitul alături de Martin Luther King. Cântatul împreună cu Beatles. Eroii, demenții, lagărele de tranzit. Iar, mai târziu, petrecerile, raidurile și arestările, oamenii cu părul mare, ca niște ogari afgani, camarazi ai unei epoci trecute.

Marele bărbat. Era atât de viril, atât de experimentat, bucurându-se din plin de viață. Aveai impresia că simțise aroma supremă a lumii. Știi că nu vei putea trăi ca el, chiar dacă ai fi încercat. Era prea puternic, prea hămesit. Nu era de mirare că mama ta trebuia să dea dovadă de înțelepciune. Probabil era vorba de o măsură reacționară, menită să vă ofere ție și lui Dan un echilibru. În vreme ce tatăl vostru era efervescent, ca vinul de casă din fructe de pădure, care deseori făcea recipientele să explodeze pe rafturile din cămară, ea era o ființă spirituală. Îți amintești cum cartografia oglinda apei freatice și liniile de forță ale unor zone de interes geografic. Cum tăia în patru merele zbârcite, ca să hrănească poneii sălbatici peste gardul grădinii. Avea dispozitive atârinate în grădină ca să măsoare precipitațiile, presiunea aerului și viteza vântului, tuburi care cântau și gâlgâiau, se goleau și se umpleau. În casă era bucătăria ei, cu plăcinte, supe și pâine, rețete cunoscute, și credința ei în ingrediente.

Ai fost cândva a lor, așa cum a fost și Danny. Fertilizarea de ovule bilaterale. Câteodată, pare incredibil. Acea uimitoare scânteie dublă. Șansa celestă, genetică, a ta și a lui, să vă împlețiți degetele în pântecul ei, să faceți acel dans lent, amniotic, pentru a vă modela din șablonul pe care vi l-au dat ei.

Probabil că le-ai putea spune totul, despre ceea ce simți ori nu simți. Ai putea spune că viața ta în

cuplu se deteriorează cu repeziciune, că înșeli. Le-ai putea spune că nu mai ești în stare să lucrezi, că nu ai reușit nici măcar să developezi ultima rolă de film din aparatul Leica, pentru că pe el apare Danny și nu suporti să-l vezi pe banca din fața gării Euston, cu porumbei la picioare. Nu suporti să ți se aducă aminte că, doar în urmă cu câteva luni, umbla gol-puşcă prin apartamentul tău, arătându-i lui Nathan un truc copilăresc cu cocoșelul lui, făcând pizza cu ciocolată ca să-ți mulțumească pentru ospitalitate, făcându-te să râzi. Ai putea să le spui mamei și tatei că ai necazuri serioase, că ești în mare declin, că te simți insuportabil de singură și de indefinită, că nu mai poți funcționa firesc. Ai putea spune că fără Danny ești dezechilibrată, nu ai o identitate reală, nu ești cu adevărat Susan.

Probabil că ei ți-ar spune ce să faci, ori cine ești. Poate ți-ar aduce aminte că tu ai fost mereu cea puternică, întotdeauna tu însăși prin propria voință, în ciuda teoriilor enunțate de afurisitul de doctor Dixon. Ți-ar spune că deții controlul asupra propriilor relații și că ești o artistă profesionistă. Ți-ar aminti de momentul în care, copilă fiind, te-ai strecurat în atelierul tatei și ai aplicat alb acrilic pe o pictură la care lucra el. O trăsătură rebelă în colțul din stânga sus. Și ai așteptat câteva zile, pregătită pentru momentul descoperirii și un scandal de proporții homerice. Însă el nu a băgat de seamă. Nu făcea decât să bântuie prin casă în kiltul de care prinsese drag în acea perioadă și să cânte în baie, dar și să bea vin de casă. Mai apoi, te-ai dus din nou în atelier, și muntele avansase în privința compoziției. Culmea plată a muntelui părea suficient de rezistentă ca să mai sprijine o lume, în caz că i-ar fi fost așezată în cârcă. Arăta ca un Caldicutt autentic. Iritată, ai mărturisit. Nu ai spus că-ți părea rău. Ai spus doar ce făcuseși. *Of, la naiba, dulceată*, a spus el, *era exact ce-i lipsea picturii*. Și, bineînțeles, te vor înțelege. Doar te iubesc. Însă nu te pot repara, nu te pot face din nou tu însăși. Doar sexul îți poate disloca atomii, făcându-i să învie. Nici terapia gândită de doctorul Dixon nu a reușit să facă din tine persoana întâi. Ești alcătuită dintr-un milion de încuietori minuscule. Nu există o cheie universală, închisă într-o inimă din catifea plușată, indiferent de cât de disperat ai cere cuiva să întindă mâna și să pipăie. Indiferent cât de mult te-ai strădui să o descoperi.

Când trenul s-a pus în mișcare, ai pus sticla deoparte și ai urmărit orașul vechi și cunoscut îndepărtându-se, cu zidurile din cărămidă roșie rămânând în urmă, cu râul, turnul de veghe și zidul din piatră. Ți-ai scos telefonul mobil. Deja ceilalți pasageri stăteau de vorbă cu cei de care tocmai se despărțiseră ori cu cei cu care aveau să se întâlnească în curând, neluând în seamă anunțurile de „Păstrați liniștea”. Ai derulat lista de legături telefonice. Ai trecut de Angela, Danny și Nathan. Când ai ajuns la numărul lui Tom, ai făcut o pauză, apoi ai apăsă butonul verde pentru apelare. A sunat de suficient de multe ori ca să-ți dai seama că se străduia să găsească o încăpere liniștită în Borwood House ca să-ți poată răspunde. *Pronto. Te întorci astăzi? Mi-e dor de tine. Ne vedem? Vin eu. Am să-ți spun ceva*. Trenul a prins viteză și a început să se încline într-o parte sau alta, pereții despărțitori din plastic scârțâind și protestând, și semnalul telefonic s-a întrerupt. Ai scris un text, indicând numele unui hotel unde urma să vă întâlniți. Ai urmărit peisajul rural derulându-se prin fața ochilor tăi. Dealuri și grupuri de nori, Marea Irlandei, plată și cenușie, apoi peisajul orașelor industriale, hornuri, canale și terase, mici grădini în spatele caselor, pline de saci cu gunoi și resturi metalice, cărucioare pentru copii și cadre de bicicletă.

N-o știam pe Theresa ca pe o femeie sentimentală, însă ieri am găsit-o plângând lângă vrejurile de roșii. Ținea o batistă apăsată strâns peste gură. Lăcrima cumplit de îndurerată, așa cum o face un părinte când își vede copilul stând dinaintea lui cu valiza în mână, după ce a jurat că va intra într-o mănăstire. Plângea pentru mine. În această dimineață, am primit o scrisoare de la spital. Nu știu dacă doar această știre a tulburat-o atât de mult pe Theresa, ori dacă nu cumva a plâns din motive personale. De pildă, știu că îi este dor de tatăl ei.

În orice caz, amândoi așteptam anunțul, iar acum cancerul este confirmat. Nu e o surpriză. Cred că am anticipat cu toții o asemenea știre, însă Theresa este o femeie încă tânără și nu a reușit să se împace cu inevitabilul vârstelor înaintate. Eu am încercat să-mi văd în continuare de muncă. Vreau să termin tabloul înainte să vină iarna. Sunt mulțumit de felul în care sunt aranjate obiectele pe masă. Măsurătorile sunt precise, iar pânza este pregătită, însă șevaletul rămâne desfăcut și întors cu spatele, iar eu am blocaj. Probabil că nu sunt chiar imun în fața ideii de moarte, așa cum mi-ar plăcea să cred.

Sunetele pe care le scotea când plângea în grădină erau atât de neobișnuite, încât, la început, am crezut că era vorba de o pasăre care-și apăra cuibul de un prădător. Dar ea ieșise din casă pentru a jeli, străduindu-se să fie discretă. Orice manifestare de compasiune la dispoziția mea este întotdeauna temperată de conștiința faptului că viața poate fi absurdă. Poate că Theresa și-ar fi găsit mai multă consolare în muncă, pentru că mă tem că nu îi pot fi de prea mult folos, și poate că nu am spus ce trebuie. Mă întreb dacă își închipuie că sunt un om singuratic. Oare subapreciază viața pe care am dus-o și plăcerile pe care le-am trăit? Sigur că nu i-am putut cere, pur și simplu, să înceteze. O femeie care plânge nu dorește să fie contrazisă; vrea doar să știe că tristețea ei este corectă în situația în care o exprimă. Totul va fi bine, i-am spus eu. Să găsim o oarecare perspectivă în această situație. Anul acesta, în Spania, au fost alergați de tauri, și douăzeci de bărbați au fost călcați în picioare. În Argentina, pinguinii înoată pe sub pojghița de gheață, în loc să se împerecheze. În cealaltă parte a lumii se poartă războaie, iar eu am șaptezeci și opt de ani. Asta a făcut-o să plângă și mai abitir. I-am zis lasă, draga mea Theresa, o să facem uitate eforturile noastre și o să ne luăm hainele din cui și vom merge să vedem coliviile cu păsări din oraș. Vom lua trenul, ca niște mândri cetățeni ai Italiei! Astăzi mă simt bine. Vom merge acolo chiar azi. I-am strâns mâinile între ale mele și a părut că-și revine imediat, și am simțit pentru prima oară cât de aspră era pielea lor de atâta muncă.

Am petrecut o oră în domul din sticlă al păsărilor, admirându-le penajul. Ne-am plimbat prin sere și am simțit o bine-venită ușurătate a spiritului. Am dat nume noi personajelor noastre preferate, ca și cum am fi catalogat specimene într-o țară necartografiată. Am deosebit personalitățile mai îndrăznețe de cele prea sfioase ca să zăbovească lângă balustrade. Copiii încercau să pună mâna pe pene din cozile verzi ale păunilor.

I-am spus Theresei că, după părerea mea, se pricepea la culori, pentru că observasem mereu zonele din casă unde aranjamentele ei sunt complementare, și i-am mulțumit pentru anii în care m-a slujit cât se poate de bine. A vărsat din nou lacrimi și n-a vrut să se lase consolată, și din nou semăna cu o pasăre disperată și am sperat că papagalii exotici vor coborî în zbor ca să o consoleze. Am făcut o vizită la biserică și ea a aprins o lumânare – erau cozi de-a lungul scării, astfel că nu am coborât să vedem frescele sacre și roba sfântă. Am cumpărat creioane imprimate cu litere aurite pentru nepoatele și nepoții ei, care par să fie deja câteva sute.

Când ne-am întors la Serra Partucci, se lăsase seara, iar ea a pregătit legume cu sare, pe care le-am mâncat împreună la masă, ca și cum am fi fost la restaurant. Era cât pe ce să îi citesc ceva din Ugo Foscolo, dar m-am gândit că ar fost probabil prea mult pentru ea și că putea din nou să cedeze nervos.

Ne-am ținut companie până la crepuscul. În loc să coboare dealul pe jos, pe lângă bicicletă, așa cum face de obicei, a urcat în șa și am auzit roțile dezmoțindu-se în timp ce prindeau viteză.

Nu-mi dădusem seama de atașamentul ei față de slujba de aici și nici de afecțiunea ei față de încăpățânatul bătrân căruia îi poartă de grijă în fiecare zi.

Astăzi este din nou ea însăși – cu alte cuvinte, trănțește oalele prin bucătărie și terorizează casa. Am avut o mică ceartă când a încercat să mă facă să mănânc micul dejun. Nu am poftă de mâncare, iar excursia de ieri m-a obosit. Vreau să încep să pictez, dar am fost prea distras. Vreau doar să mă uit pe fereastră, la bucuriile pe care le iubesc foarte mult. Un vânturel plutește în aerul de deasupra dealului, băgând groaza în șoareci și în ciocârlii. Corbii își bat joc de el, rostogolindu-se din cer ca și cum ar dori să lovească o țintă. Se prăvălesc brusc, de parcă ar fi catapultați dintr-un pistol, apoi se redresează. Sunt păsări de circ, antrenate la trapez, și nu sunt în stare să-și păstreze echilibrul pe sârma primejdioasă a vânătorii.

Am citit în ziar că, pe cel mai înalt munte din Africa, s-a descoperit scheletul unui elefant. Se găsește la o altitudine imposibil de atins, ca și cum acea creatură ar fi căutat o cale către ghețarii de pe culme. Doar Dumnezeu știe motivul acelei călătorii. Cât de încet trebuie să fi înaintat, și într-o singurătate deplină, probabil anticipându-și soarta. Faptul că animalele își aleg locul odihnei veșnice ne vorbește despre premoniții ciudate. În Orient se crede că sufletul călătorește cu viteza cămilei. Probabil că migrația și meditația sunt rude ale aceluiasi lucru. Însă și nemișcarea ar putea oferi iluminare. Afară, vânturelul stă ca o umbră pe ramura uscată a unui măslin, fără să se miște. Recunoaște sclipirea slabă a coprolitelor din roci și ochii cafenii și umezi ai șoarecilor de câmp. Contururile capului și ale aripilor seamănă cu acelea ale manechinelor folosite de modiste, împrumutate de de Chirico pentru a discuta metafizicul. Vânturelul atinge perfecțiunea în nemișcare.

Nu-mi place să caut semne în întâmplări mărunte, însă această încăpere a fost lovită de o molimă a muștelor. În fiecare colț sunt cadavre negre, cu picioarele în sus, în echilibru pe aripi uscate, lăsând impresia că s-au ridicat o idee de la sol, păstrând în această poză mortuară o părticică din acea capacitate pe care au avut-o în timpul vieții. Prefer ca obloanele să stea deschise, chiar când este răcoare, de aceea casa invită tot soiul de mici vizitatori. Adesea sunt scorpioni pe trepte. Ciudat, aceștia o înfurie mai puțin pe Theresa decât șopârlele. Lăcustele au eclozat, au ieșit din găurile lor și au plecat. Insectele mici și fosforescente nu mai iluminează grădina în timpul nopții. Rămân doar moliile care se izbesc cu încăpățănare de sticla lămpii. Din interiorul abajurului de sticlă se aud șoapte. Moliile vorbesc de preistoria noastră, discutând poate despre lumea dinaintea focului.

Când eram mic, țineam un vas de sticlă plin cu pământ, în care mișcarea se desfășura firesc între straturi. Râmele și gândacii se împăcau foarte bine. Îmi plăcea să urmăresc șirurile de furnici urcând pe pereți. În acest mic ansamblu rezidențial se desfășurau investigații comune ale obiectelor ce cădeau înăuntru – o monedă romană, sulf, aluat. Fiecare individ din vas se ocupa de obiect în propriul ritm, apoi se întorcea la nivelul lui din sol.

Mă uit la munții ce-mi sunt foarte dragi. Locul lor pe orizont este suprem. Ar fi greu să îi dobori sau să schimbi cerul din jurul lor; ar părea o compoziție neterminată. Chiar în timp ce mă bucur de prezența lor, mă cuprinde tristețea la gândul că-i voi părăsi. Cum să explic dorul din piept pentru tot ceea ce este prezent în fața mea? Mă surprinde această melancolie. Le-am spus să nu mă opereze.

Măine sosește Antonio. Fără îndoială că se va agita și va încerca să organizeze lucrurile, și va dori să vadă pictura, care este neterminată. L-am rugat să aducă documentele oficiale necesare pentru transferul proprietății. Totul este destul de complicat. Se vorbește de crearea unui muzeu și se vor face câteva solicitări de donații, lucru la care ar trebui să mă gândesc. Vine și Florio, ca să aducă o mască și o butelie cu oxigen. Va fi imposibil să urce până aici cu ambulanța; nu știu cum se va descurca. Și, inevitabil, casa va fi prea aglomerată. Toți vor face gălăgie și se vor ciorovăi din cauza scaunului meu și o vor încurca pe Theresa, astfel că vor trebui despărțiți și calmați. Serra Partucci nu va mai fi o sihăstrie

liniștită.

Deseori le spun vizitatorilor, care vin încorsetați în hainele lor incomode de oraș, să nu țină seama de mersul trenurilor. Îi invit să rămână mai mult de ora programată, să bea niște vin, să stea afară și să se relaxeze. Pipăie-ți încheietura, tensiunea nu este anormală, nu te afli în pragul dezastrului. Ascultă acest puls mai măreț, mugetul vitelor și bătaia aripilor împotriva vântului. Pământul geme când este deștelenit, iar mugurii crapă. Auziți? Pulsul va fi și el acolo unde trăiești, le spun eu. Nici un loc nu este scutit de serviciul Naturii. Canalizările și cablurile dintre clădiri sunt probabil ca niște stetoscoape, iar dacă ați asculta atent, ați auzi bătăile de inimă ale orașului.

Vizitatorii îmi fac pe plac. Sunt fermecați de vârsta și de devoțiunea mea față de acest loc. Mai târziu, parcurg pe jos drumul până la gară și probabil că, ajunși la jumătatea lui, îngenunchează și își lipesc urechea de pământ. Și poate că-și aud ritmul sângelui, apoi traficul din oraș, iar apoi un ritm mai profund. Se ridică, își scutură praful de pe genunchi și își continuă drumul. Dacă totul pare pierdut, aveți încredere în inimă, le spun eu.

Nebunul de pe deal

Când ajunge acasă, casa e cufundată în liniște. Înăuntru nu este nimeni. Trece prin bucătărie și prin camera de zi și iese pe ușa din spate. Lydia este în grădină, unde leagă vrejurile de fasole, cu mâinile în mănuși supradimensionate din pânză. Aerul este nemișcat în jurul lui, dar mânecile rochiei ei flutură nebunește. Pălăria de paie amenință să i se smulgă de pe cap, iar de sub ea, șuvițele de păr se zbat ca șerpii, legându-se singure în noduri. Nu este sezonul potrivit ca să-ți faci griji pentru legatul legumelor, însă ea simte schimbarea vremii, iar el vede că ea însăși are o dispoziție furtunoasă, așadar probabil că e în ordine. Îi face semn cu mâna. „Așteptăm furtuna?” întreabă el. Ea nu ridică privirea. Își duce o mână înmănușată la pălărie, dar prea târziu, pentru că aceasta îi zboară de pe cap și se îndepărtează. În creștetul capului are o porțiune rasă. Strânge o bucată de sfoară, de parcă ar vrea să sugrume vrejurile. Se apleacă spre tulpinile de un verde crud, apoi dispare.

„Hei”, strigă el. Pășește peste căpățâni de salată și peste ceapă, dar și peste plantele costelive de marijuana, care s-au veștejit din nou. Pe locul unde a stat Lydia în genunchi găsește o mică păpușă din plastic, cu organe genitale chele, și găvane goale, acolo unde ar trebui să se afle picioarele. În jurul gâtului îi este legată o sfoară.

Peter știe că visează. Parte din el este dureros de conștientă că stă chircit pe stânci umede, cu bărbia în piept, dormind chinuit. Aproape că aude bufnița țipând de pe stâlpul porții de deasupra râpei Gelt, aproape că simte frigul înghesuindu-se în jurul lui, dar nu vrea să revină în lumea treziei, atât de dură. Preferă suprarealismul, neliniștea subconștientului, cu amenințările și minciunile lui inofensive. De aceea se agață de el.

Rătăcește prin jurul dependințelor, deschide ușa hambarului și intră. Hambarul acela își leapădă permanent pielea. Foarte curând, va căuta o cotație să îl tencuiască din nou. Vrea să transforme hambarul într-o galerie, pentru oamenii care vin în vizită, în loc să-i lase să umble prin casă, sprijinindu-se de bibliotecă sau jucându-se cu bolurile în care Lydia ține bucăți de sticlă roase de valurile mării. În hambar e un miros aparte, de pasăre sau de var. Structura este cufundată într-o lumină stranie, care pătrunde prin cele patru ferestre înguste, între grinzi și plăci și ușa deschisă. Pereții se fărâmițează sonor. Fulgi de lut și de tencuială se desprind și cad ca bruma. Podeaua este moale de pene și de sedimente, ani de resturi. Pare elastică de fiecare dată când își înfige călcâiele în ea.

Susan este acolo, în colț. Poartă jeanși violet și tricoul ei cu secera și ciocanul. Este mică, probabil are cinci ani. Face semn către podea. „Suntem pe spinarea ei”, spune. Se uită și e adevărat. Podeaua hambarului este din blană moale. Între smocuri se vede pielea gălbuie, o grămadă de folicule. Se ridică și coboară, respiră. Hambarul a fost construit pe spinarea unei dihănii. „Sss, spune ea, ”o să se trezească și o să ne ducă departe.”, Se țin de mâini și rămân nemișcați. Peter are praf în nas. Îi vine să strănute. Fiece foșnet și sunet scos de tencuiala ce se destramă sună precum agitația hambarului Baba Cloanța de sub ei. ”Unde e fratele tău?”, șoptește. ”Unde e Danny?” Susan zâmbește.

Se uită în jur. În colț se află echipamentele agricole stricate pe care le-a recuperat de la fosta fermă din apropiere. Un compactor de pământ uriaș, făcut din fier, care pare mai greu decât lumea, și o presă de mere, cu mânerul rupt și recipientul de colectare a pulpei plin de găinaț. Cadrul masiv, ruginit, aparținând unei unelte imposibil de identificat, probabil unei treierătoare sau unui zdrobitor, zace în colț, aruncând o umbră de forma unui urs. Lespedea masivă de marmură tărcată pe care a expediat-o de la o carieră din Italia stă rezemată de un fronton. Totul se mișcă în sus și în jos, după cum expiră și inspiră podeaua. Între grinzile tavanului se aude fâlfâit de aripi, uguiul delicat al unui porumbel. „Mergem să-l găsim pe Danny?”, întreabă el. „Bine”, șoptește ea. Amândoi încep să sară cu furie.

E beznă când deschide ochii, de parcă ar fi îngropat într-un coșciug din piatră neșlefuită, de parcă

ochii i-ar fi cusuți și acoperiți cu monede. Unde se află? Aude lovituri de vâslă în apă. Râsul cuiva. Ce e chestia aceea tare de sub el? A, da. E tot aici. În această poziție chinuitoare, în miezul gol al nopții. Întunericul e atât de negru. Nimic nu va mai fi creat din el niciodată. Dacă va gândi prea limpede, o să-l doară din cauza coapselor răsucite, a gâtului încordat și a genunchiului teafăr sprijinit pe piatră.

Așa că nu te mai gândi la asta, Peter. Nu te mai gândi la picioarele alea ostenite și la limba uscată. Nu mai intra în mintea trează, cu sinceritățile ei deznădăjduite. Fii blând. Îndepărtează-te. Da. O voce dulce, atât de liniștitoare. Nu e a lui, deși pare cunoscută.

Când se trezește, cerul este verzui. Prima culoare, așa cum se întâmplă la dezvoltarea chimică. După ce a vrut atât de mult să vină zorile, era convins că nu vor mai apărea. Întregul corp îi este înțepenit. Junghiuri în coaste, frig în oase și durere. Până și darul pe care l-a cerut în urmă cu vreo oră a revenit în gleză. Este bine. Plăcut și dureros. Plăcut și viu, îi limpezește mintea, îl trezește. Noaptea se topește și se simte curățat de panică și de spaimă.

Este o durere dintre cele mai autentice, asta este sigur, care concurează cu toate celelalte dureri pe care le-a simțit în viață. Infecții la rădăcina dinților. Meningită bacteriană. Mahmureli. Acelea au fost simple încercări pentru această durere, care e cât se poate de adevărată. Se întreabă câtă durere poate îndura omul. La bordul corăbiilor și pe câmpul de bătălie se amputau membre, îi țintuiau bine la pământ pe răniți, îi amețeau cu alcool, apoi tăiau oasele cu instrumente boante și nesterilizate. De obicei, cauterizau cioturile cu smoală. Unii dintre ei supraviețuiau.

Un gând interesant acum, și unul care este uimitor de ispititor: ar putea scăpa de el. Și-ar putea tăia piciorul. Dacă ar avea la el briceagul cu plăsele roșii, pe care îl folosește ca să aranjeze bucata de rășină din punga de tutun, ar putea să se apuce de treabă. Există destule povești despre tipi care au trebuit să-și taie singuri membrele degerate. O groază de fermieri și-au retezat mâinile sau brațele în angrenajele combinelor, iar apoi, în mod eroic, au reușit să ducă membrul mutilat la spital, în speranța că acesta le-ar putea fi cusut la loc. Uimitor ce-ți poate transmite creierul în situații de urgență. Uimitor ce este imperativ.

Ar fi în stare. Ar lucra cu repeziciune, imediat sub genunchi, unde situația ar putea fi rezolvată destul de curat. Nu lovind cu lama și făcând totul zob, ci decupând atent prin carne și desprinzând oasele, așa cum procedează când tranșează un iepure. Da, dacă ar avea briceagul roșu care a rămas în mașină, aproape sigur ar face-o, chiar acum.

Vită încălțată! Bineînțeles că nu ar putea. Fiecare fibră a trupului lui s-ar revolta. S-ar petrece o răscoală la etaj, iar căpitanul Reflex Rotulian de pe *Amputarea Neagră* ar fi pus să sară de pe scândură. Serios, ce fel de demență disperată mai e și asta? Lipsa de hrană, de apă și de căldură îi dă peste cap facultățile mintale. Mental, s-a prăbușit. Elementele problemei sunt jenant de simple. Nu se află aici de atât de multă vreme. Nu stă prins aici de suficientă vreme cât să se ducă cu gândul la acte de auto-măcelărare. Până la urmă, va fi găsit.

Este aproape sigur că le-a spus unde se duce. Crede că își amintește măcar o discuție cu cineva din familie înainte de plecare, în care a menționat că merge la râpă să lucreze. Poate cu Lydia. Poate că au coborât geamurile mașinilor când drumurile li s-au intersectat pe deal, iar el a spus: „Bună, iubito, mă duc la strungă. Nu stau mult. Dacă nu mă întorc până la cină înseamnă că sigur mi s-a întâmplat ceva.” Nu. Fals absolut. Autoamăgire totală. Dar Danny? A stat de vorbă cu Danny-Dando? Danny era în baie, apoi băiatul a plecat în oraș cu autobuzul, poate și-a luat și chitara, dar nu și-au luat rămas-bun propriu-zis. De fapt, l-a văzut pe Danny doar când era în fundul gol, leșinat la poalele scării.

Atunci i-a spus lui Susan, copila lui nemulțumită. Una din două. Da, sigur ei i-a zis. Își amintește schimbul de cuvinte. Parcă vede scena. O poate derula ca pe un film, ca să găsească exact momentul în care i-a spus unde se duce, ceea ce va constitui dovada vitală în cazul tatălui dispărut. Reluare. Play.

Ora două, ieri. Se află în atelier, înconjurat de o sumedenie de lucruri. Pe birou, cioburi de cristal, microlite, suporturi pentru pixuri, hârtii. Sub toate acestea, undeva, computerul lui. Frunzărește printre

tonele de plicuri legate prost, scrisori strânse una peste alta an după an și prinse cu benzi elastice. Își plimbă degetele în sus și în jos pe marginile lor ca să poată vedea mărcile poștale, scrisul de mână ușor de recunoscut sau uitat. Se gândește că are nevoie de mai multe rafturi și sertare, deși rămâne un mister unde le-ar putea așeza și pe acestea; camera este și așa ticsită până în tavan. Cât a căutat, s-a pierdut în gânduri. „Spiritele te-au ridicat, băiete”, spunea mama lui mereu, dând cu piper un hering, presărând făină peste el și apăsând ca să se lipească bine, în vreme ce el se uita pe fereastră, spre strada Alnwick, dorind ceva, fără să știe precis ce anume. „Mă întreb când te vor lăsa spiritele să revii pe pământ, printre noi, Petie.” Mama lui, cu rochia ei fără mâneci din nailon și cu ochi obosiți, începând să uite lucruri, spunând: „Unde a plecat Nev, de ce lucrează și duminica? S-a prăbușit mina?” Mergând pe stradă în papuci și făcând pe ea. Of, Dorothy.

Revenire în prezent. Stă la biroul din atelier și caută o scrisoare pe care să le-o arate copiilor. Nu o poate găsi, dar a dat peste ciorne vechi ale unor poezii de-ale lui Donald și peste câteva fotografii. A descoperit certificatul de căsătorie cu Raymie, eliberat de un tribunal din San Francisco, și, capsată fără romantism de acesta, chitanța emisă de judecător. Treptele scârțâie. „Hei, Ileana Cosânzeana, unde ți-e prințul?” El ridică ochii. Susan este în fața lui, cu o ceașcă și o farfurioară în mână. „Bună, iubire” aproape că strigă, pentru că este încântat că ea a venit în atelier ca să-l vadă. Întinde mâna pe după fundul și șoldurile ei și o strânge într-o îmbrățișare laterală, iar ceașca și farfuria zăngăne.

Ea își plimbă privirea în jur. „Wilse, parcă a explodat o bombă aici.” El râde. „Caut ceva ca să-ți arăt.” Ca să-i dovedească, continuă să frunzărească printre plicuri. Ea își ridică sprâncenele, se uită prin încăperea ce pare bombardată, la părul vâlvoi al tatălui ei și la starea în general jalnică a lucrurilor. „Bine, uite-ți ceaiul. Te las cu ale tale, bine?” Nu, te rog să nu pleci, se gândește el, și dă să se ridice de pe scaun. „Așteaptă. Chiar e o scrisoare deosebită, care probabil valorează o avere. I-au trebuit ani ca să ajungă la mine. A ocolit jumătate de lume! Trebuie să o citești.”

Ea face un pas înapoi. Așază ceașca pe birou, iar ceaiul face vălvurele, ca și cum o plevușcă tocmai ar fi traversat lichidul. Își încrucișează brațele și-și înclină capul într-o parte, încruntându-se. Of, of. Cunoaște expresia asta. Susan este iritată. Camera a iritat-o. Peștele din ceașcă a iritat-o. El a iritat-o. „Așa”, spune ea. „De la cine e scrisoarea pe care o cauți, tată? Vreun alt coleg și amic faimos?” Fiica lui ratează rareori ținta când e ironică. Își ridică bărbia, întinde mâna după pungă și o deschide. Da, îi cunoaște tonul asta. Îi spune: „Hai, tată, încetează cu prostiile astea. Ding-dong, să te binedispun, nu-i așa?” Nu știe, nu-și dă seama că totul e pentru ea? Totul e ca să o impresioneze și să o facă să zâmbească. Caută afecțiune, ca și Danny, care își face drum pe lângă scena trupelor de muzică. Ce altceva ar putea face?

Peter vâra o bomboană în gură și aruncă punga înapoi pe birou. Își desface brațele larg, de parcă ar face o plecăciune adâncă și extravagantă. „Caut instrucțiuni de la omul cu sticla. Mai ții minte, ți-am vorbit despre el când erai mică. Făcut complet din sticlă. Mâini de sticlă, picioare de sticlă, ochi de sticlă. Tot ce bea se vedea în burtica lui. Oriunde mergea, se auzeau clinchete. Sărmanul de el a căzut din Turnul din Pisa și s-a sfărâmat pe pavaj. O tragedie groaznică, groaznică.”

Dumnezeule, o adoră. Doamne, o enervează.

Se lasă tăcere. Brațele lui rămân întinse, ca în zbor. Ea își ridică o mână spre față. Se freacă la ochiul drept, își dă la o parte o geană rătăcită și aruncă o privire spre șevalet. „Iar pictezi râpa”, spune ea.

Scena se încheie.

Lumină verde de dimineață. Ce ușurare. Peste încă o oră, va fi lumină suficientă ca să vadă bine. Va fi oficial zi – momentul potrivit să se întâmple ceva bun. Curând, va putea face o evaluare corectă. Va vedea dacă în jurul bolovanilor s-a format o baltă roșie. Va căuta în jur un băț, pe care să-l folosească drept levier pentru a da la o parte bolovanii. Poate s-o fi prins vreunul într-unul dintre șanțurile și golurile dintre stânci. Poate găsește chiar acum unul. Întotdeauna există crengi căzute din copacii care stau aplecați deasupra râpei. Da, e sigur că le-a văzut, și încă de multe ori, așteptând parcă să fie

recuperate. Dacă-și întinde brațele lungi, va reuși să tragă una spre el cu vârful degetelor. O va smulge din temnița ei de piatră, la fel cum regele Arthur și-a scos afurisita de sabie Excalibur. Va fi acolo. Îl va aștepta. Și va fi o frumusețe – și-o imaginează – un ciomag gros și tare, care să nu se rupă ușor, rezistent, un par sfânt, perfect pentru a-l înfige sub bolovan și a exercita mai multă presiune decât poate el singur. Arhimede îl va salva, cu levierul lui măreț. Ești un geniu absolut, Peter!

Începe să se aplece în față, înspre sol. O durere săgetătoare urcă pe picior cu o asemenea putere încât îi taie răsuflarea. Icneste și se lovește peste coapsă. Amețeala, durerea, imboldul de a leșina. Clipește și clatină din cap, așteaptă ca durerea să se potolească. Îl doare prea rău dacă se mișcă în partea aia. Se pare că amplifică durerea, sfâșie ceva, forțând osul din bucata de piele care atârână. Până aici cu tăiatul piciorului, muiere ce ești. Când greața se mai liniștește, își caută o poziție mai bună, se ghemuiește pe genunchiul teafăr și, cu grijă, se lasă pe spate. Da – se pare că așa s-ar putea. Începe să pipăie în spate, de-a lungul spațiului liber dintre cei doi bolovani. Pipăie argilă, noroi și cochilii de melc. Pipăie adânciturile și crăpăturile, verificând găurile ca un pescar care caută țipari. Trebuie să fie unul pe undeva. Unde? Însă mirajul bățului se risipește. Se strâmbă, în poziția crabului răsturnat cu burta în sus, se mai întinde câțiva centimetri. Parcă o aude pe Lydia: „Ar trebui să vii la yoga, Peter, doar știi că ești extrem de înțepenit.” Da, foarte util, iubito, mulțumesc. Atinge colțul copertei blocului de desen, care a alunecat de pe bolovani, drept în ploaie. Pare umflat și moale. Îl prinde între două degete, trage de el. Paginile sunt umede și moi, liniile trasate cu cărbunele au suferit o hemoragie. Atâta muncă, irosită. Nu-i nimic, există lucruri mai importante. Așază blocul de desen pe unul dintre bolovani. Încearcă încă o dată canalul din spatele lui. Nu-i nimic. Bine. Va trebui să încerce iarăși în față, probabil mai atent, ca să nu declanșeze agonia aceea teribilă.

Respiră adânc, scrâșnește din dinți și se apleacă în față. O face din talie, de parcă ar încerca să își ferească boșele de un gard electric. Al naibii, doare! Se oprește. Hai, omule, concentrează-te. Să nu faci în pantaloni. Încearcă numai. Curaj! Se apleacă. Brusc, fruntea i se umple de sudoare, dar rămâne aplecat. Durerea sporește, mișcându-i din celule. Încearcă să păstreze poziția. Însă, precaut, un lob auxiliar al creierului lui dă alarma și, în orice clipă, îl va salva, anulând decizia de a-și face singur rău. Nu poate. Nu poate s-o facă. Se ridică din nou, întregul corp îi este slăbit și tremură. Pereții râpei i se rotesc prin fața ochilor, piatră cenușie, piatră cenușie, și se simte ca într-un carusel. Se reazemă de bolovani, așteaptă ca totul să se oprească. Pereții încetinesc. Încetinesc și se opresc.

Bun. Planul ăla nu a dat roade. Dar e bine. Nu mai e mult și, curând, va fi lumină suficientă ca să vadă. Atunci, totul va deveni mai limpede. Va găsi o cale.

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Când ajunge acasă de la *cimitero*, Annette își găsește familia într-o stare de agitație nebună. Unchiul Marcello a cumpărat un televizor. Proprietarul unui magazin de electrice, care are o mică livadă de măslini în apropiere de sere, și cu care unchiul Marcello joacă adesea cărți stând pe scaune pliante în fața biroului din cărămidă, i l-a dat la jumătate din prețul de magazin. „Asta pentru că l-am bătut la pocher”, explică unchiul Marcello cu mândrie. „Ori asta, ori a vârât mâna în gestiune.” Membrii familiei stau într-un semicerc plin de smerenie în jurul aparatului, chiar și Tommaso, care fornăie și tușește din cauza răcelii lui de vară, cu buza de sus roșie și plină de bule uscate.

Mama Annettei își strâmbă buzele nemulțumită. „Aș vrea să știu cât ne-a costat chilipirul ăsta al tău!” „Doar niște compost, acolo. Totul a fost cât se poate de inofensiv”, îi răspunde unchiul Marcello. „Dar nu asta este problema, Rosaria. Am câștigat. Iar acum facem parte din cei patruzeci și nouă la sută de oameni civilizați ai națiunii. O prinde de talie, o învâрте și o lasă exact în poziția în care se afla mai devreme.” „Excelent! Acum voi putea să stau în papuci acasă ca să mă uit, în loc să mă duc la cârciumă ca un țărănoi și să-i aud pe toți vorbind tocmai când sunt știrile.., Mama ei clatină din cap. ”Nu era mai bine să fi luat un frigider, Marcello, sau o nouă mașină de spălat?“

Annette ar vrea să-l ia de mână pe unchiul Marcello și să-l țină strâns. A mers acasă într-o stare de mare îngrijorare și ar dori să îi simtă degetele puternice, murdare încă de pământ, împletite cu ale ei. Ori pe ale mamei sau pe ale lui Mauri. Ar vrea să descrie sentimentul îngrozitor de la *cimitero* și senzația pe care a avut-o pe scări și pe drum, că se strecura ceva în ea. Inima îi e strânsă și tremură neîncetat. Ar vrea să le spună la toți că a atins-o o umbră. A urmărit-o și, cu toate că a dat colțurile brusc, atunci când a trecut prin oraș, nu a reușit să scape de ea. A părut că se târăște înlăuntrul ei, și-a depozitat materia, ca o insectă care depune ouă. Ar dori să se ducă unul dintre ei la fereastră și să-i spună dacă vede o siluetă întunecată la marginea curții. Poate, la o primă privire, un bărbat îmbrăcat cum se cuvine pentru a purta trupul mort al lui Hristos, apoi, la o cercetare mai atentă, un om cu pomeți ca niște coarne și cu bot de câine, alergând cu bale la gură. Numai că unchiul ei povestește emoționat cum a cumpărat televizorul, iar membrii familiei discută între ei, acoperindu-se unul pe altul. „Rosaria, va fi bun pentru toți. Ne putem juca împreună la emisiunile-concurs. Tommaso va vedea *Carosello*³⁵ înainte de culcare. Și, cu puțin noroc, Papa ne va lăsa să vedem și câte-un film western. Așază-l în colț, Mauri, dă la o parte masa de lângă perete.”

Annette se strecoară spre mama și se întinde după degetele ei. Însă mama ei pare prea agitată, ocupată cu problemele legate de televizor și de rearanjarea mobilierului, de aceea își scutură mâna. „Fii mai atent, Mauri. O să spargi ceva.” El geme. „Dar cântărește o tonă! Parcă e făcut din beton!” Annette stă aproape de Tommaso. E învelit într-o pătură și miroase a camfor. Își odihnește capul pe brațul ei, și ea îl sărută pe păr.

După ce televizorul a fost așezat și băgat în priză, îl deschid. Unchiul Marcello se ocupă de reglare, învâрте butoane și mișcă antena și, în cele din urmă, se aude o voce precipitată, vibrantă, purtată de un val de parațiți. Apoi se aude vuietul valurilor ce se sparg de țărm. „Aaaah!” zic toți. Unchiul Marcello bate din palme. „Ăsta-i Oceanul Pacific! Uitați-vă la ei, fac surfing!” Mauri pocnește din degete și începe să fredoneze un cântec american. „Bun. Trebuie să stabilim niște reguli”, spune mama Annettei, „cât de mult ne uităm și când ne uităm, și la ce se cuvine să ne uităm.” Gemete din partea băieților, iar Annette îl aude pe Tommaso fluierând slab. „Da! Trebuie să ne limităm la cel mult douăzeci de minute pe zi, așa zic eu.” Tonul ei este hotărât, dar pare încântată. Unchiul Marcello pufnește. „Scuză-mă, să vedem până la sfârșitul săptămânii care dintre noi este stalinist.” Tommaso lasă pătura să cadă și Annette aude zgomote și chicote. „Netta, îl călăresc pe Mauri”, strigă el. „Fac surfing pe spinarea lui.” Și Annette știe în acel

moment că ei nu o pot ajuta. Nu vor crede că a fost atinsă cumva de Bestie, iar dacă le spune că a avut loc un viol, o vor întreba cine altcineva a mai făcut-o, vor cere un nume. Ea nu are nici o dovadă. Nu e nici o pată pe pielea ei, nici o urmă care să-i murdărească rochia, întunecându-i sânii, pentru că ar fi fost remarcată imediat după ce a venit, iar pata respectivă ar fi fost frecată cu peria de sârmă. Nu le poate da cuvântul ei și nici să le ceară iertare. Pur și simplu, va trebui să poarte necurătenia pe dinăuntru.

Unul după altul, membrii familiei se așază pe scaune. Televizorul vorbește și mârâie, mârâie și vorbește, ca o mătușă bătrână. Annette atinge masa, ca să-i memoreze poziția. După o vreme, se așază alături de aparat și își lasă mâinile peste învelișul vorbărețului oaspete. Este o cutie, mai mare decât aparatul de radio, mai mică decât cuptorul. Ecranul iese în afară, ca o bășică tare. Simte niște pocnituri când degetele îi ating sticla, ca și cum ar fi tulburat un stup ciudat. Carapacea îi încălzește palmele. „Annette, încearcă să nu murdărești ecranul”, strigă mama. „Nu vreau să curăț în fiecare zi urmele de degete.”

După programul despre Pacific, unchiul Marcello o ia pe Annette pe genunchi și îi explică elementele, modul de funcționare și conținutul televizorului, așa cum îi vorbește despre firicelele minuscule ale unei flori aflate sub obiectivul microscopului. Ea stă stângaci pe genunchii lui. Acum e prea mare ca să mai stea în echilibru. „Aici ne-a adus revoluția socială”, spune el, chicotind, „propaganda audiovizuală, cenzura Vaticanului, fotbalul și moda de duminică. Nu asta e realitatea.”

„Unchiule Marcello”, începe ea. Crezi că și noi ne-am putea afla în interiorul a ceva care să semene cu un televizor? Pot oare alți oameni să se uite înăuntru nostru, ca să vadă ce facem tot timpul? De unde știm ce este real?, „Ah, micuțo,,”, spune el, strângând-o de mijloc. ”Cred că ai mai multă minte decât noi toți laolaltă. E o întrebare filosofică interesantă – ar trebui să vorbim cu Kant. Poate că el ne-ar spune că nimic nu este real decât dacă....”, Din fotoliul aflat în colț răsună vocea mamei care intervine în discuție. ”De ajuns. Spune-i adevărul, Marcello. Dumnezeu este singurul care se află afară. Dumnezeu vede tot ce facem. Dumnezeu veghează mereu. Asta este realitatea și adevărul adevărat.” Unchiul Marcello își desface picioarele și o coboară cu blândețe pe Annette pe podea, între ele. Pantalonii lui miros a umed, a rădăcini de plante și a nuci.

Pentru restul după-amiezii și al serii, televizorul este lăsat deschis, regizându-și propriul teatru, vorbind și licărind, o minte ce se încălzește în carapacea ei. Dinspre el nu vine nici o undă de parfum și nu radiază nici o dispoziție. Și, totuși, pare să arunce o vrajă; familia ei e transfigurată. Își duc bolurile cu mâncare cu ei, în loc să mănânce afară, la masa din curte. „Doar în seara asta”, spune mama ei. „Este ceva nou.” Conversația lor se învâрте în jurul celor auzite la televizor. Vorbesc despre ceea ce vorbește televizorul. Este ca și cum o rudă bătrână și dominatoare ține o ședință de judecată în camera de zi, iar ei sunt întru totul de acord cu ce spune aceasta. Nu, e ca un politician, ca primarul. Annette se întreabă ce abilități are, dacă poate recunoaște mirosul de trandafiri pe care îi arată familiei ei, ori dacă poate gusta fasolea căreia îi face reclamă. Câteodată, din aparat scapă sunete ascuțite, atât de înalte și de intense, aproape celeste, dar foarte dureroase. Annette simte că timpanele îi vibrează, și după aia trebuie să se ridice și să părăsească încăperea. O aude pe mama cum spune îngrijorată: „Nu sare prea mult de pe canal, Marcello? Trebuie să îl reglezi din nou? Ocupă-te de el, altfel o să ajungem să ne uităm cruciș cu toții.”

În noaptea aceea, în timp ce se pregătesc de culcare, mama acoperă televizorul cu pânza ei brodată specială, ca și cum ar fi un dulap de epocă ori vreun vas chinezesc, de parcă ar pleca imediat de acasă, pentru o lungă vacanță, undeva lângă mare.

Mai târziu, Annette se trezește și aude sunete stranii. Preț de câteva secunde, este cuprinsă de o spaimă irațională. Însă ea trece, și bătaile inimii încetinesc. Se aud murmure și pași. E cineva în bucătărie, probabil ca să bea un pahar de apă, și vorbește prin somn. Dacă este fratele ei mai mic, dacă l-a tulburat vreun vis urât, făcându-l să se înfierbânte și să intre în panică, va trebui dus înapoi sub pătură și liniștit. Se ridică în fund pe pat, întinde mâna după clanța ușii și o deschide puțin. Două voci sunt

angajate într-o discuție agitată, purtată cu glas scăzut, la câteva camere depărtare – nu exact într-o discuție, dar sigur comunică. Se aud gemete slabe și șoapte, care par să presupună întrebări și răspunsuri date, cuvinte într-o limbă pe care ea nu o poate pricepe. „Nuu... off... Ooo...”

Dă pătura la o parte, își trece șalul pe după umeri și iese pe hol. Stă o clipă. Sunetele se aud ceva mai tare acum, dar sunt tot neinteligibile. Un ton mai grav și unul mai subțire. Când și când, recunoaște câte un cuvânt: „așteaptă să... vreau să... oh... și frumos...” Se întreabă dacă nu cumva cineva a uitat să oprească televizorul. Poate că butonul nu a fost apăsat suficient de tare, ori dacă nu, trebuie scos din priză. Se aud un pocnet și foșnete, un zumzet, un sunet precum acela scos de un om căruia îi place mâncarea, un geamăt și un hârâit. Apoi, un cuvânt urât, pe care l-a auzit folosit doar de Mauri și de oamenii care aduc la piață carne de porc într-o furgonetă. Un glas strigă: „Nu!” Annette deschide ușa sufrageriei. Unchiul Marcello strigă dinăuntru: „Hei. Cine e?”

„Netta. Mai merge televizorul?” Aude târșâit de pași pe dale, ca și cum unchiul s-ar ridica în picioare.

„Nu. Da. Acum e închis. Nu-i nimic. Du-te la culcare, repejor.” Vorbește găjâit, ca și cum ar fi luat și el răceala de la Tommaso. „Noapte bună.”

„Noapte bună.” În timp ce face drumul înapoi spre pat, aude, probabil, deși nu este perfect sigură, un văicărit slab, de parcă o creatură a nopții, zburând de pe un acoperiș pe altul prin oraș, chemă o alta, din același neam.

A doua zi dimineată, în camera din spate de la Castrabecco, Annette pregătește florile tăiate. Le prinde laolaltă cu sfoară și le pune în spatele furgonetei. Cât conduce prin partea veche a orașului, apărută de ziduri înalte, Mauri nu vorbește mult. „Am multe pe cap”, îi spune el, când îl întreabă dacă se simte bine. „Am probleme personale pe care trebuie să le rezolv. Am conflicte interioare. Tu ești fată. Nu ai cum să înțelegi.” Se întreabă dacă nu cumva Mauri e îndrăgostit. Poate se gândește să se înroleze, cum a mai procedat o dată, când Vincenzo a plecat în Argentina. Asta a înfuriat-o pe mama. La citadelă, uită să plieze oglinda de pe aripă, iar aceasta se izbește cu zgomot de caroseria furgonetei. Aude zdrăngănitul care îi spune că oglinda s-a spart. Fratele ei înjură și dă cu pumnul în volan. Annette tresare. O lasă în locul stabilit, ridică fără nici o grijă sau atenție copertina tarabei, iar apoi pleacă fără să o sărute pe obraz. Nu face glumele obișnuite că o va ucide pe mama sau că se va înrola în legiunea străină. Nu o mai tachinează vorbind de adorația căreia ea nu îi răspunde pe măsură sau de virilitatea lui. Probabil e Maria de la cinematograful, se gândește Annette, după care se dau în vânt toți tinerii, ori de Romana, care lucrează la ghișeu de informații al Civitella, renumită pentru părul roșcat, la fel ca acela al amantei primarului.

În soarele torid, florile își încep misterioasa seducție olfactivă. „Cumpărați-ne, cumpărați-ne, din motive de mariaj sau de seducție.” Agitația obișnuită și bârfele de la sfârșit de săptămână. Elemme îi spune că, în piață, s-a montat o nouă tarabă cu antichități, ca să atragă turiștii. Vinde ceasuri, îngeri făcuți din monede îndoite, cărți poștale vechi, fotografii și obiecte din sticlă. În lăzi vechi, se găsesc icoane pe lemn, prelucrate, ca să pară vechi. „Mai toate sunt porcării”, spune Elemme. „Nu valorează un chior. Doar frânghie și arcuri. Dar toată lumea s-a strâns acolo să caute ceramică și pocale venețiene. M-am plictisit. Vrei niște Coca-Cola?” Ca niște castaniete, pantofii ei clincăne iute printre tarabe, călcâiele îi alunecă din baretele de piele, iar mărgелеle din păr îi ticăie ca un ceas. Annette și-i imaginează pe oamenii care trec pe lângă ea, sorbind cafea sau mâncând *porchetta*, ducând coșuri, oprindu-se ca să-și așeze ciorapii, bifând câte ceva de pe o listă.

În timp ce așteaptă, își pune întrebări despre televizorul cel nou. Își pune întrebări despre emisiuni și ce se întâmplă când este oprit. Programele sunt în continuare trimise spre el, dar ce face cu ele? Unchiul Marcello spune că este, pur și simplu, o cutie fermecată cu lumini și semnale, un cinematograful miniatural în care oamenii ar putea juca, însă ea nu poate să nu și-i imagineze pe toți oamenii pe care îi conține ducându-se la culcare când aparatul este oprit, ori continuându-și traiul în intimitate. Probabil că așa s-a

întâmplat și noaptea trecută, când a fost trezită. Dar știu ei oare că sunt supravegheați? Ignoră faptul că au fost capturați și micșorați ca dimensiuni, ori știu deja că sunt prizonieri, că este de datoria lor să se trezească și să joace când se apasă pe comutatorul argintiu și se acționează roțița de reglare a canalului? Își respectă rândul, mergând după semnele trasate pe podeaua televizorului, precum școlarii care joacă în piese de Crăciun? Iar, dacă nu sunt conștienți, oare simt oricum privirile oamenilor care îi urmăresc, ca o intuiție, așa cum simte ea căutătura poficioasă a Bestiei?

Bate ușor vântul, aducând cu sine parfumul piersicilor și al grăsimii de porc. O femeie se oprește să cumpere un buchet de flori pentru o prietenă bolnavă. Prietena a suferit o histerectomie, blestemul a opt nașteri, spune femeia. Asta nu înseamnă că este de acord cu decizia doctorilor de peste mări, care practică avortul – binecuvântați să fie bieții bebeluși. Annette e amețită, nu le înțelege vorbele. Știe că mama ei nu ar fi de acord cu asemenea discuții. L-ar considera un subiect periculos pentru Annette. Ar prefera ca Annette să contemple Lucrările Bune. Când sunt prinse în conversații mai dificile, se gândește adesea dacă nu ar fi mai bine ca Annette să stea la o mănăstire, unde viața este simplă și virtuoasă, și previzibilă. „Mergi printr-un labirint, fata mea”, spune ea mereu. „Cum crezi că vei ieși din el? Unde încerci să ajungi?” Și, cu toate acestea, Annette nu poate gândi decât așa, că lumea este plină de enigme.

Probabil că oamenii din televizor detestă să fie urmăriți, așa cum mama disprețuiește trecătorii care, întâmplător, își aruncă privirea spre încăperile de la parter din Castrabecco. Pesemne că locuitorii din televizor se tem de momentul când butonul argintiu este apăsat pentru a închide aparatul, pentru că rămân într-o beznă deplină, lovind în pereții televizorului și ciocnindu-se unii de alții, izbindu-se cap în cap și împiedicându-se în picioarele celui de alături. Vor fi închiși în balon împreună cu toate creaturile și crimele lumii televiziunii, și cu întregul Pacific urlând în furtună.

Începe să o doară puțin capul. Asta este adevărata problemă. Ce-ar fi dacă oamenii din televizor ar privi alți oameni la televizor care, la rândul lor, ar urmări alte televizoare? Câte lumi ale televiziunii ar putea exista? Lumile televiziunii ar putea fi nesfârșite, precum ferestrele din picturile maeștrilor olandezi, dezvăluind locuri cu și mai multe ferestre? Ar putea exista în univers o gaură lungă din sticlă, alcătuită în întregime din ecrane de televizor?

Elemme se întoarce cu sticlele de Coca-Cola, care sunt atât de reci încât abia poate să le țină în mână. „Repede, ia-o! Mi se lipesc degetele de ea!” Cele două beau sub copertina tarabei cu flori. Dulceața explodează în gura Annettei, bulele acidulate sfârâie și îi pătrund în sinusuri. Elemme o bate pe umăr pe Annette. „Ascultă, ar trebui să-ți desfacem părul. E atât de frumos. E păcat să-l ții mereu în codițe sau ascuns sub batic. Hai, ți-l aranjez eu.” Îi desface legăturile și se apucă să despletească încet şuvițele lungi și ondulate. „Aveți televizor acasă?”, întreabă Annette, în timp ce Elemme îi piaptăna părul. Elemme mormăie. „Nu, îngeraș, nu ne permitem. Și, dacă am avea bani, eu aș prefera o mașină de spălat vase. Țsta ar fi cel mai bun lucru. Sunt prea mulți bărbați care închiriază camere în casa noastră. Nici unul dintre ei nu știe să deschidă robinetul de la bucătărie.” Aranjează o şuviță de păr pe după urechea Annettei. „Gata! Măine o să aduc niște ulei de păr și-l facem să strălucească. Poate deschid un salon de coafură, din moment ce nimeni nu-mi cumpără nasturii.”

În timp ce termină de băut Coca-Cola, Annette se imaginează prizonieră în fabrica de paraziți a televizorului. Interiorul lui nu este ca un pântec. Nu este ca un șifonier. Este strâmt, chiar dacă Annette este micșorată ca dimensiuni. Nu miroase a nimic, ori poate miroase a în pârlit și a praf încins, ca fierul de călcat când se încinge prea tare. Caută pe pipăite o ușă, o fereastră, ori o îmbinare mai proastă, dar nu găsește cale de ieșire. Dacă s-ar afla în interiorul unui televizor, Elemme sigur ar ști să găsească o ieșire sau un tobogan din plastic lângă firele care ies din spate și ar deschide-o ca să se furișeze afară. Ar ști imediat unde se află și ar ști să se orienteze. Este foarte practică. În vopseaua care nu se usucă a picturii înfățișând coborârea de pe cruce, Bestia știe și cum să acționeze mecanismul de eliberare. Curge afară din compoziție și iese strălucitor și îngrozitor, oroarea sângărând peste tot.

Gândul cel mai înspăimântător dintre toate este că ea, Annette, nu-și dă seama de poziția ei, dacă ar

rămâne captivă în televizorului și ar fi uitată acolo. Nu ar fi adevărata Annette. De îndată ce i-a venit acest gând, descoperă că este foarte greu să îl alunge.

După-amiază, când vine să o ia acasă, Mauri este într-o dispoziție considerabil mai bună. O strigă: „Rapunzel! Rapunzel³⁶! Am venit să te salvez!” Coboară din mașină chicotind ca un școlar și ridică în palmă părul liber al Annettei. O apleacă pe spate, ca într-o figură de dans. Elemme îi strigă de la taraba ei: „Hei, Annette, cred că fratele tău s-a îmbătat.” Strâng lucrurile fără multă grijă, rupând tijele florilor, apoi Mauri conduce foarte încet și foarte prost până la sere. Din când în când, trage de volan, de parcă ar evita obiecte de pe drum. „Are ceva furgoneta?”, întreabă Annette. „Da, nu-i Ferrari! Și nici Mercedes!” Apoi râde din nou în hohote și începe să creadă că Mauri a băut, așa cum a sugerat Elemme.

La intrarea în grădină oprește furgoneta, se apleacă și o îmbrățișează pe Annette. „Ți-ai despletit părul doar pentru mine? Înseamnă că mă iubești până la urmă. Iartă-mă că m-am înfuriat. Sărută-mă. Toată lumea face asta.” Ea întoarce fața ca să-l sărute pe obraz, dar îi găsește în schimb gura în așteptare, ca un fruct elastic și ud. Când și le apasă peste ale ei, buzele lui sunt desfăcute și umede. De aproape, Annette îi simte aroma dulce-amăruie a cămășii, un parfum cu note de migdale și detergent. Preț de un moment, simte că o ia amețala. Așa te simți după un sărut adevărat? „Oh”, zice el. „Nu ne atingem limbile la sere. Decât dacă vrem să fim vizitați de știi tu cine!” Tonul lui nu este nici jucăuș, nici serios. Nu o tachinează, dar Annette nu este convinsă că el glumește.

Furgoneta își reia mersul sinuos și frânează brusc în fața micului birou din cărămidă, și motorul moare. Mauri deschide portiera și sare afară, iar ghetele lui boncăne pe pământ. Portiera Annettei este deschisă de unchiul Marcello, care o ia de mână și o ajută să coboare. „Îmi pare rău, nu trebuia să-l las să conducă. Dar, uită-te la tine, ai părul strălucitor. Vrei să ajuți plantele la fotosinteză?” Annette îl prinde de cot. „Cred că Mauri nu se simte bine.” Unchiul Marcello oftează. „Nu. Din păcate, fratele tău a luat-o razna din cauza unor vapori toxici. Sunt pe mâneca lui, dar nu vrea să-și schimbe cămașa. E un nătâng neîndemânatic. A vărsat cloroform peste tot. Acum își amețește creierul și-și închipuie că e de râs.” Unchiul oftează încă o dată, apoi îl strigă pe Maurizio, care îngână un vals și tropăie lângă un rodiu. „Du-te și te plimbă, prostule! Aerisește-ți creierul ăla prost. Du-te și sapă sau fă instrucție ca în armată, nu-mi pasă!”

Când avea șapte ani, Annettei i s-a administrat gaz la dentist, ca să-i poată scoate patru măsele. Dentistul i-a pus o mască pe față, iar gazul a făcut-o să nu mai simtă nimic în gură și să nu aibă dureri. Procedura a părut să țină doar câteva secunde, deși mama i-a spus că a durat mai mult. Gazul a comprimat timpul. Când și-a revenit, a vărsat violent într-un vas pe care i-l ținea mama. „Mauri o să se facă bine?”, întreabă ea. Unchiul Marcello pune o mână pe ceafă și o mângâie pe păr. „Da, prințesă, dar o să aibă o durere de cap teribilă. Dar tu? Te-ai simțit bine în dimineața asta, după o noapte agitată? Îmi pare rău dacă te-am deranjat.”

Intră în birou. Annette simte curentul înăuntru – cele două ferestre cu rame metalice au fost larg deschise. Simte din nou acel miros dulce-amăru, un miros care îi pătrunde pe gât și pare să i-l câptușească cu vată. Sub acest miros sunt altele, de pământ, râme și îngrășământ. Aude cum se înșurubează un capac metalic la o sticlă, dar și clipocitul lichidului care se lovește de gâtul ei. „Trebuie s-o pun într-un loc sigur, unde să n-o găsească fratele tău.” Curentul face să fluture hârtiile prinse pe pereți. Annette se întreabă dacă și micuțele zâne de pe cărțile poștale sunt amețite.

Unchiul îi spune că bătălia împotriva musculițelor verzi a fost un succes. Cele din răsadnițe au fost distruse, iar larvele lor au fost otrăvite. Dar va trebui să aștepte să vadă dacă florile pot rezista unei măsuri atât de radicale. Unchiul îi prinde fața între palme și o sărută, o dată pe fiecare obraz. Apoi oftează. „E o limită fină între a salva și a face rău”, spune el. „Trebuie să mergem înainte, dar, uneori, asta supără pe toată lumea! Sper doar că am făcut ce trebuia, Netta.”

---

³⁵ Emisiune de zece minute pentru copii, care a fost difuzată în perioada 1957-1977 de RAI, televiziunea națională italiană (n.tr.)

³⁶ Personaj din basmul cu același nume, de Frații Grimm (n.tr.)

Așa cum era de anticipat, astăzi a fost o zi foarte agitată. Am trei asistente, care nu se pun de acord asupra chestiunilor legate de îngrijirea mea. Theresa crede cu înfocare în puterea vindecătoare a supei; Florio, în odihnă. Antonio își dă seama că vreau să lucrez și încearcă să-mi apere poziția, dar ceilalți doi i-au interpretat motivul ca fiind benefic financiar pentru el, pentru că primește un procent din vânzări. Nu vor să fie nepoliticoși. Este, pur și simplu, tensiunea situației. În cele din urmă, au convenit cu toții asupra virtuților aerului proaspăt. Au mutat un fotoliu într-un careu de lumină de pe verandă. Am stat aici toată dimineața, cu o pătură pe genunchi, deși este încă foarte cald. Aparatul de radio stă lângă mine, pe o măsuță pe care se află și un vas cu fructe și țigările mele. La ochelari mi-au atașat apărătoare de soare. De aici pot vedea munții. Cu țigările și cărțile mele, ar fi aproape un rai sau așa ar fi dacă nu ar exista agitația asta continuă.

Theresa îmi vizitează micuța oază la fiecare sfert de ceas, de parcă ar face de strajă. Îți mai lipsesc tocul și pistolul, îi spun eu. De ce nu te duci să patrulezi prin grădină? Își face de lucru. Aranjează pătura. Îmi mai aduce supă și-mi sugerează să trag un pui de somn. Nu vreau să dorm în miezul zilei, îi spun de fiecare dată. Doar nu sunt patron de restaurant în Spania. Antonio s-a dus în oraș ca să dea câteva telefoane. Cred că a făcut asta ca să scape de dominația neobosită a Theresei. Florio reglează presiunea buteliei de oxigen. Inițial, ideea era să aducă dispozitivul aici de două ori pe săptămână pentru tratament, dar chinul de a-l urca dealul s-a dovedit atât de mare, încât doctorul îl va lăsa la Serra Partucci pe toată durata bolii mele. Probabil că ar trebui să reformulez: pe toată durata vieții mele. Sărmanul Florio. Nu mai e tânăr. A adus butelia la deal cu un cărucior, dar roțile acestuia s-au împotmolit pe potecă și l-am auzit blestemând și lovindu-i cadrul în timpul urcușului. Antonio s-a dus să-l ajute. Când au ajuns, Florio era vântat la față și-și ștergea de zor sudoarea de pe frunte. Nu mai putea vorbi, dar s-a aplecat în față și a făcut semne desperate cu mâna până ce Theresa i-a adus un pahar cu apă. Am crezut că o să facă un atac de apoplexie și-și va da duhul la picioarele mele.

Am inhalat oxigen. M-a zăpăcit pentru câteva momente. Masca triunghiulară se potrivește pe față și se prinde cu o bandă elastică. Atunci când sunt deschise, supapele fâsâie. Nu sunt prea convins de beneficiile pe care mi le aduce. Cancerul este neoperabil și este doar o chestiune de timp. Însă Florio susține că aparatul îmi va prelungi viața și îmi va oferi o oarecare ușurare. Cu toate astea, Theresa este sigură acum de demența mea. Doza inițială de gaz a fost prea mare. După ce am inspirat-o, mi s-a părut că îl văd pe Benicio tolănit în grădină, cu capul pe labe. S-a întors și și-a mușcat coada, de parcă ar fi mușcat purici. M-am bucurat din cale afară să-mi văd bătrânul câine și l-am strigat. Theresa și-a făcut cruce și apoi și-a pus mâna pe fruntea mea. Florio are grijă ca oxigenul să iasă mai încet din butelie.

Ei consideră că, având în vedere ce perspective am, sunt optimist. Și sunt mulțumit, cu excepția agitației. Disconfortul este permanent, iar simptomele rămân neschimbate. Tușesc. Șuier. Mă deplasez de parcă aș fi olog și nu-mi pot drege ca lumea glasul. Stau întins mai toată noaptea, treaz. E tolerabil. Am luat-o un pic razna, cred, așa cum se întâmplă în cazul unei asemenea boli. Lumea se apropie de sfârșit pentru mine. Poate că, la urma urmelor, am văzut fantoma lui Benicio. A fost întotdeauna cel mai bun dintre paznici.

* * *

M-am furișat și am închis ușa dormitorului, spunând că o să mă odihnesc două ore, dar, de fapt, vreau să încerc să lucrez. Am obiceiul să aștept până în ultima clipă înainte de a pune vopsea pe pânză și știu că această perioadă de meditație este lungă, durând, de obicei, săptămâni de zile, dar, după aceea, imaginea

este realizată întotdeauna cu repeziciune. Acum sunt puțin nerăbdător să încep. Nici măcar când am avut o comandă nu m-am simțit atât de încorsetat. Gândurile mi-au luat-o razna. Mă gândesc deseori la ea. Săptămâna aceasta voi da două interviuri. Antonio nu vrea să mă obosească, de aceea a ales cei mai renumiți jurnaliști, și apoi voi fi lăsat în pace. Înțelegem cu toții ce înseamnă semnificația acestor cuvinte. Știu că mă vor întreba despre viața mea și despre semnificația operei mele. Știu că mă vor întreba dacă am regrete și nu am idee ce-o să le răspund.

La nunta noastră, Dina a purtat un corset din dantelă albă, cu o talie de viespe. Dantelă din sud, cu istoria lui marcată de sărăcie, unde fiecare împunsătură de ac este dezbătută. Aceasta este o țară cu tradiții încântătoare și amare. A avut vâl, iar sub el, părul ei era arămiu ca vița-de-vie toamna. Am plâns pentru Hristos în numele congregației și am cerut, în mod oficial, unirea noastră. Eram cu zece ani mai bătrân decât ea, dar mă simțeam tânăr. Era uimitor cât de mică părea lângă mine. Mi-am imaginat că stă desculță, cu degetele pe dalele reci de piatră, de parcă ar fi trecut printr-o criză. Eram în 1934 și fascismul era ceva nobil, și Mussolini încă nu ne spusese că antisemitismul nu există în țara noastră. Ne-am căsătorit în tradiția catolică. Ea făcea parte dintre credincioși, astfel că, zece luni mai târziu, și-a dat inelul pentru Patrie.

Mă socotea romantic pentru faptul că îi mărturisisem că mă rugam în fiecare zi ca giuvaierul din părul ei să cadă în paharul meu de vin, astfel încât să am motiv să îi atrag atenția. I-am spus că tânjeam să îl pun la loc, în montura lui întunecată. Ea m-a crezut avangardist pentru că eram subiect de discuție la cafenea, dar nu era adevărat, și nici nu aveam o asemenea ambiție. Într-o revistă eram numit un Le Corbusier italian, și m-a întrebat despre asta și dacă mi-ar putea vizita atelierul de la Accademia. Eram emoționat la gândul că-mi va vedea lucrările, dar a fost amabilă, nu dezamăgită. Când s-a așezat lângă mine, am știut că devenisem vizibil pentru toți ochii din lume. Se dăduse cu parfum de violete. Era prea frumoasă. Nu am putut s-o privesc în ochi. În schimb, am studiat modelul feței de masă, careurile roșii și albastre. Ea mă curta pe mine, și eu devenisem ridicol.

Primul nostru apartament a fost la Bologna, aproape de stadion, și eu predam gravura. Nu aveam mulți bani. Apartamentul avea două camere și țevi zgomotoase, iar baia era comună, nu avea încuietoare, așa că, la început, ne-a fost frică să o folosim. Aveam grijă să ne trezim înaintea tuturor celorlalți locatari și apoi dădeam drumul la apă și cântam în timp ce făceam baie. Ne simțeam ca niște evadați de operetă. Nu aveam o cameră în care să pictez și nici bucătărie, de aceea lucram în dormitor. După o expoziție la care am avut succes, s-au ivit câțiva mecena. Am putut să vând mai multe lucrări și ne-am mutat într-un apartament mai bun, pe Via Fondazza. Dar țin minte cum îi răsuna râsul în fostul apartament și sunetul plăcut a glasului ei când cânta, și picuratul robinetelor. Țin minte suspinele scoase când făceam dragoste și aveam ca fundal urletele mulțimii de spectatori din stadion, când mingea pornea spre poarta adversă. Începuseră deja să se infiltreze în țară sentimente nefaste, dar noi nu le acordam atenție.

Probabil că am fost cam ursuz în acei ani. Eram foarte preocupat de lucrările mele și nu reușeam să mă exprim. Oare cum îi păream ei? Pesemne că nu pe deplin maturizat, dar perfectibil, de aceea se străduia tot timpul să mă facă să zâmbesc. Nu reușeam să o conving de fericirea mea, deși o simțeam în fiecare zi. O simțeam în firele ei de păr, căzute în chiuveta din baie și pe care le culegeam cu gelozie, pentru ca nu cumva colegii noștri de baie să și le înfășoare pe degete. Soția mea avea obiceiul să îi imite pe cei de la putere și pe căpitani de poliție, și deseori se deghiza cu pălării de-ale mele și își desena o mustață cu creionul, iar acest teatru ne distra foarte mult. Când privesc în urmă, toate acestea mi se par nevinovate. Însă groaznica moștenire a Europei mi-a lăsat urme de paranoia în minte. Pesemne că eram prea nepăsători. Probabil ignoram pericolele.

Uneori, Dina încerca să-mi dezlege limba. Mă ținea treaz, stând ore în șir la fereastră în cămașă de noapte, punându-mi întrebări și imaginând moduri prin care să mă lecuiască de reticența de care, după părerea ei, sufeream. Odată mi-a zis că tăcerea mea era în stare să frângă spiritul tuturor lucrurilor din jurul meu, spiritul căminului, al lavoarului, al vasului cu migdale și al albumului cu fotografii, ba chiar și

spiritul pântecului. Nu știu dacă mă credea într-adevăr capabil de asta. Am dat vina pe vârsta mea pentru că nu aveam copii, dar, după șapte ani, am reușit să o concepem pe fiica noastră. Numele ei era Elizabeta. Din cauza faptului că nu se aliniase bine cu pelvisul mamei, nașterea a fost dificilă și s-a născut cu oase rupte. Încă de la naștere nu a avut poftă de mâncare, nu a luat în greutate, deși stătea întinsă perfect pe păturică. A rezistat cinci săptămâni în această lume.

Visez rar. Aș accepta cu bucurie visele cu fiica sau cu soția mea. Le-aș cumpăra dacă aș ști moneda cu care aș putea-o face. Probabil că visele sunt legăturile cu un Dumnezeu discret. Ori poate sunt mirajele peste care dau sufletele însetate. Însă eu aș străbate toate deșerturile din lume ca să o văd pe Elizabeta. Nu aș ezita să îmi dau viața în schimbul vieții Dinei. Aș fi renunțat la patronajul țării mele și la protecție în acei ani întunecați, dacă asta ar fi însemnat să o pot salva pe ea. Nici nu mai știu de câte ori m-am gândit la asta.

Nici soarele nu era mai fierbinte decât iubirea Dinei pentru copilul nostru. Nici măcar medicul nu a reușit s-o convingă că iubirea ei maternă nu va fi de durată. După naștere, am stat împreună în fața spitalului să ne uităm la clădirile din Erba și acei îngeri sculptați mi s-au părut răutăcioși. Aveau ochii adânc vârâți în orbite și goi acolo unde lovise dalta, găuri adânci, care erau cămin doar pentru viermi de piatră. Am dus-o acasă pe Elizabeta, deși nu era recomandabil.

După moartea copilului, Dina a fost cuprinsă de o manie. Mergea dintr-o cameră în alta să o caute. Ridica fața de masă. Deschidea bulbi de fenicul. Căuta orice ascunzătoare posibilă. Noaptea, auzea pe alei zgomote care semănau cu plânsul unui nou-născut, însă era vorba doar de pisici vagaboande, cântându-și una alteia de pe acoperișuri. Odată și-a rupt câteva oase de la mână căutându-și copilașul pe copertina unei cafenele. Era la fel de slabă și de flămândă ca lupii de pe lacurile acoperite de gheață, zgredindu-și la ușa unei alte lumi.

În anii care au urmat, a mers la sinagoga de pe Via dei Gombruti, până ce aceasta a fost distrusă de bombardamente, dar nu a părut să găsească alinare nici acolo. În timpul războiului toată lumea se temea și era suspicioasă. Sălile de rugăciune din ghetoul evreiesc erau adesea închise, iar credința nu putea fi practică deschis, însă Bologna cea învățată începuse să ia în serios amenințarea intoleranței. Pesemne, credința a expus-o pe Dina în timpul ocupației. Era o femeie mândră. *Resistenza* era îndârjită în orașul nostru și nu am nici o îndoială că ea cunoștea mulți membri, dar am fost precauți și prietenii noștri s-au dovedit loiali, iar preoții și combatanții au făcut totul ca să ne ofere adăpost. Cu toate astea, într-o seară, după ce m-am întors de la Accademia, am găsit ușa apartamentului deschisă. Un vecin mi-a zis că fusese percheziționată toată clădirea și că inima orașului medieval fusese locul unui raid. Am alergat din cameră în cameră, dar Dina nu mai era acolo.

În perioada aceea îi vândusem câteva lucrări unui om cu funcții înalte. Am luat legătura cu el și l-am implorat să mă ajute. A făcut apel la poliția germană, dar mai mult nu putea face. Mai târziu, i-a găsit numele în evidențele de transport. Îmi aduc aminte că am stat cu el într-o cafenea pustie, din cartierul celor Două Turnuri, unde copilărise Dina, și atunci mi-a dat asta, singura dovadă disponibilă. Țin minte că m-a tras de mânecă, în momentul când m-am ridicat să plec. Nu acesta este mărțul nostru sistem, a spus el, nu asta am gândit. Și eu i-am spus, nu, dar nici noi nu vom fi iertați.

După ce a fost luată, am înțeles ce înseamnă să respingi ceea ce este cunoscut a fi adevărat. Am înțeles disperarea Dinei în acele nopți când își auzise copilul plângând pe alei. Am înțeles tristețea, tristețea inestimabilă și nelimitată. Ar fi trebuit să merg cu ea când cerceta străzile în căutarea Elizabetei. Ar fi trebuit să pun mâna pe armă.

În ultimii ani, suma oferită lui Antonio pentru autoportretele mele s-a triplat. Astfel de lucrări sunt rare și se crede că reprezintă cele mai bune indicii pentru a descifra enigma identității mele. Am supraviețuit tragediei; asta este tot. S-a vorbit mult despre precizia descriptivă a picturilor, despre expresiile faciale și despre faptul că nu seamănă deloc cu naturile moarte. Am terminat ultimul autoportret acum douăzeci de ani, în anul când s-a terminat războiul. Nu este eroic.

Ca și cum ar fi vrut să mă facă să uit de amintirile triste din această după-amiază, am primit o ilustrată de la Peter. Se află în America și are o soție! Iată o simetrie îmbucurătoare. Nu ar trebui să căutăm semne, și totuși cât de ades își fac apariția. Peter descrie Pacificul drept „înfiorător”. Este atât de mare. Polițiștii merg călare pe cai la fel de mari ca marmurele lui Elgin, scrie el. A petrecut cinci nopți într-un hotel groaznic, cu cearșafuri zdrențuite și cu trupuri răsfirate pe coridoare. A văzut pictura murală reprezentând Unitatea Pan-Americană³⁷. Totul este o mare aventură. Ceva care „îți deschide orizontul”.

Sunt norocos să corespondenz cu prieteni din toate țările lumii. Deși duc o viață de pustnic, de-a lungul anilor am primit multe daruri exotice. O *tsuba*³⁸ din Japonia, spumă de mare neagră de la antipodi. Odată, Antonio mi-a trimis din Bavaria niște gravuri în lemn. De fapt, speram ca Peter să vină în Italia, să facă un tur al Florenței și să studieze lucrările lui Fra Angelico, și poate să mă viziteze și pe mine, în locurile astea uitate de lume. Cu cât entuziasm ne-am fi strâns mâinile! Mi-ar fi făcut plăcere să-i prepar o cafea și să-i arăt obiectele din atelier. Aici primești o lecție a prezentului, a acestui moment, ca aceea desprinsă din odele poetului din epoca augustană³⁹. Anul trecut, cineva mi-a trimis în dar cafea din Louisiana. Încă mai am câteva boabe, destule lingurițe să umple filtrul de cafea. Este amestecată cu frunze de cicoare; gustul este acru și interesant și am păstrat-o fără vreun motiv anume. O vom termina astăzi, când se întoarce Antonio din oraș.

---

³⁷ Lucrare de mari dimensiuni, realizată în 1940 de pictorul mexican Diego Rivera, la City College of San Francisco (n.tr.)

³⁸ Garda sabiei de samurai, de obicei pictată (n.tr.)

³⁹ Aluzie la poetul Horațiu și la *carpe diem* („trăiește clipa”), tema unor ode scrise de el (n.tr.)

Nebunul de pe deal

Ultimele câteva ore au fost de neliniște și de chin, dar au venit zorii. Negura primelor ore ale dimineții se întinde în maluri austere de-a lungul fundului văii, iar bolovanii intră în derivă. Printre stâncile albe din capătul râpei, Peter vede un soare nevolnic, care încă nu s-a ridicat pe cer. Ora de ridică-te și strălucește, când civilizația se trezește. Există speranță. Există un drumeag sus, unde este parcat jaful lui de mașină, iar asta va atrage curând localnici și câțiva turiști întârziați. Dacă îl caută cineva, mașina îl dă de gol. S-ar putea ca unii plimbăreți, după ce s-au îndepărtat de zidul roman, să se îndrepte în direcția asta – ziua promite să fie frumoasă. Le va auzi glasurile răsunând sus pe stânci. Va auzi scârțâitul cablurilor de sârmă de pe gardul ridicat aproape de gura râpei când oamenii vor coborî pe trepte, pulsațiile și zdrăgănitul când se vor ridica, și va ști că aceștia sunt aproape și-l pot auzi. Deocamdată, nimeni nu a răspuns la chemările lui, dar nu se simte chiar atât de singur.

În aer plutește un parfum rece, dar și aroma noului anotimp: note umede de lemn putrezit, ciuperci, noroi. Aude un taur mugind în staulul lui din apropiere, protestând împotriva prizonieratului. Dacă ar vrea, nefericitul ar putea probabil să treacă prin zidul făcut din piatră, privind cu ochii ca niște mărgelile spre trecutul îndepărtat, în vreme ce se îndreaptă spre vacile de pe pășune. Însă el continuă să mugească *muu, muu*, împotmolit în sistem, ca și cum protestul ar conta. „Imediat, amice. Imediat.” Câteodată, se aud și clopotele de la St Andrews, sunete distorsionate, aduse de negură. Nu este prea departe de lume.

Acasă, soția lui trebuie să se fi trezit. Partea lui de pat a rămas neatinsă. Și nici nu-l va găsi leșinat pe canapeaua de la parter, cu o sticlă de gin în mână, lăsând bale pe perne. Iar din grădină îi lipsește mașina; doar Wolkswagenul ei este acolo. Ea îi va înregistra absența de la fereastra de pe palier, când se duce la baie. „Of, Peter, ce-i cu tine?”, va șopti. Și va face tot ceea ce face de obicei. Va simți răcoarea neașteptată și va aprinde focul, iar ciorile se vor ridica în zbor de pe coș, când fumul va începe să urce.

Apoi se vor trezi copiii – mai întâi Suze. Vor discuta la o ceașcă de ceai cu pâine integrală prăjită. „Tot n-a ajuns acasă?” „Nu. Și nu-i stă în obicei să nu anunțe.” „Crezi că e la vreun chef?” „S-ar putea.” Apoi probabil că îl vor trezi pe Danny. „Ți-a spus Peter ieri unde o să se ducă?” Și cei trei ar ieși pe poartă, ca să vadă dacă nu cumva a plecat cu mașina beat criță de la cârciumă și i-a murit motorul undeva pe drum. Nu vor descoperi nici o urmă. Doar o pată de ulei pe pietrele de râu cu care e pavat drumul din grădină, unde este, de obicei, parcat Daf-ul lui. Se vor gândi să sune la cunoștințe. „Alo. Rătăcitorul s-a rătăcit iarăși.” Însă Donald va spune că nu l-a văzut. Cei de la cârciumă vor spune că seara trecută nu a călcat pe-acolo. Și, atunci, poate vor începe să se îngrijoreze. Va fi prea liniște. Instinctul se va trezi. Vor adulmeca în aerul neguros al toamnei ceva ieșit din comun. Vor vedea uliul șoricar cu o pradă în cioc, iar măruntaiele le vor spune ceva.

Ar da orice să fie acolo, să prăjească niște cafea pe plită, să-și fiarbă un ou și să ungă cu unt un biscuit. Și-ar da brațul drept. Piciorul stâng. Ha-ha.

Casa era mai plină de viață înainte ca puștii să crească și (parțial) să plece. Mereu se întâmpla câte ceva – flecăreală, repetiții, mici proiecte artistice trăsnite. Prietenii lui Susan și ai lui Danny rămăneau mereu peste noapte, dormind în corturi ridicate în grădină, în saci de dormit, și având la ei sticle de cidru ieftin. „Domnule C, ia un pahar de Bucky. Domnule C, vreți să fumăm niște hașiș?” Era distractiv. Asta îl făcea pe Peter să se simtă tânăr. O vreme, casa devenise un soi de refugiu al animalelor. Era inevitabilă prezența vreunei creaturi cu blană sau pene, care se plimba prin grădină, făcând scandal sau scoțând țipete, grohăituri sau nechezături. La un moment dat, găseai capre și găște, iepuri de casă și porci de Guineea, un porc, o șinșila și chiar vrăbii îmblânzite în cuiburi făcute din cartoane de ouă, care se izbiseră cu capetele de geamuri și rămăseseră năucite îndeajuns de mult, cât să lege prietenii cu copiii. Dumnezeuule mare! Disecția unor râme pe masa de bucătărie!

Dan a trecut printr-o perioadă în care a ținut nevăstuici într-o cușcă din plasă de sârmă. Acestea reușeau să sape tuneluri sau să roadă plasa ca să scape. Avea un ham ca să le scoată la plimbare și, în câteva rânduri, a încercat să le strecoare în școală, în sacul cu echipamentul de sport, sau vârandu-le în cămașă, printre nasturi, ca un bătrân rândaș, astfel că formau o umflătură ca un colac în jurul taliei, zgâriindu-l cu ghearele și făcându-l să ajungă la infirmerie pentru pișcăturile de purice. Odată, cei de la școală au telefonat pentru a-și cere scuze că nu observaseră până atunci suferința lui Danny, spunând că putea fi scutit de duș după cros. Iepurii de casă cumpărați evadau întotdeauna și organizau orgii cu populația locală, lăsându-și în vizuini moștenirea de ochi roșii și roșcați.

Toate aceste animale trebuiau hrănite, succesiv, cu legume, coji de cartofi, melci, fără casă și cu casă. Țapul avea o poftă de mâncare de lup; își amintește că a înfulecat și piese de mașină, oglinzi, tapițerie (nu destul cât să facă să dispară cu totul vehiculele abandonate, ceea ce ar fi rezolvat problema transportului lor la cimitirul de mașini). Odată, Țapul a ros ornamentele de pe ușile unui Austin Maxi. Era un chin să îl iei de acolo după ce se apuca de ros ceva; se zbătea și se smucea din funie și icnea în semn de protest, în timp ce cioburile care i se prindeau în barbă clincheneau delicat. Locul era întotdeauna înconjurat de găleți cu verdeață și borcane cu grăunțe, și vase cu compost. Întotdeauna se organizau expediții de căutat frunze de pădărie. Era grozav. Erau vremuri fericite.

Lui Peter, cel mai mult îi plăceau găștele. Îl încântau etichetele cu piețele portocalii și ciocurile portocalii asortate. Îi plăcea cum se sumeau și băteau din aripi, plecându-și capetele și trâmbițând când venea cu resturi de legume, ca și cum ar fi spus, da, da, ne e foame, grăbește-te, Peter. Și pieptul lor alb, mândru. Iar când se înfuriau sâsâiau ca niște șerpi.

Poneii cu coame încâlcite încă vin până la zid atunci când trec prin zonă. Lydia continuă să-i hrănească.

Negura se ridică. O rază sfioasă mijeste dinspre soarele anemic. Hainele lui sunt acum doar umede, nu ude flească. Trebuie totuși să se dezmoștească și să-și schimbe poziția asta nefirească și chinuitoare. Trebuie să-și aducă la viață brațele și coapsele și să înceapă din nou să caute un băț, mai ales că acum poate vedea pământul. Își scoate garoul. Era mult prea strâns. Probabil că el l-a făcut să nu-și mai simtă piciorul o vreme, înainte ca ploaia să-l domolească și să se întoarcă durerea. Nu e Florence Nightingale. Nu se vede nici o pată roșie dedesubt – cel puțin, el nu o vede. Dacă totuși a sângerat, probabil că nu e prea grav. E cam amețit, da, dar pesemne că asta e din cauza oboselii și a foamei.

Nu a auzit nici un zgomot de trafic dinspre drumul de sus. I s-a părut că aude un câine lătrând, dar când a răcnit, doar vocea lui a răsunat, adusă de ecoul din râpă. Va trebui să încerce din nou să se miște. Va trebui să înfrunte durerea. Să alerge cu capul înainte spre ea, ca proverbialul bizon prin furtună. Să înfrunte senzația arzătoare de ruptură, să primească upercutul suferinței drept în bărbie, să stea drept, ca un bărbat. Răul s-a comis deja – acum nu va face decât să îl recunoască pe deplin, așa cum recunoști asemenea lucruri, înainte de a putea merge mai departe și de a-și reveni. Să-și revină. Este cu puțință?

Nu se gândește des la ea. Când mintea i se îndreaptă într-acolo, nu o face cu consimțământul lui ori pentru că sunt gânduri ce ar dori să iasă la iveală. Speră în continuare că va dispărea, că, într-o bună zi, în locul ei va rămâne o pată albă și că va pleca. Uneori, pare a fi gata. Există lungi perioade de acalmie. Apoi, ca din senin, confortabila absență este tulburată și, fără nici un avertisment, ea reapare. Este acolo, cântând: „Sunt eu, iubitul meu”, și îl întreabă „De ce nu mă ajuți niciodată, Petie?” Este acolo, întinsă provocator pe podea sau desfăcându-și cordonul halatului de casă din mătase oranj. Stă acolo, aplecată peste masă, cu gura vânătă și violată, exact așa cum au găsit-o.

Iar acum – acest proces intentat de o putere superioară, care are un simț căcăcios al umorului, acest mic și semnificativ prilej de a se gândi la crimele din trecut și de a se întreba ce acuzație i se aduce – în asemenea momente trădarea și vinovăția pot să cadă ploaie asupra lui. Dacă este vorba de o pedeapsă, dacă e o pedeapsă divină, atunci nu este pentru greșelile minore și păcatele neglijabile, slăbiciunile și rățăcirile lui: băutură, ciordeli, invidie, hoții, limbaj porcos. Nu este vorba de faptul că a evadat din

clasa lui socială, că și-a pus prea multă sare pe cartofi, că a umflat cheltuielile de lucru, ori că i-a greșit lui Ivan. Este ea. Ea este motivul, nu-i așa?

Raymie era în stare să reziste o săptămână cu un pachet de pastramă de vită. Aproape că nici nu mânca altceva, dar avea un fix cu proteinele, considera că acestea îi mențin ovarele sănătoase. Și asta era soluția ei – carne deshidratată, tare ca pielea de șa. Nu a înțeles-o niciodată. Chestia aceea era groaznică, la fel de apetisantă ca pielea tăbăcită servită ca desert. După ce mânca așa ceva, treceau zile întregi până să viziteze toaleta. Însă era ieftin, iar ea era convinsă că în acest fel își va asigura o viață sănătoasă. Nu i-a înțeles niciodată nici renunțarea, dar era o modă printre puștii aceia cu bani din moșteniri să își facă singuri viața grea, să trăiască la marginea societății. Ca băiat, student, chiar și când primise bursă și avea câștiguri suplimentare, fusese întotdeauna atent cu banii. Însă ea provenea dintr-o familie înstărită, avea acces la conturi, ar fi putut să-și cumpere o pâine, din când în când.

În bucătăria apartamentului lor din San Francisco, rareori găseai ceva de mâncare – puțină salsa proaspătă vara, cutii cu cereale din când în când. Pastrama aceea uscată, de nedigerat. Uneori, Raymie făcea mare tapaj când pregătea o supă-cremă din resturi. Semințe prin toată casa. Dumnezeu, era ca mana; se simțea eliberat! Simțea lipsa plăcintelor, a peștelui în aluat. Visa banchete și ospete ca în povești. Trăiau ca niște rahiți de simboțiști francezi, meschin și în pas cu moda. În schimb, exista câte un accesoriu pentru narcotice pentru orice ocazie, orice reuniune de prieteni, orice concert la care mergeau și pentru orice partidă nebună de sex. Un astfel de obiect își făcea mereu apariția din mica ei geantă, iar dacă nu, atunci din geanta altor artiști care sculptau pentru consacrare. Există chiar și o fiolă verde pentru „dezvoltarea” menajului lor. Iubirea făcută să strălucească, astfel încât să îi poată gusta culorile, ca să sărute vreun amărât de chinez de pe stradă, atunci când se întorceau acasă. Lui îi plăcea să bea și să călărească, iar ea era a naibii de neînfricată. Prima doamnă Caldicutt. Raymelia Coombs. Stăpânirea ei de sine era impresionantă. Îl speria. Aceasta era puterea pe care o avea.

„Astea erau vremurile”, spunea el în interviuri, studenților și chiar și propriilor copii, când au început să manifeste interes față de punga lui cu ierburi. Dar ce vremuri erau, de fapt, când avea gura coclită de băutură și făcuse ulcer? Ce vremuri erau acelea când, uneori, trupul ei abia dacă mai arăta uman și avea pieptul încrețit, ca un prizonier de război, când carnea îi stătea concavă pe pelvis, când era atât de slabă încât nici menstruație nu mai avea? Proteine care să-i pregătească ovarele pentru un copil, mâncate strict ca pe medicamente în cursul săptămânii, chiar dacă fuma atât de mult, încât gingiile se retrăseseră de pe rădăcina dinților și trăgea heroină pe nări, până când vedea albastru și nu îl mai simțea mișcându-se înăuntrul ei.

Chestia cu adevărat ciudată era că, deși era scheletică, părea extrem de grea, ca fierul sau ca aliajul de cositor cu plumb, ca o sculptură clasică refuzând să se lase ridicată. „Hei, nu s-a întâmplat nimic cu trupul meu, scumpule”, spunea ea, luând o poziție provocatoare, ca o starletă de cinema. Era senzațională. În ciuda faptului că leșina, că nu mânca și că vărsa de fiecare dată când înghițea mai mult de patru îmbucături; în ciuda faptului că părul îi crescuse des pe brațe și pe picioare drept compensație termică, ea tot îl convingea că era în formă, călare pe situație, în ciuda pronosticurilor. „Potolește-te, dragule”, spunea când el îi reproșa că mâncase doar o lingură de supă. „Nu am nevoie decât de Larry, ca să-mi scrie rețeta.” O pată albă – așa ar fi putut să numească acea relație? Un dezastru în afara câmpului său vizual?

Și Dyas o iubea – atâta lucru era evident. Nu exista recompensă pentru faptul că i-o sufla de sub nas. Deși Dyas avea alte muieri zburdalnice în colegiu, deși era marele seducător din Mersey, el o voia pe Raymie, și pentru Raymie și-a lăsat soția cu care era căsătorit de doisprezece ani. El și Peter fuseseră foarte apropiați în primul semestru și era ca și cum ar fi câștigat un alt tată. Îl descoperise pe Ivan Dyas în spatele unuia dintre numeroasele ziare de sport, în Roscoe Head, unde covorul era lipicios, dalele ciobite, iar tavanul înnegrit de fum de țigară, însă berea era bună. „A, Petie, așadar asta e și adăpătoarea ta, nu? Stai jos, să flegărim puțin. Care dintre frumoasele doamne sunt cu tine? Nici una, vai, mare păcat.

Să-ți spun ceva, ce-ar fi să faci mai întâi un drum până la bar și să-i spui lui Blanche să-mi mai aducă un pahar? Mă poți salva de musacaua nevestei. Punct ochit, punct lovit.” Șase luni mai târziu, omul avea bagajele făcute și era cucerit de frumoasa americană venită la Liverpool din cauza lui Stuart Sutcliffe⁴⁰ și cu speranța să-l cunoască pe John Lennon.

Călătoriseră de colo, colo, la Glasgow, la Leeds, și în capitală, cu mașina lui Dyas, un Sunbeam Talbot – asta era o mașină adevărată, avea un motor de mare clasă! Plimbările trebuiau să fie în scop educativ, în afara programei. În prima oră dezbăteau vehement, Raymie îi provoca în legătură cu tot ce era pur englezesc, iar Ivan vira brusc, gesticulând în același timp. Apoi schimbau șoferul, și Ivan sforăia pe scaunul din dreapta, cu harta rutieră desfăcută în poală. Ea nu avea permis de conducere și ținea să folosească banda de viteză. Dyas avea cunoștințe pretutindeni, din câte se părea, cu toții destul de renumiți. Un ungur sculptor în sticlă. Un actor cockney. Frumoasa verișoară a poetului laureat, care fusese una dintre iubitele lui înainte ca adevărata iubire să-l aducă pe calea cea bună, care era dispusă să o găzduiască pe noua lui prietenă și nu se arăta deloc interesată de Peter ca înlocuitor. Întotdeauna se găsea un pat pliant sau o saltea, sau o canapea, în vreun apartament din oraș, și o adunare la miez de noapte, în care se amestecau homosexuali, muzicieni de rock și prostituate la vârsta adolescenței. Întotdeauna apărea o invitație la inaugurarea unei expoziții. Peter era prezent peste tot. Circula, era ținut la curent. Avea să devină pictor și nu-l deranja să o afirme. Era deceniul în care trebuia să ai atitudine.

„De unde ai deprins accentul ăsta, dragule?”, îl întrebau agenții la petreceri, îndreptându-i gulerul. „A, ești din nord. Mda, se pare că vin multe talente de acolo, zilele astea. Uite-mi cartea de vizită. Deocamdată nu ne prea interesează peisajele, dacă îmi permiți să fiu sincer. Dar dacă ai ceva mai avangardist, să nu ne uiți.” În cealaltă parte a camerei, Dyas și Raymie le arătau fundul și își făceau respirație gură la gură. O dată sau de două ori, au dormit toți trei în popasuri de pe autostradă, el prefăcându-se că doarme, în timp ce ei șușoteau și chicoteau. În întuneric, ochii ei au sclipit, văzându-l mișcându-se.

Probabil că era gelos. Ea era arătoasă, dornică de flirturi, se dichisea ca un aristocrat homosexual, cu cravate late și taioare din mătase, știa să spună o glumă bună. Ochii ei îl vâneau prin întuneric, în timp ce își suga buza de sus și făcea amor. Peter nu putea decât să lase ca dorința celui alt să fie satisfăcută, în vreme ce pe el îl înfuriau alte lucruri. „Chestiile astea de aici nu-mi spun nimic”, îl informa el pe Dyas, când profesorul lui ieșea afară și i se alătura la o țigară, la capătul vestic al balconului. „E o prostie.” Și Dyas îl aproba, firește, apoi îi spunea să termine cu mutra aia sinistă și să intre imediat. Bănuia că Hockney⁴¹ era pe punctul de a se încăiera. „Dacă vrei să vezi doi băieți sărind unul la celălalt, fă bine și mișcă-te repede, Petie. Hai, calmează-te. Nu mai lua totul atât de personal. Hai să te aranjăm.”

Apoi, într-o noapte, după ce a petrecut o oră uitându-se la o fereastră acoperită cu pete de fecale, avându-l alături de el pe creatorul care îi spunea că acela era cel mai potrivit mijloc de a descrie suferința umană, tensiunea a cedat, în cele din urmă. „E un rahat”, s-a auzit Peter spunând, inutil, și a ieșit vijelios de acolo. Intrigată de neașteptata lui ieșire nervoasă, Raymie l-a urmat și au găsit un club în apropiere. Au băut. Au dansat. Trupul ei lipit de al lui, apoi dezlipit, lipit și apoi iar dezlipit. Spre sfârșitul serii, își ieșise din minți. Ivan zăcea inconștient pe podeaua încăperii unde stăteau, iar Peter acoperea cu o mână gura iubitei lui, ținându-o la perete și străduindu-se să nu alunece afară din ea.

---

⁴⁰ Stuart Sutcliffe (1940–1962) – basistul grupului Beatles în formula originală, care a pictat într-un stil apropiat de expresionismul abstract (n.tr.)

⁴¹ David Hockney (n. 1937) – pictor, desenator și fotograf englez, promotor al stilului pop (n.tr.)

Criza în oglindă

Pe patul de hotel, îți ridică picioarele pe umerii lui. Îți trage coapsele spre ale lui și te ține strâns. Îți simți tendoanele întinzându-se la maximum și profunzimea crescândă. Face eforturi să nu termine. Spune *ești, ești*, dar întrebarea nu poate fi dusă până la capăt. Există suficientă unitate, suficientă colaborare între voi, pentru ca sincronizarea să-și facă efectul. Abdomenul ți se înfierbântă. Stomacul tău trage spre interior și spasmele devin copleșitoare. Țipătul mut din încăpere este sunetul a ceva care vine pe lume ori o părăsește.

Îți dă la o parte părul umed de pe frunte. Îi tremură mâna; e un pic stângaci. Aveți douăzeci de minute la dispoziție, apoi va trebui să plecați. Trebuie să-și ia fetița de la creșă. Tu trebuie să continui pregătirea spațiului de expoziție. Hotelul se află în apropierea gării de unde se poate lua un tren de suprafață până la serviciu. Împărțiți un pahar cu apă. *Cum e, cu Danny adică?*, te întreabă el. Ridici din umeri. Îți odihnești capul de brațul lui. După un moment, spune: *Susan, vreau să-ți arăt ceva. E cu adevărat palpitant.* Își ridică geanta pe pat și o deschide. *Nu trebuia să o scot din galerie, noi nu suntem asigurați, dar, dacă aș fi jefuit, cred că mi-ar lua întâi de toate portofelul.* Scoate agenda și o răsfoiește. Există semne din hârtie vârate între pagini. Scrisul de mână este minunat. *Uite*, spune el. *Ascultă aici.* Ochiul îi strălucește în lacrimi.

Întâlnirile dintre voi sunt acum regulate, iar la galerie ați devenit mai îndrăzneți și mai insistenți. Clădirea este închisă câteva zile, cât timp este aranjată noua expoziție; nu mai sunt necunoscuții care se înghesuie, în spatele cărora să vă ascundeți, nici lucruri care să vă distragă atenția. Se apropie mai mult când trece pe lângă tine. Te mângâie pe spate dacă vede că ți-ai scos taionul, îți atinge sânii prin materialul subțire al bluzei. Și, tot timpul, soția lui este în apropiere. Te întrebi de ce nu este în stare să vadă asta, de ce nu observă atmosfera, mirosul mai intens al soțului ei, pentru că este ca și cum din celulele lui s-a eliberat o substanță nouă. O poți mirosi sub pielea lui, acest nectar tropical, care îi circulă prin pori și artere, condensându-se în seva din apropierea vintrelor. Corpul lui emană invitație, duhnește a invitație, ochii lui par să mărturisească faptul că e îndrăgostit, chiar și când vorbește despre munca lui la jurnal, chiar când îți vorbește ca un profesionist în fața Angelei.

Tratezi prezența soției lui ca pe un preludiu. Faptul că ea este acolo, la galerie, pur și simplu sporește emoția. Aventura este plină de riscuri și ar fi socotită jalnică, abjectă și malefică de către orice persoană care ar avea cunoștință de ea. Când Angela pleacă să o ia pe fetița lor de la grupul de joacă, el te așază pe birou, stă în fața ta. Îți ridică fusta și își plimbă gura de-a lungul marginilor lenjeriei, apoi trage materialul deoparte. Rochia alunecă în sus, pe șolduri, cusăturile se sfâșie. Zgomotul scos de ușa de la intrare deschizându-se și închizându-se este excitant. Te duci spre el. Îți plimbi degetul mare de-a lungul sculei lui și simți sângele curgând prin vena groasă. Îl prinzi în gură. În baie, el se spală pe față, verifică materialul rochiei tale, căutând semne de umezeală. Amândoi acționați cu siguranța grăbită a damnaților, marcați de obsesii. Însă el este cel care își revine mai greu, rămâne prins și nepăsător în acțiunea clandestină, el este probabil cel care vrea să fie prins, ori care vrea să mărturisească.

* * *

Te apleci în față, îl iei în brațe și îl tragi între picioarele tale. El te ridică și te proptește de zid, frecarea rupându-ți pielea fragilă. Apoi îi preiei toată greutatea pe pat. Deja ați întârziat la tren și va trebui să îl luați pe următorul. Va trebui să ia un taxi ca să-și ia fiica la vreme sau să sune și să spună că a fost reținut. Însă, în aceste momente, puteți uita de orice altceva. Nu suferi. Nu te simți deconectată de tine însăși, ori nelocuită, ca și cum ai fi alunecat accidental din sacul tău de oase. Când ești cu el, ești

aici, în tine, în spatele plăcilor de calciu din piept și din pelvis, care se ridică și se mișcă lângă el. Îți marchează limitele. Carnea ta delicată îl cuprinde și pe el. Îi cureți substanța lăptoasă pe care ți-a lăsat-o pe piele.

Te întrebi cum va mai fi posibil să continui munca la Borwood House. Fără îndoială, ești un fel de monstru, lipsit de sânge și reptilian. Îi urmărești pe Angela și pe Tom împreună, ca să vezi dacă se creează o distanță între ei. Te uiți ca să vezi ce efect ai avut – tu, amanta, adulterina, noua lui iubire. La galerie, ei se poartă profesionist, relația este funcțională; certurile nu se poartă niciodată în fața ta sau a vizitatorilor; există o atmosferă de amabilitate, de afecțiune discretă. Te întrebi cum se comportă acasă, dacă se poartă firesc, dacă există sau nu acuzații, resentimente, frigiditate. Te întrebi dacă Tom mai încearcă să i-o tragă sau ea lui. Nu ai discutat cu el despre asta, dar e un lucru la care te gândești. Aroma emanată de trupul lui o mai întărește ori a devenit acum imună față de el? Știe ce îl excită cel mai mult și au încercat asta? I-a tras cearșaful strâns peste față ca să nu mai vadă și să nu mai poată respira? A intrat cu blândețe în el, l-a lăsat să guste totul? Te întrebi dacă mai este în stare să o ia în brațe pe fiica lor, fără să-și imagineze că va intra în spasme în mâinile lui.

Când ajungi, în miezul zilei, amândoi sunt prinși cu treburile lor, separate. Se ocupă amândoi de copil, ori acesta este lăsat cu o bonă, ori stă la creșă. Ca mai toate familiile din Londra, în care ambii soți au slujbe, coregrafia aceasta este strictă și foarte ordonată. Cum de reușește el să se furișeze în oraș ca să te întâlnească, ori să mai zăbovească seara, după ce ea ajuns acasă? Cum de nu s-a înregistrat încă nici o daună substanțială asupra stabilității căminului lor și a afacerilor? Pesemne că îi spune că are întâlniri cu editori sau agenți. Poate minciunile lui sunt credibile, prezentate convingător.

În fiecare zi, intri în galerie în stare de alarmă că relația voastră poate să fie descoperită, sigură că te așteaptă momentul recunoașterii. Poate ai lăsat pe el vreun semn de netăgăduit, ori ea îi va găsi ceva incriminator într-un buzunar, o cutie de chibrituri de la hotel, o factură a telefonului, cercelul tău. Va mirosi sexul pe hainele lui, sarea și amoniacul. Îți ții respirația, îți atârni pardesiul în cuier, pornești computerul, deschizi o fereastră. Când părăsești o încăpere și pătrunzi în alta, perișorii de pe brațe și de pe gât ți se înfioară. Știi că descoperirea se poate petrece în orice moment. Și mai știi că nu există iertare pentru o asemenea atrocitate. Viața nu merge așa, în iubire, în trădare. Există întotdeauna suferința, îndreptată exact către camera centrală a inimii. Acesta este scenariul cel mai nefericit. Ți-o imaginezi apropiindu-se de voi când tu te lipești de el. Îți imaginezi expresia de nedumerire de pe fața ei. *Nu, nu este adevărat, imposibil. Spune-mi că nu ați făcut-o.* Îți imaginezi că te va lovi, lăsându-ți o rană adâncă sub ochi de la piatra tăioasă a inelului de logodnă. Te gândești la ea, nenorocită, ghemuită cu copilul în brațe, acoperindu-i cu o mână fontanela, unde pielea pulsează delicat. Și telefonul pe care i-l va da lui Nathan – discuții agitate, în urma cărora vor deveni tovarăși în amărăciune. *Cum a putut face așa ceva? Din cauza fratelui ei. Ba nu. Ticăloasa nu are nici o scuză.*

Nu vei avea cum să te aperi. Îți imaginezi suferința lui Nathan. Nathan, care nu merită un asemenea tratament, care a știut din prima clipă că vrea să se căsătorească cu tine și a rămas în continuare cu tine, când ai refuzat. Nathan, care este amabil și politicos, a cărui prezență s-a transpus, inexplicabil, în ceva ce nu este suficient de important cât să fie prețuit de tine.

Acest film îngrozitor ți se derulează în minte. O surprinzi pe Angela urmărindu-te și îți ții răsuflarea. *Susan, ești bine?,* te întreabă ea. *Mi se pare că ți-e puțin rău. Ți-e greață? Vai, draga mea, tare mult aș vrea să te ajut să te simți mai bine.* E pervers, dar, preț de o secundă, te întrebi dacă nu cumva știe totul și că nu contează că, în perioada asta de pierdere catastrofală și de prăbușire, ea ți-a împrumutat soțul, dintr-un gest de generozitate.

Încerci să te concentrezi cum să pregătești spațiul de expoziție. Podelele din lemn de arțar au fost lustruite și acum sclipesc, pereții au fost vopsiți în alb. Exponatele au început să sosească, livrate prin curier, însoțite de certificate de autenticitate. Cu atenție, ai verificat cutiile și lăzile, vârând mâna adânc printre mărgelele de polistiren, ca să scoți obiectele fragile, bandajate. Le-ai scos afară cu delicatețe

unul câte unul, apoi ai desfăcut fâșiile de vată și debandă adezivă. Și iată, în mâinile tale, se găseau relicvele unor mari artiști care au fost mereu prezenți în viața ta, în cărțile tatălui tău, în povestirile și în laudăroșeniile lui, în sălile de curs și în eseuri, și în propriile tale compoziții de început. Papucii unui infirm. O vioară rusească. Ochelari. Ai avut senzația că fiecare obiect te-a curentat ușor la degete, o pulsație slabă, probabil chiar a ta, ori poate a fost vorba doar de emoția de a ști cui au aparținut ele și cine le-a folosit. Și, iată, ai ținut în mână cutia deteriorată din piele, în care se găseau acei ochelari corectori. Ai tras fermoarul și ai scos rama ochelarilor cu o lentilă ciobită, cu brațele îndoite, din sârmă. Și, pe neașteptate, te-ai emoționat. I-ai telefonat tatălui tău. Telefonul a sunat, iar robotul a intrat în funcțiune cu un clic. Apoi ți-ai adus aminte că aveai programare la doctor. Ai așezat ochelarii pe coloana albă, cu brațele din sârmă pliate, cu rama sprijinită de cutie. Alături, ai pus sticla tatălui tău.

Acum este o certitudine că expoziția *În papucii artistului* se va bucura de succes. Deja s-au primit solicitări din partea presei, emisiunile de cultură și-au rezervat spațiu de emisie, lista oaspeților la vernisaj este plină și, uitându-te în jur, la aceste obiecte mărunte, îți dai seama că oamenii vor veni să le vadă și vor fi plini de uimire. Vor completa spațiile lipsă ale istoriei; vor acorda atenția cuvenită fiecărui exponat. Vor recunoaște aceste obiecte familiare nu doar ca precursori ai unor rude moderne – mai mici, mai compacte, fixate cu arcuri și copci, neîndoielnic manufacturate – dar, mai ales, ca obiecte vitale, care au fost atinse de genii, păstrate de familii și servitori și păstrate de muzee. În ele își vor recunoaște propria umanitate, la fel ca tine. Și vor fi uluiți că o ființă umană, la fel ca ei – mioapă, supraponderală, cu oase slabe, dependentă de droguri – a putut realiza opere de artă nepieritoare. Ai greșit dacă te-ai îndoit vreodată de valoarea acestei idei.

Aceste obiecte se asortează cu interiorul de la Borwood House. Este cea mai bună expoziție organizată până acum, și va fi personală și intimă. Nimic nu este expus sub sticlă. Așezi anunțuri pe pereți. *Multe dintre aceste obiecte sunt fragile. Vă rugăm, nu le atingeți.* Te gândești la Danny și la îngerul lui din metal, la sunetul care a umplut întregul muzeu Victoria and Albert, și acum îți dai seama că natura umană are trăsătura înăscută de a se opune. Oamenii vor atinge întotdeauna ceea ce le este interzis.

* * *

Cu ani în urmă, ai mers la nunta lor. Cam în aceeași perioadă în care tu te cuplai cu Nathan. Slujba religioasă a avut loc într-o bisericuță din Suffolk, într-un sat bine întreținut, cu tufe de trandafiri aplecate sub greutatea florilor și cu case având acoperișuri din paie: regiunea natală a Angelei. Erai prea preocupată de Nathan ca să bagi prea mult în seamă ce se petrecea în jur. Ții minte că ai ajuns în sat cu o zi înaintea ceremoniei, că ai băut ceva la bodegă, destul de devreme, și că te simțeai amețită și oarecum epuizată după o partidă de sex prelungită la pensiune. Abia dacă îl cunoșteai pe Tom. Era atrăgător, brunet, de aproape patruzeci de ani. Angela părea fermecată de scriitorul ei italian. A doua zi, la biserică, te-a condus la locul tău. A dat mâna cu Nathan și a ridicat o palmă spre tine. Purta un costum cu vestă, de culoare negru-grafit, cravată roz și o floare roz la rever. Avea părul tuns scurt. În biserică, zona rezervată rudelor și invitaților mirelui era cam goală. Veniseră câțiva prieteni din edituri, inclusiv un autor bine-cunoscut, și o mătușă foarte bătrână, înlăcrimată, care nu vorbea deloc engleza și care părea prea fragilă ca să fi călătorit până acolo tocmai de pe continent. A rămas în biserică, în timp ce toți ceilalți au mers la recepție.

Era, mai mult sau mai puțin, un străin. Ați discutat amical de câteva ori, în momente de intimitate învăluită în fum la diverse evenimente și petreceri, stând la capăt de masă în restaurante. Nu a existat o atracție evidentă, deși el era arătos și sociabil într-un mod discret. Spunea lucruri interesante despre traduceri, despre minunea apostrofului. Mai apoi, când ați început să renovați galeria, ți-a povestit câte ceva despre mama lui, despre faptul că se ducea la librăria din oraș și înnegrea toate cuvintele urâte pe

care le descoperea în cărți. A râs și i-a zis că mama lui era nebună, că obișnuia să le scrie femeilor aflate în închisoare și le cerea să se căiască. Apoi a oftat și a spus că mama lui era probabil deprimată, că fusese nevoit să plece de lângă ea. A spus că familia lui avea ghinion. Și ai simțit că discutați despre un subiect intim.

Împreună, cu un aparat de făcut aburi, îndepărtați vechiul tapet, dezlipindu-l în fâșii mari, de la plintă până la tavan. Era plin de vopsea pe jeanși și pe tricou. Când ați ajuns în cămăruța din spatele clădirii, a zis: *Ar trebui să lăsăm tapetul ăsta, e într-o stare excelentă.*

În timp ce vă ocupați de renovare, din întâmplare, ați deranjat un cuib de viespi construit în spatele unuia dintre vechile obloane de fereastră. Era o vară toridă. Ferestrele erau deschise și una sau două viespi se agitau prin încăpere. Apoi Tom a descoperit fagurele cenușiu într-o adâncitură din zid și, crezând că era părăsit, s-a apucat să sape între el și tencuială. Pe neașteptate, aerul s-a umplut de viespi. Pentru o clipă, a rămas ca paralizat când insectele s-au năpustit afară și au început să se rotească deasupra cuibului. *Gesù Cristo!* A înșfăcat o foaie de tapet, a aruncat-o peste voi și ați ieșit repede din cameră, trântind ușa în urmă. *Te-a înțepat vreuna? Nu. Nici pe mine.* Sub foaia de tapet, el mirosea a sudoare și a praf. Ai auzit viespile care zburau de cealaltă parte a ușii, lovindu-se de ea, bătând ușor darabana ca niște degete.

Nu vorbește urât despre soția lui. Nu are motive să se plângă, nu simte reproș. Cu gura lipită de gâtul tău, lipită de coapsele tale, vorbește doar de cât de mult te dorește. Face solicitări erotice pe nerăsuflăte. *Pot să scot asta? Te rog. Spune-mi ce să fac. Spune-mi să mă potolesc.* Doar o dată, când te îmbrăcai singură, pregătindu-te să părăsești hotelul, și nu reușeai să-ți găsești cel de-al doilea pantof sub așternuturi, a spus: *Ea nu este ca tine. Înțelegi, nu-i așa? Știi ce înseamnă asta pentru tine?* Nu știi nimic despre iubirea lui pentru Angela și fiica lor, ori despre obiceiurile lui de acasă. Nu ai citit nimic din ce a scris. Dar cunoști evenimentele din copilăria lui, ce a văzut. Știi în ce spațiu hăituit privește când se freacă de tine. Știi că termină folosindu-și tot trupul, extazul lui sforțându-se să scape, criza părând să îi separe fiecare atom din corp.

Angela își lasă mâna pe umărul tău. *Serios, nu arăți bine. Mă duc să-ți aduc ceva să-ți revii, de acord? Poate niște ceai de mentă?* Se îmbracă cu jacheta, își caută poșeta. *Locul arată grozav, Suze. Extraordinar. Ai muncit atât de mult. Știu că ți-e greu.* În drum spre ușă, se oprește o clipă. *Hei, crezi cumva că ai putea fi însărcinată? Eu m-am simțit cumplit cât am fost gravidă cu Anna. Aveam senzația că am să leșin în orice moment.* Tu îi zâmbești și clatini din cap, dar ceva din tine se rupe și simți cum jumătate din ființa ta se scufundă de-a lungul unei falii, care merge de la baza craniului în josul coloanei vertebrale. Angela închide ușa și pleacă. Clădirea pulsează, te ascultă. Rămâi neclintită un moment, așteptând ceva. Ceva. Apoi te duci la garderobă și îți cauți agenda în poșetă. Găsești doar telefonul și portofelul.

Când deschizi ușa, încăperea este aproape în întuneric, luminată fiind doar de ecranul monitorului și de o mică lampă de birou. Draperiile sunt trase. Tom are căști pe urechi. Nu aude traficul de pe drumul principal, nici păsările din copacii de lângă câmpie și nici agitația orașului aflat ceva mai departe. Nu te aude intrând și e ca prima oară, când v-ați găsit unul pe celălalt și a început totul. În spatele lui, tapetul de un roșu erotic smuls de pe perete acum trei ani, ca și cum amândoi ați fi pregătit scena pentru ceea ce avea să urmeze. Stă cu spatele la tine. Mergi spre el, o umbră în cameră. Pe birou, alături de computer, se află un blocnotes pe care a scris coloane întregi de cuvinte. Agenda îi este deschisă la pagina corespunzătoare zilei săptămânii. Stai în spatele lui și faci calcule.

Peste o clipă, se va întoarce. Se va uita pe lângă tine, spre ușă, care a rămas deschisă. Apoi te va privi, iar ochii îi vor licări de emoție. Îi vei lua degetele în gură, unul câte unul, și-i vei băga mâna sub fustă. Vei simți cum te mângâie pe picioare și te va trage pe genunchi. Îți va despărți fesele ca și cum ar separa jumătățile unui fruct. Cu degetul mare, te va face să te umezești, apoi va deschide fermoarul și se va strecura în tine. Cu picioarele de o parte și de alta a scaunului, te vei răni încet, iar el va continua să te

deschidă spre exterior pe măsură ce te vei mișca.

Peste o clipă, se va întoarce și ochii îi vor licări.

Viziunea divină a Annettei Tambroni

Săptămâna următoare aduce iar temperaturi mari. Pământul crapă adânc. Robinetele şuieră și picură. Este anotimpul polenului zburător, al brațelor lipicioase și al certurilor abandonate. Este anotimpul în care macii și gălbenelele se ofilesc. Apicultorii și-au dus producția la piață, borcane luminoase cu delicios nectar portocaliu, iar apoi s-au întors pe câmp cu portofelele umflate. Cicliștii profesioniști au trecut prin oraș, urcând pieptiș pantele dealurilor și zburând ca săgeata în josul colonadelor de plop tremurători și orz. Puii de pasăre au căpătat încredere și au început să-și părăsească cuiburile. Pavajele se ondulează de arșiță.

La o săptămână după cumpărarea televizorului, Annette nu s-a lămurit în legătură cu posibilitățile și puterea acestuia, dar ceilalți membri ai familiei sunt prinși cu totul în mrejele lui. Unchiul Marcello este perfect convins că ar putea câștiga *Lascia o raddoppia*⁴². A trimis chiar o scrisoare de înscriere la concurs. Va scrie una pe săptămână până la sfârșitul anului, până va fi acceptat, susține el. Dacă va câștiga, afacerea va fi vândută altei familii, iar ei se vor putea retrage în Argentina. Mama ei nu este convinsă de o asemenea idee. Argentina este țara Uitării, în caz că el a uitat și, stând acolo, și-ar putea pierde moștenirea și patriotismul. Vara va fi prea cald, și iarna, prea frig. Și, pe lângă asta, Vincenzo nu-i dorește acolo; le scrie foarte rar, ca și cum orice gând de reunire a familiei ar fi dispărut din mintea lui. „Atunci vom face o croazieră în jurul lumii”, spune unchiul Marcello, plin de optimism, „dacă asta ți-ar plăcea mai mult, Rosaria.” La știri s-a anunțat o minune. Lângă Napoli, o fată a levitat. Martorii susțin că a fost înconjurată de raze cerești și că s-a ridicat la înălțimea de cel puțin un metru. Vaticanul face cercetări. Maurizio se plânge că la televizor nu se mai difuzează reclama lui preferată pentru ciorapii lungi de nailon. Dacă fusta era prea scurtă și încălca regulile decenței, atunci de ce a mai fost făcută reclama? Întreabă el. Își scutură mâna când Mina Mazzini trece pe lângă pian către microfon, iar Annette îi aude degetele lovindu-i-se unul de altul, ca niște pești abia prinși, într-o găleată. Mama reglează aparatul.

Tomasso este mai puțin entuziasmat de cutia cu imagini care bâzâie și sporovăiește. El este ocupat să meargă cu bicicleta pe dealuri, printre turnurile în ruină și viile cu struguri copti, și chiar pe treptele de la *cimitero di campagna*. „Trebuie să-mi întăresc mușchii coapselor”, spune el, când părintele Mencaroni îl întreabă de ce lasă urme de cauciuc pe zidăria sacră. Trebuie făcute unele sacrificii dacă vrea să obțină o medalie de aur pentru țară, îl anunță el pe preot, apoi se îndepărtează, lăsând în urmă un norișor de praf care se așază pe sutana preotului. Părintele Mencaroni clatină din cap.

Mierea de zmeurică ori televizorul au vindecat-o pe mama Annettei de migrena săptămânală. Este ocupată să urmărească programele religioase, în loc să stea întinsă în camera ei, cu o compresă cu mușețel pe frunte. Când Annette pleacă la biserică, mama nu îi mai spune să se întoarcă acasă în siguranță, să fie atentă la gropi sau la troglodiții din sud. Nici nu insistă ca Mauri sau Tommaso să o însoțească la slujbă, pentru că slujba a fost adusă la ea. Se uită la televizor cu baticul pe cap, cu rochia lungă aranjată cu pliurile peste genunchi și cu mâinile împreunate, ca și cum ar sta într-o strană la biserica San Lorenzo.

Annette culege maci pentru tatăl ei și pentru Signor Giorgio. Numără florile fiecărui buchet. Sunt în număr impar. Nu are ce face; câteodată, natura dă naștere unor modele nefericite. Corolele lor sunt pline și grele. Petalele curg ca o spumă, iar parfumul lor este echilibrat, o combinație între aerul de munte și tămâie. Dacă s-ar concentra mai mult, probabil că ar vedea o dungă de roșu, un ecou al roșului lângă mâna ei când ține tulpinile sus. Uneori, roșul poate fi văzut tocmai pentru că este foarte viu. Dar, câteodată, culoarea este, pur și simplu, o festă jucată de sânge, care luminează golurile discrete din găvanele ochilor. După incidentul cu umbra, de săptămâna trecută, este agitată. Deși a sângerat, nu simte

că tot ceea ce a pătruns în ea a și ieșit. Nu se simte purificată. Îl găsește pe Tommaso umflând cauciucurile bicicletei și îl întreabă dacă merge cu ea până la biserică. „De ce?”, întreabă el. A fost deja scutit și nu vrea să i se mai dea această sarcină. „Doar pentru că-mi place tovărășia ta, micuțule”, îi spune Annette. Poate va veni mai târziu, după antrenament, spune el.

Își ia talismanul din rozmarin care alungă spirite și iese pe strada încinsă ca un cuptor. În drum spre San Lorenzo, oamenii merg fără grabă și o salută amabili. „Bună. Ce zi frumoasă. Săptămâna asta fără fratele tău? Multe salutări pentru Signora Tambroni și unchiul tău. Stai la umbră!”

În biserică miroase ca de obicei, a lemn sfânt și a talc de la mânușile mireselor bătrâne ale lui Hristos. Astăzi ele trebuie să se gândească la Abraham, care i-a fost atât de devotat lui Dumnezeu încât și-a sacrificat fiul, pe Isac. O poveste pe care noi o înțelegem cu greu, spune părintele Mencaroni. Care este prețul pe care trebuie să-l plătim pentru a-l iubi cel mai mult pe Dumnezeu? Imaginați-vă. Să ții cuțitul la gâtul unui nevinovat. Să fii pregătit să-i tai artera jugulară așa cum cineva ar sacrifica o capră. Nu este aceasta o dovadă de încredere absolută? Nu vom fi răsplătiți în rai pentru o asemenea devoțiune? întreabă el. În poala Annettei, macii își pleacă ușor capetele. Se gândește la săptămânile de după boala ei. Juca un joc cu Mauri, pe care îl inventase chiar el ca să o ajute să-și revină și care se născuse din celălalt joc, în care ținea obiecte în mână. În bucătărie, amesteca diferite paste și lichide, combinații de anșoa și rodii, smochine și sare, iar ea trebuia să deschidă gura, să înghită o lingură de amestec, iar apoi să descrie misteriosul conținut. Dacă se dădea înapoi de la a gusta ceva, Mauri protesta. „Ai încredere în mine. Închipuie-ți că sunt Sfântul Luca.” Beneficiile jocului nu i-au fost cu adevărat clare Annettei, pentru că papilele ei gustative nu fuseseră afectate în timpul bolii, însă a continuat să joace până când Mauri și-a pierdut interesul.

În timp ce primește cuminecătura, nu înalță capul către *Coborârea de pe cruce*, cu piramida ei aglomerată de bocitoare și creatura aceea înspăimântătoare, aflată la mai puțin de un braț de Hristosul cu chip verzui. Însă ea știe că fața lui va rămâne vizibilă între acelea ale discipolilor, modelându-se și remodelându-se singură. Nu vrea să-i atragă atenția și nici să-l întărească. Poate că, dacă rămâne umilă și neînsemnată, el nu o va urmări pe drum și apoi pe scara spre *cimitero*. Se gândește la artistul din casa de nebuni, strecurând o lamă de cuțit în spatele ochiului, începând să-i decupeze globul ocular moale. Părintele Mencaroni ridică mâna spre Sfântul Sebastian, de pe zidul bisericii. Cere congregației să se gândească o clipă la suferință. Apoi li se reamintește să nu folosească apa, decât dacă este strict necesar – nivelul din lacurile de acumulare ale regiunii a scăzut drastic. Slujba se încheie. Enoriașii oftează, părăsesc bazilica și, ajunși în arșița dogoritoare, încep cu toții să-și facă vânt cu evantaiile. Toate gândurile se îndreaptă spre dormitul în spatele obloanelor trase peste ferestre.

Când sosește la *cimitero*, Annette găsește porțile deschise. Le închide în spatele ei. Nu scârțâie; au fost unse. În timp ce urcă treptele de marmură, ia o hotărâre. Nu se va teme. Dacă Bestia este acolo, dacă a alunecat afară din rama bogat decorată și s-a deplasat nevăzută prin oraș și dacă umbra lui începe să se strecoare în ființa ei – în canalele urechilor, printre picioare și prin ochiul rozaliu al buricului – ea se va încrede în Dumnezeu pentru a o apăra. Va avea încredere în el, dar și în mica fiolă cu rozmarin din buzunar. Va fi un test al curajului, al credinței ei.

Pătrunde în grădina de piatră a cetățenilor plecați pe altă lume, în vreme ce soarele arde cu furie deasupra capului. În nișe au fost lăsate carafe cu vin ca să se evapore, pentru a le crește concentrația de alcool. Miroase a prune și a tămâie uscată. Potecile printre morminte sunt roase și netede. Întâi, se duce la fotografia tatălui ei. Atinge cercul lucios, probabil în locul în care pălăria tatei este înclinată spre ceafă, probabil în locul unde mustața lui este conturată atât de bine pe buza de sus. Atinge statueta Madonnei. O pânză de păianjen a lipit-o de colțul firidei, ca și cum Sfânta Fecioară a fost prinsă într-o plasă. Annette îndepărtează pânza și scoate și ofranda uscată de săptămâna trecută. Așază tulpinile macilor în vasul de metal. Trei flori. Cinci flori. „Tată, îmi aduc aminte de pantofii tăi lustruiți”, spune ea. „Acum avem televizor. Lumea vorbește despre secetă. Nu-ți face griji pentru flori; unchiul Marcello

are butoaie întregi cu apă de ploaie.”

Apoi, vizitează cripta fostului ei profesor. Trece de porțița grilajului, ale cărei țâțâni au fost de asemenea unse, și ajunge în interiorul umbrit. Cripta este tăcută, ca un plămân de piatră care nu mai respiră. Pe zid, o placă de alamă strălucește mat. Insecte palide, cu aripi precum coaja boabelor de ovăz, mișună în crăpături. Annette golește sticla albastră de tulpinile uscate și de musculițe și pune în locul lor florile, cu cele cinci corole roșii ca focul. Lumina din corpul de sticlă reflectă intrarea în încăperea și micuța fereastră a criptei, care dă spre pâlcul de fagi. Reflectă două siluete: una este a unei fete care nu mai e fată, iar cealaltă stă ghemuită în colț, în întuneric, precum un animal. În cele din urmă, Annette aude încăperea respirând. E sunetul făcut de aerul care călătorește de-a lungul nasului, în puțul gâtlejului, apoi în jos, către piept. Aerul care năvălește în sus, prin tunelul gâtlejului, și iese afară prin nări.

Acum, se aude cum înghite, saliva deplasându-se dinspre limbă spre esofag. Acum, se aude ceva frământându-se într-un colț. La fel de fine ca filamentele unei păpădii, firicelele de păr de pe brațele și gâtul Annettei se ridică. Aerul se îndepărtează de ea și îi este greu să respire. Apoi se aude foșnetul uscat al călcâielor, ca sunetul scos de chibrit când îl aprinzi; silueta se ridică fără grabă. Un pas. Poarta criptei se închide. Aerul respiră. Încearcă să spună ceva, dar are gura crăpată și uscată, la fel ca solul din centrul Italiei, și cuvintele nu vor să iasă. În buzunarul fustei, degetele ei se strâng în jurul fiolei de sticlă. Cu ochiul minții, își imaginează rozmarinul crescând bogat în vase, în curtea de la Castrabecco, și pe unchiul ei extrăgând ulei din tulpinile verzi, ca să o protejeze. Se gândește la rozmarinul umil, binecuvântat, ale cărui flori s-au făcut albastre când Fecioara și-a pus la uscat haina pe o tufă atunci când călătorea în Egipt.

Se aude un suspin adânc, precum mârâitul unui animal care își apără prada. Ar putea să bată repede din palme, unu-doi-trei, cum faci dacă vrei să gonești pisicile din jurul unui porumbel mort pe stradă, când se bat pe măruntaiele lui moi. Deși *cimitero* este pustiu, iar orașul este apatic, în acea stare de vară prelungită, ar putea striga după ajutor. Ar putea zgudui poarta, ar putea deschide zăvorul, pentru ca apoi să coboare treptele în fugă – doar știe drumul – însă a promis să nu se teamă. A încheiat o înțelegere cu Dumnezeu că va avea încredere în El, care i-a promis că o va feri de orice rău.

Respirația zgomotoasă continuă să se audă prin coridoarele și catacombele umede, prin borte din fața lui. În cele din urmă, a apărut. Cum arată? Vrea să știe. Are spinarea masivă a unui mistreț, cu părul atât de aspru încât taie scoarța copacilor? Se deplasează pe patru picioare ca să măcelărească oi, ca omul-câine, despre care le-a scris Vincenzo, mânjit cu sânge în jurul gurii? Își regăsește glasul. „Tu ești? Tu ești?” Probabil un surâs, o despicare umedă a buzelor. Apoi, tăcere. Este o tăcere atât de cavernoasă, încât ar putea să o umple cu tot ce știe și își imaginează. Ar putea să o umple cu buchete imposibile și cu fructe tropicale, cu hibridi minunați care se ridică în spirală, într-o suspensie eternă. Ar putea să o umple cu amintiri, cu bagheta albă mănuită de Signora Russo în timp ce dirija imnul sau cu mormântul în care se află oasele lupului, sau cu bretelele lui Signor Giorgio, odihnindu-se lipite de pieptul lui umflat. Și cu ochii tatălui ei, la fel de verzi ca apa râului, și cu mama și unchiul ei sărutându-se, și cu frații ei, cu pielea măslinie și gura bosumflată. Este o tăcere atât de nemăsurată, încât s-ar putea să nu se sfârșească niciodată.

Își ridică fața. În spatele pleoapelor, ochii i se rostogolesc și se zbat să scape. Înaltă brațul, întinzându-l. Crede că, atunci când îl va atinge, mâinile lui vor fi plate și rotunde ca niște copite, ori cu unghii lungi și ascuțite ca țepii porcului spinos. Când îi va duce palmele la gât, va întâlni o coamă colcăind de păduchi și plăci de platoșă reptiliană. Gura lui va șiroi de salivă, buzele îi vor fi sfârțecate de numeroșii colți ca de ferăstrău. Limba i se va încolăci precum un șarpe în jurul încheieturii; va fi agățată de cârlige și de țepi, prinzându-i pielea ca niște ghimpi, și o va târî spre el. Iar când își va da capul pe spate și va urla, piatra de mormânt va crăpa și ea se va sfărâma în bucăți.

Însă, când o atinge, pielea lui este moale și caldă, iar mâinile lui sunt ale unui bărbat. Și când o întinde jos, nu simte coada sfichiind, nici burta moale, ca aceea a unui câine; nici falca grea lipită de

gâtul ei. S-a transfigurat; a devenit om, cu picioare netede și brațe musculoase. Îi ridică fusta cu grijă peste talie, dar nu îi despică abdomenul cu lama unui deget cornos și nici nu simte că îi sfâșie și îi scoate ficatul. Simte, în schimb, picături ce îi cad pe frunte, două, trei ungeri, și sare în gură, pe care o gustă cu limba. Își spune: „Sunt curățată în sângele mielului. Sunt spălată în sângele mielului. Tată Ceresc.” Gura îi este deschisă încet, iar părul strâns în codițe îi este băgat înăuntru. Îi împinge bărbia în sus, așa încât să muște din acele frânghii uscate. Respiră mai greu în timp ce îi ridică fusta și mai sus, deasupra capului, aranjându-i-o în jurul conturului feței, ca pe un văl. Începe să-i scoată lenjeria și ea se smucește, încearcă să se tragă la o parte, dar el o ține de încheieturi. Are răbdare. Se aud foșnete, sunetul metalic al unei cataramă, apoi o apasă, pe spinare, pe șolduri și în ființa ei. Strigă, dar țipătul este înfundat. Își mușcă părul, tușește când acesta îi ajunge în gât. Simte o străpungere arzătoare, o flacără lingând-o pe dinăuntru. E ca durerea misticilor, durerea Sfintei Tereza. Este deschisă ca inima iubiților. Este arșă de vie.

Bestia nu urlă tare în mormânt și nu o sfârtecă, geme și se îneacă, și presiunea slăbește. Încălțările lui zgârie podeaua. Umezeala se răspândește. Ea se gândește, acum știi cine ești. Oare el o aude gândind? Se teme? O țintuiește la pământ. O apasă pe piept și îi este greu să respire. Îi strânge fusta în jurul feței și nu-și poate scuipa codițele din gură, nici părul din gât. În țeastă simte mici explozii. Dă din picioare. Își simte ochii spărgându-se precum gălbenușul. Criza îi va face tendoanele să plesnească și îi va frânge șira spinării, dar nu se poate opri. Un ultim fulger în mintea ei, după care se liniștește și picioarele îi rămân nemișcate. Simte mirosul amărui al lumânărilor care se sting, o sută de mii de lumânări ce se sting în același timp. Apoi cade, cade prin mausoleul de piatră, printre rădăcinile de pe deal, pe lângă râme cu două capete și gândaci negri-albastrii, în beznă.

Pe cer, până și rândunelele se odihnesc. Au trecut printre grinzile cafenii ale viaductului și cuibăresc de-a lungul centurilor lui din fier. Se vor împrăștia în toate părțile, ca praful dintr-o cârpă scuturată de la balcon, când vreun tren dinspre oraș va face grinzile transversale metalice să zăngănească, executând cercuri largi prin aer, apoi, după trecerea vagoanelor, se vor întoarce încă o dată în arcadele înnegrite.

Annette visează. Visează că merge pe jos spre casă. În timp ce coboară treptele, gheața din ochi începe să se topească. Începe să vadă din nou. Culori și profunzimi, iar contururile apar treptat. Când se uită de sus spre oraș, vede totul dintr-odată, în toate direcțiile. Curtea de la Castrabecco și teatrul de vară, citadela îngustă și turnul bisericii San Lorenzo. Cetățeni și copii. Pe mese, smochine coapte cu mămăliguță și lămâi prăjite, vin și *pecorino* Varietate de cașcaval din lapte de oaie, extrem de sărat și de tare (n.tr.). Pe alei, bătrânele stau la umbră, cu gambele încrucișate, ținând bastoane în mâini sau frământând aluat. Rufele puse la uscat flutură pe frânghiile întinse între clădiri. La San Lorenzo, părintele Mencaroni își desface cureaua și ia cuminecăturile rămase pe farfurie, mâncându-le una după alta. Annette o vede pe mama plângând deasupra unei fotografii de-a tatei, în vreme ce televizorul zumzăie și păcăne, rearanjând particulele pentru a alcătui o altă lume. În grădini, unchiul Marcello oficiază o ceremonie; își botează noul crin Rosaria. Dincolo de citadelă, apa verde a lacului este calmă. Sub suprafața lui, peștii moțăie printre trestii, ignorând momelile pescarilor, iar țișarii dorm sub pietre.

Annette vede toate acestea și chiar mai departe de ele. Vede dincolo de zidul solid din cărămidă și de picioarele scaunelor, și de stâlpii de telegraf, prin substanța grea a caselor și prin trupurile copacilor, și în spatele fiecărui obiect este o mică strălucire, un tăciune care palpită roșiatic. Un smarald strălucește lângă un chiparos, o transparentă sidefie licărește în nori. Spiralele porților de fier conțin spiritul portocaliu al turnătoriei. În orașul vechi, pisicile stau covrig pe țiștele fierbinți, esențele lor aurii stându-le alături. În iarba înaltă a poienii, Maurizio ridică o fotografie dintr-o revistă cu o femeie goală, ca să-și ferească ochii de strălucirea orbitoare a soarelui. Tommaso merge pe bicicletă, pe drumul desfundat ce duce către *cimitero di campagna*. Trece pe lângă un bărbat care fuge, cu o față ale cărei trăsături nu și le amintește. Frații ei au câte o inimă, în care iubirea înflorește ca o floare roșie. Annette vede totul îngemănându-se cu lumina, totul imaculat.

⁴² Lascia o raddoppia? (Dublu sau nimic?) – emisiune-concurs prezentată de postul național al televiziunii italiene, între 1955 și 1959 (n.tr.)

Nebunul de pe deal

O vreme, cei doi au păstrat secretul, și au continuat să fie parte dintr-un ménage-à-trois ciudat și lipsit de constrângeri. Era prins între obsesie și prietenie și îi era imposibil să plece de lângă cei doi. Indiferent de sentimentul de vinovăție, de care suferea din plin, îi plăcea compania lor, iubea lecțiile pe care i le dădeau: ale lui Ivan, în meșteșug și compoziție, ale lui Raymie, în răsturnări neașteptate de situație și în poziții de făcut amor. Îi plăceau nopțile petrecute în oraș, călătoriile lungi cu mașina pe noile autostrăzi. Simțea că totul venea spre el, că era o parte a lucrurilor. Se afla pe scenă. Consuma din viață. Și era gustoasă și sângeroasă.

Neîndoielnic, expozițiile europene au fost cele mai bune. Lucrările aveau un aer de seriozitate, miroseau a vopsele cărora le trebuiau eoni până să se usuce. Pe continent încă funcționa un ciudat cod învechit al integrității. Vinul de la vernisaje era mai bun. Participanții, mai civilizați. Până și Dyas se bărbiera cu mai multă grijă, ca să nu rămână cu pete roșii pe bărbie, și își lua în bagaj o haină de lână și o cămașă, în loc să călătorească doar cu ceea ce înșfăca la repezeală de pe frânghia de rufe. Raymie își etala cunoștințele de italiană și de franceză, care erau surprinzător de bune. Dyas adora femeile agenți, în floarea vârstei, care regizau spectacolul. „Ați observat”, comenta el, „ele știu întotdeauna unde sunt comutatoarele. E foarte impresionant.” În spațiile de depozitare ale muzeelor, nici vorbă de vreun ambalaj ieftin sau de transportatori la preț redus. Fuseseră angajați dulgheri care să realizeze lăzi pentru fiecare pictură în parte, protejându-le pe fiecare ca pe niște anghinare.

Expoziția italiană de la National a fost ultima la care au mers. Lui Peter i se făcuse rău de la ceva, iar Raymie se agita, spunând că nu ar trebui să meargă acolo, în vreme ce el delira (deși, cu o noapte înainte, reușise să îl facă să își dea drumul în ea în toaleta de la Why Not). El luase o doză dublă de aspirină, se făcuse covrig pe bancheta din spate a automobilului Sunbeam și adormise, lăsându-i pe ei să se certe pe scaunele din față. După ce ajunseseră în oraș, avea deja temperatură foarte mare. Se trezise singur, în mașina parcată pe o stradă lăturalnică din Soho, stând pe tapițeria umezită de transpirație. Niște puști se uitau la el, făcând semnul victoriei și scoțând sunete obscene cu palma la subsuoară. Reușise să se extragă din mașină, a urinat în rigolă și s-a îndreptat apoi spre Trafalgar.

La ușa de serviciu, după o altercație cu agentul de securitate, a fost lăsat să intre. În galerie, Dyas purta o conversație politicoasă cu un bărbat scund și cu părul negru, cu un costum din trei piese, iar Raymie stătea deoparte, uitându-se la un portret. Dyas i-a făcut semn să se apropie. Camera se clătina. Și-a târât picioarele. „A, i-a spus el bărbatului cu părul negru, în vreme ce Peter se apropia, măsurându-l, ”el este studentul faimos. Așa și arată, nu? Molto boem., Peter și-a dat seama că purta pantofi desperecheați și că nu reușise să-și vâre cămașa în pantaloni. Bărbatul în costum l-a prins de cot. ”Vino cu mine. O să-ți arăt ceva în semn de mare favoare. Ivan mi-a spus că ești un admirator și că i-ai scris marelui nostru maestru. Vino, signore.“

L-a urmat pe agent până într-o pivniță aflată sub aripa de est, pe lângă gardianul care l-a măsurat la fel de suspicios și de dezgustat. Bărbatul și-a scos haina și i-a dat-o lui Peter să i-o țină. Și-a suflecat cu delicatețe manșetele cămășii, a scos o ramă mică dintre mormanele aflate acolo și a rezemat pictura de perete. Apoi s-a retras. „*Vetro cuore Italia*“, a spus el. „Delectează-te.”

Pictura nu i-a spus nimic preț de un moment, apoi a însemnat totul. Nuanțele de albastru și de cafeniu străluceau, iar praful de pe sticlă era dens, precum catifeaua. Semnătura era trecută aproape vertical în colțul din dreapta jos. Peter s-a așezat în fața ei și s-a uitat la pictură până când a simțit că mintea i se limpezește. Când s-a întors, paznicul se deplasase în cealaltă parte a depozitului și verifica registrele de intrări. În apropierea ușii, Dyas o ținea pe Raymie de umeri; o zguduia, apoi o îmbrățișa, dar ea nu plângea. Ivan i-a aruncat o privire și i-a zâmbit și, vreme de un minut imobil și luminos, Peter crezuse că

totul va fi bine.

Și, apoi, iată-l un băiat obișnuit din nord-est, căsătorit la San Francisco. Apoi și-a petrecut Crăciunul în New York, stând de vorbă cu înstăriții lui socri, asta după ce ei insistaseră să le plătească biletele de avion pentru întoarcerea în Europa, timp în care soția lui tropăia prin casă ca un copil răzgâiat. Tatăl ei, patron al unui lanț de companii producătoare de utilaje, îi strânsese cu putere mâna, recunoscător, probabil, pentru că nu semăna cu nici unul dintre foștii prieteni ai fiicei lui, în vreme ce mama, uscată ca o scândură și plină de perle, era dusă cu pluta. Au crezut că e scoțian, l-au rugat să recite din Burns. În sânul familiei, avea să descopere imediat, Raymie era hulită ca păcatul. Le fura rețetele de medicamente, dacă se părea că acestea arătau interesant, o pălmuisse pe mama ei când îi înmânase discret cartea de vizită a unui psiholog. Fratele ei mai mare murise în Indochina. Cenușa lui era ținută pe polița de mahon a șemineului. Raymie spunea că el avusese noroc. Învățase în străinătate, dar nu reușise să se adapteze. Dorise să lucreze la Paris: Liverpool fusese un compromis. Lui Peter îi părea rău de ea, deși își dădea seama că știa cum să manipuleze bărbații, folosindu-se de instinctul lor ca să o ajute, dacă ea se purta ca o victimă. Însă asta era atracția. Dincolo de membrele ei lungi și albe și de cămașa descheiată până la buric, dincolo de talentul ei evident, neglijent și de liberalismul în materie de droguri la modă, suferința ei fascina. El se simțea bine, pregătindu-se să devină salvatorul ei.

Era un geniu, aproape. Lucrările ei erau hidoase și unice. Strângea dinții extrași din cabinetele stomatologice și îi cosea pe ursuleți de pluș. Înfingea oase de pasăre și unghii tăiate în păpuși. Dyas spusese odată că se situa în avangarda unei renașteri a folkului, că aceasta era arta făcută de profani. Însă nu manifesta nici o ambiție, nu se vedea motivul pentru care părinții ei plătiseră taxe de colegiu. Practica diletantismul, pur și simplu. Peter o încuraja neîncetat. „De ce vrei să fii o ratată? Ești mai bună decât noi ceilalți împreună. Ai idei. De ce nu pictezi ceva, în loc să pierzi vremea cu chestii din astea?” Ea pufnea și trăgea din țigară. „Pete, ți-e ușor să vorbești. Nu suferi din cauza inhibițiilor și a ideilor fixe ale părinților tăi. Tu ești cel capabil, ține minte asta. De fiecare dată când încerc să-mi descopăr propria anatomie, mă împiedic de sânge, ca nenorocitul de Leonardo.” Urma pocnetul scos de bricheta cu care aprindea narghileaua. Sclipirea ochilor ei negri, foarte negri. A renunțat să-și mai expună lucrările, devenind model pentru artiști în ascensiune, cu părul dat cu briantină, fără chiloți, aplicându-și un roșu de buze pe labii.

Nu era pentru că el obosise să tot încerce, ori pentru că se plictisise de felul în care își arcuia spinarea spre tavan când era cuprinsă de orgasm. Nu era din cauza dezordinii pe care o făcea în apartamentele unde locuiau, cu scrumiere, seringi, tampoane intime, ori a hotărârii ei că starea de trezie era una insuportabilă. Și nu era nici din cauza glasului ei, când striga: „Peewee, Peewee, dă-mi niște dezinfectant pentru brațul rănit.” Sau: „Te rog, dragule, dă-mi niște gheață, ori găsește-mi ceva rece. Și închide lumina aceea, că mă dor ochii.” Nu era din cauza bucăților de carne uscată mestecate, învelite în punguțe și ascunse prin colțurile frigiderului, ori pentru că observa că nu îi păsa îndeajuns cât să se spele ca lumea, atunci când stătea întinsă pe canapea, slăbănoagă și mizerabilă ca un pod dintr-un orașel minier. Când alți consumatori de droguri urmau tratamente de dezintoxicare, apoi își lăsau sacoșele cu ace pe tejghea, pentru a fi descoperite de tații lor care lucrau pe Wall Street, Raymie nu a acceptat să urmeze o astfel de terapie. Nimic nu o putea opri. Nici hemoragiile nazale abundente, nici pierderea sarcinii – nici măcar nu au știut că era însărcinată, până când toaleta nu s-a umplut de ceva vâscos și rozaliu – și nici măcar incidentul cu cuțitul de bucătărie, când a fost nevoit să o ținuiască la podea, ca să o împiedice să hăcuiască lăcustele cu ochi roșii care se înmulțeau în venele ei.

El accepta totul, era preocupat, protesta, într-un cuvânt, un soț bun. Da, probabil că el era în regulă. Ceea ce l-a trimis acasă nu fusese faptul că nu o mai iubea. O iubea, o iubea cu disperare pe acea femeie bântuită, pe acea fantomă hămesită. Și îi spunea asta, ținându-i capul moale atunci când vomita și șoptindu-i în urechea împruțită, ori strigându-i în stradă, când i se smulgea din mână și pleca să-și cumpere heroină. „Alo, domnule polițist, ai niște dulciuri pentru mine?” Ajunsese în punctul în care o

ruga în genunchi să înceteze. Până acolo încât nu mai știa ce să spună ca să o oprească. Într-o zi, în a doua iarnă petrecută la New York, a știut că trebuie să plece. Era atât de frig încât și pișatul îngheța în oala de noapte din baie, iar ea dormea sub toate păturile pe care le aveau, probabil nu dormea, ci zăcea inconștientă, iar el, lipsindu-i tot ce fusese, lipsindu-i mirosul calm de vopsea, a ieșit în viscol. A mers pe jos tocmai până la Metropolitan prin zăpadă și apoi a stat pe o bancă vreme de o oră, în fața unei pânze, acum neprețuită. *Nature Morte*, 1964, ultima din serie. Își dăduse atunci seama că nu o mai putea vedea făcându-și asta.

Avea să devină o poveste grozavă pentru copii. Și pentru jurnaliști, și pentru critici. Frumoasa soție cu temperament distructiv. Victimele anilor șaiszeci. Simbolurile păcii. Ceea ce el nu le putea spune despre coincidențe; ceea ce nu le putea spune despre semnificații și soartă. Putea mărturisi totul, fiecă amănunt intim, descărcându-și inima mare și fără lacăte. Se putea ca, până la urmă, să fie chiar crezut. Însă nu a povestit nimănui, nici măcar Lydiei, nici atunci când stau alături noaptea în pat, nici din furie, nici din dorința de a fi iertat. Adevărul este că adevărul nu este spectaculos. Și-a făcut bagajul, a împrumutat bani și a schimbat mai multe avioane, întâi de la Boston spre Gander și apoi până la Shannon, și, în cele din urmă, spre Londra, de unde a făcut autostopul până în nord, migrând spre casă. A lăsat-o în acea spirală ucigătoare. A lăsat-o să se scufunde în uitare. După trei luni, murise.

O durere veche – asta simte acum. O durere cu care s-a obișnuit și care îi este familiară. Viața continuă, iar durerea mai stăruie. Va putea trăi cu un picior vătămat, șchiopătând. Va putea trăi fără un picior, dacă la asta se va ajunge. Vrea să meargă acasă. Peste umăr, acum vede peisajul, dincolo de râpă, strunga și iarba, scorușii și arborii de soc, și culmile dealurilor albastre și gălbui. Alături de el se află fața întunecată a râpei. Trebuie să se întâmple ceva dacă e să ajungă acolo unde vrea. Și ce șanse există, cu adevărat, altele decât acelea de a spune sunt ceea ce sunt și sunt aici?

Inspiră adânc și se apleacă în față cât de mult poate. Durerea e imediată, îi întunecă vederea, până când picuri de apă sărată îi năpădesc ochii și poate vedea limpede stâncile de sub el. Sfâșiat de durerea insuportabilă, se apleacă printre bolovani, până la limita compresiei totale. În agonie, întinde mâna mai mult și atinge pielea ghetei, care este prinsă în canalul îngust dintre bolovani. Gheata este mai lată decât laba piciorului prins înăuntru. Trăiește o epifanie a luminii. Dar durerea din picior se adresează direct creierului, așteptând să-l anihileze. Disperat, prinde șiretul între degete, trage de el până când lupta devine prea intensă. Se ridică, își pune palmele de o parte și de alta a piciorului și își strânge umerii. Strigă. Lasă capul în jos. Plânge și râde. Sunetul este spart și recunoscător, și deznădăjduit, și hotărât. Îmi pare rău, Peter, îmi pare rău. Există o lume, nealeasă, iar în ea există a naibii de multă suferință până să ajungi să te bucuri. Haide. Încearcă.

Se apleacă din nou, strigând în stadionul din granit, iar urletul îi este adus înapoi de ecou. „Futu-ți.” Futu-ți.” Se apleacă din nou spre șiret. Trage de nod, îl slăbește o idee. Apoi se ridică din nou, scoate un răcnet și se apleacă din nou. Se cufundă în chinuri de cinci ori, urlând, ștergându-și apa din ochi, zbatându-se să treacă și de acel prag. Desface nodul dublu, trage de șiret, care trece prin ochii de metal, și eliberează limba ghetei.

Sunt zile când vine acasă și se oprește în fața ușii un moment, temându-se că tot ce există înăuntru a dispărut. Își imaginează că podeaua s-a prăbușit și nu a mai rămas nimic, că nu mai este nimeni acolo, că nu mai este cel ce credea că este. Trebuie să-și spună că, în momentul în care deschide ușa, Lydia va fi așezată pe fotoliul albastru de lângă soba de gătit, ca să țină focul aprins. Părul îi este lăsat liber sau e prins în coc, la ceafă. Lângă fotoliu stă săculețul cu instrumentele de brodat, cel în care, la vremea asta din an, culege fructe de porumbar sau de soc. Cel pe care îl folosea pentru a-i purta pe gemeni când aceștia erau minusculi. Acum, pur și simplu, trebuie să aibă încredere că ea va fi acolo.

Își prinde piciorul cu ambele mâini și îl trage cu toată forța de care este capabil.

Ploaia ne-a ținut în casă, lângă foc, însă, în această dimineață, vremea s-a schimbat și sunt în stare să mă aventurez afară. Încerc să nu mă gândesc la boala mea, dar doctorul, Theresa și Antonio îmi cer mereu să le descriu stările mele. Ce le pot spune? Da, nu mă simt bine. Nu am poftă de mâncare. Am slăbit. Ceva întunecat mă devorează pe dinăuntru; s-a multiplicat și a pătruns în sistemul limfatic. Nu e nici un miracol. Totul merge mai lent – scrisul, mișcările mele, penzona. Sunt trist că pierd parfumuri delicate. Nu mai simt mirosul ierburilor, al ploii sau mirosul de *cinabrese*⁴⁴. Până și bătrâna mea prietenă, hârtia, este prea subtilă cu parfumul ei. Însă observ lucrurile mult mai precis. Un sâmbure de cireașă care s-a înnegrit pe o parte, în vreme ce partea cealaltă rămâne palidă și iluminată, ca o planetă deosebită. O bucată de coral de pe raft îmi pare a fi deranjant de aspră ca să o țin în mână, de parcă ar fi deshidratată în cuptoare cu sare. Fac aceste observații cu uimire și mă trezesc doar când Theresa intră în cameră și mă întreabă ce am uitat sau ce caut, și de ce sunt descumpănit.

Când sosesc vizitatori, mi se iartă faptul că port acest halat vechi, cu mânecile roase. Antonio limitează timpul de ședere al celor care vin să mă vadă, iar acum refuză să mă lase să mai dau interviuri. Asta vine ca o ușurare și îi sunt recunoscător. Ziarele deja mă comemorează, deși continuă speculațiile despre temeale picturilor mele. Mai mulți reporteri vor să mă viziteze, dar ușa studioului le este închisă. Într-o zi, unul dintre ei va scrie o propoziție simplă.

Trebuie să mă întăresc puțin și să mă apuc să pun în ordine studiile și pânzele. Acestea sunt rezemate de pereți la nimereală și nu sunt așezate în serii. Antonio le ridică și le cară; asta îi depășește obligațiile. Am terminat cu contabilitatea. Documentele au plecat deja la avocat. Nu mă pricep la arhive; inutil să mai spun că nu sunt un conțopist și că le las multe lucruri nerezolvate pe cap! Casa va rămâne familiei soției. Vor trebui să mă scuze pentru starea în care se află grădina. Aici, la Serra Partucci, miroase a pregătire și este straniu să te gândești că, la plecare, nu voi avea nevoie de bagaje și nici de pălărie. Simt cu tărie că ar trebui să-mi împăturesc hainele, să-mi calc cămășile și să-mi lustruiesc pantofii.

Am început câteva scrisori către Peter. Par prea decisive și prea imperative, și au fost abandonate rând pe rând. Nu vreau să-l deprim și nici să îi impun vreo metodologie de lucru. Vreau doar să-i spun că scrisorile primite de la el mi-au făcut mare plăcere. Sunt convins că-și va găsi drumul. Eu am fost școlit de Nelo Ungaretti, marele matematician și arhitect, un om de o asemenea vivacitate, încât toți cei care l-au cunoscut au fost convinși că va avea succes în domeniul lui și, cu toate că războiul ni l-a luat, a fost cu adevărat un învingător. Cred că Peter are aceleași calități ca Ungaretti.

Am transmis cele mai bune urări copiilor de la școală și am donat multe cărți pentru Signora Russo. La solicitarea mea, Giancarlo și-a adus cățelușul aici și m-a lăsat să-l mângâi. S-a dovedit a avea mirosul bine dezvoltat. Eu și Giancarlo am vorbit vrute și nevrute, în vreme ce câinele a alergat de colo până colo, adulmecând ungherele casei. Theresa a fost agitată pe durata întâlnirii și și-a ținut mâinile strâns împreunate. Și-a închipuit, probabil, că discuția noastră va aluneca și în politică sau că o voi face să se rușineze laudând-o. Am introdus câteva mici dispoziții testamentare pentru familia lui, dar nu i-am spus asta, în caz că nu va accepta. Doctorul mi-a dat o cantitate mică de morfină pentru zilele următoare. Deocamdată nu am luat nici o doză.

Mintea mea explorează cu insistență trecutul. Astăzi, ca și cum aș fi descoperit vreun talisman ori vreun nimic socotit pierdut, mi-am amintit brusc de porecla pe care mi-o dăduse mama în fragedă pruncie. Gyri. Mi-am adus aminte glasul mamei care striga din livada de pe Via Lame, chemându-mă și acum, la șaiszeci de ani după ce s-a stins. Țin minte coșul împletit pe care îl căra în spinare, cu eșarfa roșie trecută pe sub mâner, pocnetul și foșnetul scos de fiecare fruct care era rupt de pe ramură și așezat, fără să fie zgâriat sau lovit, în recipientul de pe șold, și polenul căzut în părul ei. Nu trebuie să pui la

îndoială existența lui Dumnezeu. Nu trebuie să pui la îndoială viața de după. Nu putem înțelege și nici nu putem proroci. Dar, dacă există așa ceva, și dacă aceia pe care îi iubești rămân acolo, atunci sunt culese cu voie.

Glasul care mă cheamă nu este al mamei; este al Theresei. Azi a sosit devreme. A adoptat un program mai omenesc. Și-a parcat bicicleta proptind-o de poartă, cu o pedală prinsă între șipci. A intrat în casă și s-a apucat să pregătească micul dejun pentru pacientul ei. Trebuie să-mi sting țigara.

Trebuie să îndur o serie de proceduri medicale pentru care am nevoie de ajutorul ei. Trebuie să fac o pauză, voi relua după.

Tabloul înfățișând sticlele albastre este aproape terminat acum. Sunt mulțumit de el. Mi-e greu să stau la șevalet, pentru că m-au lăsat puterile. Am încercat să pictez șezând pe scaun, dar este o poziție nefirească – pânza este înaltă și într-un unghi dificil, așa cum ar fi trebuit să fie artistul toată viața! Sunt ținut la pat mai tot timpul, și este o ușurare să analizez și să văd această compoziție aproape de finalizare. Sticlele de pe masa din atelier își adună și își golesc marea sclipitoare pe măsură ce lumina fiecărei zile vine și apoi pleacă. În cele din urmă, ce se poate spune despre ele? Nu știu. Nu sunt nici o consolare, dar au fost întotdeauna suficiente.

Eforturile artistice ale oamenilor constituie semne ale deschiderii umane, ale curiozității noastre, cred. Când încercăm să evaluăm sau să scoatem în evidență, rareori se întâmplă să ghicim corect. Mințile noastre se nasc agitate, în beznă. Suntem ființe subterane. Trebuie să învățăm prin simțuri și să continuăm să funcționăm instinctual, să ne folosim antenele. Uleiul volatil de lavandă ne provoacă somnul când îl aplicăm pe pernă. Anasonul ne stârnește. În muzee, trebuie să credem în vanitatea olandeză, în cerbul și în călugărul profilându-se sub cerul nemărginit. Trebuie să privim realitatea, iar apoi să privim din nou iluzia. Pentru că nimic nu provoacă ochiul cum o face invizibilul?

Theresa mă cheamă în casă, să mănânc. Trebuie să mă supun ordinelor ei, altfel în casă va fi agitație și se va scoate mătura. Nu vreau să mă fac răspunzător pentru decimarea populației noastre de șopârle! Însă priveliștea de pe verandă este minunată, și mai zăbovesc puțin.

Detest catastrofele, indiferent de formă. Sunt multe lucruri pe care am dorit să le păstrez și să le repar. Mai sunt multe lucruri de pus în ordine. Cu toate acestea, aștept să cadă zăpada în munți.

---

⁴⁴ Cinabrese este un termen pentru a denumi culoarea pielii, folosit de pictorii florentini ai Renașterii. Nu trebuie confundat cu cinabrul (n.tr.)

Criza în oglindă

Ții în mână dispozitivul subțire din plastic, urmărind dunga albastră care ar putea sau nu să apară. Ușa băii este încuiată. Storurile sunt trase. În fața ta este propria imagine reflectată. Nathan este în bucătărie – auzi zdrăngănit de cratițe când scoate una din dulap, șuieratul robinetului și creșterea nivelului apei pe măsură ce recipientul de metal se umple. Colacul scaunului de toaletă se simte rece pe picioarele tale. Sub tălpile tale sunt mici dale hexagonale de gresie și încerci să le trasezi conturul cu degetele de la picioare. Este un scenariu prin care nu ai fost niciodată convinsă că vei trece. Ai avut mereu o atitudine ambivalentă în privința copiilor. Și iată-te acum. Ai respectat instrucțiunile testului de sarcină cu o precizie chirurgicală. Cutia te asigură că gradul de acuratețe este mare. Te afli în mâinile unei științe demne de toată încrederea. Știința va scotoci după anumiți hormoni, deosebindu-i, ori declarându-le absența. Acest mic laborator portabil din mână ta este pe cale, în acest moment, să își facă treaba.

Ar trebui să dureze doar câteva minute și apoi vei ști. Lumea se va reazeza în jurul acestei informații. Va crea drum pentru un alt puls temporar, ori își va păstra poziția, reglând numărătoarea altundeva în jurul lumii, în timp ce oamenii se apucă de treabă aruncându-se cu capul înainte, cu sutele în fiecare secundă. Hârtia indicatoare este curată și pregătită. Te gândești la o emulsie pe bază de bromură, la sensibilitatea la lumină, la un chip care apare în fotografie după dezvoltare. Este ca și cum ai aștepta să vezi dacă fotografia este reușită sau ratată. Dispozitivul este un obiectiv fotografic, un observator. Și, peste câteva minute, vei cunoaște cine este sau nu este acolo.

În orice caz, nu simți nici o emoție clară și nu ești sigură de ceea ce vei simți când va sosi rezultatul. Teroare? Entuziasm? Dezamăgire? Ori ceva între? Va trebui să aștepti și să vezi.

Partea amuzantă este că te-ai gândit atât de mult și de intens la moarte, încât l-ai pierdut din vedere pe geamănul ei, reversul ei. Aceasta este prerogativa suferinței, crezi. Au fost momente când nu ți-ai dat seama că plângeai decât atunci când îți duceai mâna pe obraz și constatai că este umed sau când observai că vreo persoană se uita ciudat la tine, necunoscuta preocupată din tren, ori femeia de la supermarket care ți-a oferit un șervețel de hârtie. Ai fost atât de absorbită, încât ai uitat aproape total de cealaltă latură, afirmația, aspectul pozitiv. Viața.

De fapt, ce este asta? Un termen. O condiție. O stare a existenței, pentru un timp. O stare care nu mai este percepută radical, probabil, care nu are o caracteristică atât de evident muritoare, zi după zi, fără pericole, nimic atârând într-un echilibru delicat – cel puțin nu în această micuță celulă sigură a globului. Nu există vreun comandament să ucizi, nu trebuie să lichidezi pentru a obține niște resturi. Până și istoriile însângerate ale nașterii și morții sunt atenuate cu morfină, anestezie epidurală, eutanasiu. Avertismentele ocazionale referitoare la ceea ce trebuie anatomizat, la ceea ce trebuie să se întâmple cu particulele, neuronii, nervii și simțurile, la ceea ce înseamnă să fii homo sapiens – accidentul de automobil, stridia toxică, șurubul care zornăie sărind din carusel – sunt reduse numeric și distanțate în timp. Extazul și agonia sunt acum de vânzare. Plătești cursa, tragi de sistemul de deschidere al parașutei, vâri pastila în gură, și ai o asigurare de un anumit fel, o plasă de siguranță sub tine. Creierul reacționează imediat, însă adevăratul impuls biologic, de durere și de dorință, de foame și de spaimă, lipsește. Pentru că oamenilor nu li se poate administra fericirea, la urma urmelor. Trebuie să lupte pentru a o obține, să alerge după ea, să ajungă pe marginea prăpastiei pentru a o atinge. Trebuie să se împerecheze ca să o obțină, să îngăduie trezirea acelor gameți zeloși și savanți. Și mergi mai departe, în abstract, până te trezește ceva – o bombă, un accident, o ratare la mustață. De aceea i-o tragi, nu din iubire, ci pentru că amândoi înțelegeți că moartea este egală cu viața. Probabil.

Vei afla peste câteva minute. Vei ști care sunt consecințele acțiunilor tale, rezultatul programului tău

de autoîmplinire, încercarea primitivă de a-ți marca prezența. Iată-te, așteptând un semn, așteptând să afli ceva mai mult despre tine. Deocamdată, știi atât: te situezi într-un set privilegiat de coordonate. Ai un partener care te iubește, ai o slujbă, o casă. Ai părinți, talent, un salariu, drept de vot și sinapse care reacționează. Până în momentul de față, corpul nu te-a trădat – sânii, pelvisul, ochii, ovarele, funcțiile cerebrale, sistemul imunitar, plămânii și inima: în afara degradării treptate și blânde venite odată cu vârsta, nimic nu a funcționat încă anapoda, nimic nu a suferit vreo cădere serioasă. Or, dacă preferi, vei trăi. Iar în brațele tale s-ar putea afla o altă viață.

Acum o oră, când ai ajuns acasă de la galerie, te-ai gândit să-i povestești totul lui Nathan. Te-ai gândit să-i spui că nu mai ești tu însăși, femeia pe care o cunoștea și în care avea încredere, că acum ești o altă persoană, capabilă să producă cele mai cumplite fapte. Te-ai gândit să te confesezi, să-i spui despre Tom și despre obsesia ta întunecată, despre camerele de hotel, despre testul din poșetă, despre tot.

Ai scos cheia și ai deschis ușa apartamentului. Nathan era acasă, firește. *Bună, iubito.* A ieșit din bucătărie, cu un pahar de vin în mână. *Deci, în seara asta nu ai mai stat până târziu?* Ți-a strecurat între degete piciorul paharului, apoi te-a sărutat pe obraz. *Bea-l tu. Eu o să pregătesc cina.* Ți-ai scos pardesiul și te-ai așezat pe canapea. Te-ai uitat prin jur. Totul era cunoscut, șemineul cu pirostrii și plăci de teracotă, pereții verzi ca inul, corpurile de bibliotecă, fotografiile tale, atârinate în serii cu înțeleș, pe care le-ai ales tu și pe care le-ai putea abandona.

Ușa celui de-al doilea dormitor era deschisă. Pe colțul mesei, stătea aparatul tău Leica și un dosar cu date de contact pentru o comandă al cărei termen nu a fost respectat. Din bucătărie veneau aburi și miros de usturoi. Ai pus poșeta pe canapea, lângă tine, ai luat o gură de vin, ai întins mâna după telecomandă și ai pornit televizorul. Pe un canal era un film a cărui acțiune se desfășura în Australia. Unei femei aborigene i se furase copilul; se lovea cu capul de o stâncă. Pe un altul, rula un film despre trepanație; unor oameni li se făceau găuri cu burghiul în frunte, pentru a se ajunge la lobii frontali. Credeau că așa vor deveni înțelepți. Cele mai sexy o sută de videoclipuri muzicale. O dramă de spital, cineva a cărui mână urma să fie amputată. *Nu se poate, nu se poate să-mi faceți așa ceva*, striga pacientul.

Ai continuat să apeși pe tastele telecomenzii, trecând de pe un canal pe altul, până când ai ajuns pe canalele goale. Într-un colț de ecran apărea cuvântul *codificat*. Te-ai întrebat dacă așa ceva vedea Nicki în spatele pleoapelor – un vizor negru, o proiecție a nimicului. Te-ai întrebat cum îi pare viața. Ca o pauză nesfârșită, poate, ca o continuare a acelor patruzeci și cinci de minute de lipsă de aer din mlaștină, zăcând în zăpada iernii. Asistenta ți-a spus odată că mușchii îi sunt atât de atrofiați, încât, dacă s-ar trezi, Nicki nu ar fi în stare să și-i folosească. *Închipuiți-vă o molie care trebuie să care un tractor în spinare*, ți-a spus ea. Ai închis televizorul și te-ai gândit la părul lui Nicki, cu strălucirea păstrată cu ajutorul unor soluții cu proteine și minerale care îi picură în vene, și al faptului că familia ei o piaptână atât de des.

Te-ai gândit să ieși să alergi. Ți-ai imaginat răcoarea amurgului alunecând în urma ta prin câmpie, orașul rotindu-se sub tălpile tale. Ai băut vinul repede, te-ai ridicat și ai intrat în camera de oaspeți. Ledul roșu al telefonului lumina intermitent. Afișajul te anunța că aveai trei mesaje noi. Ai ridicat obiectivul aparatului foto și l-ai șters de praf. Știai că, în cutia grea, era Danny stând în fața gării, înconjurat de păsări. Brațele lui erau întinse pe speteaza băncii. Zâmbea. Ai închis ochii și te-ai gândit la vechea lui bicicletă, cu ghidonul cu coarne ca de vacă, aceea pe care a avut-o când era mic, cea cu ghidon foarte lung, cu care trecuse prin gropile de pe drumurile de țară și care îl aruncase în mărăcini, când nimerise într-un șanț din mlaștină. Ți-ai adus aminte cum râdea, chiar dacă zăcea acolo, plin de țepi. Danny.

Din bucătărie, Nathan te-a strigat. *Peste câteva minute să vii, pentru că tocmai pun pastele.* Ai extras filmul din partea de jos a aparatului foto, ai deschis caseta și ai scos fâșia subțire din plastic la lumină. Ai așezat-o pe masa din studio, unde s-a rulat la loc, apoi ai pus Leica alături și te-ai întors în salon. Ai scos din poșetă pachetul de la farmacie și te-ai încuiat în baie.

Ții dispozitivul de plastic în mână. Nu cântărește mai nimic. Dalele de gresie sunt mici și reci. În

oglindea din baie, reflexia ta îți întoarce privirea. Dincolo de geamul ferestrei este Londra. Luminile de pe stradă se aprind pe rând, făcând cerul să capete o nuanță de portocaliu, și traficul este continuu, pe deasupra trecând avioane și elicoptere. De o parte și de alta a acestei clădiri, trăiesc milioane de oameni, și milioane mor. Lumea îți poate găzdui și problemele tale, după cum poate găzdui toate problemele. Iar corpul tău va continua să-ți explice modul în care funcționează totul, acest experiment original, acest dar de-o viață. Corpul tău va continua să descrie cum, cel puțin deocamdată, nu există scăpare de pe această navă. Aceștia îți sunt atomii. Aceasta îți este conștiința. Acestea îți sunt experiențele – reușitele și greșelile. Aceasta este prima și ultima șansă, singura și unica ta biografie. Acesta este recipientul existențial, vasul în care se află supa vieții tale, în care ceva poate căpăta înțeles, în care există un remediu, în care te afli.

Lași privirea în jos. În fereastra dispozitivului apare o linie albastră. O urmărești cum devine tot mai pronunțată și mai închisă la culoare. Din fața ușii, Nathan te strigă încet: *Susan? Susan?*

Da, îi răspunzi. Sunt aici.

Cum să pictezi un mort

Vom vorbi acum despre modul în care se pictează un mort, adică fața, pieptul și orice altă parte a corpului care poate apărea dezgolită. Instrucțiunile se aplică și la pictura pe șevalet sau pe zid: doar că pe perete nu este necesar să se realizeze un fundal de terre-verte. Pigment verde măsliniu, folosit în pictura medievală pentru a obține tonuri potrivite pentru redarea pielii și a cărnii (n.tr.); este suficient dacă acesta se aplică în zona de tranziție dintre umbră și culorile cărnii. Însă, pe pânză, se aplică așa cum se face de obicei, așa cum ați fost învățați să pictați o față colorată sau vie; și o umbriți cu același verdaccio, ca de obicei. Și să nu folosiți deloc rozul, pentru că un mort nu are nici o culoare; luați, în schimb, niște ocru deschis și urcați trei nuanțe de culoare a cărnii cu ajutorul lui, doar cu alb de plumb, și amestecați-o ca de obicei; plasând fiecare dintre aceste culori ale cărnii la locul ei, amestecându-le bine între ele, atât pe față, cât și pe corp. Și tot astfel, când le-ați acoperit aproape cu totul, pregătiți o altă culoare, ceva mai deschisă, din această culoare deschisă, până obțineți accentele majore ale suprafețelor până la albul de plumb. Și evidențiați toate contururile cu ocru și puțin negru; acest lucru se va chema „sanguin“. Și tratați părul în același mod, dar nu astfel încât să arate ca viu, ci mort, cu câteva nuanțe de verdaccio. Și așa cum v-am arătat diferite tipuri și stiluri pentru bărbi pe picturile murale, pe pânză să le faceți în același fel; și procedați la fel pentru fiecare os de creștin ori de creatură rațională; faceți-le cu aceste culori ale cărnii despre care v-am vorbit mai sus.

Din Manualul maestrului pictor, de Cennino d'Andrea Cennini

Mulțumiri

Aduc mulțumiri următoarelor persoane pentru ajutorul neprețuit pe care mi l-au acordat în privința documentării: Simon Webb, Diego Mencaroni, Paul Farley, Dana Prescott, Philip Robinson, Teana Newman, Lani Irwin, Alan Feltus, Tobias Feltus, Joseph Feltus, doctor Richard Thwaites, doctor Sarah Laing, doctor Charles Fernyhough, Neil Rollinson, Anthony Hall și Jonathan Hall.

Mulțumiri următoarelor persoane pentru sfaturi editoriale, lecturi critice și îndrumări de ordin general: Jacob Polley, Lee Brackstone, Clare Conville, Jennifer Pooley, Lisa Baker, Hellen Francis, Jane Kotapish, Damon Galgut, Rebecca Morales, Christobel Kent și Elizabeth Hall.

Le sunt îndatorată tuturor celor de la Fundația Civitella Ranieri, personalului, prietenilor și cercetătorilor asociați, pentru darul extraordinar pe care mi l-au făcut găzduindu-mă în Umbria, în 2007. Grazie!Și, în cele din urmă, mulțumiri lui Peter Liddle de pe deal.